

T.C.
BAŞBAKANLIK
AİLE VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE'DE ERGEN PROFİLİ 2008

T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼ę¼
T.R. Prime Ministry Directorate General of Family and Social Research
T¼rkiye’de Ergen Profili
Adolescent Profile in T¼rkiye

Proje Y¼r¼t¼c¼s¼ Project Director
Mustafa Ően

Proje Grubu Project Team
¼mit Meriç, Fikret Gezgin, Halil Ekşi, İbrahim Demir, Yusuf Alpaydın, İhsan Aktaş,
Meltem Narter, Ebru Yavuz T¼r, ¼zer Depren, Talin Evyapan, Niğmet Balcı,
Nilg¼n S¼zer, Halil Ekiz, G¼lenden Yıldırım, Funda Demir
Proje İzleme ve Değerlendirme Grubu Project Monitoring and Appraisal Team
Mustafa Nuruan, Ercan Ően, Mustafa Turgut

Yayına Hazırlayan Prepared for Publication by

¼zden Sezgin

Edit¼r Editor

Mustafa Turgut

Redaksiyon Proof Reading

Mustafa Nuruan, Mustafa Turgut, Talin Evyapan

Akademik İçerik Danışmanlığı Content Advisor

GENAR Araştırma Eğitim Danışmanlık

Terc¼me Translation

C¼neyt ¼zpilavcı

Tasarım ve Uygulama Graphic Design

¼znur Erman

Dizgi ve Baskı ¼ncesi Hazırlık Typesetting and Prepress Preparation

GENAR Araştırma Eğitim Danışmanlık

Genel Yayın No General Publication Number

147

Araştırma Serisi Research Series

Birinci Basım First Printing

2010

ISBN

978-975-19-4937-0

Baskı ve Cilt Printing

Manas Medya Planlama Reklam Hizmetleri San. Tic. Ltd. Őti.

Uğur Mumcu Caddesi 84/3 GOP/ANKARA

Tlf: 0.312 446 33 22

İletişim Correspondence

Tunus Cad. No:24, 06680, Kavaklıdere, Ankara

Tel: +90 312 416 80 00 Fax: +90 312 419 2978 Web: www.aile.gov.tr • e-posta: aile@aile.gov.tr

©2010 Bu kitabın t¼m yayın hakları saklıdır. Aile Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼ę¼’n¼n izni olmaksızın tamamı veya herhangi bir b¼l¼m¼ herhangi bir biçimde veya y¼ntemde, elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt olarak çoğaltılamaz.

©2010 All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission of T.R. Prime Ministry Directorate General of Family and Social Research.

ÖNSÖZ

Ergenlik, çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemi olması nedeniyle bireylerin gelişim sürecinde önemli bir yer tutar. Bireylerin kimlikleri de çocukluktan ergenliğe geçiş döneminde şekillenmektedir. Dolayısıyla, ergenlerin bu değişim dönemini sağlıklı bir şekilde geçirmeleri kendileri, aileleri ve toplum açısından önemlidir. Ergenler ve gençler aynı zamanda yarının yetişkinleri olarak toplumun geleceğini temsil etmektedirler. Önümüzdeki dönemde nasıl bir toplum olacağımız bugünkü gençlerimizin sahip oldukları niteliklerle yakından ilgilidir.

Günümüzün şartlarında, toplumsal kalkınmanın gerekleri arasında, ekonomik büyüme kadar 'insani gelişme' olgusu da önemli bir faktör olarak görülmekte ve arzu edilen bir gelişme için, ekonomik büyümenin yanı sıra, bireylerinin kişisel potansiyellerini geliştirme fırsatını elde edebilmeleri de aynı derecede önem taşımaktadır.

Öte yandan ülkemizin nüfus yapısı ve bu yapının dönüşümü göz önünde bulundurulduğunda genç nüfusun sahip olduğu niteliklerin önemi daha da artmaktadır. Bilindiği gibi ülkemizin nüfus yapısı, bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. Nüfus yapımız, geride bıraktığımız yaklaşık 50 yıllık dönemde çocuk ve gençlerden oluşan nüfus kesiminin ağırlıklı olduğu yapıda iken önümüzdeki 30-40 yıllık dönemde genç ve yetişkinlerin oranının ağırlıklı olacağı bir nüfus yapısına doğru dönüşüm yaşamaktadır. Bu dönüşüm sürecinin doğurduğu fırsatların iyi değerlendirilebilmesi açısından genç nüfusun sahip olacağı nitelikler hayati bir önem taşımaktadır.

Bu çerçevede genç nüfusun ve onların bir bölümünü oluşturan ergenlerin daha yakından tanınmasını sağlayacak verilerin elde edilmesi bu konuda geliştirilecek politikalar açısından önemli görülmektedir. Türkiye'de Ergen Profili araştırma sonuçlarının bu alandaki uygulamalara katkı sağlamasını diliyor, çalışmada emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

Selma Aliye KAVAF
Devlet Bakanı

SUNUŞ

Ergenlik, çocukluktan yetişkinliğe geçişte bireyin kimliğinin oluştuğu dönem olması bakımından birey hayatının önemli bir dönemecini oluşturmaktadır. Ülkemizin nüfus yapısının özellikleri ve bu yapının dönüşümü göz önünde bulundurulduğunda ergen nüfusun yakından tanınması özel bir önem taşımaktadır.

Öte yandan toplum hayatı açısından gençler ve ergenler bir toplumun en dinamik unsurunu ve geleceğini temsil etmektedirler. Bu gerekçelerle Türkiye’de yaşayan ergenleri çeşitli yönleriyle ele alarak bir profil sunacak, böylece ergenlerin bütüncül biçimde anlaşılmasına katkıda bulunacak ve bu alanda çalışmalar yapan bilim adamlarına sağlıklı ve geçerli veriler sunacak, icra makamlarına da ışık tutacak yeni bir ergen profili araştırmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Türkiye’de geçmiş dönemlerde bir bütün halinde ergen profilini verecek ve ülke genelini temsil edecek düzeyde yapılan bir araştırma yine Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü’nün yaptırdığı Türk Ailesinde Adölesanların Sorunları Araştırması (ERP96)’dır. 12 yıl sonra yine ergenlerin konu alındığı profil araştırması karşılaştırmalı çalışmalar açısından da sosyal bilimler literatürüne katkı da bulunmuş olacaktır. Türkiye’de Ergen Profili Araştırması ülkemizdeki ergen nüfusun daha yakından tanınması, ergenler ile ilgili veri ihtiyacının karşılanması, politika ve uygulamalara temel oluşturacak yeni verilerin elde edilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Bu çerçevede araştırma, ergen nüfusun güncel sorun alanlarını saptayarak, bu sorun alanlarına yönelik çözüm önerileri geliştirmek, bir ergen profili çıkararak milli politikalara esas olacak veri tabanı oluşturmak, aileler ve kamuoyunun bilinçlendirilmesine yönelik stratejilerin şekillenmesine katkı sağlamak amacıyla yapılmıştır. Özellikle: Ülkemizde ergen nüfusla ilgili temel verilerin elde edilmesi, ergenlerle ilgi başlıca sorun alanlarının incelenmesi, ergenlerin sorunlarının çözümüne yönelik olarak ergenlerin buldukları ortamlara göre (okul, işyeri, aile) öneriler geliştirmesi, bu alanda veri ihtiyacı olan kurumlara veri sağlaması, ulusal düzeyde bilinç oluşturacak çalışmalara veri sağlaması hedeflenmiştir.

Bu çerçevede, ergenlik dönemi özellikleri, benlik düşünceleri, aile ve arkadaşlık ilişkileri, okul ve çalışma hayatında ergenler, şiddet ve ergenlerin karşı karşıya oldukları riskler, ergen ve ailelerinin sosyo-demografik özellikleri, içinde bulunduğu çevreler ile iletişimi, bu çevreler ile yaşadığı sorunlar, bu dönemde karşı karşıya olduğu riskler, geleceğe dair bakışları ve medya takip alışkanlıkları incelenmiştir.

Aileyi ve bireylerini ve sosyal çevresini temel alan araştırma ve çalışmalarıyla bu alanda tek kamu kurumu olma özelliğine sahip Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü ülkemiz için çok önemli bir konu olan ve aynı zamanda geleceğimiz demek olan gençlerle ilgili yaptığı bu araştırmayla bilim adamlarına, icra makamlarına ve sivil toplum kuruluşlarına ışık tutabildiği ümidindedir. Bu değerli çalışmayı gerçekleştiren araştırma ekibini ve emeği geçenleri kutluyorum.

Doç. Dr. Ayşen GÜRCAN
Genel Müdür

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	5
SUNUŞ.....	7
TABLolar LİSTESİ.....	11
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	18
GİRİŞ.....	21
1. TANIMLAYICI ÇERÇEVE.....	23
1.1. Konu ve Amaç.....	25
1.2. Kavramsal Şema.....	26
1.2.1. Ergenlik Dönemi.....	26
1.2.2. Ergenlikte Bedensel ve Ruhsal Değişimler.....	27
1.2.3. Ergenlikte Sosyal Gelişim ve İlişkiler.....	28
1.3. Ergenlerle İlgili Araştırmalar.....	30
1.3.1. Ergen ve Aile.....	30
1.3.2. Ergen ve Okul.....	36
1.3.3. Ergenler ve Çalışma Yaşamı.....	37
1.3.4. Sosyo-Ekonomik Koşulların Ergenlere Etkisi.....	38
1.3.5. Ergenlikte Arkadaş İlişkileri.....	39
1.3.6. Ergenlikte Cinsellik.....	40
1.3.7. Ergenlikte Benlik Algısı.....	41
1.3.8. Ergenlikte Sorun Çözme.....	43
1.3.9. Ergenlikte Ruhsal Problemler.....	43
1.3.10. Ergenler ve Şiddet.....	44
1.3.11. Ergenlikte Riskli Davranışlar ve Madde Kullanımı.....	46
1.3.12. Ergenlerin Teknoloji Kullanımı.....	48
1.3.13. Ergenlerin Gelecek Beklentileri.....	49
2. METODOLOJİ.....	51
2.1. Evren ve Örneklem.....	53
2.2. Veri Toplama Aracı.....	54
2.3. Veri Toplama Süreci ve Veri Analizi.....	54
3. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	57
3.1. Ergen ve Ailesinin Demografik, Sosyo-Ekonomik Özellikleri.....	59
3.1.1. Aile Tipi ve Hanede Yaşayanlar.....	63
3.1.2. Ergenlerin Sosyo-Ekonomik Durumları.....	65
3.2. Okul Hayatında Ergenler.....	72
3.3. Çalışma Hayatında Ergenler.....	79

3.3.1.Eğitim Hayatı Yerine alışmanın Tercih Edilme Nedenleri	79
3.3.2. Ergenin alıştığı İş Türü	79
3.3.3.Ergenlerin alışma Koşulları	80
3.3.4. Ergenlerin Kazançlarını Harcama Biçimleri.....	82
3.3.5. Ergenlerin alışma Memnuniyetleri	83
3.3.6. İşyerinde Şiddet	84
3.4. Ergenlerin Aile - Arkadaş İlişkileri.....	85
3.4.1.Ergenlerin Arkadaş İlişkileri.....	85
3.4.2. Ergenlerin Flört ve Evlilik ncesi Cinsel İlişkiye Bakışı.....	87
3.4.3. Ergenlerin Aile İlişkileri	88
3.4.4. Ergenlerin Ailede atıştıkları Kişiler ve atışma Nedenleri	90
3.5. Ergenlik Döneminde Benlik Algısı, Duygu ve Davranışlar	97
3.5.1. Ergenlerin Benlik Algıları.....	97
3.5.2. Ergenlerin Cinsellik Hakkındaki Bilgi Kaynakları	99
3.5.3.Ergenlerde Mutsuzluk.....	102
3.5.4. Ergenlerin Sorunla Karşılaştıklarında Verdiği Tepkiler.....	103
3.5.5. Ergenlerin, Ergenliğin zerlerindeki Etkilerini Algılamaları.....	104
3.6. Ergenlerin Sağlık Durumu.....	105
3.7.Şiddet ve Ergenlerin Karşı Karşıya Oldukları Riskler.....	108
3.7.1.Ergenlerde Şiddete Maruz Kalma	108
3.7.2. Ergenlerde Şiddete Yönelme.....	113
3.7.3. Ergenlerde Suç ve Evden Kaçma	115
3.7.4. Ergenler ve İntihar.....	117
3.7.5.Ergenlerde Madde Kullanımı	118
3.8. Ergenlerin Dine Yaklaşımı	122
3.9.Gelecek ve Türkiye İle İlgili Düşünceler.....	123
3.9.1. Ergenlerin Umut/Umutsuzluk Düzeyleri	126
3.10. Aktiviteler	128
3.11. Medya Takip Alışkanlıkları.....	134
4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	137
5. ÖNERİLER.....	147
6. ADOLESCENT PROFILE IN TURKEY 2008	157
6.1. Introduction.....	159
6.2. Methodology of the Research	160
6.3. Research Findings	162
6.4. Conclusion.....	169
KAYNAKÇA	175
EK – I ÇAPRAZ TABLOLAR	183
EK – II ANKET FORMU	261

TABLOR LİSTESİ

1. BÖLÜM - TANIMLAYICI ÇERÇEVE

Tablo 1.	Çeşitli kuramlara göre gelişim dönemleri	27
Tablo 2.	İstanbul'da anne-babaların çeşitli eylemleri yapabilme konusunda çocuklarına uygun gördükleri yaşların ortalamaları.....	32
Tablo 3.	Aileden öğrenilmesi gereken ahlaki normlar faktör analizi	34

2. BÖLÜM - METODOLOJİ

Tablo 4.	Örneklemin bölgelere ve yerleşim yerine göre dağılımı	53
Tablo 5.	Araştırmanın yapıldığı yer	54

3. BÖLÜM - ARAŞTIRMA BULGULARI

Tablo 6.	Görüülen ergenlerin yaş dağılımı	59
Tablo 7.	Cinsiyete göre dağılım	60
Tablo 8.	Eğitim durumu	60
Tablo 9.	Daha önce eğitim hayatına katılmış veya halihazırda öğrenci olan ergenlerin okul türü.....	61
Tablo 10.	Asıl memlekette ikâmet etme durumu	61
Tablo 11.	Asıl memleketinde yaşamayan ergenin ailesinin bu şehre gelme nedenleri	62
Tablo 12.	Ailenin bu şehre geldiği yer	62
Tablo 13.	Aile tipi	63
Tablo 14.	Hanede yaşayan kişi sayısı	63
Tablo 15.	Toplam kardeş sayısı	64
Tablo 16.	Hanede yaşayan toplam kardeş sayısı	64
Tablo 17.	Kardeşlerin cinsiyete göre dağılımı	64
Tablo 18.	Halihazırda annesi hayatta olan ergenin, annesinin yaş dağılımı.....	65
Tablo 19.	Halihazırda annesi hayatta olan ergenin, annesinin eğitim durumu.....	65
Tablo 20.	Halihazırda annesi hayatta olan ergenin, annesinin yaptığı iş	66
Tablo 21.	Halihazırda babası hayatta olan ergenin, babasının yaş dağılımı.....	66
Tablo 22.	Halihazırda babası hayatta olan ergenin, babasının eğitim durumu.....	66
Tablo 23.	Halihazırda babası hayatta olan ergenin, babasının yaptığı iş	67
Tablo 24.	İkâmet edilen evin bina türü.....	67
Tablo 25.	İkâmet edilen evin mülkiyet durumu.....	67
Tablo 26.	İkâmet edilen evin ısıtma sistemi	68
Tablo 27.	Evdeki oda sayısı	68
Tablo 28.	Evde ergene ait bir odanın varlığı	68
Tablo 29.	Ailenin aylık toplam geliri.....	69
Tablo 30.	Ailenin gelir düzeyi.....	70
Tablo 31.	Ergenin anne ve babadan kaynaklı sosyal güvence sahipliği.....	70

Tablo 32.	Ailesinden kaynaklı sosyal güvencesi olan ergenin, sahip olduğu sosyal güvence türü	70
Tablo 33.	Ergenin öğrenci veya çalışan olma durumu.....	71
Tablo 34.	Hali hazırda öğrenci olmayan ergenin, eğitim hayatına devam etmemesindeki temel nedenler.....	71
Tablo 35.	Sosyo-ekonomik statü	71
Tablo 36.	Sosyo-ekonomik statü puanları	71
Tablo 37.	Ergenin derslerdeki başarı düzeyi	72
Tablo 38.	Eğitim hayatına devam etme isteği	72
Tablo 39.	Ergenin eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyi	73
Tablo 40.	Öğrenci ergenin, eğitim aldığı okulda rehberlik hizmetinin varlığı	75
Tablo 41.	Eğitim aldığı okula rehberlik hizmeti olan ergenin; rehberlik öğretmeni, rehber öğretmen veya psikolojik danışman ile özel bir problem ile ilgili görüşmüş olma durumu	75
Tablo 42.	Rehberlik hizmetinden faydalanan ergenin, rehber öğretmen/psikolojik danışman ile en son görüşmede konuştuğu konu	75
Tablo 43.	Rehberlik hizmetinden faydalanan ergenin, rehber öğretmen/psikolojik danışman ile yapılan son görüşmeden duyduğu memnuniyet	76
Tablo 44.	Disiplin, okuldan uzaklaştırma, uyarı cezası alma durumu	76
Tablo 45.	Okul hayatı boyunca alınan cezalar.....	76
Tablo 46.	Haftalık ortalama harçlık miktarı.....	77
Tablo 47.	Harçlık aldığını belirten ergenin, en çok harcama yaptığı ilk üç şey	78
Tablo 48.	Eğitim hayatı yerine çalışmanın tercih edilme nedenleri	79
Tablo 49.	Ergenin çalıştığı iş türü	80
Tablo 50.	Ergen kaç yıldır çalışıyor?	81
Tablo 51.	Çalışan ergenin bir haftada çalıştığı gün sayısı	81
Tablo 52.	Çalışan ergenin sosyal güvence sahipliği	81
Tablo 53.	Çalışan ergenin aylık kazancı	82
Tablo 54.	Çalışan ergen kazancını nasıl/kimin için harcadığı.....	82
Tablo 55.	Çalışan ergenin çalışmaktan duyduğu memnuniyet düzeyi.....	83
Tablo 56.	Ergenin çalışma ortamından duyduğu memnuniyet düzeyi.....	83
Tablo 57.	Çalışan ergenin şiddete maruz kalma durumu.....	84
Tablo 58.	İşyerinde şiddete maruz kalan ergene, şiddet uygulayanlar	85
Tablo 59.	Ergenin arkadaşlarının dağılımı	85
Tablo 60.	Ergenin samimi (en yakın) arkadaşlarının sayısı	86
Tablo 61.	Arkadaşlar ile bir araya geldiğinde çoğunlukla konuşulan konular	87
Tablo 62.	Evlilik öncesi kız – erkek arkadaşlığını (flört) doğru bulma durumu	87
Tablo 63.	Evlilik öncesi cinsel ilişkiyi doğru bulma durumu	88
Tablo 64.	Aile bireyleri ile olan ilişkiler.....	89
Tablo 65.	Ergenin ailede en çok çatıştığı tartıştığı kişi	90
Tablo 66.	Çatışma ve tartışmaların nedenleri.....	91
Tablo 67.	Ergenin annesi ile çatışma ve tartışmaların nedenleri.....	92

Tablo 68.	Ergenin babası ile çatışma ve tartışmaların nedenleri.....	92
Tablo 69.	Herhangi bir sorun olduğunda en çok destek alınan veya sorunların paylaşıldığı kişi	93
Tablo 70.	Boş vakitlerde birlikte olunan kişi	94
Tablo 71.	Ergenden yapılması beklenen veya ailesine karşı sorumlu olduğu görevler	95
Tablo 72.	Anne veya babası hayatta olan ergenin ebeveyn ilişkileri	96
Tablo 73.	Ergenin belirtilen duyguları yaşama sıklığı.....	98
Tablo 74.	Ergenin cinsellik konusundaki ilk bilgilerini aldığı kişi	99
Tablo 75.	Ergenin cinsellik konusundaki ilk bilgilerini edindiği yaş	100
Tablo 76.	Ergenin cinsellikle ilgili sorularına cevap bulabilme durumu	101
Tablo 77.	Okulda, televizyonda veya internet sitelerinde cinsellikle ilgili yapılabilecek bilgilendirmelerin yararlı bulunma düzeyi	101
Tablo 78.	Ergenin mutluluk düzeyi.....	102
Tablo 79.	Ergenin insanlar ile sorun yaşadığında ve öfkeli olduğunda sergilediği davranışlar	103
Tablo 80.	Ergenlik öncesi ve sonrası dönem için değerlendirmeler.....	104
Tablo 81.	Ergenin yaşadığı biyolojik ve fiziksel değişikliklere uyum sağlamada sorun yaşama durumu	105
Tablo 82.	Ergenin genel sağlık durumu.....	105
Tablo 83.	Ergenin kilosu	106
Tablo 84.	Ergenin boyu	106
Tablo 85.	Ergenin sürekli ilaç kullandığı bir hastalığının olma durumu	107
Tablo 86.	Ergenin herhangi bir engele sahip olma durumu.....	107
Tablo 87.	Engelli ergenlerin engel türleri.....	107
Tablo 88.	Hanedeki bireyler arasında kavga, dayak, sözlü hakaret gibi şiddet içerikli olayların yaşanma sıklığı	108
Tablo 89.	Son bir yıl içerisinde ergenin evde şiddete maruz kalma sıklığı.....	109
Tablo 90.	Evde fiziksel şiddete maruz kalan ergene, şiddet uygulayanlar.....	110
Tablo 91.	Evde sözlü şiddete maruz kalan ergene şiddet uygulayanlar	110
Tablo 92.	Son bir yıl içerisinde ergenin okulda şiddete maruz kalma sıklığı	110
Tablo 93.	Okulda fiziksel şiddete maruz kalan ergene şiddet uygulayanlar	111
Tablo 94.	Okulda sözlü şiddete maruz kalan ergene şiddet uygulayanlar.....	111
Tablo 95.	Son bir yıl içerisinde ergenin sokakta şiddete maruz kalma sıklığı	111
Tablo 96.	Sokakta fiziksel şiddete maruz kalan ergene şiddet uygulayanlar	112
Tablo 97.	Sokakta sözlü şiddete maruz kalan ergene şiddet uygulayanlar	112
Tablo 98.	Sokakta cinsel şiddete maruz kalan ergene şiddet uygulayanlar	113
Tablo 99.	Son bir yıl içerisinde ergenin bir başkasına şiddet uygulama sıklığı.....	113
Tablo 100.	Bir başkasına fiziksel şiddet uyguladığını belirten ergenin, şiddet uyguladığı kişiler	114
Tablo 101.	Bir başkasına sözlü şiddet uyguladığını belirten ergenin, şiddet uyguladığı kişiler	114
Tablo 102.	Bir başkasına cinsel şiddet uyguladığını belirten ergenin, şiddet uyguladığı kişiler.....	114
Tablo 103.	Ergenin karakola, çocuk mahkemesine veya çocuk işah evine.....	115
Tablo 104.	Daha önce yasalara aykırı hareket ettiği için karakola,	

	çocuk mahkemesine veya çocuk islah evine giden ergenin, götürüldüğü yer.....	116
Tablo 105.	Ergenin bugüne kadar evden kaçma/evi terk etme durumu	116
Tablo 106.	Evden kaçan veya evi terk eden ergenlerin kaç kez bu tür davranışta bulunduğu.....	116
Tablo 107.	Evden kaçan veya evi terk eden ergenlerin, evden kaçma nedenleri.....	116
Tablo 108.	Ergenin intihar düşüncesi	117
Tablo 109.	Bölgelere göre ergenin intihar düşüncesi	117
Tablo 110.	Daha önce intihar etmeyi düşünen ergenin bu tür bir girişimde bulunma durumu	117
Tablo 111.	Daha önce intihar girişiminde bulunan ergeni, intihara sürükleyen konular ve olaylar	118
Tablo 112.	Ergenin bağımlılık yaratan maddeleri kullanma sıklığı.....	119
Tablo 113.	Ergenlerin sigarayı ilk deneme yaşı.....	120
Tablo 114.	Ergenlerin alkolü ilk deneme yaşı	120
Tablo 115.	Ergenlerin esrarı ilk deneme yaşı	121
Tablo 116.	Ergenlerin balı, tiner vb. maddeleri ilk deneme yaşı	121
Tablo 117.	Ergenlerin ekstazi ilk deneme yaşı.....	121
Tablo 118.	Ergenin din ile olan ilişkisi	122
Tablo 119.	Ergenin hayalindeki meslek.....	123
Tablo 120.	Hayalinde bir meslek olduğunu belirten ergenin, hayalindeki mesleğe ulaşabilme konusundaki düşüncesi	124
Tablo 121.	Ergenin ünlü kişilerden örnek aldığı veya hayranlık duyduğu bir idolünün varlığı.....	124
Tablo 122.	Ergenin idol olarak gördüğü kişi	125
Tablo 123.	Ergenin idol olarak gördüğü kişinin mesleği	125
Tablo 124.	Ergenin gelecekte beklentileri	125
Tablo 125.	Ergenin "Gelecek hakkında düşündüğümde, hayatımdaki her şeyin iyi yönde gelişeceğini hissediyorum" önermesine katılma düzeyi	126
Tablo 126.	Ergenin ülkemizin geleceği hakkındaki düşüncesi	126
Tablo 127.	Ergenin dünyanın geleceği hakkındaki düşüncesi	127
Tablo 128.	Ergenin kamu kurumlarından beklentileri.....	128
Tablo 129.	Ergenin bazı aktiviteleri yapma sıklığı	129
Tablo 130.	Bilgisayar sahipliği.....	131
Tablo 131.	İnternet kullanma durumu	131
Tablo 132.	İnternet kullanıcısı ergenin, internet kullanım amacı	131
Tablo 133.	İnternette sohbet ortamında sürekli görüşülen bir arkadaş grubunun varlığı.....	132
Tablo 134.	İnternette tanışarak görüşülen arkadaşların varlığı.....	132
Tablo 135.	Günlük ortalama internet kullanım süresi	132
Tablo 136.	Ziyaret etme sıklığına göre en çok ziyaret edilen internet siteleri	133
Tablo 137.	Cep telefonu sahipliği.....	134
Tablo 138.	Günlük ortalama televizyon izleme süresi	134
Tablo 139.	Televizyonda en çok takip edilen programlar.....	135

Tablo 140.	Gazetelerin en çok okunan bölümleri	135
Tablo 141.	En çok dinlenen müzik türleri	136

EK – I ÇAPRAZ TABLOLAR

Ek Tablo 1.	Aile tipine göre ergenin eğitim hayatına katılma durumu.....	185
Ek Tablo 2.	Bölgelere göre göç edenlerin asıl memleketi.....	185
Ek Tablo 3.	Aile tipine göre asıl memlekette ikâmet etme durumu	186
Ek Tablo 4.	Ailenin bu şehre geldiği yere göre göç etme nedenleri	186
Ek Tablo 5.	Aile tipine göre ailenin göç etme nedenleri.....	187
Ek Tablo 6.	Aile tipine göre ailenin bu şehre geldiği yer	187
Ek Tablo 7.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ikâmet edilen bina türü.....	188
Ek Tablo 8.	Aile tipine göre ikâmet edilen evin mülkiyet durumu	188
Ek Tablo 9.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin çalışan veya öğrenci olma durumu.....	189
Ek Tablo 10.	Cinsiyet ve sosyo-ekonomik statüye göre eğitim hayatındaki başarı düzeyi	190
Ek Tablo 11.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin eğitime devam etme isteği	190
Ek Tablo 12.	Sosyal ve demografik özelliklere göre eğitim sisteminden memnuniyet	191
Ek Tablo 13.	Sosyal ve demografik özelliklere göre eğitim alınan okuldan memnuniyet.....	191
Ek Tablo 14.	Sosyal ve demografik özelliklere göre eğitim alınan sınıftan memnuniyet.....	192
Ek Tablo 15.	Sosyo-ekonomik statüye göre ergenin rehberlik öğretmeni, rehber öğretmen veya psikolojik danışman ile özel bir problem ile ilgili görüşmüş olma durumu	192
Ek Tablo 16.	Yaş gruplarına göre rehber öğretmen/psikolojik danışman ile en son görüşmede konuşulan konu.....	193
Ek Tablo 17.	Sosyal ve demografik özelliklere göre okul hayatı boyunca disiplin cezası alma durumu.....	193
Ek Tablo 18.	Sosyal ve demografik özelliklere göre okul hayatı boyunca alınan disiplin cezaları	194
Ek Tablo 19.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin ortalama haftalık harçlık miktarı.....	194
Ek Tablo 20.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin çalışmayı tercih etme nedeni.....	195
Ek Tablo 21.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin çalıştığı iş türü.....	195
Ek Tablo 22.	Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin aylık kazancı	196
Ek Tablo 23.	Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergen kazancını nasıl/kimin için harcadığı	197
Ek Tablo 24.	Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin yaptığı işten memnuniyet düzeyi	198
Ek Tablo 25.	Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin çalışma ortamından duyduğu memnuniyet düzeyi	199
Ek Tablo 26.	Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin çalışma arkadaşlarının ona karşı olan davranışlarından memnuniyeti	200
Ek Tablo 27.	Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin işyerindeki yöneticilerin ona karşı olan davranışlarından memnuniyeti.....	201
Ek Tablo 28.	Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin işyerinde sözlü şiddete maruz kalma durumu.....	202

Ek Tablo 29.	Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin işyerinde fiziksel şiddete maruz kalma durumu	203
Ek Tablo 30.	Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin işyerinde cinsel şiddete maruz kalma durumu	204
Ek Tablo 31.	Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin işyerinde ekonomik şiddete maruz kalma durumu.....	205
Ek Tablo 32.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin arkadaşlarının cinsiyete göre dağılımı	206
Ek Tablo 33.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin arkadaşları ile bir araya geldiklerinde konuştukları konular	207
Ek Tablo 34.	Sosyal ve demografik özelliklere göre evlilik öncesi kız – erkek arkadaşlığı doğru bulma durumu.....	208
Ek Tablo 35.	Sosyal ve demografik özelliklere göre evlilik öncesi cinsel ilişkiyi doğru bulma durumu.....	209
Ek Tablo 36.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin ailede en çok çatıştığı tartıştığı kişi.....	210
Ek Tablo 37.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin çatışma ve tartışma nedenleri	211
Ek Tablo 38.	Sosyal ve demografik özelliklere göre herhangi bir sorun olduğunda en çok destek alınan veya sorunların paylaşıldığı kişi	212
Ek Tablo 39.	Sosyal ve demografik özelliklere göre boş vakitlerde birlikte olunan kişi.....	213
Ek Tablo 40.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenden yapılması beklenen veya ailesine karşı sorumlu olduğu görevler	214
Ek Tablo 41.	Sosyal ve demografik özelliklere göre “Annem ve babamın beni sevdiğini hissederim” duygusunu hissetme sıklığı	215
Ek Tablo 42.	Sosyal ve demografik özelliklere göre “Annem ve babam hareketlerimi, yapıp ettiklerimi kontrol ederler” duygusunu hissetme sıklığı.....	216
Ek Tablo 43.	Sosyal ve demografik özelliklere göre “Annem ve babam sorunlarımı ilgilendirirler” durumunu yaşama sıklığı.....	217
Ek Tablo 44.	Sosyal ve demografik özelliklere göre “Hemen her problemimi annem ve babamla paylaşırım” durumunu yaşama sıklığı	218
Ek Tablo 45.	Demografik özelliklere göre “Annem ve babam beni olduğum gibi görür, kabul ederler” durumunu yaşama sıklığı	218
Ek Tablo 46.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin cinsellik konusundaki ilk bilgilerini aldığı kişi/kurum.....	219
Ek Tablo 47.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin cinsellik konusundaki ilk bilgilerini edindiği yaş.....	220
Ek Tablo 48.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin cinsellikle ilgili sorularına cevap bulabilme durumu.....	221
Ek Tablo 49.	Sosyal ve demografik özelliklere göre okulda cinsellikle ilgili yapılabilecek bilgilendirmelerin yararlı bulunma düzeyi	222
Ek Tablo 50.	Sosyal ve demografik özelliklere göre televizyonda cinsellikle ilgili yapılabilecek bilgilendirmelerin yararlı bulunma düzeyi	223
Ek Tablo 51.	Sosyal ve demografik özelliklere göre internet sitelerinde cinsellikle ilgili yapılabilecek bilgilendirmelerin yararlı bulunma düzeyi	224
Ek Tablo 52.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin mutluluk düzeyi	225
Ek Tablo 53.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin insanlar ile sorun yaşadığında ve öfkelendiğinde sergilediği davranışlar	226
Ek Tablo 54.	Hanedeki bireyler arasında kavga, dayak, sözlü hakaret gibi şiddet içerikli	

	olayların yaşanma sıklığına göre ergenin insanlar ile sorun yaşadığında veya öfkeli olduğunda sergilediği davranışlar	226
Ek Tablo 55.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin yaşadığı biyolojik ve fiziksel değişimlere uyum sağlamada sorun yaşama durumu	227
Ek Tablo 56.	Sosyo-ekonomik statüye göre ergenin genel sağlık durumu.....	227
Ek Tablo 57.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin kilosu	228
Ek Tablo 58.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin boyu.....	228
Ek Tablo 59.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin sürekli ilaç kullandığı bir hastalığının olma durumu.....	229
Ek Tablo 60.	Sosyal ve demografik özelliklere göre hanedeki bireyler arasında kavga, dayak, sözlü hakaret gibi şiddet içerikli olayların yaşanma sıklığı	229
Ek Tablo 61.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin evde fiziksel şiddete maruz kalma durumu.....	230
Ek Tablo 62.	Cinsiyete göre ergenin evde sözel şiddete maruz kalma durumu	230
Ek Tablo 63.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin okulda fiziksel şiddete maruz kalma durumu.....	231
Ek Tablo 64.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin okulda sözlü şiddete maruz kalma durumu.....	231
Ek Tablo 65.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin okulda cinsel şiddete maruz kalma durumu.....	232
Ek Tablo 66.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin sokakta fiziksel şiddete maruz kalma durumu.....	232
Ek Tablo 67.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin sokakta sözlü şiddete maruz kalma durumu.....	233
Ek Tablo 68.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin sokakta cinsel şiddete maruz kalma durumu.....	233
Ek Tablo 69.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin bir başkasına fiziksel şiddet uygulama sıklığı.....	234
Ek Tablo 70.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin karakola, çocuk mahkemesine veya çocuk işleme evine gitme durumu.....	234
Ek Tablo 71.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin bugüne kadar evden kaçma/evi terk etme durumu.....	235
Ek Tablo 72.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin intihar düşüncesi.....	235
Ek Tablo 73.	Ergenin intihar etmeyi düşünmüş olmasına göre ergenlik öncesi ve sonrasında yaşadığı değişim	236
Ek Tablo 74.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin intihar girişiminde bulunma durumu.....	236
Ek Tablo 75.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin sigara kullanma durumu	237
Ek Tablo 76.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin alkol kullanma durumu	237
Ek Tablo 77.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin din ile olan ilişkisi.....	238
Ek Tablo 78.	Ergenin din ile olan ilişkisine göre ergenlik öncesi ve sonrası için yaşadığı değişim	238
Ek Tablo 79.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin hayalindeki mesleğe ulaşabilme konusundaki düşüncesi.....	239
Ek Tablo 80.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin ünlü kişilerden örnek aldığı veya hayranlık duyduğu bir idolünün varlığı	239
Ek Tablo 81.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin 'Gelecek hakkında	

	düşündüğümde, hayatımdaki her şeyin iyi yönde gelişeceğini hissediyorum' önermesine katılma düzeyi.....	240
Ek Tablo 82.	Ergenin 'Gelecek hakkında düşündüğümde, hayatımdaki her şeyin iyi yönde gelişeceğini hissediyorum' önermesine katılma düzeyine göre ergenlik öncesi ve sonrası için yaşadığı değişim	240
Ek Tablo 83.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin ülkemizin geleceği hakkındaki düşüncesi.....	241
Ek Tablo 84.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin dünyamız geleceği hakkındaki düşüncesi.....	242
Ek Tablo 85.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin gazete okuma sıklığı	243
Ek Tablo 86.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin kitap okuma sıklığı.....	244
Ek Tablo 87.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin müzik dinleme sıklığı	245
Ek Tablo 88.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin tiyatroya gitme sıklığı.....	246
Ek Tablo 89.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin sinemaya gitme sıklığı	247
Ek Tablo 90.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin spor yapma sıklığı	248
Ek Tablo 91.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin kafe, çay bahçesi vb. yerlere gitme sıklığı.....	249
Ek Tablo 92.	Sosyal ve demografik özelliklere göre ergende el işi (dikiş, nakış, dantel, marangozluk, tamirat vb.) yapma sıklığı	250
Ek Tablo 93.	Sosyal ve demografik özelliklere göre internet kullanma durumu.....	251
Ek Tablo 94.	Sosyal ve demografik özelliklere göre internette sohbet ortamında sürekli görüşülen bir arkadaş grubunun varlığı	252
Ek Tablo 95.	Sosyal ve demografik özelliklere göre internette tanışarak görüşülen arkadaşların varlığı	253
Ek Tablo 96.	Sosyal ve demografik özelliklere göre günlük ortalama internet kullanım süresi.....	253
Ek Tablo 97.	Yaş gruplarına göre en çok ziyaret edilen internet siteleri	254
Ek Tablo 98.	Cinsiyete göre en çok ziyaret edilen internet siteleri.....	255
Ek Tablo 99.	Sosyal ve demografik özelliklere göre cep telefonu sahipliği.....	256
Ek Tablo 100.	Sosyo-ekonomik statüye göre günlük ortalama televizyon izleme süresi.....	256
Ek Tablo 101.	Sosyal ve demografik özelliklere göre televizyonda en çok takip edilen programlar	257
Ek Tablo 102.	Sosyal ve demografik özelliklere göre gazetelerin en çok okunan bölümleri	258
Ek Tablo 103.	Sosyal ve demografik özelliklere göre en çok dinlenen müzik türleri.....	259

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.	Bireylerin ayrışma - bireyselleşme evreleri	28
Şekil 2.	Gün içinde ergenlerin ruh durumu.....	37

KISALTMALAR

AB	AVRUPA BİRLİĞİ
AÇEV	ANNE ÇOCUK EĞİTİM VAKFI
ASAGEM	AİLE VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ERDEP	ERGENLİK DÖNEMİ DEĞİŞİM PROJESİ
ERP08	TÜRKİYE'DE ERGEN PROFİLİ ARAŞTIRMASI 2008
ERP96	TÜRK AİLESİNDE ADOLESANLARIN SORUNLARI ARAŞTIRMASI 1996
İBBS1	İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ SINIFLANDIRMASI DÜZEY 1
MEB	MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
ÖSS	ÖĞRENCİ SEÇME SINAVI
RTÜK	RADYO TELEVİZYON ÜST KURULU
SES	SOSYO-EKONOMİK STATÜ
SPPS	STATISTICAL PACKAGE FOR THE SOCIAL SCIENCES
STK	SİVİL TOPLUM KURULUŞU
TBMM	TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
TESEV	TÜRKİYE EKONOMİK VE SOSYAL ETÜDLER VAKFI
TÜİK	TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU
UNICEF	BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇOCUK YARDIM FONU
WHO	DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ

GİRİŞ

İnsanın hayatı, gelişim açısından, birbirinden farklı fizyolojik ve psikolojik özellikler içeren dört ana döneme ayrılabilir. Bunlar; çocukluk, ergenlik/gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemleridir. Her bir dönemin kendi içinde büyük önem taşıdığı tartışma götürmez bir gerçektir. Fakat araştırma konusu insan olunca, bütünlüğü gözden yitirmemeye azami gayret gösterilmelidir.

Ergen, çocuğun gelişmiş halidir. Fakat bu gelişim sadece biyolojik açıdan tek boyutlu bir gelişim değildir. Ergenlik, öncesi ve sonrası dönemler arasında bir geçiş sürecidir. Araştırmacı, ergene yaklaşırken geçmişi ve geleceği göz ardı etmemelidir. Bu sebeple ergenin gelişimini çok boyutlu olarak ele almak zorunludur. Diğer taraftan ergenler sadece zaman çizgisi içerisinde değişim yaşamaz; değişimi kendi yapılarının farklı boyutlarında da yaşarlar. Şöyle ki; fizyolojik olarak bedenlerinde ve bedensel ilgilerinde, sosyolojik olarak aile içi ve aile dışı çevrelerindeki toplumsal rollerinde, psikolojik olarak algılama ve algılanma süreçlerinde, ahlâki olarak somut ve soyut düşünebilme kabiliyetlerinde, felsefi olarak benlik ve öz-benlik bilinçlerinde, ekonomik olarak hazır yeme ve bir mesleğe yönelme telakkilerinde ve daha birçok boyutta, birçok algı ve tutumlarında değişimler meydana gelmektedir.

Ergenlik döneminin yaş grubu olarak belirlenmesinde farklı gruplamalar kullanılmaktadır. Bu çalışmada, en yaygın sınıflamaya göre, 13-18 yaş grubu ergen olarak alınmıştır. Ergenlik dönemi çocukluktan yetişkinliğe geçişte bireyin kimliğinin oluştuğu dönem olması bakımından birey hayatının önemli bir dönemini oluşturmaktadır. Öte yandan, ülkemizin nüfus yapısının özellikleri ve bu yapının dönüşümü göz önünde bulundurulduğunda ergen nüfusun yakından tanınması özel bir önem taşımaktadır.

Türkiye’de Ergen Profili Araştırması ülkemizdeki ergen nüfusun daha yakından tanınması, ergenler ile ilgili veri ihtiyacının karşılanması, politika ve uygulamalara temel oluşturacak verilerin elde edilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ergenlerle ilgili başlıca konular incelenerek bir ergen profilinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Bu çerçevede, ergenlik dönemi özellikleri, benlik düşünceleri, aile ve arkadaşlık ilişkileri, okul ve çalışma hayatında ergenler, şiddet ve ergenlerin karşı karşıya oldukları riskler, ergen ve ailelerinin sosyo-demografik özellikleri, içinde bulunduğu çevreler ile iletişimi, bu çevreler ile yaşadığı sorunlar, bu dönemde karşı karşıya olduğu riskler, geleceğe dair bakışları ve medya takip alışkanlıkları incelenmiştir.

Araştırmanın birinci bölümünde, araştırmanın konusuna, amacına, kavramsal açıklamalara ve ergenlerle ilgili daha önce yapılmış araştırmaların incelenmesine yer verilmiştir. İkinci bölümde araştırmanın metodolojisi ile ilgili açıklamalar, üçüncü bölümde araştırma bulguları yer almaktadır. Türkiye’de Ergen Profili Araştırması durum tespitine yönelik anket çalışması şeklinde tasarlanmış olup, araştırma kapsamında, ülke genelinin temsil eden bir örnekleme nicel veri toplanmıştır.

TANIMLAYICI ÇERÇEVE

- 1.1. Konu ve Amaç
- 1.2. Kavramsal Şema
- 1.3. Ergenlerle İlgili Araştırmalar

I.

TANIMLAYICI ÇERÇEVE

1.1. Konu ve Amaç

Bu araştırmanın konusu Türkiye’de yaşayan ergenlerin psikolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel açılardan incelenmesidir. Ergenlik dönemi birey hayatı açısından çocukluktan ergenliğe geçişte bireyin kimliğinin oluştuğu dönem olması bakımından önemlidir. Öte yandan toplum hayatı açısından gençler ve ergenler bir toplumun en dinamik unsurunu ve geleceğini temsil etmektedirler.

2008 yılı itibarıyla, Ülkemizin nüfusu 71.517.100 kişi, 24 ve daha küçük yaşta olan bireylerin sayısı 34.530.540’dır. Türkiye’nin nüfusu, içinde bulunduğumuz dönemde, bir demografik dönüşüm süreci yaşamaktadır. Geçtiğimiz dönemde çocuk ve gençlerden oluşan nüfus dilimleri ülke nüfusunun en ağırlıklı kesimlerini oluştururken, nüfus projeksiyonlarına göre, önümüzdeki dönemde ortaya çıkacak olan demografik dönüşüm sürecinde, çocuklardan oluşan yaş grubunun oluşturduğu nüfus dilimi azalacak buna karşılık yaşlıların oluşturduğu dilim büyüyecektir. Demografik dönüşümle ilgili bu aşamada genç ve orta yaşlardan oluşan nüfus dilimleri tarihimizin en yüksek oranlarına ulaşacak ve bir sonraki aşamada ülke nüfusumuz bir daha bu nüfus özelliklerine sahip olamayacak ve daha belirgin bir biçim yaşlanma sürecine girecektir. Nüfus yapımızın dönüşümü ile ilgili bu durum göz önünde bulundurulduğunda ülkemizin önümüzdeki dönemde yaşayacağı sosyal ve ekonomik kalkınma ya da sorunların en önemli dinamiğini genç nüfus kesiminin sahip olacağı nitelikler oluşturacaktır. Dolayısıyla genç nüfusla ilgili yapılacak değerlendirmelerde, uygulamaya dönük politikaların oluşturulmasında genç ve ergen nüfusun yakından tanınması özel bir önem taşımaktadır.

Türkiye’de geçmiş dönemlerde bir bütün halinde ergen profilini verecek ve ülke genelini temsil edecek düzeyde yapılan bir araştırma Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü’nün yaptırdığı Türk Ailesinde Adölesanların Sorunları Araştırması (ERP96)’dır. Toplumsal değişim hızının oldukça arttığı günümüzde, bu araştırmanın yapıldığı tarih olan 1996’dan bugüne önemli sosyal, ekonomik ve siyasi değişimler

yaşanmıştır. Bu değişimlerin toplumsal yapıda önemli sonuçları olacağı açıktır. Toplum-
sal ve kültürel değişimlere en hızlı yanıt veren ve bu değişimlerden etkilenen grupların
başında ergenler gelmektedir.

Bu gerekçelerle Türkiye'de yaşayan ergenleri çeşitli yönleriyle ele alarak bir profil su-
nacak, böylece ergenlerin bütüncül biçimde anlaşılmasına katkıda bulunacak ve bu alanda
çalışmalar yapan bilim adamlarına sağlıklı ve geçerli veriler sunacak güncel ergen profili
araştırmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Bu çerçevede araştırma, ergen nüfusun güncel sorun alanlarını saptayarak, bu sorun
alanlarına yönelik çözüm önerileri geliştirmek, bir ergen profili çıkararak milli politika-
lara esas olacak veri tabanı oluşturmak, aileler ve kamuoyunun bilinçlendirilmesine yöne-
lik stratejilerin şekillenmesine katkı sağlamak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada kapsamında ergenlerin ve ailelerinin sosyo-demografik özellikleri, ergenlerin
okul hayatı ve okul hayatına ilişkin değerlendirmeleri, çalışan ergenlerin iş yaşantıları, er-
genlerin aile ve arkadaş ilişkileri, ergenlerin benlik algıları, değişen duygu ve davranışları,
sağlık durumları, karşı karşıya oldukları riskler ve maruz kaldıkları şiddetin boyutları,
Türkiye ve dünya ile ilgili gelecek düşünceleri, gündelik hayatlarında yaptığı temel aktiv-
iteler ve medya takip alışkanlıkları ile ilgili konularda veriler toplanmıştır.

1.2. Kavramsal Şema

Bu bölümde araştırmanın konusunu oluşturan ergenlerin temel psiko-sosyal özelliklerine
dair kavramsal açıklamalara yer verilmiştir.

1.2.1. Ergenlik Dönemi

İnsanın gelişim süreci tüm canlılar arasında en uzun olanlarından biridir. Bu süreç çeşitli
dönemlerin bir öncekinin içinden geçip bir sonrakini hazırlayıp sonraki tüm süreçler
üzerine etki ederek gerçekleşmektedir. Yaşanan gelişim süreçleri biyolojik, bedensel, zi-
hinsel, cinsel, ruhsal ve ahlâki süreçler bütünüdür. Bu süreçler boyunca insan bir birey
olduğunun farkına varırken aynı zamanda bir sosyal varlık olduğunun da bilinci içeris-
indedir. İnsan gelişimi ile ilgili çeşitli kuramlar geliştirilmiş ve bu kuramlara göre muhtelif
gelişim dönemleri olduğu düşünülmüştür. Bu dönemleri yaşa göre görmek, yaş ve dönem
bağlamında kuramsal olarak açıklamak mümkündür:

Tablo 1. Çeşitli kuramlara göre gelişim dönemleri

Dönem	Yaş	Psikoseksüel Gelişim FREUD	Psiko-sosyal Gelişim ERIKSON	Zihinsel Gelişim PIAGET	Ahlâki Gelişim KOHLBERG
Bebeklik	0-18 ay	Oral	T.Güven/Güvensizlik	Duyu-Hareket	Ahlak öncesi
Erken Çocukluk	18 ay 6 yaş	Anal; fallik	Özerklik/Şüpheli Girişkenlik/Suçluluk	İşlem öncesi	1. Evre
Geç Çocukluk	6-12 yaş	Örtülü	Çalışkanlık/Aşağılık	Somut işlem	2. Evre
Erinlik Ergenlik	13-21 yaş	Genital	Kimlik Kazanma/Rol Karışıklığı	Soyut işlem	3-4. Evre
Genç Yetişkinlik	20-45 yaş	-	Yakınlık/Yalıtılmışlık	-	5. Evre
Orta Yaş	45-60 yaş	-	Üretkenlik/Durgunluk	-	6. Evre (Çok nadir)
İleri Yaş	60-ölüm	-	Bütünlük/Umutsuzluk	-	

Kaynak: Selçuk, 1994

Ergenlik tanımlarında ergenliğin başlangıcı ve sonu ile oldukça farklı yaşlar sunulmaktadır. Bu tanımlar farklı kültürlerde belli yaşlara özgü olarak değişen toplumsal rol ve statülerle bağlantılı olarak gelişmektedir. Tanım itibarıyla ergenlik en genel anlamda çocukluk-tan yetişkinliğe geçiş sürecinde ara bir aşama olarak kabul edilir. Ergenliğin başlangıcı farklı araştırmacılar tarafından 11-13 ile başlatılarak, sonlanışı 17-24 yaşlarına kadar uzatılabilmektedir (Yavuzer, 2005; Çelen, 2007; Steinberg, 2007). Ancak, Türk toplumunda 18 yaş birçok açıdan dönüm noktası olarak algılanmakta ve gençlerden beklentiler buna göre şekillenmektedir. Bu nedenle araştırmada ergenlik dönemi sonu 18 yaş olarak kabul edilmiştir.

1.2.2 .Ergenlikte Bedensel ve Ruhsal Değişimler

Boy ve kilodaki hızlı artışlar buna bağlı olarak gelişen sakarlık gibi durumlar, kızlarda adet kanamaları ve sancuları, erkeklerde ses tellerindeki değişim, özellikle yüzde çıkan sivilceler, burun yapısındaki ani değişimler ergenlerin bedenlerinde gözlenen başlıca değişimlerdir (Steinberg, 2007).

Ergenin kendi gelişimsel dönemine bağlı olarak duygu ve davranışlarında da çeşitli değişimler meydana gelmektedir. Bu dönemde değişimler önceki dönemlere göre oldukça hızlıdır. Ergen ruh durumunu en iyi açıklayan kavramlardan iki tanesi de güvensizlik ve karamsarlıktır. Ergenlik döneminin temel özelliklerinden biri olan güvensizlik, ergenin atılgan, gösterişçi ya da çekingen bir birey olmasına yol açabilir. Karamsarlık, gerçekle ilgili çatışmalar, kişisel üzüntü ve şüphelerin sonucunda meydana gelir (Yavuzer, 2005).

Ergenlerin ruh durumu çoğu zaman dalgalıdır. Ergenler enerjilerinin önemli bölümünü kendilerini başkalarından ayıran farklılıklar üretmeye ayırırlar. Bütün bunlar saygın bir benlik oluşturma kaygısından doğmaktadır. Farklılaşma ihtiyacı ergenleri farklı grupların üyesi olma yönüne iterken, bu yönelim ergenin okul ve aileyi algılama biçimlerini olum-

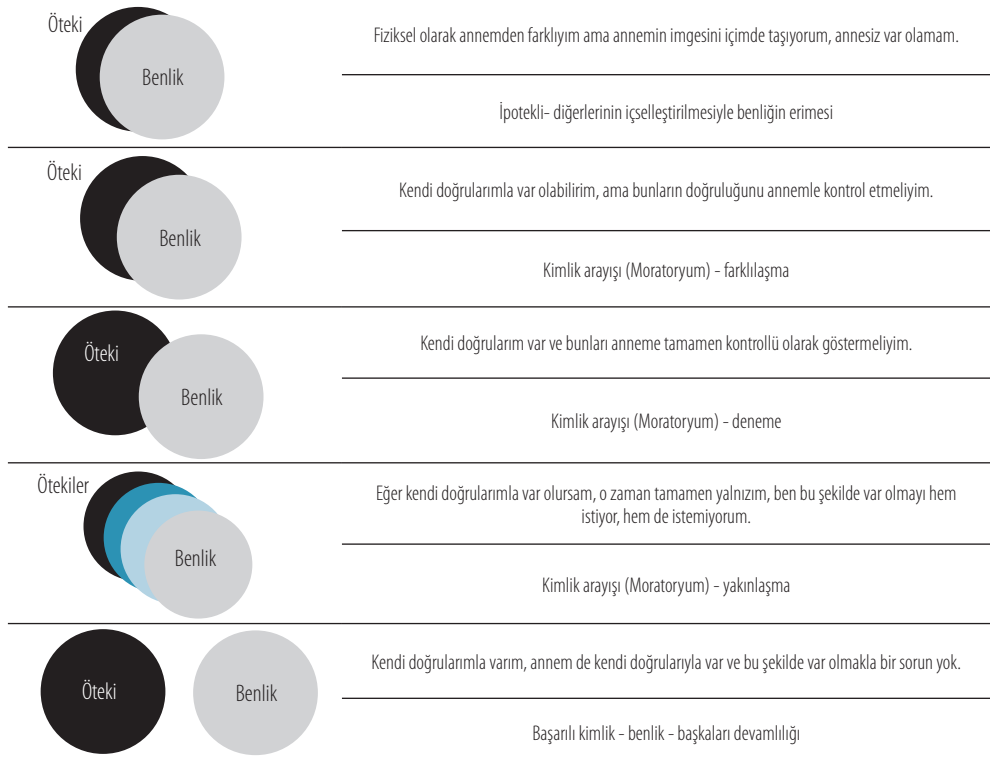
suz yönde etkileyebilmektedir. Örneğin, Aktuğ (2006) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin yaşadıkları akran baskısı ile genel, ailevi ve akademik benlik saygıları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Ergendeki fiziksel değişimin psikolojik duruma etkisinin olduğu gözlenmiştir. Toplumsal olarak ön plana çıkarılan ideal beden imajları da kendi üzerinde düşünme sıklığı artmış olan ergenlerin işini daha da zorlaştırabilmekte, yaşanan bu hızlı değişimlere uyum sağlamak daha uzun zaman alabilmektedir (Steinberg, 2007). Özellikle kız ergenlerde “ideal” olarak kabul edilen ölçülere uyma konusunda yoğun bir çaba gözlenmekte, bunun sonucunda yaygın diyet ve yeme bozuklukları sorunu ortaya çıkabilmektedir (Orsel vd., 2004).

1.2.3. Ergenlikte Sosyal Gelişim ve İlişkiler

Ergenlik dönemi her şeyden önce çocukluktan yetişkinliğe geçişte bir ara dönemdir. Bu açıdan ergenlerin temel sosyal gelişim görevleri aile ve çevreden özerkleşme, müstakil bir ben bilinci geliştirme ve kimlik oluşturmaktır. Bu anlamda ergenlik, varoluşsal soruların yoğun olarak sorulduğu hayata amaç yüklemeye çalışılan siyasal ve kültürel tercihlerin yapılmaya başlandığı kritik bir dönemdir.

Şekil 1. Bireylerin ayrışma - bireyselleşme evreleri

Kaynak: Çelen, (2007).

Ergenlerin aile ortamlarındaki konumu ve aile bireyleriyle olan ilişkileri ergenlerin sosyal gelişimini tanımda hayati bir öneme sahiptir. Aile ortamında ergen–ebeveyn ilişkisini etkileyen bazı ergenlik özellikleri vardır. Erinlik, gelişimin sonucu düşünce yapısındaki değişimler, idealizm, benmerkezci düşünce, okul durumu, arkadaşlık ilişkileri ve ileri bağımsızlık arzusu, ebeveyn – ergen ilişkilerini etkileyebilecek olan unsurlardır (Hill vd.,1985’ten akt. Aydın, 2005). Aile ile ergen arasındaki bu süreci etkileyen en önemli öge, çocukluktan itibaren ailenin geliştirdiği tutum ve çocukla ilişkisidir.

Ergenlik döneminde bireyin yaşadığı kişisel gelişimde aile kadar arkadaşları da etkili olmaktadır. Ergenlik döneminin temel karakteristiklerinden biri de ergenlerin ailelerinden kısmen uzaklaşarak arkadaşlarıyla daha fazla zaman geçirmeye yönelmesidir. Grupla hareket etme psikoloji de ergenlik döneminde en üst düzeylere ulaşmaktadır. Ergenlik döneminin, gelişim psikolojisi açısından ayırt edici özelliği kimlik oluşumu süreçlerinin bu dönemde yoğunlaşmasıyla ifade edilir. Ergenlerin kendilerine en çok sordukları soruların başında “ben kimim”, “diğerlerinden farkım nedir” gibi sorular gelmektedir. Bu sorular ergenlerin mesleki, sosyal ve politik tercihlerinin oluşmasına katkıda bulunur. Ergenlik bu anlamda sosyal açıdan da kimlik arayışıyla karakterize edilir (Kulaksızoğlu, 2005).

Akran gruplarının bu dönemde ergenin tercihleri üzerindeki etkisi daha belirgin hale gelmektedir. Başkalarının ergen hakkındaki görüşleri ve ergenin hakkında neler düşünüldüğü ergenin düşüncesinin merkezine yerleşir. Ergenler bu dönemde kimlerin ve ne tür davranışların akran grupları tarafından olumlu biçimde kabul gördüğünü araştırarak bunları uygulamaya çalışır. Bu nedenlerle dış görünüşe verilen önem de belirgin biçimde artış gösterir (Kulaksızoğlu, 2005).

Peter Blos’un ikinci bireyselleşme süreci olarak adlandırdığı durum ergenlerin teknolojik ürünlerle kurduğu ilişkiyi anlamakta oldukça açıklayıcıdır. Buna göre birinci bireyselleşme olarak adlandırılan çocuğun kimlik gelişim süreçleriyle anneden ayrılmaya başladığı dönemde ilgisini “geçiş objeleri” denen çeşitli nesnelere yöneltmesi durumu ergenlikte de tekrarlanmakta, bu defa ergenin yöneldiği nesnelere teknoloji ürünleri olmaktadır. Ergenler arasında kullanımı en üst seviyelere çıkan bilgisayar ve internet ile ergen ilişkisi bu açıdan ele alınabilir. Ancak internet kullanımının bağımlılık derecesinde yoğunlaştığı durumlarda genç, yüz yüze iletişim olanağından yoksun kalmakta, zaman zaman arkadaşlık ilişkilerini bu sanal ortamda sürdürmektedir. Özellikle çekingen ergenler için cezp edici olan bu dünya, onların kendi çevrelerinde arkadaşlık için girişimde bulunmalarını engellemekte ve sosyal gelişimlerini olumsuz açıdan etkilemektedir (Yavuzer, 2005).

1.3. Ergenlerle İlgili Araştırmalar

Bu bölümde ergenler hakkında yapılmış araştırmalar ele alınmıştır. Şüphesiz ergenlik farklı disiplinlerde farklı yönleriyle uzun yıllardır çalışılan geniş bir konudur. Burada araştırmanın kapsamı dahilinde ön plana çıkan özellikle yakın dönemlerde yapılmış olan araştırmalar üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda öncelikle ergenin yaşamında birincil öneme sahip olan aile, okul, arkadaşlar ve çalışanlar için iş yaşamı gibi faktörlerle ilgili araştırmalara, ardından, ergenlerin daha çok iç dünyaları ile ilgili benlik algıları, problem çözme yetenekleri ve ruhsal problemleriyle ilgili araştırmalara, son olarak da karşı karşıya oldukları riskler, gelecek beklentileri ve teknoloji kullanımları gibi çeşitli konularla ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

1.3.1. Ergen ve Aile

Birey yaşadığı çevreden bağımsız değildir. O, hayatı boyunca yaşadığı çevreye katkıda bulunurken aynı zamanda yaşadığı çevreden etkilenir. Süreklilik arz eden bu döngü olumlu veya olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Biyolojik ve fiziksel bir değişim sürecine giren ergen de kuşkusuz yaşadığı çevreden etkilenmektedir. Ergenin içinde yaşadığı ve etkileşim içinde olduğu çevreyi düşündüğümüzde; aile, okul çevresi, iş çevresi ve arkadaş çevresi içerisinde yer aldığı görülmektedir. Bunlar arasından aile ergenin hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Ergenlik döneminde yaşanan değişimlere karşı ergenin aile ve arkadaş çevresinden aldığı destek, sağlıklı bir birey olmasını sağlamaktadır. Bulunduğu bu iletişim çevresinde karşılaştığı olumsuzluklar ise ergenin bazı problemlerle karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır. Genelde ergenlik dönemi aile ve arkadaş ilişkilerinde sorunların yaşandığı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anne ve babanın ergenlik dönemindeki çocuklarına gösterdikleri tutum ve davranışlarıyla, onlara sundukları sosyal desteğe bağlı olarak ergen ve ebeveyn arasındaki iletişimin incelenmesi amacıyla Sağlam (2007) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin aile iletişimlerinin ana-baba tutumları ve sosyal destek durumları ile ilişkili olduğu, algıladıkları demokratik ana-baba tutumuna ve sosyal destek durumlarına göre farklar olduğu görülmüştür. Konuyla ilgili bir başka araştırmada da aileden algılanan toplam sosyal destek ile yalnızlık arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Köse, 2006).

Ebeveyn tutumları ergenin aile içindeki davranışlarını ve psikolojisini şekillendirmektedir. Otoriter bir ailede yaşayan ergen, ergenlik dönemi ve sonrasında her şeye başkaldıran ya da içine kapanık bir kişilik gelişimi gösterebilir. Her şeye başkaldıran çocuk otoriter aile yapısında kendisiyle sağlıklı iletişim kurulmadığı için kendini kontrol edemeyen ama çevresine hâkimiyet kurabilen bir yapıya sahip olabilmektedir. İçine kapanık bir kişilik geliştiren gençler ise her şeye boyun eğen, korkak, çekingen, kendisinden istenileni fazlasıyla yapan bir yapıya bürünür (Durmuş, 2003).

Ebeveyn tutumu kavramı bazen anne babanın ayrı olarak çocukları ile kurduğu ilişkileri gözden kaçırmamıza neden olabilmektedir. Birçok araştırma bulgusu, annelerin her iki cinsiyetteki çocuğa karşı benzer davranışlar gösterdiğini, babaların ise kız ve erkek çocuklara karşı farklı tutumlar içinde olduklarını ortaya koymuştur. Diğer bir deyişle; babalar annelerden daha çok cinsiyet ayrımı yapmaktadırlar. Bu doğrultuda; babaların oğullarına karşı daha katı, yönlendirici, daha az şefkatli davrandıkları, kız çocuklarına kıyasla daha çok ödül ve ceza verdikleri, kızlarına ise daha olumlu ve hoşgörülü davrandıkları belirtilmektedir (Hortaçsu 1991'den akt. Akbağ, 1994: 41).

Aile ile olan iletişimde kültürler arası farklılıkların da bulunduğunu unutmamak gerekir. Örneğin, Hindistan'da ergenler uyanık oldukları zamanın yaklaşık %40'ını aile üyeleri ile geçirmektedirler. Birleşik Devletler'de, ergenler, lisede ilerleyen yıllardan başlayarak uyanık oldukları zamanın %15'inden daha azını aileleri ile geçirmeye başlamaktadırlar.

Ergenin bağımsızlık isteği ebeveyn ve ergen arasında sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır. "Bağımsızlık"la ilgili olarak ülkemizdeki ebeveyn yaklaşımlarını belirlemek amacıyla, İstanbul'daki lise öğrencilerinin velisi olan 224 ebeveyn ile görüşülmüştür (Yavuzer, Sertelin, Demir, Meşeci, 2005b). Araştırmaya katılan Vefa, Cibali, Kandilli Kız, İstek Vakfı, Kaşgarlı Mahmut ve Semiha Şakir Liselerinde öğrenim görmekte olan liseli gençlerin anne ve babalarına uygulanan bu anketin bulgularına göre anne ve babalar: sigara ve alkol kullanımı, uyuşturucu madde bağımlısı olduğundan kuşkulandıkları bir arkadaşla görüşme, akşamları eve gelme saati, okuldan erken çıkma konularında kararları ağırlıklı olarak kendilerinin verdiklerini söylemişlerdir. Buna karşılık anne ve babalar harçlığını nasıl harcayacağı, hangi derslerin sınavlarına çalışması gerektiği, bir müzik aleti çalmayı öğrenmesi veya başlamış olduğu böyle bir uğraşı sürdürmesi ile kendi odasını nasıl düzenleyeceği konularında, çoğunlukla gençlerin kendi kararlarını kendilerinin vermesine olanak hazırladıklarını belirtmişlerdir.

Anne ve babalar; okul dışında giyim, tatillerde oldukça garip bir saç kesimi, çalışırken televizyon izleme/radyo dinleme, 15 yaşında arkadaşlarıyla pop müzik konserine gitme, karşı cinsle flört etmeye başlama, 17 yaşına geldiğinde ebeveynin olmadığı zaman evde parti verme, ilerde edinilmesi hedeflenen meslek türü, ev işlerine yardım etme derecesi, aileyle birlikte gezilere, tatillere katılma, okul günlerinde okul dışına çıkma, odasının düzenli tutulma ölçüsü, yarı zamanlı bir iş edinme, yeme-içme, izlenmesi uygun televizyon programları ya da video filmleri, beğenilmeyen bir dersi bırakma, bu dersi almaktan vazgeçme, cumartesileri bir işte çalışma gibi konularda ise, tartışma yoluyla gençleri iknaya çalışıp son kararı ağırlıklı olarak çocuklarına bıraktıklarını söylemişlerdir.

Elliott (1988), 4000 ebeveyn üzerinde yaptığı araştırmada; tüm anne-babaların, çocuklarını yeterince olgun kabul ettiği yaşlar arasında bir tutarlılık olduğunu saptamaktadır. Çoğu

ebeveyn, ergenlerin ortalama olarak 12 yaşlarında bir arkadaşıyla birlikte sinemaya ya da alışverişe gidebilmesi; yaklaşık 11-12 yaşlarında gün içerisinde yerel ulaşım için toplu taşıma araçlarını kullanabilmesi; aşağı yukarı 15-16 yaşlarında iken gece saat 11:00'e kadar eve gelme koşuluyla bir arkadaşıyla birlikte gece dışarı çıkabilmesi gerektiğini düşünüyordu. Elliott'un bağımsızlık derecelerini belirlemek üzere kullanmış olduğu sorgu cetveli, bizim kültürümüzdeki ebeveynin düşüncelerini saptamak üzere 224 ebeveyne uygulanmıştır (Yavuzer vd. 2005b). Alınan sonuçlar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 2. İstanbul'da anne-babaların çeşitli eylemleri yapabileme konusunda çocuklarına uygun gördükleri yaşların ortalamaları*

	Erkek	Kız
Bir arkadaşıyla alışverişe gidebilir	14	15
Hangi saatte uyuyacağına karar verebilir	13	13
Hangi televizyon programını izleyeceğine karar verebilir	13	13
İzleyeceği filmleri/videoları seçebilir	14	14
Elbiselerini seçebilir ya da bir saç biçimine karar verebilir	12	12
Alkol ya da sigara kullanabilir	21	21
Bir arkadaşıyla sinemaya gidebilir	14	15
Gündüz yerel ulaşım/gidiş gelişler için toplu taşıma araçlarını kullanabilir	13	14
Hiçbir yetişkinin bulunmadığı bir partiye gidebilir	17	18
Eğer isterse bir erkek/kız arkadaşıyla dışarı çıkabilir	16	17
Hava karardıktan sonra yerel ulaşım için toplu taşıma araçlarını kullanabilir	16	17
Ailesi yanında olmadan bir arkadaşıyla tatile çıkabilir	16	17
Çalmakta olduğu müzik aletini bırakıp bırakmayacağına karar verebilir	13	13
Okulda pek hoşlanmadığı ya da güçlük çektiği bir dersi almaya, bırakıp bırakmayacağına karar verebilir	15	15
Okulu bırakıp bırakmayacağına karar verebilir	18	18

Kaynak: Yavuzer, H. (2005).

Aile ve ergenler hakkında yapılan araştırmaların önemli bir kısmı da aile tipi ve ergen davranışları arasındaki bağlantıyı incelemeye odaklanmaktadır. Bu bağlamda özellikle parçalanmış ve normal ailelerde yaşayan ergenler olumlu ve olumsuz davranışlar açısından ele alınmaktadır. Bu çalışmalarda aile türünün/tipinin ergenlerde riskli davranışları açıkladığı görülmüştür. Özellikle boşanmış ailelerden gelen –parçalanmış aile tipi- ergenlerin, boşanmamış ailelerden gelenlere göre daha fazla sorunu olduğu konusunda birçok sosyal bilimci arasında görüş birliği vardır.

Ergen gelişiminde ebeveynle sağlıklı bağlılık ilişkisi kurma ile bağımsızlık/bireyselleşme süreci arasındaki uygun dengenin kurulması önemlidir. Ergenin bağımsızlık/bireyselleşme görevini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmesi için reddeden değil, değişim geçiren bir bağlılık ilişkisi içinde olması gerekmektedir. Boşanmış ailelerdeki ergenlerin

bağımsızlaşma süreçleri ve anne babalarıyla çatışmalarını inceleyen bir araştırmacıya göre; bu gençlerin yüksek düzeyde duygusal, davranışsal ve tavırsal bağımsızlık gösterdikleri ve babalarıyla daha fazla çatıştıkları gözlemlenmiştir (Lopez, Campbell ve Watkins 1989'dan akt., Meriç, 2007).

Yeşim Kuyucu (2007) tarafından yapılan çalışmada boşanmış ailede yetişen ergenlerin bilişsel çarpıtmalarıyla benlik değeri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bilişsel çarpıtmaları azalan ergenlerin, benlik değeri yükselmektedir. Bilişsel çarpıtmaları artan ergenlerin eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım ve hayalperestlik düzeyleri de artmaktadır.

Demir ve arkadaşlarının (2005) yaptığı ülkemizde gençlerin sapmış davranışlar içine girmelerindeki rolünü ortaya koymayı amaçlayan çalışmada, sorunlu aile atmosferinde yaşayan gençlerin, arkadaş-akranları ve flörtleriyle de olumsuz etkileşimleri olduğu ve intihar düşüncesi dâhil pek çok sapmış davranış içinde oldukları saptanmıştır. Çalışmada ayrıca cinsiyet, ebeveynin çocuk bakım tarzı, etiketlenme, aile içi ilişkiler, madde bağımlılığı, vücuda zarar verme, cinsel kimlik ve inanç ile gencin intihar algısı arasındaki ilişki anlamlı ve güçlü bulunmuştur.

Bunlar dışında aile yapısı, ailenin problem çözme yöntemleri, ergenlerin şiddet eğilimleri ve madde kullanımları arasında güçlü ilişkiler bulunmaktadır. Avcı'nın araştırmasında (2006) suça yönelen ergenlerin ailelerinde genel aile işlevlerinde yetersizlikler tespit edilmiştir.

Ailenin yapısından etkilenen ergen aynı zamanda tutum ve davranışlar açısından aile bireylerini kendine örnek almakta veya kendisi aile bireyleri ile özdeşleştirmektedir. Kılavuz (2005), yaptığı çalışmada, çocukların ahlâkî ve dinî sosyalleşmesinde, örnek alma yoluyla öğrenmelerinin etkili olduğunu, çocuk ve gençlerin, benzemek istedikleri anne babalarının dinî değerlerinden etkilendikleri tespit etmiştir.

Ergenlerin dini kimlik oluşumunu inceleyen bir araştırma da anne-baba tutumlarının ergenlik döneminde bireylerin dine yönelimine etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda ebeveynlerin çocuk bakımı ve koruyuculuk alt boyutlarına giren tutum ve davranışları ile ergenlerin dini yöneliminin davranış alt boyutuna giren tutum ve davranışları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Dinç, 2007).

Ergenliğin bir önemli gelişim süreci de ahlâkî gelişim sürecidir. Bireyin yaşadığı toplumun kültürel ve dini özelliklerine bağlı olarak ahlâkî değerleri oluşturması ve geliştirmesi ergenden beklenir. İnsanı diğer canlılardan ayırt eden başlıca özellikleri, düşünmesi, yargılaması, düşündüğünü dili ile belirtebilmesi, değişik duygular yaşaması, belirli ahlâkî değerleri, kuralları olması ve ilişkilerini bu değer ya da kurallara göre yönlendirmesidir.

Temel olarak ahlâki değerlerimiz, içinde bulunduğumuz toplumun kültürel kurallarının yanı sıra aile içi ilişki ve iletişimlerdeki ödüllendirmeler, yaptırımlar ve anne babamız ile özdeşimler ya da yaşitlarla oynarken yüklenen rollerle belirlenir. Ahlâki değerlerin oluşmasında yargılama yetisinin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Yargılama (muhakeme) kapasitesi ise şu değişkenlere bağlı olarak oluşur; zeka, olabilecek sonucu tahmin etme, dürtüleri ve fantezilerini denetleyebilme (özellikle yıkıcı fanteziler) ile dikkatini sürdürebilme, başkası ile empati yapabilme, benlik saygısı ve özgüven.

2005 yılında TESEV tarafından yapılan Üniversite Gençliği Değerleri Korkular ve Umutlar Araştırması'nda aileden öğrenilmesi gereken ahlâki normlar sorgulanmış ve ilgili soruya verilen cevaplar üzerinden yapılan faktör analizi yapılmıştır.

Tablo 3. Aileden öğrenilmesi gereken ahlâki normlar faktör analizi

Ahlâki normlar	Faktör Ağırlığı	Açıklanan varyans (%)'si
Evrensel Ahlak		24,347
Dürüst olmak	0,762	
Başkalarına saygı	0,734	
Güvenilir olmak	0,719	
Sorumluluk hissi	0,670	
Hoşgörü	0,657	
Bencil olmak	0,540	
Görgü kuralları	0,512	
Çalışkanlık	0,498	
Sosyal Normlar		14,258
Dini inançlar	0,766	
İtaat	0,762	
Hayırlı evlat olmak	0,659	
Tutumluluk	0,499	
Sosyal ilişkiler		9,760
Başkalarına güvenmek	0,760	
Özgüven	0,587	
Ayrımcılık yapmamak	0,543	
Yetkinlik		8,884
Bağımsız olmak	0,778	
Para kazanmak	0,729	
Toplam Açıklanan Varyans(%)		57,248
Kaiser-Meyer-Olkin ölçek yeterliliği		0,909
Bartlett Testi	x2	11559,946
	sd.	136
	p değeri	0,000

Ahlâki değerlerin sorgulandığı bir başka araştırma da 2004 yılında yapılmıştır. Liseli gençler üzerine yapılan bu araştırma İstanbul, Ankara, İzmir, Balıkesir, Bursa, Adana, Kayseri, Samsun, Trabzon, Erzurum, Malatya ve Gaziantep'i kapsayan 12 il merkezinde, 5 farklı tip lisede (düz, Anadolu, meslek, İmam-hatip ve özel lise) uygulanmıştır. Bu araştırmaya %41'i kız, %59'u erkek olmak üzere toplam 4 bin 545 lise son sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırmaya katılan liseli gençlerin %65'i Avrupa Birliği'ne üye olursak uyuşturucu bağımlılığının artacağını %60,4'ü ise ahlâki değerlerde yozlaşma olacağını belirtmişlerdir.

Parçalanmış veya boşanmış ailelerde yaşayan ergenlerin dışında kurum bakımında olan ergenlerin incelenmesi ile ergenlerin ailenin sağladığı hangi imkânlardan mahrum olduğu da ele alınmış olmaktadır. Çocuk ve ergenlerin sorunlarının yaygınlığı üzerine Türkiye'de yapılan bir çalışmanın bulguları şu şekildedir: Bakım verenler, öğretmenler ve ergenlerden elde edilen bilgilere göre, sorunlu davranışların görülme sıklığı kurum bakımında %18,3 ile %47 arasında değişirken, ailesi yanında büyüyen çocuklarda %9 ile %11 arasındadır. Kurum bakımında dışa yönelim sorunlarının (%21,4-%41,9) içe yönelim sorunlarına (%6,2-%40,1) göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca sosyal sorunlar (%5,7-%11,7), düşünce sorunları (%7,2- %18,4) ve dikkat sorunlarının (%7,7-%31,4) da toplum örneğine göre (%1,6-%5,8) anlamlı olarak yüksek olduğu saptanmıştır. Kurum bakımına alınma yaşı, nedeni, kurum değiştirme, tekrarlayan fiziksel hastalığın varlığı, bakım verenin niteliği, okul-yuva işbirliği, aile/akrabalarla iletişim, problem çözme becerisi, kadercilik, sigara-alkol kullanma, yeterlik düzeyi ve damgalama duygusal ve davranışsal sorunları açıklayıcı faktörler olarak saptanmıştır (Şimşek, Erol, Öztop ve Özer-Özcan, 2008).

Benzer durumda olan ergenlerin umutsuzluk düzeylerini karşılaştıran bir çalışma incelendiğinde yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin umutsuzluk düzeylerinin, ailesi yanında kalan ergenlerinkinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Tümkiye (2005) tarafından ailesi yanında ve yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin umutsuzluk düzeylerinde; bazı sosyo-demografik değişkenlere bağlı anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını araştırmak ve her iki grubun umutsuzluk düzeylerini karşılaştırmak amacıyla yapılan çalışmada, elde edilen veriler doğrultusunda yetiştirme yurdunda ve ailesi yanında kalan ergenlerin umutsuzluk düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin umutsuzluk düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Yetiştirme yurdunda yaşayan ergenler ile ilgili başka bir çalışma da Kesen ve arkadaşları (2007) tarafından yapılmıştır. Yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerin, saldırganlık ve öfke düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi, ergenlerin yaş ve yurttaki kalma süreleri ile öfke ve saldırganlık düzeyi arasında ilişki olup olmadığının incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada, ergenlerin sürekli öfke ve öfke tarzı alt boyutları ile saldırganlık alt boyutları

arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerin yaşları ile “genel saldırganlık” ve alt boyutlarından, atak, dolaylı, sinirli ve negatif saldırganlıklar arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ergenlerin yaşları ile sürekli öfke düzeyleri ve öfke dışı alt boyutları arasında da anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuç ise, ergenlerin yurttan kalma süreleri arttıkça saldırganlık ve öfke düzeylerinin de arttığıdır.

1.3.2. Ergen ve Okul

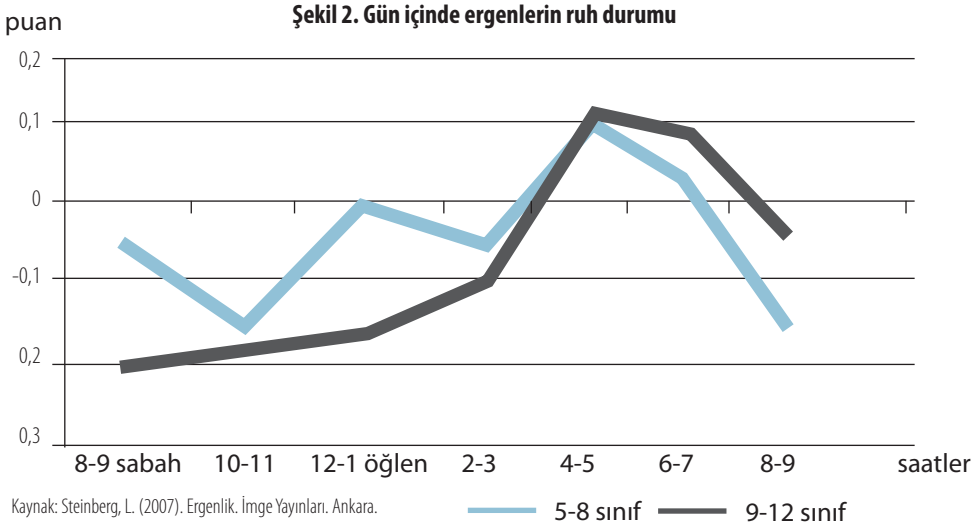
Ergenin etkileşim içinde olduğu çevrelerden biri de okuldur. Psikolojik değişimler yaşayan ergenlerin çoğu bu dönemde okul başarısı ile ilgili sıkıntılar yaşamaktadır. Bir taraftan temel görevlerini yerine getiren okul, diğer taraftan da çocuğun psiko-sosyal gelişim üzerinde etkili olmaktadır. Bu anlamda eğitim kurumlarının bu döneme özel görevleri, ergenin hayatında eğitim-öğretim kadar önem taşımaktadır.

Örgün eğitim müfredatlarının yaşanan hayat ile bağlantısı sık sık sorgulanan bir konu olmaktadır. Müfredatların yer yer hayattan kopuk olması, öğrenilen bilgilerin pratik hayata aktarılamaması, yapılan bir çalışmanın somut ürüne dönüşmesinin uzun zaman alması öğrencilerin büyük bölümünde okul derslerine karşı ilgisizlikle sonuçlanabilmektedir (Gürdal, 2002; Erbaş, 2006; Doğan, 2008). Ayrıca, öğrenme süreçleri belli ölçüde öz-disiplin ve bireysel çalışmayı da gerektirmektedir. Halbuki; çalışma yaşamında genellikle daha yapılandırılmış süreçler içerisinde hareket edilerek, çoğu zaman bir grupla birlikte bir mal veya hizmet üretimi söz konusudur. Bu da çalışmanın kimi ergenlere daha kolay gelmesine neden olabilir.

Eğitim ve öğretim dışında okulun bireyi sosyalleştirmesi, bireyin kısa ve uzun vadeli toplumsal ve çevresel değişimlere daha kolay uyum sağlayabilmesi, bireye daha fazla gelir sağlaması, siyasal ve toplumsal katılımı artırması, risklere karşı korunmayı artırması gibi fonksiyonlarının olduğu genel kabul görmektedir (Ereş, 2005). Bu gibi nedenlerle çocuklar ve ergenler üzerinde eğitime devam etme konusunda büyük bir toplumsal baskı oluşturulmaktadır. Bu baskılar nedeniyle “Okul” artık bütün akranların gittiği ya da gitmek zorunda olduğu bir yer olarak çocuk ve ergenler için bir tercih olmaktan çıkmıştır. Öğrencilerin büyük kısmı çeşitli kademelerde daha iyi okullara gitmek için gereken sınavlara odaklanmıştır. Biyolojik gelişim itibarıyla de hareket ihtiyacının çok yüksek olduğu ilk ve ortaöğrenim çağlarında okula yüklenen bu değer, çocuk ve ergenlerin okul yaşantılarını algılama biçimlerini olumsuz etkilemektedir. Bununla birlikte ailelerin ve yakın çevrenin yüksek beklentileri çocuklar üzerinde dersler ve sınavlarla ilgili kaygı oluşturmaktadır.

Ergenlerin ruhsal durumları ile okulda bulunmaları arasında da ilişkiler vardır. Ergen öğrenciler okulu sıkıcı bulmakta ve okul dışı yaşamlarında daha iyi bir ruh hal-

inde olduklarını söylemektedirler. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan ergenlerin bir gün boyunca ruh halinde yaşanan değişimler üzerindeki çalışmalar -özellikle lise öğrencilerinin- okulda buldukları çoğu zaman sıkıldıklarını göstermektedir. Buna karşın ergenlerin ruhsal durumları yapılandırılmış serbest zaman etkinliklerinde, sınıfta ya da arkadaşlarıyla birlikte oldukları zamana göre daha olumludur (Steinberg, 2007). Bu nedenlerle okulla ilgili memnuniyet düzeyleri düşük olmaktadır.

Kaynak: Steinberg, L. (2007).

1.3.3. Ergenler ve Çalışma Yaşamı

Ergenlerin bir bölümü ise okul yerine çalışma hayatında bulunmaktadır. Çocuğun çalışması dünya genelinde olumsuz çağrışımları olan bir kavramdır. Bunun nedeni özellikle uzun çalışma saatleri ve ağır işlerin çocuğun zihinsel, fiziksel ve duygusal gelişimi üzerinde olumsuz etkileri olmasıdır. Ayrıca, çalışmak çocukların ya okul performansını düşürerek ya da çocukları tamamen okuldan uzaklaştırarak onların eğitimin ekonomik ve sosyal getirilerinden mahrum olmalarına yol açabilmektedir. Bununla birlikte, ucuz işgücü olarak kullanılan çocuklar yetişkinlerin işsiz kalmalarına da neden olabilmektedir. Meselelerin insani tarafıyla ilgilenen Uluslararası Çalışma Örgütü ve UNICEF gibi kuruluşlar konuyu uluslararası gündemde tutarak ve çeşitli çalışmalar yaparak kısa vadede çocukların çalışma koşullarının iyileştirilmesi, uzun vadede ise çocukların çalıştırılmasının tamamen engellenmesi için adımlar atılmasına katkıda bulunmaktadır. Bu çalışmalar sonucunda konuyla ilgili çeşitli uluslararası sözleşmeler imzalanmıştır (Dikbayır vd., 2002).

Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından 1999 yılında yayımlanan bir çalışmaya göre 10-14 yaş grubu içerisinde dünyada 73 milyon çocuk ekonomik faaliyetlerde kullanılmaktadır.

Çocuk işçiliği Asya ülkelerinde daha belirgindir. Türkiye'de bu yaş grubundaki çocukların %24'ünün çalışmakta olduğu aktarılmakta, bu oranla Türkiye'nin Cezayir, Mısır, Hindistan, Endonezya, Bolivya, Guatemala ve başka birtakım ülkelerden geri durumda olduğu belirtilmektedir (Küçükkalay vd. 2000).

İş deneyimi, ergen sağlığına çeşitli olumsuz etkilerde bulunabilir: Bunlardan biri, çalışma yaşamına önemli ölçüde katılım, okula, aileye ve arkadaşlara zaten büyük ölçüde zaman ve enerji yatırımı yapmış ergenin uyumsal kaynaklarından kesinti yapabilir. Bir diğeri ise, gençler otonomi, öz-saygı, sorumluluk ve amaca yönelme ile çatışan işlerde çalıştıklarında stres yaşayabilirler. Bazı ergenlerin normal gelişim bunalımlarına ek olarak, ilave uyum gerektiren önemli yaşam olaylarına maruz kalabildiklerini belirtilmektedir. Önemli bir hayat değişimi yaşamına ve özellikle stresli bir işte istihdam edilmiş gençlerin, sağlık ve davranış bozukluğuna en duyarlı kesim olabileceği beklenir (Steinberg, 2007).

TÜİK tarafından Hanehalkı İşgücü Anketi ile birlikte 2006 yılı Ekim, Kasım ve Aralık aylarında Çocuk İşgücü Araştırması yapılmıştır. Araştırmada 6-17 yaş grubundaki toplam 28.978 çocuk ile görüşülmüştür. Araştırma döneminde Türkiye genelinde 6-17 yaş grubundaki çocuk sayısı 16 milyon 264 bindir. Bunların %60,9'u kentte, %39,1'i kırsal alanlarda yaşamakta, %84,7'si bir okula devam ederken, %15,3'ü okula devam etmemektedir. 6-17 yaş grubundaki çocukların %5,9'u ekonomik bir işte çalışmakta, bu çocukların %31,5'i bir okula devam ederken, %68,5'i öğrenimine devam etmemektedir (TÜİK, 2006).

Çalışan ergenler üzerine nitel ve nicel metotlarla çalışma gerçekleştiren Canat (2006) aileleri ve yaşam biçimleri ile ilgili şu sonuçlara ulaşmıştır: Genelde düşük gelirli ailelerden gelmektedirler. Aynı evi paylaşan kişi sayısı fazladır. İş hayatına atılma nedenleri çoğunlukla ekonomiktir. Diğer bazı nedenlerin (okulu sevmeme, arkadaşlarıyla problem yaşama vs.) temelinde ekonomik sıkıntılar yatmaktadır. Belli çalışma süreleri yoktur. Çalışan gençlerin %78'i haftada 40 saat ya da daha fazla çalışmaktadır. Beslenme sorunları vardır, kötü ve sağlıksız koşullarda çalışmaktadırlar, sağlık sorunları vardır, düşük ücretle çalışmaktadırlar, çıraklık eğitimine devam eden öğrencilerin sigorta primlerini devlet öderken, etmeyenler sigortasız çalışmaktadırlar ve eğitim amacından çok üretim amaçlı çalışmaktadırlar (Canat, 2006).

1.3.4. Sosyo-Ekonomik Koşulların Ergenlere Etkisi

Sosyo-ekonomik düzeyin ergenin kendini kabul düzeyi ile de ilişkisi olduğu çeşitli araştırmalarda ortaya çıkmıştır. Örneğin alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 17 yaş grubu gençlerin kendini kabul düzeyini saptamak ve sosyo-ekonomik düzeyin, cinsiyetin, kardeş sayısının, doğum sırasının, aile yapısının, ebeveynlerin öğrenim düzeylerinin ken-

dini kabul düzeyini etkileyip etkilemediğini incelemek amacıyla Mangır ve Kandemir (1993) tarafından yapılan araştırmada sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe, kendini kabul düzeyinin de yükseldiği görülmüştür.

Bazı ebeveynler çocuklarının kentlerde ücretli işlerde çalışabilmesi için okula gönderirken, bazıları da eğitimin çocuklarını buldukları ortam, kültür ve aileden uzaklaştırdığını düşünerek çocuklarını okula göndermedikleri görülmüştür (Atchoarena ve Sedel, 2003). Konya'da gerçekleştirilen bir araştırmada görüşülen bireylerin %35,8'i "okumalarına gerek yok, zaten evlenecekler" gerekçesiyle kız çocuklarının eğitim almasına gerek olmadığını belirtmişlerdir (İnan, 1999).

Oğrak'ın Güneydoğu Anadolu'dan İzmit'e göç eden aileler üzerine yaptığı araştırmada göçmen ebeveynlerin çocukları için arzu ettikleri eğitim seviyesi ile hâlihazırdaki durumları arasında arzulanan seviye aleyhine bir durum saptanmıştır. Çalışmada ağırlıklı olarak ekonomik etkenlere bağlanmakta, okul masraflarının ailelere yük olduğu, çocuğun çalışarak aile bütçesine önemli katkılarda bulunduğu hatta bazı ailelerin okul yaşındaki çocukların kazandığı parayla geçindiği belirtilmektedir (Oğrak, 1998).

Ayrıca göçün ergenler üzerindeki sosyal ve psikolojik sonuçları ergenin davranışları üzerinde oldukça belirleyici olabilmektedir. Örneğin Bayraktar (1999), Diyarbakır il merkezinde öğretmenlerle yürüttüğü çalışmada, güvenlik sebebiyle kırdan kente göç etmiş olan ailelerin ilköğretime devam eden çocuklarının çoğu zaman okula aç geldiklerini belirtmektedir. Açlığın okul başarısı üzerine olumsuz etkide bulunacağı açıktır. Travmatik etkisi olan göçün psikiyatrik bozukluklara sebep olup olmadığını araştıran Bayram (1998) ise göç-eğitim durumu-ekonomik durum arasında ilişkiler olduğunu; keza göç sonrasında eğitimin seviyesi yükseldikçe ekonomik seviyenin de yükseldiğini ; ekonomik durum ve travma sonrası stres bozukluğu arasında ters bir korelasyon bulunduğunu bulgulararak göç sonrasında ekonomik seviye yükseldikçe travma sonrası stres bozukluğunda düşüş olduğunu göstermiştir.

1.3.5. Ergenlikte Arkadaş İlişkileri

Ergenlerin yaşadıkları birçok değişim ve gelişim süreçleriyle ailelerinden belli ölçüde koparak arkadaş gruplarına yaklaştığı bilinen bir gerçektir. Genç çocukluk döneminden ergenlik dönemine ilerlerken çocuğun arkadaşlarıyla olan sosyal ilişkileri de gittikçe önem kazanmaktadır. Arkadaşlık ilişkileri toplumsallaşma süreci içinde tüm yaşam boyunca önemlidir. Ancak, ergenlikte farklı gelişimsel özellikler arkadaşlığın bu dönemdeki önemini artırmaktadır. Arkadaşlık toplumsal ilişkilere öncülük etmektedir. Ergenlik bir geçiş dönemi olduğundan bireyin anne babasının kendi yaşamındaki yeri değişir; arkadaşlar bu değişime katılır. Ayrıca dönemin başlarındaki hızlı, bedensel ve duygusal gelişimle

baş etmeye çalışan ergen, yeni ve bilinmeyen deneyimlere girer. Bu arada başkalarıyla bağlantı kurmaya gereksinim duyar ve aynı değişiklikleri yaşayanlara, yani akranlara yönelir.

Ergenlerin ruh durumu çoğu zaman dalgalıdır. Ergenler enerjilerinin önemli bölümünü kendilerini başkalarından ayıran farklılıklar üretmeye ayırırlar. Bütün bunlar saygın bir benlik oluşturma kaygısından doğmaktadır. Farklılaşma ihtiyacı ergenleri farklı grupların üyesi olma yönüne iterken, bu yönelim ergenin okul ve aileyi algılama biçimlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Örneğin, Aktuğ (2006) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin yaşadıkları akran baskısı ile genel, ailevi ve akademik benlik saygıları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

1.3.6. Ergenlikte Cinsellik

Daha önce de bahsedildiği gibi ergenlik genel anlamda gelişim ve değişimin yaşandığı bir süreçtir. Bu süreçte çocukluktan çıkarak birey olan ergen cinsellik konusuna daha fazla ilgi duymaya başlamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın iki sanayi kuruluşuyla ortaklaşa yaptığı ergenlere yönelik cinsel eğitimi de kapsayan Ergenlik Dönemi Değişim Projesi'nde (ERDEP) kız ve erkek öğrencilere kendi üreme organları hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları sorulmuş; eğitim öncesi erkek öğrencilerin %29'u erkek üreme organlarından hiç birini duymadığını belirtmiş, eğitim sonunda bu oran %7'ye düşmüştür. Bu soruda kızlar ile ilgili oranlar da erkeklerle aynıdır. Bebeğin anne karnındaki gelişiminin nerede olduğu sorulmuş; eğitim öncesinde erkeklerin %70'inin bunu bilmediği ortaya çıkmış, eğitim sonrasında bu oran %16'ya düşmüş. Bu soruda kızlar ile ilgili oranlar %77'ye %32'dir. Kızların hangi yaşlarda adet görmeye başladıkları sorulmuş; eğitim öncesinde bunun 9-16 yaşları arasında olduğunu bilenlerin oranı %1 iken, eğitim sonrasında bu oran %16'ya yükselmiştir.

Çetin ve arkadaşları (2008) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada gençlerdeki cinsel tutum ve davranış özelliklerinin yıllar içindeki değişimlerinin saptanması ve cinsel bilgi kaynaklarının bu değişimlere etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma 1996 ve 2004 yıllarında iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın I. aşamasında 150, II. aşamasında 242 olmak üzere onuncu sınıfta okuyan toplam 392 erkek öğrenci değerlendirilmiştir. Gençlerin sosyo-demografik özellikleri, cinsel davranışları ve cinsel bilgi kaynaklarının değerlendirilmesi için araştırmacı tarafından geliştirilen bireysel bilgi formu kullanılmıştır. Yıllar içerisinde gençler arasında erken yaşlarda ilişkiye girenlerin sayısı hızla artmaktadır. Pornografik filmlerin tam cinsel ilişkiyi yüksek olasılıkla yordayan bilgi kaynağı olması sağlıklı ve doğru cinsel bilgi kaynaklarına gereksinim olduğunu göstermektedir. Çalışmada gençlerin sağlıklı bilgi kaynaklarına ulaşmaları ve doğru bilgileri edinmelerinin koruyucu ruh sağlığı ve cinsel kimlik gelişimi açısından önemli olduğu vurgulanmıştır.

Bu dönemde dikkat çeken başka bir konu da ergenlerin cinsel deneyim yaşama durumlarıdır. Ergenlerin cinsel deneyimleri hakkında ikisi lise biri de üniversite birinci sınıf öğrencileriyle olmak üzere yapılan üç çalışma sonucunda, lise öğrencisi ergenlerin %22 oranında, üniversite birinci sınıf öğrencilerinin %25 oranında cinsel ilişkiye girmiş oldukları tespit edilmiştir. Ergenlerin cinsel ilişkileri hakkında Siyez ve Siyez (2007) tarafından yapılan çalışmanın amacı lise öğrencilerinin erken yaşta cinsel ilişkiye girme davranışının sıklığının belirlenerek, cinsel yaşam deneyimlerinin cinsiyete göre değerlendirilmesi ve erken yaşta cinsel ilişkiye girme davranışını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin belirlenmesi olmuştur. Araştırmada ergenlerin %22'sinin cinsel ilişkiye girdikleri belirlenmiştir. Erkekler kızlara göre daha erken yaşta cinsel ilişkiye girmişler, daha fazla cinsel ilişkide ve daha çok eşle cinsel ilişkide bulunmuşlar ve korunma yöntemlerini daha az kullanmışlardır. Yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonucunda, psiko-sosyal değişkenlerin cinsel ilişkide bulunma davranışını %33 oranında yordadığı belirlenmiştir. Lise öğrencileri ile yapılan bir başka çalışmada daha önce cinsel ilişkiye girmiş olanların oranının yine %22,1 (%97,6 erkek, %2,3 kız) olduğu tespit edilmiştir (Kara vd., 2003).

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi birinci sınıfta okuyan öğrencilerin cinsel yaşamlarına ilişkin yaklaşımlarını belirlemek, üreme ve cinsel sağlık hizmetlerinden beklentilerini saptamak amacıyla 340 birinci sınıf öğrencisine anket formu uygulanarak yapılan çalışmada kız öğrencilerin %4,7'sinin, erkek öğrencilerin %25,3'ünün cinsel deneyimleri olduğu, %99,2'sinin ilk deneyimlerini 16-19 yaşları arasında yaşadıkları belirlenmiştir. İstatistiksel analizler sonucunda öğrencilerin evlilik öncesi cinsel deneyim konusundaki düşünceleriyle cinsiyet, anne öğrenim durumu ve dini inançlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Erkeklerle, yüksek eğitimli anne çocukları ve dini inancı olmayanların evlilik öncesi cinsel ilişkiye daha olumlu baktıkları bulunmuştur (Kaya vd., 2007).

1.3.7. Ergenlikte Benlik Algısı

Ergenlikte "ben kimim" sorusunun cevabı olarak bir kimlik arayışı mevcuttur. Ergenlikte kimlik; aile bağlarıyla, arkadaş ilişkileriyle, meslek seçimiyle, toplumdaki konumuyla, amaçlarıyla, dünya görüşü ve yaşam anlayışıyla var olabilen bir duygudur. Başka bir deyişle, kişi hem kendini herkesten farklı hem de çevresiyle anlamlı bağlar kurmuş biri olarak görür. Benliğin sınırları kesin çizgilerle çizilmiştir, ancak belli bir çevre ve ortak değerler dünyasıyla da bağlar kurmuştur. Bütünlükten ve süreklilikten yoksun bir insanın benliği yine vardır, ama kimlik duygusu yoktur. Kimlik duygusu iyice oluştuğu zaman kişi kendisini hem özerk bir kişi olarak görür, hem de değer verdiği çevresinde benimsendiğini ve onaylandığını duyar. Özerk bir kişi olmakla toplumun uyumlu bir üyesi olmayı bağdaştırmıştır (Yörükoğlu,1989).

Benlik kavramı bireyin zihinsel ve fiziksel özelliklerinin toplamı ve bireyin sahip olduğu bütün bu özelliklere ilişkin kendini değerlendirmesi olarak tanımlanabilir (Pişkin,1999:104'ten akt. Yenidünya, 2005). Chrzanowski(1981), benlik saygısının, bireyin kendi niteliklerini ve yeteneklerini doğru bir şekilde değerlendirmesinin geçerli olduğunu ve benlik saygısının içine kişisel değer yargıları, değerlendirmeleri ve bireyin yapısını oluşturan temel değerlerin girdiğini belirtmektedir. Ayrıca zekâ, mizaç, görünüş ve beden yapısı benlik saygısını yaratan niteliklerdir ve yaşam deneyimleri, kültür, toplum, aile ve çevresel faktörler bu niteliklerin oluşmasında belirleyici roller oynamaktadırlar (akt. Yayı, 2000). Anne-baba ile ilgili durumlar da gençlerin benlik saygısını etkilemektedir. Anne-babanın ayrılmış olması gencin benlik saygısıyla ilişkilidir. Buna karşın anne-babasından birinin ölmüş olması benlik saygısını düşürmemektedir (Yücel, 2008).

Ergenlik dönemi, benlik algısının gelişiminde aynı zamanda kritik bir dönemdir. Artan sosyalleşmeyle birlikte benliğin ötekilerden ayrıştırılmasına yönelik çaba ve sorgulamalar da ergenlik döneminde artış göstermektedir. Ergenin olumlu benlik algısının ve kendini olumlu kabul düzeyinin birçok alandaki başarısı ile doğrudan bağlantısı vardır. Ayrıca, olumlu benlik algısına sahip bireylerin başkaları ile daha güvene dayalı ilişkiler kuracağı ifade edilmektedir. Kendisine zaman ayrılan, karar alma süreçlerine katılabilen, aile bireylerinin düşüncelerini açıkça ifade edebildiği ve sorunlarını paylaşabildiği aile ortamlarında yetişen ergenlerin benlik algıları daha olumlu gelişmektedir (Erbil vd., 2006).

Herkesin benlik saygısına ihtiyaç duymasına karşın kadınların benlik saygısı gereksinimi geleneksel olarak erkeklerinki kadar büyük ve acil görülmemektedir. Yapılan araştırmalarda görüşülen pek çok kadın benlik saygısının düşük olmasını yaşamın bir parçası olarak görmektedir (Sanford,1999'dan akt. Ayaz, 2002).Kaner'in (2000) bedensel engelli ergenlerin benlik saygıları ve beden imajları üzerine yaptığı araştırmada beklenenin aksine engelli ergenlerin beden imajı algılarının engelli olmayan ergenlerden daha olumlu olduğu bulunmuştur. Bu durum ergenlik döneminde önemli bir sorun olarak ortaya çıkan beden algısının bedensel engelli ergenlerde daha düşük düzeyde yaşandığını göstermektedir.

Benlik saygısı üzerine etki eden faktörlerden biri de göçtür. Göç ve ergen benlik saygısı arasındaki ilişki üzerine yapılan bir araştırmada, İzmir'e göç eden ergenlerin yaşam doyumu ve benlik saygısı ortalamaları diğer gruplarınkinden daha düşük bulunmuştur. Okula giden ergenlerin yaşam doyumları daha yüksekken, sürekli çalışan ergenlerin kültürlenme düzeyleri daha düşüktür. Ayrıca, göç etmiş olup geri dönmek isteyenlerin kültürlenme düzeyleri de düşük bulunmuştur. Son olarak, yakın ilçelere göç eden ergenlerin kültürlenme düzeyleri İzmir'e göç eden ergenlerinkinden daha yüksektir (Gün ve Bayraktar, 2008).

1.3.8. Ergenlikte Sorun Çözme

Ergen tarafından kullanılan daha karmaşık akıl yürütme süreçleri, ortaya konan görüşler arasında karşılaştırmalar yapmasını da sağlayarak pek çok görüşü eşzamanlı olarak akılda tutmasını sağlar. Ayrıca, ergenler çocuklara göre varsayımsal terimleri düşünmeye daha yeterli olduklarından, belirli bir rotayı seçmiş olmanın uzun süreli olası sonuçlarını dikkate almaya daha yatkındırlar. Birlikte ele alındığında bu bilişsel değişimler gelişmiş karar verme ve daha ileri düzeyde bağımsız davranma becerileriyle sonuçlanır (Steinberg, 2007).

Lise öğrencilerinin problem çözme beceri düzeylerini ortaya koymak amacı ile yapılan 239'u kız, 155'i erkek toplam 394 öğrenci ile gerçekleştirilen bir araştırmada elde edilen başlıca bulgulara göre cinsiyet, okul türü, yaş, babanın işi, bireylerin sorunlarını konuştukları ve anlaştıkları kişilerin kimler olduğu değişkenleri problem çözme becerilerini algılamada fark yaratmaktadır. Öğrencilerin annelerinin işi, anne ve babalarının eğitimleri değişkenlerinin ise problem çözme becerilerini değerlendirmelerinde fark yaratmadığı elde edilen diğer sonuçlar olmuştur (Kokut, 2002).

Tuğba Cerit (2007) tarafından 7. ve 10. sınıf öğrenciler ve anneleriyle ergenlerin aile ilişkilerini algılamalarının bazı değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada erkeklerin kızlara göre problem çözmeye daha başarılı oldukları ve 1 kardeş olanların daha rahat problemlerin üstesinden geldikleri bulgulanmıştır. 15 yaşını doldurmuş olan ergenlerin daha rahat iletişim kurdukları ve duygularını daha rahat ifade ettikleri saptanmıştır. Ayrıca, anneleri okur-yazar ya da ilköğretim mezunu olan ergenlerin iletişim kurmada daha başarılı oldukları, anneleri lise ya da dengi okul mezunu olanların ise duygularını daha rahat ifade edebildikleri belirlenmiştir. İlk çocuk olanların genel işlevlerde daha başarılı oldukları görülmektedir. Problemleri çözmeye ve iletişim kurmada ergenler ve anneleri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Nevim Demirci Danışık (2005) tarafından 555 lise öğrenciyle yapılan çalışmada problem çözme becerileri ile sürekli öfke ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya göre öfke kontrolü ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki anlamlı olup öfkelerini kontrol edebilen bireylerin problem çözme becerileri daha yüksek bulunmuştur.

1.3.9. Ergenlikte Ruhsal Problemler

Tüm bu değişimlerin yanı sıra ergenlik dönemi ile birlikte duygusal olgunluk, karşı cinse olan ilginin artması, genel sosyal olgunluk, bağımsızlık isteği, ekonomik özgürlüğün başlaması, yetişkinler gibi boş zamanı değerlendirme isteği ile karşılaşmaktayız (Yavuzer, 2005). Özellikle ergenin bilişsel alandaki değişimlerinin genç insanın psikolojik gelişimine ve toplumsal ilişkilerine kadar uzanan etkileri vardır. Ergenlik döneminde düşüncenin

genişlemesinin etkisi ergenin gelişimi ve davranışı üzerinde erinlik kadar belirgin ve önemlidir. Bir anlamda ergenlik dünyaya ilişkin daha karmaşık ve gelişmiş çıkarsamaların gelişimi için kritik bir dönemdir (Keating, 2004'ten akt. Steinberg, 2007).

Özmen ve arkadaşları (2008) tarafından yapılan çalışmada, ergenlerde umutsuzluk düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada yaşları 14-19 arasında değişen 1185 lise 1. sınıf öğrencisi ile görüşülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre, ülkemizde kentsel kesimde yaşayan ergenlerin gelecekte umutlu oldukları, fakat umutsuz olanların oranının da az olmadığı ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocuklarının daha umutsuz oldukları görülmüştür.

Mutsuzluk ruhsal çöküntünün başlıca belirtilerinden biridir. Ergenlerin mutluluk düzeyleri bütün yaşamsal işlevlerini daha sağlıklı biçimde yerine getirmesine katkıda bulunacaktır. Mutsuzluğun başlıca sebeplerinden biri olan depresyonun çocukluktan ergenliğe geçişle birlikte önemli ölçüde arttığı, depresyonun ergenlerin en sık yaşadığı psikolojik problemlerden biri olduğu sıkça dile getirilmektedir (Kulaksızoğlu, 2005; Eskin vd., 2008). Ergenlerde mutsuzluk ve karamsarlık gibi duygulanımlar yaygın olmasına karşın bunların kısa süreli olduğu da yine aynı çalışmalarda belirtilmektedir.

Konuyla ilgili olarak Eskin ve arkadaşları (2008) tarafından yapılan çalışmada lise öğrencisi ergenlerde depresyonun yaygınlığı ve ilişkili etmenleri araştırılmıştır. Aydın ili merkezindeki üç liseden 805 (367 kız, 438 erkek) öğrenciyle yapılan çalışmada depresyonun liseli ergenler arasında yaygın olabileceği, düşük özsaygı, zayıf sosyal destek ve yetersiz sorun çözme becerisinin ergenlik dönemi depresyonu için risk etmenleri olduğu görülmüştür. Erkeklerde akademik başarısızlık, kızlarda düşük baba eğitimi cinsiyete göre farklılaşan risk etmenleridir.

Ertem ve Yazıcı (2006) tarafından ergenlik döneminde deneyimlenen psiko-sosyal sorunların ve lise öğrencileri arasında depresyon yaygınlığını belirlemek amacıyla Zeytinburnu'nda 1342 lise 2. sınıf öğrencisi ile yapılan çalışmada, kız öğrenciler arasında ağır depresyon görülme oranı %9,6, erkek öğrenciler arasında %5,4 olarak belirlenmiştir. Baskıcı tutum sergileyen aileleri olan çocuklarda ağır depresyon oranı %16,1 iken özgür-demokratik tutum sergileyen ailelerde bu oran %0,1 olarak görülmüştür. Çekirdek aile yapısında ağır depresyon oranının, geniş ailede karşılaşılan depresyon oranına göre daha düşük olduğu görülmüştür. Arslantaş ve arkadaşları (2007) tarafından Eskişehir kırsal alan ilköğretim okullarında depresyon şüphesi olan 10-15 yaş grubu öğrencileri saptamak amacıyla yapılan çalışmada da, çekirdek aile dışında yaşayanlarda ve fiziksel kusuru olanlarda depresyon şüphesinin daha sık olduğu belirlenmiştir.

1.3.10. Ergenler ve Şiddet

Ergenlerin psikolojik olarak çalkantılı oldukları bu dönemde karşı karşıya oldukları bazı riskler vardır. Bunlar şiddete uğrama veya şiddet uygulama, evden kaçma ve suça yönelme,

madde kullanımı ve intihar olarak sıralanabilir. Bütün bu risk faktörleri kendi aralarında çeşitli güçlü ilişkilere sahiptir. Örneğin, evden kaçan ya da madde kullanan bir ergenin suça yönelme olasılığı kat kat artmaktadır.

Bahsedilen bu risklerin en yaygın olanı şiddettir. Ergenler şiddete maruz kalırken aynı şekilde yüksek oranlarda şiddet de uygulamaktadır. Şiddetin başlıca kaynaklarından biri de şiddete maruz kalmış olmasıdır. Şiddet adeta bir kısır döngü oluşturmakta, şiddete tanık olan veya maruz kalanların şiddet uygulama oranları da artmaktadır. Aile yapıları ve yoksulluk ergen şiddetini belirlemede güçlü bir risk faktörüdür. Çoğu araştırmacı ergenlerde gözlenen şiddet ve saldırganlığın yoksullukla bağlantılı olduğunu düşünmektedir. Aileler yoksul çevrelerde yaşadıklarında ebeveynler çocuklarına sağladıkları bakım ve gözetim konularında fazla etkili olamamaktadırlar ve bu durum saldırganlığın ve suçun artmasına neden olmaktadır. Aşırı yoksulluk sosyal dokuya zarar vermektedir. Bu durum sosyal kurumların ve yetişkinlerin, gençlerin gereksinim duyduğu rehberliği ve danışmayı sağlamasını güçleştirmektedir (akt. Steinberg, 2007).

Ergenlerin gelişimini sağlıklı biçimde sürdürmesini engellemesi açısından karşı karşıya olduğu bir diğer risk unsuru da kuraldışı davranışlar sergileme ve suça yönelmedir. Türkiye'nin de içinde bulunduğu tüm dünya ülkelerinde çocuk suçluluğuna ilişkin yapılabilen araştırmalar, anti-sosyal adı verilen suçluluk davranışının, özellikle on dört yaş dolaylarında görüldüğünü ortaya koymuştur. Suçlu gençler çocukluklarında standart zekâ testlerinden akranlarına göre daha düşük puan alma eğilimindedir ve okul başarıları da daha düşüktür (Steinberg, 2007). Suça karışan ergenlerin bireysel ve ailevi özelliklerin üzerinde Akduman ve arkadaşlarının (2007) bulguları bu konuyu bütün açıklığı ile gözler önüne sermektedir: yaş arttıkça suça bulaşmanın artması, erkek ergenlerin daha fazla suça karışmaları yanı sıra, düşük anne-baba eğitim düzeyi, parçalanmış aileden gelme (%64) ve göç ergen suçluluğu ile ilişkilidir.

Şiddetle ilgili en çok üzerinde durulan faktörlerden biri de kitle iletişim araçlarıdır. Şiddetin kitle iletişim araçları sayesinde yaygın bir görünürlük düzeyine sahip olması, çocuklar açısından şiddet davranışının sıradan ve normal bir davranış olarak algılanmasına yol açmaktadır. Özellikle televizyon veya sinemada gözlenen saldırganca davranışın teşvik gördüğü veya bir tür ödüllendirildiği durumlarda bu davranış daha çok taklit edilmektedir. İnternet kafelerdeki 11-12 yaşlarındaki gençlerin oynadıkları 'The Suffering', 'Man-hunt', 'Doom 3' gibi bazı oyunlar, sadece bombalama ve her türlü adam öldürmeyi içeren vahşet ve şiddet dolu oyunlardır. Burada birey, televizyonda olduğu gibi gözlemci olarak değil, oyunun aktif bir karakteri olarak hareket eder. Şiddet içeren bu tür oyunlarda, genç, oyun oynarken saldırgan davrandıkça, puan alma, bir üst seviyeye geçmek şeklinde ödüllendirilmekte, bu da saldırgan davranışı daha fazla arttırabilmektedir (Yavuzer, 2005).

Şiddetle ilgili yapılan çeşitli araştırmalar ülkemizde aile, okul ve sokakta maruz kalınan şiddetin yaygınlığına işaret etmektedir. Sezer Ayan (2007) tarafından Sivas il merkezinde

655 ilköğretim ikinci kademe öğrencisi ile yapılan çalışmada öğrencilerin %43,4'ünün aile içinde anne babası tarafında şiddete maruz kaldığı, bunların %46,1'inin kız ve %53,9'unun erkek olduğu; öğrencilerin %54'ünün annesi tarafından, %46'sının ise babası tarafından şiddet gördüğü; annelerin şiddet uygularken çoğunlukla terlik , babaların ise tekme-tokat gibi yöntemleri kullandığı görülmüştür.

Işıkhan (2006) tarafından yapılan çalışmada, babaların %31,4, annelerin %29,8 oranında fiziksel şiddet uyguladıkları, ancak şiddeti ailenin en önemli sorunu olarak görenlerin oranının %3,3 olduğu tespit edilmiştir. Emine Gül Kapçı (2007) tarafından 206 ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencisiyle yapılan çalışmada öğrencilerin %40 oranında bedensel, sözel, duygusal ve cinsel şiddete maruz kaldıkları bulunmuştur.

Çocuklarda ve Gençlerde Artan Şiddet Eğilimi ile Okullarda Meydana Gelen Olayların Araştırılarak, Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyon Raporu'na göre, raporun hazırlanmasından önceki son üç ay içinde evde, okulda ve sokakta gençlerin %22'si fiziksel şiddet, %53'ü sözel şiddet, %36,3'ü duygusal şiddet ve %15,8'i cinsel şiddet ile karşılaşmıştır. Aynı üç ay içerisinde, öğrencilerin yüzde 35,5'i fiziksel, yüzde 48,7'si sözel, yüzde 27,6'sı duygusal, yüzde 11,7'si cinsel şiddet uygulamıştır. Ceza ve infaz kurumlarındaki çocukların, bu kurumlara girmeden önceki son üç ayda fiziksel şiddet ile karşılaşma sıklığı yüzde 69,2 olduğu, fiziksel şiddet uygulama sıklığının ise yüzde 69,3 olduğu ayrıca raporda bildirilmiştir (TBMM, 2007).

Raşit Avcı (2006) tarafından şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerini aile işlevleri, öfke ve öfke ifade tarzları açısından incelemek ve ailelerde psikolojik probleme sahip olma, alkol kullanımı ve suça yönelik davranışların görülme sıklığını karşılaştırmak amacıyla yapılan çalışmada, şiddet davranışı gösteren ergenlerin ailelerinin problem çözme, iletişim, duygusal tepki verebilme, ailedeki roller, davranış kontrolü, gereken ilgiyi gösterebilme ve genel aile işlevlerinde önemli oranda yetersizlik yaşadıkları belirlenmiştir.

1.3.11.Ergenlikte Riskli Davranışlar ve Madde Kullanımı

Ergenlikte riskli davranışlara yönelme eğilimi artmaktadır. Genel kabul gören toplumsal kurullarla çatışan davranışlar, intihar düşüncesi madde kullanımı bu risklerden bazılarıdır.

Aras ve arkadaşlarının (2007) gerçekleştirdikleri bir araştırmaya göre, öğrencilerdeki en sık üç kuraldışı davranışın okulla ilgili olduğu bulunmuştur. Meslek lisesinde okuyan ve okulda sene tekrarı olan erkekler ile karne notu düşük olan kız ve erkek öğrenciler daha çok kuraldışı davranış eğilimi bildirmişlerdir. Kız ve erkeklerde babanın eğitim düzeyinin yüksekliği ve az çocuklu ailede yaşama, kızlarda ise annenin eğitim düzeyinin ve aile gelirinin yüksekliği kuraldışı davranışlarla ilişkili ailesel özellikler olarak bulunmuştur.

Kimi gençlerin davranış bozuklukları ise nevrotik veya tepkisel olabilmektedir. Örneğin; bir boşanmadan, bir ölüm olayından sonra ortaya çıkan davranış sapmaları bu türdendir. Başka bir deyişle gencin yaşadığı bir ruhsal travmaya, içinde bulunduğu depresyona verdiği bir yanıt, bir uyum çabasıdır. Aras ve arkadaşlarının (2007) araştırmasında Lise öğrencilerindeki kuraldışı davranışların anne-babalardaki ve arkadaşlardaki sorunlu davranışlarla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Erkeklerde kuraldışı davranışların daha yüksek oranda görüldüğü ve riskli davranışların birbirleriyle bağlantılı olduğu saptanmıştır.

İntihar düşüncesi ve intihara yönelme çocuk ve gençler açısından riskli davranışlar arasında yer alan başka bir unsurdur. Ergenlerde intihar düşüncesi ve girişimi çocukluk dönemine kıyasla önemli ölçüde artış göstermektedir (Kulaksızoğlu, 2005; Steinberg, 2007). TÜİK'in intihar istatistiklerinde 15-24 yaş arasındaki gençlerde intiharın 15 yaş altındakilere göre radikal biçimde arttığı, özellikle 15-24 yaş arasındaki genç kızların en çok intihar eden grup olduğu gözükmetedir (TÜİK, 2008).

Güleç ve Aksaray'ın intihar (2006) girişiminde bulunan gençler üzerinde yaptıkları çalışmada intihar girişiminde bulunan gençlerin kendilerinin ve ebeveynlerinin eğitim düzeylerinin ve okula devam veya düzenli bir işte çalışma oranlarının düşük olduğu bulunmuştur. İntihar girişiminde bulunan gençlerin ailelerinde fiziksel istismara maruz kalma veya tanık olma oranlarının da daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Gençlerin ergenlik döneminde karşı karşıya kaldıkları bir diğer riskli davranış ise alkol, sigara vb. maddeleri kullanmaya başlama veya bu maddelere bağımlı olmasıdır. Ögel ve Aksoy (2007) tarafından yapılan çalışmada tutuklu ve ergenlerde madde kullanımı konusu incelenmiştir. Araştırmada, ergenlerin %29,7'sinin suç işlerken madde etkisi altında olduğunu belirtilmiştir. Tutuklanmasına ve hüküm giymesine yol açan suçu işlerken madde etkisi altında olan ergenlerin oranı ise %32,8'dir. Herhangi bir maddeyi yaşam boyu en az bir kez deneyenlerde ilk suç işleme yaşı ortalaması 13,8±2,6 bulunmuştur.

Madde kullanımı ile ilgili Ögel ve arkadaşlarının (2006) 15 - 17 yaş grubu üzerinde yaptıkları çalışmada ise yaşam boyu en az bir kez tütün, alkol ve madde kullanımı riski cinsiyete göre karşılaştırıldığında erkeklerin benzodiazepin kullanımı hariç, diğer tüm maddeler için kızlardan daha fazla risk taşıdığı görülmüştür. Madde kullanım riski erkeklerde eroin kullanımı için 10 kat, esrar için yaklaşık 4 kat, ekstazi için ise yaklaşık 3 kat daha fazladır. Yaşam boyu en az bir kez tütün, alkol ve madde kullanımı riski öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri açısından değerlendirildiğinde, yüksek gelir düzeyine sahip olan ailelerin çocuklarında düşük gelir düzeyine sahip olanlara göre tütün, alkol kullanma ve sarhoş olma riskinin daha düşük, flunitrazepam kullanımının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Avrupa Birliği ülkelerinde 2002 yılında yapılan bir araştırmaya göre 15 yaşındaki çocuklardan günlük olarak tütün kullananların oranı İsveç'te %10, Almanya'da ise

%22'dir. Haftalık olarak alkol kullanan 15 yaşındaki çocukların oranı ortalama %30'dur. Esrar, eroin, ekstazi, kokain gibi yasal olmayan maddelerden herhangi birini kullanan 15-16 yaş grubu öğrencilerde oranlarının ise %25 dolayında olduğu belirtilmektedir (Eurostat, 2004).

Ergenler arasında sigara, alkol, esrar vb. maddelerin kullanımı önceki yaş dönemlerine kıyasla hızlı biçimde artmaktadır. Bu maddelerin kullanımı ergenlerin fizyolojik sağlığını bozmakla kalmayıp, çevreleriyle iletişimleri ve çeşitli açılardan performanslarını da olumsuz yönde etkilemektedir. Özgür-İlhan ve arkadaşları (2005) çalışan gençlerde alkol kullanımının ve klinik anlamlılık taşıyabilecek nitelikteki alkol tüketimi yaygınlığının önemsenmesi gereken bir yükseklikte olduğunu belirtmekte ve alkol kullanım bozukluklarının gelişmesine karşı gerekli önlemlerin planlanması açısından çalışan gençlerde bu bozukluklarla ilgili risk etmenleri ayrıntılı olarak ele alınmasını önermektedir. İlgisiz ve kayıtsız ailelerde ergenlerin yanlış arkadaşlıklar kurma, içki, sigara gibi yanlış alışkanlıklara başlama eğilimi gösterme, suç işlemeye eğilimli olma ve anlık doyumlarla yetinmeye daha çok rastlanır (Semerci, 2007).

1.3.12. Ergenlerin Teknoloji Kullanımı

Ergenler birçok özelliğiyle diğer yaş gruplarından farklı özellikler ve davranışlar sergilemektedir. Ergenlerin, teknoloji kullanımları da onları diğer yaş gruplarından ayıran özelliklerinden biridir.

Bilgisayarlar bilgilerin işlenmesi depolanması özelliklerinin yanı sıra artık özellikle internet erişiminin bir aracı haline gelmektedir. Günümüzde internetin kullanımı inanılmaz bir hızla artmıştır. İnternetin gelişmesi, toplumsal yaşamında hemen hemen tüm yönlerini etkilemiştir. İnternet her türlü bilgiye kısa sürede ulaşılmasını ve diğer insanlarla çok hızlı bir iletişim kurulmasını sağlayarak insan yaşamını geliştirir. Bununla birlikte, internet toplumsal yaşamda önemli bazı olumsuzlukları beraberinde getirmiştir: İnternetin ahlâki olamayan biçimde kullanılması, yaşamı olumsuz yönde etkileyebilecek derecede aşırı kullanılması ve bağımlılık oluşturması gibi (Ceyhan, Gürcan ve Ceyhan, 2007).

İnternet günümüzde her yaşta insan için en kolay ulaşılabilir bilgi kaynaklarından biri haline gelmiştir. Bunun yanı sıra internet insanlar için farklı bir sosyal etkileşim türünün gelişmesini de doğurmuştur. Bu etkileşim türünü en çok kullanan grupların başında ergenler gelmektedir. Ergenlerin önemli bir bölümünün internet üzerinden görüştüğü bir arkadaş grubu vardır. Mehmet Aksüt ve Zekeriya Batur (2007) tarafından yapılan "İnternet Perspektifinde Ergenlerin Sosyalleşme ve İletişim Kurma Süreci" adlı çalışmada erkeklerin kızlara nazaran daha fazla internet kullandıkları, erkeklerin daha çok hareket içerikli oyunlar oynarken, kızların "Chat" yaptıkları tespit edilmiştir. Ergenlere göre, internetin zarar değil yarar getirdiği görüşü daha etkindir. Ergenlere göre internetin en etkileyici yönü istendiği an her şeye ulaşılabilme şansının olmasıdır.

Düzköylü (1995), gençlerin %70'inin ders kitapları dışında boş zaman etkinliği kapsamında kitap okuduğunu, %32'sinin tiyatroya, sinemaya gittiğini, %55'inin müzikle ilgilendiğini, %11'inin kahvehaneye gittiğini tespit etmiştir. Yoğun insan-bilgisayar ilişkisi başlangıçta “takıntı” diye anılırken, son yıllarda birçok psikolog, tedavi edilmesi gerekenler listesine “bilgisayar bağımlılığı”nın da konması gerektiğini düşünmektedirler. (Ceyhan, Gürcan ve Ceyhan, 2007).

“Ergenlerde Tüketici Bilinç Düzeyi Üzerine Bir İnceleme” adı altında yapılan çalışma, Ankara ilinin farklı sosyo-ekonomik bölgelerinde, ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıflarda okuyan 12-14 yaşları arasındaki 316 öğrencinin tüketici eğitimi konularına ilişkin bilgi ve tutumlarını ölçmek amacıyla yapılmıştır. Bunun için araştırmacılar tarafından “Tüketici Eğitimi Bilgi Testi” ve “Tüketici Eğitimi Tutum Ölçeği” geliştirilmiştir. Bilgi ve tutum puanlarına göre öğrencilerin tüketici eğitimi bilinç düzeyleri; aile geliri, cinsiyet, sınıf ve ebeveynin eğitim durumu bağımsız değişkenlerine bağlı olarak ölçülmüş ve tartışılmıştır. Yapılan çalışma ile önemli bir tüketici grubu olarak görülen ergenlere örgün eğitim kurumları tarafından tüketici eğitimi verilmesinin gerekliliği açığa çıkarılmıştır (Ersoy ve Nazik, 2006).

1.3.13. Ergenlerin Gelecek Beklentileri

Umut, bireyin yaşamını devam ettirebilmesi için gereken motivasyonu sağlayan temel etmenlerden biridir. Bireyler, yaşamlarını ulaşmayı ümit ettikleri şeylere ulaşma çabası içerisinde geçirirler. Umut ve beklentiler bireylerin şu andaki tercihlerini de önemli ölçüde etkiler. Gelecekte durumunun değişmeyeceğine inanan birinin bulunduğu konumda çaba göstermesi de beklenmez. Dolayısıyla, kişinin kendisini gelecekte farklı bir yerde göreceğine inanması kendisi için, toplumu farklı bir yerde göreceğine inanması ise toplumsal çabaları için bir hareket noktası teşkil eder.

Gelecek, çoğunlukla belirsizlikler içerir ve bireyde kaygı yaratır. Bu durum ergenlerde çok daha belirgindir; zira, onlar tam da geleceklerini inşa etme süreçlerinin başında bulunmaktadır ve bu süreçleri sorunlu bir şekilde yaşamaktadırlar. Yavuzer ve arkadaşları tarafından lise ve üniversite öğrencilerinin gelecekte neler beklediklerini saptamak amacıyla bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, öğrencilerin hem bireysel hem de toplumsal beklentilerini içeren 23 maddeden oluşan bir envanter hazırlanmış ve hazırlanan envanter toplam 992 öğrenciye uygulanmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, geleceğe yönelik ilk sıradaki beş hedefleri sorulduğunda öğrencilerin:

- %83'ü “sevdiği mesleği yapma ve başarılı olma”yı,
- %52'si “iyi para kazanmak ve ekonomik açıdan iyi bir konuma ulaşma”yı,
- %44'ü “mutlu bir evlilik yapmak ve iyi bir eş olma”yı,

- %33'ü “fiziksel açıdan güçlü ve sağlıklı olma”yı,
- %31'i ise “toplumda saygınlığı olan bir kişi olma”yı hedef olarak belirtmiştir.

Çuhadaroğlu ve arkadaşlarının (2004) gerçekleştirdikleri çalışmada ise, gençlerin %27'sinin ileride yurtdışında yaşamak istediklerini saptamışlardır. Bu sonuçlar yarının yetişkinleri olacak gençlerimizin, bireysel beklenti, mutluluk ve doyumu, toplumsal beklenti ve mutluluğun önünde tuttuğunu, “bireysel” değerleri ağırlıklı olarak öne aldığını göstermektedir. Bu durumun iki temel nedeninden söz edilebilir: İlki, gençlerin içinde buldukları gelişim dönemine bağlı olarak bireysel gelişimlerine yaptıkları aşırı vurgudur. Diğeri ise, günümüzde içinde bulunulan toplumsal koşulların ve kültürel ortamın bireysel başarıya geçmişe göre çok daha fazla önem vermesidir. Bu ikinci bulgu, “toplumbilimciler” ve “ruhbilimciler” tarafından değerlendirmeye değer önemli bir noktadır. Çünkü bu bulgu bize, toplumumuzun ve kültürümüzün önde gelen özelliklerinden biri olan “özgecilik”ten giderek uzaklaştığımızı düşündürmektedir.

Ülkemizde üniversite kazanmak okula giden ergenlerin en önemli hayallerinden ve beklentilerinden birini oluşturmaktadır. Bu beklenti yoğun bir kaygı ve endişe durumu oluşturmakta, zaman zaman depresyona yol açabilmektedir. Uluğ'un (2003) araştırma bulgularına göre, üniversite sınavlarına zaman olarak en yakın olan 11. sınıf öğrencilerinin depresyon ölçeği puanı, diğer yaş gruplarıyla karşılaştırıldığında en yüksek çıkmıştır. Uluğ'un sıraladığı ergende görülen duygu durum bozukluklarından bazıları şunlardır:

- Olaylardan fazla etkilenmeleri, önemsiz şeyler üzerinde fazla durmaları,
- Gerginliğin çok fazla olması sebebiyle bağırarak, ağlamak hatta kavga etmek istemeleri,
- Kendilerini yorgun hissetmeleri,
- Uykularında azalma olması,
- Geçmiş günlerini arzulamaları ve çoğu kez kendilerini yalnız hissetmeleri,
- Gelecekte korkmaları (kız öğrencilerde daha çok görülüyor),
- Kendilerini mutsuz hissetmeleri (erkek öğrencilerde daha fazla görülüyor).

Ergenlik ile ilgili gerçekleştirilen literatür taraması çocukluktan yetişkinliğe adım atılan bu süreçte bireyin çok yönlü değişimler yaşadığını ortaya koymaktadır. Bu çok yönlü değişim sürecinde ergen profilini tasvir etmek için gerçekleştirilen araştırma ile ergenlerin okul, çalışma hayatı, aile - arkadaş ilişkileri, duygu durumları, kişilik özellikleri, karşı karşıya olduğu riskler, içinde yaşadıkları toplum ve dünyaya bakışları incelenmiştir.

METODOLOJI

II. METODOLOJİ

Türkiye’de Ergen Profili Araştırması durum tespitine yönelik anket araştırması olarak tasarlanmıştır.

2.1.Evren ve Örneklem

Araştırma evreni Türkiye sınırları içerisinde yaşayan ergenlerdir. Araştırma kapsamında yapılan tüm görüşmelere ilişkin örneklem, İBBS1’i temsil edecek şekilde TÜİK tarafından belirlenmiştir. Örneklem türü olarak Çok Aşamalı Tabakalı Olasılıklı Küme Örneklemi yöntemi uygulanmıştır. Araştırma kapsamında toplam 5765 ergenle görüşülmüştür. Araştırma kapsamına giren iller; Adana, Afyon, Ağrı, Amasya, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bilecik, Bitlis, Bolu, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Edirne, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Hatay, Isparta, İçel, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Muğla, Nevşehir, Niğde, Ordu, Rize, Sakarya, Samsun, Siirt, Sinop, Sivas, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Şanlıurfa, Van, Yozgat, Zonguldak, Aksaray, Batman, Şırnak, Bartın, Ardahan, Iğdır, Karabük, Kilis, Osmaniye’dir.

Araştırmanın yapıldığı yer dağılımı aşağıda görüldüğü gibidir:

Tablo 4. Örneklem bölgesine ve yerleşim yerine göre dağılımı

Yerleşim yeri	Küme Sayısı	Denek sayısı
Kent	178	4289
Kır	62	1476
Toplam	240	5765
12 Bölge	Küme Sayısı	Denek sayısı
İstanbul	46	1095
Batı Anadolu	24	564
Doğu Marmara	24	566
Ege	39	930
Batı Marmara	10	251
Akdeniz	30	716
Batı Karadeniz	19	452
Orta Anadolu	12	298
Doğu Karadeniz	8	193
Güneydoğu Anadolu	15	362
Ortadoğu Anadolu	7	170
Kuzeydoğu Anadolu	7	168
Toplam	240	5765

Tablo 5. Araştırmanın yapıldığı yer

	SAYI	%
Kent	4289	74,4
Kır	1476	25,6
Toplam	5765	100

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan anket formu Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün (ASAGEM) belirlediği çerçeve dikkate alınarak hazırlanmıştır. Form hazırlanırken ergenlerle ilgili başlıca konu başlıkları be-

irlenerek tartışmalar yapılmış ilgili uzmanların görüşleri de alınarak taslak anket formu oluşturulmuştur. Ayrıca zaman içindeki değişimle ilgili karşılaştırmaların yapılabilmesi için ASAGEM'in 1996 Türk Ailesinde Adolesanların Sorunları Araştırmasının anket formu ile bazı ortak sorulara yer verilmesine dikkat edilmiştir. Bu çerçevede hazırlanan anket formu ile ön-test uygulaması gerçekleştirilmiş ve bulunan sonuçlarına göre, gerekli değişiklikler yapılarak anket formuna son şekli verilmiştir.

94 sorudan oluşan anket formu, ergeni çeşitli yönlerden sorgulayan 11 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; ergenin ve ailesinin sosyo-demografik özelliklerini, ailenin göç geçmişini, ergenin içinde bulunduğu hane yapısını ve yaşadığı hanenin fiziksel özelliklerini sorgulamaktadır. İkinci bölüm; öğrenci olan ergenlerin okul hayatı ile ilgili bilgiler sağlamaktadır bunun yanı sıra eğitim sistemi ve okul hayatı ile ilgili memnuniyetini sorgulamaktadır. Üçüncü bölüm; çalışma hayatında ergenin ne tür işlerde çalıştığını, yaptığı işten memnuniyetini, kazancını ve çalışma saatlerini sorgulamaktadır. Dördüncü bölüm ergenin aile ve arkadaş ilişkilerini sorgularken, beşinci bölüm ise ergenlik dönemindeki kişilik özelliklerini, hislerini ve davranışları sorgulamaktadır. Altıncı bölüm; ergenin sağlık durumuna ilişkin bilgi edinmek amaçlı soruları içermektedir. Yedinci bölüm; ergenin karşı karşıya olduğu riskleri ve ne ölçüde şiddete maruz kalışını sorgulamaktadır. Sekizinci bölümde ergenin din ile olan ilişkisi sorgulanmıştır. Dokuzuncu bölüm; ergenin ülkemiz, dünyamız ve kendi geleceği hakkında görüşlerini sorgulamaktadır. Onuncu bölüm; ergenin boş vakitlerini nasıl değerlendirdiğini ve internetin ergen hayatında ne ölçüde yer aldığını ölçmektedir. Onbirinci bölüm ise ergenin medya takip alışkanlıklarını sorgulamaktadır. Anket formu Ek II'de yer almaktadır.

2.3. Veri Toplama Süreci ve Veri Analizi

Veri toplama sürecinin ilk safhasını İstanbul'da yapılan "Türkiye'de Ergen Profili Araştırması" anketör eğitimi oluşturmuştur. Veri toplama sürecinde Türkiye genelinde çok sayıda anketör çalıştığından tüm anketörlerin bu eğitime katılması mümkün olmamıştır. İstanbul'da görev alan anketörler ve diğer illerin bölge sorumluları anketör eğitimine katılmıştır. Daha sonra bölge sorumluları kendi bölgelerinde çalışacak anketörlere eğitim vermişlerdir. Anketör eğitiminde araştırma konusunda bilgi verilmiş,

araştırmanın amacı ve önemi anlatılmıştır. Anket formunda yer alan her bir soru ayrıntılı bir biçimde incelenmiştir. Anketör kılavuzunda yer alan bilgiler anlatılmıştır. Anket uygulaması yapılacak olan adresler ilgili kişilere teslim edilmiş ve belirtilen adreslerde görüşme yapılamaması veya 13–18 yaşında ergen bulunmaması durumunda ikame adreslerin nasıl tespit edileceği konusunda açıklama yapılmıştır.

Saha süreci tamamlanan anketler ofiste teknik ve telefon kontrolünden geçirilmiştir. Veri giriş ve kontrol işlemlerinin tamamlanması ile birlikte verilerin analizi ve elde edilen bulguların yorumlanması aşamasına geçilmiştir.

“Türkiye’de Ergen Profili Araştırması” veri toplama sürecinin tamamlanması ve anket kontrollerinin bitmesi ile birlikte elde edilen tüm veriler SPSS’te analiz edilmiştir. Tüm sorulara ilişkin verilerin frekans yüzde değerleri hesaplanarak yorumlanmıştır. Ayrıca, sürekli değişkenler ve likert tipi sorular için betimsel istatistikler hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin betimsel istatistikleri ve sıklık dağılımlarının yanı sıra yaş, cinsiyet, aile yapısı ve sosyo-ekonomik statü gibi değişkenler ile olan ilişkileri çapraz tablolar ile incelenmiş ve yorumlanmıştır. Bu incelemelerde Ki-kare analizinden faydalanılmıştır.

Değişkenlerin cinsiyet gibi iki düzeyli değişkenler açısından ortalama değerlerinin farklılık gösterip göstermediğini ölçmek amacıyla gereken bağımsız gruplar için t testi yapılmıştır. İki den fazla grup olduğu durumlarda ise grup ortalamaları arasında farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Grup ortalamaları arasında farklılık olduğu durumlarda varyansların homojen olma veya olmama durumuna bağlı olarak farklı çoklu karşılaştırma (post hoc) testleri kullanılarak farkın kaynağı tespit edilmiştir.

ARAŞTIRMA BULGULARI

III.

ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. Ergen ve Ailesinin Demografik, Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Bu bölümde araştırmanın konusu olan ergenlere ve ailelerine ait en genel demografik ve sosyo-ekonomik veriler, ergenlerin sosyal ve psikolojik yaşantılarını etkilemesi bakımından ele alınmıştır. Bu bağlamda kendileriyle görüşülen 5765 ergene ait; ikâmet yeri, yaş, cinsiyet, eğitim durumu, aile tipi, gelir durumu, anne-baba ve kardeşlere ait bilgilerle gelir ve sosyal güvence gibi demografik ve sosyo-ekonomik veriler sunulmuştur.

Tablo 6. Görüşülen ergenlerin yaş dağılımı

	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
13 yaş	1024	17,8	17,8
14 yaş	962	16,7	34,5
15 yaş	909	15,8	50,3
16 yaş	920	16,0	66,3
17 yaş	948	16,4	82,7
18 yaş	1002	17,4	100
Toplam	5765	100	

Bunlardan ilki ergenlerin yaşadıkları yerleşim yeri ile ilgilidir. Araştırmaya katılan ergenlerin %74,4'ü kentlerde, %25,6'sı kırsal alanlarda yaşamaktadır. Türkiye'de kent nüfusunun artmasında temel faktör iç göçlerdir. 1950'lerden sonra kırdan kente olanı hâkim olmak üzere, başlıca iki ana göç dalgasından söz edilmektedir. Birincisi 1950'den 1980'e kadar, ikincisi 1980 sonrası ile tanımlanır. Bu göçlerin temelinde farklı etkenler bulunmaktadır. İlk dalga esas olarak Türkiye'de kapitalist tarım sisteminin gelişimi ile ilintilidir. Tarımda

makineleşme, kırsal üretimin kırsal nüfusu beslemekte yetersiz kalması, kentlerde eğitim, sağlık, altyapı ve iş imkânlarının daha iyi olması göçe doğrudan etki eden faktörlerden bazılarını teşkil etmektedir. Sonuç olarak kent nüfusu 1950'lilerden beri kır nüfusu aleyhine hızlı bir artış göstermiştir.

Araştırmada kullanılan örneklemin %17,8'lik kısmını 13, %16,7'lik kısmını 14, %15,8'lik kısmını 15, %16'lık kısmını 16, %16,4'lük kısmını 17, %17,4'lük kısmını da 18 yaşındaki ergenler oluşturmaktadır. Ülkemizde eğitime başlama yaşı okula başlanan yılın sonunda 72 ayı doldurmuş olmaya bağlı olarak hesaplanmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin büyük

çoğunluğu ilköğretime başladığında 6 yaşını doldurmuş ve 7. yaş içersindekilerden oluşmaktadır. Böylece, ilköğretim çağını da 14. yaşında tamamlayan öğrenciler daha sonra ortaöğretime başlamaktadır. Ortaöğretimin ilk yılında uyum süreci yaşayan ergenler, aynı zamanda mesleki bir arayış ve araştırma içerisinde girmekte ve 15 yaşlarını 'alan ve meslekler' açısından belirli tercihlerde bulunarak sonuçlandırmaktadırlar. Sonuç olarak, okul yaşantıları ve psiko-sosyal çevreleri ile birlikte düşündüğümüzde ergenleri 13-15 yaş grubu (%50,2) ve 15 yaş üzeri (%49,8) olarak ikiye ayırmak mümkündür.

Tablo 7. Cinsiyete göre dağılım

	Frekans	Yüzde
Erkek	2962	51,4
Kız	2803	48,6
Toplam	5765	100

Araştırmaya katılanların %51,4'ünü erkekler oluştururken, kalan %48,6'sını ise kızlar oluşturmuştur.

Tablo 8. Eğitim durumu

	Kız		Erkek		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Okuryazar değil	20	0,7	5	0,2	25	0,4
Okuryazar	11	0,4	3	0,1	14	0,2
İlköğretim terk	74	2,6	80	2,7	154	2,7
İlköğretim devam	859	30,6	606	20,5	1465	25,4
İlköğretim mezunu	156	5,6	255	8,6	411	7,1
Lise terk	62	2,2	171	5,8	233	4,0
Lise devam	1419	50,6	1569	53,0	2988	51,8
Lise mezunu	99	3,5	145	4,9	244	4,2
Yüksek okul devam	33	1,2	29	1,0	62	1,1
Açık öğretim üniversitesi devam	12	0,4	7	0,2	19	0,3
Üniversite devam	50	1,8	57	1,9	107	1,9
Mesleki eğitim merkezi devam	6	0,2	33	1,1	39	0,7
Mesleki eğitim merkezi terk	2	0,1	2	0,1	4	0,1
Toplam	2803	100	2962	100	5765	100

Yaş gruplarıyla birlikte düşünüldüğünde 13-14 yaş grubunun ilköğretim çağında, 15 -18 yaş grubu içerisinde girenlerin ise lise çağında olacağı ifade edilmişti. Bu nedenle görüşülen ergenlerin yarıya yakını (%51,8) lise öğrencilerinden oluşmaktadır. İlköğretime devam

edenlerin oranı ise %25,4'tür. Tablo ayrıca liseyi terk edenlerin oranının ilköğretimi terk edenlerden yüksek olduğu görülmektedir. Eğitim kademeleri yükseldikçe okulu bırakma

Tablo 9. Daha önce eğitim hayatına katılmış veya hâlihazırda öğrenci olan ergenlerin okul türü

	Frekans	Yüzde
Devlet lisesi	2610	45,6
Devlet ilköğretim	2021	35,3
Meslek lisesi	593	10,4
Anadolu/Fen/Sosyal Bilimler Lisesi	207	3,6
Devlet üniversitesi	177	3,1
Özel lise	48	0,8
Mesleki eğitim merkezi	43	0,8
Özel meslek lisesi	10	0,2
Özel ilköğretim	9	0,2
Özel üniversite	7	0,1
Toplam	5725	100

*Bu soruya 1 kişi cevap vermemiştir.

oranları da yükselmektedir. Cinsiyete göre eğitim durumu incelendiğinde kızlarda (%1,1) okuryazar ve okuryazar olmayanların oranının erkeklere (%0,3) göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Ergenin eğitim hayatına katılma durumu aile tipine göre incelendiğinde; geleneksel geniş aile ve tek ebeveynli ailelerde eğitim hayatına katılmamış ergenlerin oranı diğerlerine göre daha yüksektir (Ek Tablo 1). Bu da ailevi sorunların ergenin okul yaşantısı üzerindeki olumsuz etkilerinin bir göstergesidir (χ^2 : 86,585; sd:28; $p<0,05$).

Araştırmaya katılan ergenlerin %1,3'lük kısmı özel okullara devam etmiş/etmemekte, kalan kısmı devlet okullarında okumuş/okumaktadır. Bunlar arasında en büyük pay (%45,6) genel liselerde eğitim görenlere aittir.

Tablo 10. Asıl memleketinde ikâmet etme durumu

	Frekans	Yüzde
Evet	3460	60,0
Hayır	2305	40,0
Toplam	5765	100

Onları sırasıyla devlet ilköğretim okullarında (%35,3) ve meslek liselerinde eğitim görenler (%10,4) takip etmektedir.

Ergenlerin %40'ı asıl memleketleri dışında bir yerde ikâmet etmektedir. Bu durum önceki bölümlerde ifade edilen 1950'lerden bu yana çeşitli dalgalar halinde devam eden göç olgusunun yaygınlığını işaret etmektedir. Bölgelere (TÜİK'in İstatistikî Bölge Birimi Düzey 1 sınıflaması) göre asıl memleketinde

yaşamayanların geldikleri bölgeler incelendiğinde katılımcıların %14,9'unun Batı Karadeniz, %14'ünün Güneydoğu Anadolu, %12,7'sinin Orta Anadolu, %11,9'unun Doğu Karadeniz, %11,8'inin Kuzeydoğu Anadolu, %10,5'lik kısmını Orta Doğu Anadolu, kalan %24,2'lik kısmının da Akdeniz, Ege, Doğu Marmara, Batı Anadolu, Batı Marmara ve İstanbul bölgelerinden halen yaşadıkları şehre geldikleri görülmektedir (Ek Tablo 2).

Aile tipi açısından incelendiğinde geleneksel geniş aileden gelenlerin daha büyük oranda asıl memleketinde ikâmet ettiği, parçalanmış ailelerden gelenlerde ise asıl memleketinde

ikâmet durumunun diğer grupların hepsinden düşük olduğu görülmektedir (Ek Tablo 3).

Tablo 11. Asıl memleketinde yaşamayan ergenin ailesinin bu şehre gelme nedenleri

Baz: 2305 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Ekonomik sebepler	1043	44,6	45,2
İşsizlik	329	14,1	14,3
Akrabalarımızın burada olması	200	8,6	8,7
Tayin	175	7,5	7,6
Şehirde yaşama isteği	160	6,8	6,9
Evlilik	122	5,2	5,3
Eğitim	113	4,8	4,9
Zorunlu göç	75	3,2	3,3
Diğer	43	1,7	1,7
Fikrim yok	42	1,8	1,8
Cevap yok	36	1,5	1,6
Toplam	2338	100	101,4

*Birden çok cevap alınmıştır.

Ailenin bu şehre geldiği yere göre şu anda yaşanan şehre gelme nedeni incelendiğinde köylerden gelenlerin ekonomik sebepler ve işsizliği ilçe ve il merkezlerinden gelenlere göre daha öncelikli olarak belirttiği görülmektedir. Akrabaların yanına gitme nedeninin il ve ilçelerden göç edenlerde daha belirgin olduğu, tayin ve eğitim nedeniyle göçlerin yine il ve ilçelerden göç edenleri karakterize ettiği söylenebilir (Ek Tablo 4).

Tablo 12. Ailenin bu şehre geldiği yer

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
İlçe merkezi	986	42,8	45,1
İl merkezi	696	30,2	31,8
Bucak/köy	504	21,9	23,1
Ara Toplam I	2186	94,8	100
Bilmiyorum	81	3,5	
Cevap yok	38	1,6	
Ara Toplam II	119	5,2	
Toplam	2305	100	

Yukarıdaki tablo asıl memleketi dışında yaşayan ergenlerin ailelerinin yaklaşık %90'lık kısmının 1980 sonrasında şu an buldukları şehre geldiklerini göstermektedir. 1950-1980 arası göçlerin bu tabloda gözükmemesi görüşme yapılan ergen babalarının yaş durumları ile ilgilidir.

Tabloda göç nedenleri başta çeşitli ekonomik sıkıntıları aşmak, işsizlik, akraba dayanışmasından istifade etmek, tayin, kentlerin eğitim, sağlık ve kültür imkânlarından gibi nedenler gözükmektedir. Bununla birlikte şehirde yaşama isteği, evlilik ve tayin gibi faktörler de göçün önemli nedenleri arasında yer almıştır. Ergenlerin %3,3'ü zorunlu göçü neden olarak göstermiştir.

Aile tipine göre şu anda yaşanan şehre gelme nedeni incelendiğinde parçalanmış ailelerden gelenlerin şehirde yaşama isteğini diğer gruplardan daha fazla belirttikleri görülmektedir (Ek Tablo 5).

Araştırma örneklemindeki ergenlerin yaklaşık %75'i kentlerde yaşamaktadır. Göç eden ergen ailelerinin büyük kısmının (%45,1) ilçe merkezlerinden, %31,8'inin il merkezlerinden, %23,1'inin ise bucak ve köylerden geldikleri görülmektedir. Türkiye'de sanayinin başta Marmara Bölgesi'nde ol-

mak üzere belli bölgelerde yoğunlaşmış olması, hizmet sektörünün de büyük şehirlerde yoğunlaşması kırsal alanlar ve köylerden yapılan göçü açıklamaktadır. İl merkezlerinden diğer il merkezlerine yapılan göçlerin arkasında ise istihdamın yanı sıra çeşitli motivasyonlar bulunmaktadır.

Ailenin şu an bulunduğu şehre geldiği yer aile tipleri açısından incelendiğinde, parçalanmış ailelerden gelenlerin daha çok ilçe merkezlerinde gelmekte oldukları görülmüştür. Bucak ve köylerden gelen parçalanmış aile oranları diğer aile tiplerinden belirgin biçimde düşüktür (Ek Tablo 6).

3.1.1. Aile Tipi ve Hanede Yaşayanlar

Ergen psikolojisini etkileyen önemli faktörlerden biri de aile tipi, hanede yaşayanların durumu ve aile bütünlüğüdür. Anne ve babanın birlikte veya ayrı olması, ebeveynlerin birinin hayatta olup olmaması gibi durumlar ergenlerin kendileri ve çevrelerini algılamalarını etkilemektedir. Bu bölümde hanenin yapısı, hanede yaşayan kişi sayısı ve hanede yaşayan kardeşlere ilişkin bilgiler sunulmuştur.

Tablo 13. Aile tipi		
	Frekans	Yüzde
Çekirdek aile: anne, baba ve çocuklar	4907	85,1
Geleneksel geniş aile: anne, baba, çocuklar ve aile büyükleri/akrabalar	487	8,4
Tek ebeveynli aile: anne veya baba ölmüş	191	3,3
Parçalanmış aile: anne ve baba ayrı	96	1,7
Akrabalar: büyükannem, büyükbabam, kardeşlerim vb.	72	1,2
Diğer	12	0,2
Toplam	5765	100

mektedir. ASAGEM ve TÜİK'in aile yapısı hakkında 2006 yılında yaptığı araştırmaya göre, ülke genelinde çekirdek ailelerin oranı %80,7'dir. Türkiye'de çekirdek aile sayısının yüksekliğine karşın bu ayrımın daha çok mekânsal bir ayrıma tekabül ettiği, geniş aile kalıplarının hala sürmekte olduğu çeşitli aile araştırmalarında dile getirilmektedir (Suğur ve Suğur, 1998).

Yukarıdaki tablo, Türkiye'de aile yapılarındaki dönüşümün izlerini barındırmaktadır. Türkiye'de sanayileşme ve toplumsal değişimle birlikte çekirdek aile sayısının arttığı bilin-

Tablo 14. Hanede yaşayan kişi sayısı		
	Frekans	Yüzde
1 Kişi	3	0,1
2 Kişi	56	1
3 Kişi	681	11,8
4 Kişi	1918	33,3
5 Kişi	1504	26,1
6 Kişi	762	13,2
7 Kişi	372	6,5
8 Kişi	189	3,3
9 Kişi	106	1,8
10 ve üzeri	170	3
Toplam	5761	100
Ortalama	5 kişi	
En az	1 kişi	
En fazla	24 kişi	

*Bu soruya 4 kişi cevap vermemiştir.

Tabloda 4 veya 5 kişilik hane halklarının önemli bir ağırlığa (%59,4) sahip olduğu gözükmektedir. Bunun dışında 3 ve 6 kişilik hane halkları da önemli paylara sahiptir.

Katılımcılara kendileri dâhil kaç kardeş oldukları sorulmuş, %8'inin kardeşinin olmadığı, %33,3'ünün bir kardeşi, %28,1'sinin iki kardeşi, %14'ünün üç kardeşi ve kalan %16,6'sının dört ve üzeri kardeşinin olduğu görülmüştür.

Ergene toplam kardeş sayısının yanı sıra hanede birlikte yaşadığı kardeşlerinin sayısı da sorulmuştur. Kardeşlerden bazılarının eğitim, evlilik vb. nedenlerle hane dışında yaşadıkları görülmüştür.

Kardeşlerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, kız veya erkek kardeşi olduğunu belirtenlerin (kendisi de dâhil olmak üzere) ortalama 2 kız veya erkek kardeşi olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 16. Hanede yaşayan toplam kardeş sayısı

	Frekans	Yüzde
1 Kardeş	704	12,2
2 Kardeş	2087	36,2
3 Kardeş	1570	27,2
4 Kardeş	721	12,5
5 Kardeş	314	5,4
6 Kardeş	162	2,8
7 Kardeş	86	1,5
8 Kardeş	71	1,2
9 Kardeş	28	0,5
10 ve üzeri	21	0,4
Toplam	5764	100
Ortalama	3 kardeş	
En az	1 kardeş	
En fazla	16 kardeş	

*Bu soruya 1 kişi cevap vermemiştir.

Tablo 15. Toplam kardeş sayısı

	Frekans	Yüzde
Tek kardeş	460	8,0
2 Kardeş	1919	33,3
3 Kardeş	1622	28,1
4 Kardeş	808	14
5 Kardeş	377	6,5
6 Kardeş	229	4
7 Kardeş	131	2,3
8 Kardeş	98	1,7
9 Kardeş	56	1
10 ve üzeri	64	1,1
Toplam	5764	100
Ortalama	3 kardeş	
Minimum	1 kardeş	
En fazla	27 kardeş	

*Bu soruya 1 kişi cevap vermemiştir.

Tablo 17. Kardeşlerin cinsiyete göre dağılımı*

	Erkek		Kız	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
1 Kardeş	2247	45,5	2208	45,8
2 Kardeş	1652	33,4	1558	32,3
3 Kardeş	650	13,1	637	13,2
4 Kardeş	211	4,3	242	5,0
5 Kardeş ve üzeri	183	3,7	176	3,7
Toplam	4943	100	4821	100
Ortalama	1,93 kardeş		1,91 kardeş	
En az	1 kardeş		1 kardeş	
En fazla	17 kardeş		15 kardeş	

*Bu soruya yanıt vermeyenler tabloya dâhil edilmemiştir.

3.1.2. Ergenlerin Sosyo-Ekonomik Durumları

Eğitim, çalışma ve gelire ilişkin veriler sosyo-ekonomik düzeyin belirlenmesinde kullanılan temel göstergelerdir. Anne ve babanın eğitim durumları çocukların gelişim ortamları hakkında en fazla açıklayıcılığa sahip kriterler arasında yer almaktadır. Annenin çalışma durumunun ise anne-çocuk etkileşimi açısından ayrı bir önemi vardır. Çalışan annelerin işlerinden tatmin olmaması, çalışma ortamının ve çalışma şartlarının ağır ve stresli olması çocuğun gelişimi için gereken yeterli ve kaliteli zamanı ayıramamalarına neden olabilmektedir. İlk gelişim dönemlerinde anne ve bebek arasında kurulan olumlu ilişki çocuğun güven duygusunu kazanmasına buna bağlı olarak da gelecekte anne-çocuk arasındaki sağlıklı bir ilişkinin kurulmasında katkıda bulunur. Özellikle 5 yaşına kadar anne ve çocuğu arasındaki doğru bir bağlanma biçiminin çocuğun ileride kuracağı sosyal

ilişkilerin niteliği açısından anahtar bir rolü vardır (Yavuzer, 2005).

Bu bölümde anne ve babanın yaşı, eğitimi ve çalışma durumları oturulan evin durumu, ailenin aylık toplam geliri ve ergenin çalışma bakımından konumu gibi ergenlerin sosyo-ekonomik düzeylerine ilişkin veriler sunulacaktır.

Evlenme yaşlarının toplumsal değişim süreciyle yükselmesiyle birlikte 16 yaş ve öncesinde evlenen kadınların oranı azal-

Tablo 18. Hâlihazırda annesi hayatta olan ergenin, annesinin yaş dağılımı			
	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
30 yaşından küçük	102	1,8	1,8
31 - 40	3038	53,1	53,8
41 - 50	2217	38,8	39,3
51 + ...	286	5,0	5,1
Ara Toplam	5643	98,7	100
Cevap yok	73	1,3	
Toplam	5716	100	

makta, bununla birlikte geç yaşlarda çocuk sahibi olma oranı da artmaktadır. Tabloda 30 yaşından küçük annelerin oranının %1,8, 51 ve üzeri yaş anne oranının %5,1 olduğu gözükmemektedir. Ortalama evlenme yaşlarına ve örneklemin yaş grubuna bağlı olarak 31-40 ve 41-50 yaş grubu annelerin oranının yüksek olduğu (sırasıyla %53,8 ve %39,3) gözlenmektedir.

İlk gelişim dönemlerinde çoğunlukla anne ile vakit geçirmesi nedeniyle çocuğun özellikle bilişsel gelişimini etkileyen başlıca faktörlerden birisi de annenin eğitim düzeyi-

Tablo 19. Hâlihazırda annesi hayatta olan ergenin, annesinin eğitim durumu			
	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Okuryazar değil	846	14,8	14,9
Okuryazar, okula gitmemiş	184	3,2	3,2
İlkokul mezunu	3176	55,6	55,8
Ortaokul mezunu	697	12,2	12,2
Lise mezunu	641	11,2	11,3
Üniversite mezunu	134	2,3	2,4
Yüksek lisans/ doktora mezunu+...	12	0,2	0,2
Ara Toplam	5690	99,5	100
Cevap yok	26	0,5	
Toplam	5716	100	

Tablo 20. Hâlihazırda annesi hayatta olan ergenin, annesinin yaptığı iş

	Frekans	Yüzde
Ev hanımı	5104	89,5
Vasıfsız işçi	224	3,9
Memur	109	1,9
Vasıflı işçi	56	1
Emekli çalışmıyor	53	0,9
Esnaf /Tüccar	51	0,9
Serbest geçici parça başı çalışan	25	0,4
Profesyonel serbest meslek	23	0,4
Çiftçilik/hayvancılık	22	0,4
Emekli halen çalışıyor	16	0,3
İşsiz	8	0,1
Orta/büyük ölçekli işletmecisi/işveren	6	0,1
Yönetici	3	0,1
Mevsimlik işçi	3	0,1
İrad sahibi	2	0
Toplam	5705	100

*Bu soruya 11 kişi cevap vermemiştir.

oranları düşmektedir. Örneklem yapısı (örneğin ev hanımı annelerin oranı oldukça yüksek (%89,5) gözükmektedir. Ev hanımlarını sırasıyla vasıfsız işçi (%3,9) ya da memur (%1,9) olarak çalışan ergen anneleri takip etmektedir.

Erkeklerde evlenme yaşlarının kadınlara nazaran yüksek olması nedeniyle 30 yaş altı baba oranları kadınlara oranla oldukça (%0,3) azdır. Bu duruma bağlı olarak babaların yaş gruplarına göre dağılımı daha ileri yaşlarda yoğunlaşmaktadır. Buna göre, görüşme yapılan ergenlerin babalarının yarısından fazlası 41-50 yaş aralığında kalmaktadır.

Tabloda da görüleceği üzere babaların

Tablo 21. Hâlihazırda babası hayatta olan ergenin, babasının yaş dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
30 yaşından küçük	14	0,3	0,3
31 - 40	1457	26,2	26,6
41 - 50	3111	55,9	56,7
51 + ...	903	16,2	16,5
Ara Toplam	5485	98,5	100
Cevap yok	81	1,5	
Toplam	5566	100	

dir. Annenin eğitim durumu incelendiğinde %18,1'inin okuryazar olmadığı veya okuryazar olduğu görülmektedir. Annelerin yaklaşık olarak yarısı (%55,8) ilkököl mezunudur. Ortaokul mezunlarının oranı %12,2, lise mezunlarının oranı %11,3, üniversite mezunlarının oranı %2,4, yüksek lisans veya doktora mezunlarının oranının ise yalnızca %0,2 olduğu görülmektedir.

Kadınlarda yaş ilerledikçe işgücüne katılım gereğince (13-18 yaş grubunda çocuk sahibi

Tablo 22. Hâlihazırda babası hayatta olan ergenin, babasının eğitim durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Okuryazar değil	210	3,8	3,8
Okuryazar, okula gitmemiş	83	1,5	1,5
İlkokul mezunu	2718	48,8	49,2
Ortaokul mezunu	963	17,3	17,4
Lise mezunu	1137	20,4	20,6
Üniversite mezunu	381	6,8	6,9
Yüksek lisans/ doktora mezunu+...	34	0,6	0,6
Ara Toplam	5526	99,3	100
Cevap yok	40	0,7	
Toplam	5566	100	

Tablo 23. Hâlihazırda babası hayatta olan ergenin, babasının yaptığı iş

	Frekans	Yüzde
Vasıfsız işçi	1401	25,3
Esnaf /Tüccar	845	15,3
Serbest geçici parça başı çalışan	789	14,3
Çiftçilik/hayvancılık	543	9,8
Emekli çalışmıyor	527	9,5
Memur	507	9,2
Vasıflı işçi	293	5,3
İşsiz	209	3,8
Emekli halen çalışıyor	128	2,3
İrad sahibi	79	1,4
Profesyonel serbest meslek	61	1,1
Orta/büyük ölçekli işletmecisi/şveren	50	0,9
Mevsimlik işçi	44	0,8
Yönetici	31	0,6
Diğer	24	0,4
Toplam	5531	100

*Bu soruya 35 kişi cevap vermemiştir.

oluşturmaktadır.

Bilindiği üzere kentsel alanlarda ana konut tipini apartman daireleri oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan ergenlerin yaklaşık %75'i kentlerde yaşamaktadır. Kırsal alanlar ve özellikle köylerde ise müstakil evler yaygındır. Gecekondu tipi yapılaşma daha çok kentlere özgüdür. Görüşülen ergenlerin tamamına yakını apartman veya müstakil evlerde yaşayanlardan oluşmuştur. Ancak, az da olsa gecekondu da yaşayanlar da vardır (%2,9).

Aile tipi açısından incelendiğinde geleneksel geniş ailelerin müstakil ve kendine ait evde oturma oranları diğer aile gruplarından daha yüksektir. Buna karşın

eğitim düzeyleri annelerinkinden yüksektir. Okur-yazar olmayanlar (%3,8), okur-yazar olup bir okula gitmemiş olanlar (%1,5) ve ilkokul mezunlarının oranları (%49,2) babalarda düşükken, ortaokul (%17,4), lise (%20,6) ve üniversite mezunlarının oranları (%6,9) annelere göre oldukça yüksektir.

Babaların meslek grupları annelere nispetle daha dengeli biçimde dağılmaktadır. Buna göre, temel olarak vasıfsız işçiler, esnaf, serbest geçici parça başı çalışanlar, çiftçilik/hayvancılıkla uğraşanlar, emekli ve memurlar görüşme yapılan ergenlerin babalarını

Tablo 24. İkamet edilen evin bina türü

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Apartman dairesi	3061	53,1	53,9
Müstakil ev	2452	42,5	43,2
Gecekondu	164	2,8	2,9
Diğer	3	0,1	0,1
Ara Toplam	5680	98,5	100
Cevap yok	85	1,5	
Toplam	5765	100	

Tablo 25. İkamet edilen evin mülkiyet durumu

	Frekans	Yüzde
Kendimize ait	3866	67,1
Kira	1633	28,3
Bir yakınımıza ait	167	2,9
Lojman	92	1,6
Diğer	3	0,1
Toplam	5761	100

*Bu soruya 4 kişi cevap vermemiştir.

apartmanda ve kirada oturma oranları parçalanmış ailelerde diğerlerinden daha yüksektir (Ek Tablo 7 – 8).

Tablo 26. İkâmet edilen evin ısınma sistemi

Baz: 5765 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdeleri	Deneklerin Yüzdeleri*
Soba	3714	63,7	64,4
Kat kaloriferi/kombi	962	16,5	16,7
Kalorifer	744	12,8	12,9
Klima	325	5,6	5,6
Diğer	75	1,2	1,3
Cevap yok	10	0,2	0,2
Toplam	5830	100	101,1

*Birden çok cevap alınmıştır.

akrabaların yakınlarına ücretsiz olarak evlerini kullandırmaları gündeme gelebilmektedir. Katılımcıların %2,9'u bir yakına ait evde ikâmet ettiğini bildirmiştir.

Ergenlerin ikâmet ettikleri evlerde ağırlıklı (%64,4) ısınma sistemi olarak soba kullanılmaktadır. Sobalı evlerde ısı dengesini sağlamak ve evin bütün odalarını ısıtmak zor olabilmektedir. Bu da hem sağlık açısından risk taşımakta, özellikle kış aylarında, soba etrafında toplanmak gerektiği için mekân darlığı yaşanabilmektedir. Bu durum sobalı ev sahipleri için okul performansı açısından bir dezavantaj oluşturabilmektedir. Sobanın yanı sıra kat kaloriferi/kombi (%16,7), kalorifer (%12,9) ve klima (%5,6) da yaygın olarak kullanılan ısınma sistemleridir.

Araştırmaya katılan ergenlerin oturdukları hâkim ev tipleri 2 oda 1 salon ya da 3 oda 1 salondan oluşan evlerdir. Katılımcıların %47,2'si dört odalı, %35,4'ü üç odalı evlerde oturmaktadır. Ortalama oda sayısının 3,72 olduğu göz önünde tutulduğunda konut alanı açısından olumlu bir yapının var olduğu söylenmelidir.

Yukarıdaki tablodaki veriler TÜİK'in konut sahipliğine ilişkin verileriyle örtüşmektedir. Bilindiği gibi ülkemizdeki konut sahipliği oranları Avrupa ülkelerindeki oranların üzerindedir. TÜİK (2000) hanehalkı anketinde %68 olarak hesaplanan bu oran örneğin Almanya'da %42 dolayındadır. Ülkemizde akrabalık gibi sosyal bağların güçlü olması nedeniyle

Tablo 27. Evdeki oda sayısı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
1 Oda	17	0,3	0,3	0,3
2 Oda	266	4,6	4,6	4,9
3 Oda	2031	35,2	35,4	40,3
4 Oda	2713	47,1	47,2	87,5
5 Oda	541	9,4	9,4	96,9
6 Oda ve üzeri	176	3,1	3,1	100
Ara Toplam	5744	99,6	100	
Cevap yok	21	0,4		
Toplam	5765	100		
Ortalama			3,72 oda	
En az			1 oda	
En fazla			12 oda	

Tablo 28. Evde ergene ait bir odanın varlığı

	Frekans	Yüzde
Evet, var	3275	57,0
Hayır, yok	2469	43,0
Toplam	5744	100

*Bu soruya 21 kişi cevap vermemiştir.

Evde oda sahibi olma yaşam standartları hakkında fikir veren önemli bir göstergedir. Bir odaya sahip olma aynı zamanda ergenin kendisi ve başkaları arasındaki ayrımı fark etmesi ve bağımsız bir kişilik geliştirebilmesine de katkıda bulunur. Katılımcıların %57'sinin kendisine ait bir odası vardır. Yılın soğuk aylarında sobalı evlerde kişiye ait odasını kullanılabildiği düzeyi düşse de, ergenlerin önemli bir bölümünün kendi eşyalarını yerleştirebileceği ve belli ölçüde kendi ilgilerine göre tasarlayabileceği bir odaya sahip olduğu gözükmektedir.

Tablo 29. Ailenin aylık toplam geliri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
250 TL ve altı	156	2,7	3,2
251 – 500 TL	445	7,7	9,1
501 – 750 TL	1023	17,7	21
751 – 1000 TL	1043	18,1	21,4
1001 – 1250 TL	815	14,1	16,8
1251 – 1500 TL	601	10,4	12,4
1501 – 1750 TL	303	5,3	6,2
1751 – 2000 TL	191	3,3	3,9
2001 – 2250 TL	93	1,6	1,9
2251 – 2500 TL	44	0,8	0,9
2501 – 2750 TL	23	0,4	0,5
2751 – 3000 TL	40	0,7	0,8
3001 – 3500 TL	28	0,5	0,6
3501 – 4000 TL	18	0,3	0,4
4001 – 4500 TL	9	0,2	0,2
4501 – 5000 TL	8	0,1	0,2
5001 TL ve üzeri	25	0,4	0,5
Ara Toplam	4865	84,4	100
Bilmiyorum/Cevap yok	900	15,6	
Toplam	5765	100	

Tablo 30. Ailenin gelir düzeyi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Alt gelir grubu (750 TL ve altı)	1624	28,2	33,4
Orta gelir grubu (751 - 1750 TL)	2762	47,9	56,8
Üst gelir grubu (1751 TL ve üzeri)	479	8,3	9,8
Ara Toplam	4865	84,4	100
Bilmiyorum/Cevap yok	900	15,6	
Toplam	5765	100	

Katılımcıların yarısına yakını (%56,8) aile gelirleri açısından 751-1750 TL'lik dilim içersine girmektedir. Bunu %33,4 ile katılımcıların geneli açısından alt gelir grubu olarak tanımlanan 750 TL altında gelir sahibi aileler izlemektedir. 1750 TL üzerinde aile geliri olduğunu belirten ergenlerin oranı ise 9,8'dir. Gelir araştırmalarında gelirin gizlenmesi durumu ile karşılaştığı bilinen bir gerçektir. Çeşitli araştırmalarda gelir sorulduğunda genellikle ortalama aylık ücretin ifade edildiğine şahit olmaktayız. Anne ve babaların zaman zaman gerçek gelirlerini çocukları ile paylaşmadığı da düşünülebilir. Bu açıdan araştırmada SES düzeyinin hesaplanmasında anne ve babanın eğitim ve çalışma durumları esas alınmıştır.

Tablo 31. Ergenin anne ve babadan kaynaklı sosyal güvence sahipliği

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Sosyal güvencem var	4526	78,5	84,9
Sosyal güvencem yok	804	13,9	15,1
Ara Toplam I	5330	92,5	100
Bilmiyorum	382	6,6	
Cevap yok	53	0,9	
Ara Toplam II	435	7,5	
Toplam	5765	100	

civarında hesaplanırken, bu araştırmada bu oranın %11 dolaylarında olduğu görülmektedir.

Katılımcıların %79,7'sini yalnızca öğrenci olanlar, %7,8'ini okuma ya da çalışma faaliyeti olmayanlar, %6,5'ini yalnızca çalışanlar

Katılımcıların %84,9'u sosyal güvencesi olduğunu, kalan %15,1'i ise olmadığını ifade etmektedir. Sosyal Güvenlik Kurumu ve TÜİK'e göre herhangi bir sosyal güvencesi olmayanların oranı %4 civarındadır. Yeşil Kart'ın sosyal güvence sayılmayarak ifade edilmediği düşünülebilir. Gerçekten de Türkiye genelinde yeşil kartlıların oranı %15

Tablo 32. Ailesinden kaynaklı sosyal güvencesi olan ergenin, sahip olduğu sosyal güvence türü

	Frekans	Yüzde
SSK	2438	53,9
Bağ-Kur	784	17,3
Emekli Sandığı	647	14,3
Yeşil kart	641	14,2
Özel sigorta	16	0,4
Toplam	4526	100

Tablo 33. Ergenin öğrenci veya çalışan olma durumu

	Frekans	Yüzde
Öğrenciyim	4592	79,7
Çalışmıyorum, iş aramıyorum	449	7,8
Çalışıyorum	375	6,5
Çalışmıyorum, iş arıyorum	242	4,2
Hem okuyorum hem çalışıyorum	65	1,1
Dershaneye gidiyorum	22	0,4
Açık öğretime devam ediyorum ve çalışıyorum	10	0,2
Açık öğretime devam ediyorum	10	0,2
Toplam	5765	100

eden öğrencilerin oranı %80,8'dir. Öğrenci çalışan olma durumu aile tipleri içerisinde incelendiğinde, 15 yaş üzerinde, erkeklerde, kırsalda, parçalanmış ailelerde, sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde çalışan ergen oranının daha yüksek olduğu görülmektedir (Ek Tablo 9).

Tablo 35. Sosyo-ekonomik statü

SES	Frekans	Yüzde
A	177	3,1
B	533	9,2
C1	1386	24,0
C2	1864	32,3
D	1355	23,5
E	450	7,8
Toplam	5765	100

etmediğini bildirmiştir. Çalışanların okumak yerine çalışmayı tercih nedenleri ile birlikte düşünüldüğünde veriler tutarlıdır.

Sosyo-ekonomik statü hesaplanırken anket formunda yer alan bazı değişkenlerden

oluşturmaktadır. Çalışan ya da iş arayanların toplamı %10,7'dir. Hem çalışıp hem okuyanlar dâhil edildiğinde örgün eğitime devam

Tablo 34. Hâlihazırda öğrenci olmayan ergenin, eğitim hayatına devam etmemesindeki temel nedenler

	Frekans	Yüzde
Okumak istemediğim için	427	41,5
Maddi durumumuz iyi olmadığı için	297	28,9
ÖSS'yi kazanamadığım için	134	13,0
Gelenek ve görenek gibi nedenler ile ailem göndermediği için	79	7,7
Derslerim kötü olduğu için	17	1,7
Bulduğum yerde okul olmadığı için	13	1,3
Sağlık sorunlarım olduğu için	8	0,8
Diğer	54	5,2
Toplam	1029	100

*Bu soruya 38 kişi cevap vermemiştir.

Eğitime devam etmeyenlere neden devam etmedikleri sorulduğunda, katılımcıların %41,5' i okumak istemediği için, %28,9'u maddi durumu iyi olmadığı için, %13'ü ÖSS'yi kazanamadığı için ve %7,7'si de ailesi göndermediği için eğitime devam

Tablo 36. Sosyo-ekonomik statü puanları

SES	Puan
A	30 puan ve üstü
B	20 ile 30 puan arası
C1	15 ile 20 puan arası
C2	10 ile 15 puan arası
D	3 ile 10 puan arası
E	3 puanın altı

yararlanılmıştır. Yapılan inceleme neticesinde anne, babanın eğitim durumu ve mesleği dışındaki değişkenlerin SES hesaplaması için yeterli bilgiyi vermediği gözlenmiştir. Türkiye Araştırmacılar Derneği'nin 2006 SES çalışması örnek alınarak anne-baba eğitim durumu ve mesleği değişkenleri ağırlıklandırılarak bir puan hesaplanmıştır. Hesaplanan bu puanlar aşağıdaki tabloda belirtildiği gibi gruplandırılarak hanenin Sosyo-ekonomik statüsü belirlenmiştir.

3.2. Okul Hayatında Ergenler

Tablo 37. Ergenin derslerdeki başarı düzeyi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
(1 puan) Hiç başarılı değilim	48	1,0	1,0
(2 puan) Başarılı değilim	149	3,2	3,2
(3 puan) Kısmen başarıyorum	1544	32,9	33,0
(4 puan) Başarıyorum	2483	52,8	53,1
(5 puan) Çok başarıyorum	453	9,6	9,7
Ara Toplam	4677	99,5	100
Cevap yok	22	0,5	
Toplam	4699	100	
Ortalama*		3,67 puan	

*Ortalama 1 – 5 puan üzerinden hesaplanmıştır.

Eğitime devam eden ergenlere derslerdeki başarı düzeyleri sorulduğunda katılımcıların %62,8'i başarılı veya çok başarılı olduğunu, %33'ü kısmen başarılı olduğunu, %4,2'si ise başarısız veya çok başarısız olduğunu ifade etmiştir.

Ergenin kendisini derslerde başarılı bulma algısı cinsiyet (χ^2 : 169,565; sd:2; $p<0,05$) ve SES'e (χ^2 : 31,327; sd:10; $p<0,05$) göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Kızların kendilerini başarılı algılama düzeyleri erkeklerden yüksektir. Üst SES gruplarında ergenin başarı algısının daha yüksek olduğu gözlenmektedir (Ek Tablo 10).

Eğitime devam eden ergenlerin %98'i eğitimini devam ettirmek isterken, %2'si eğitimi bırakmayı düşünmektedir. Eğitimin toplumsal değeri arttıkça, ailelerin çocuklarını okutma isteği ve buna bağlı olarak öğrencilerin devam etme güdülere de artmaktadır. Ergenlerin eğitime devam dışında bir alternatifini kabul etmediği ifade edilmektedir.

Tablo 38. Eğitim hayatına devam etme isteği

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	4568	97,2	98,0
Hayır	92	2	2,0
Ara Toplam	4660	99,2	100
Cevap yok	39	0,8	
Toplam	4699	100	

Ergenlerin eğitime devam etme istekleri cinsiyet (x^2 : 11,034; sd:1; $p<0,05$), ikâmet yeri (x^2 : 10,051; sd:1; $p<0,05$) ve SES'e (x^2 :14,911; sd:5; $p<0,05$) göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Kızlar arasında eğitime devam etmek isteyenlerin oranı daha yüksektir. Kırsal kesimlerde eğitime devam etmek istemeyenlerin oranı kenttekilerden daha yüksektir. Üst SES gruplarında ergenin eğitime devam etme isteğinin daha fazla olduğu gözlenmektedir (Ek Tablo 11).

Tablo 39. Ergenin eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyi**

		(1 puan) Hiç memnun değilim	(2 puan) Memnun değilim	(3 puan) Kısmen memnunuz	(4 puan) Memnunuz	(5 puan) Çok memnunuz	Toplam	Ortalama*
Öğretmenlerinizin ders işleme şeklinden	Frekans	202	351	1064	2385	652	4654	3,63
	Yüzde	4,3	7,5	22,9	51,2	14	100	
Öğretmenlerinizin size karşı tutum ve davranışlarından	Frekans	231	379	1019	2336	687	4652	3,62
	Yüzde	5	8,1	21,9	50,2	14,8	100	
Sınıfınızdaki öğrenci sayısından	Frekans	323	521	935	2271	604	4654	3,50
	Yüzde	6,9	11,2	20,1	48,8	13	100	
Okulunuzun bahçesinden	Frekans	305	535	1008	2222	583	4653	3,48
	Yüzde	6,6	11,5	21,7	47,8	12,5	100	
Okulunuzun dış görünümü ve binasından	Frekans	314	520	1022	2234	555	4645	3,47
	Yüzde	6,8	11,2	22	48,1	11,9	100	
Okulunuzun sağladığı sportif ve sosyal imkânlardan	Frekans	337	560	1087	2074	600	4658	3,44
	Yüzde	7,2	12	23,3	44,5	12,9	100	
Okulunuzun yönetim kadrosundan	Frekans	337	541	1090	2166	513	4647	3,43
	Yüzde	7,3	11,6	23,5	46,6	11	100	
Okulun bulunduğu çevrenin güvenliğinden	Frekans	461	549	946	2119	582	4657	3,39
	Yüzde	9,9	11,8	20,3	45,5	12,5	100	
Derslerinizin içeriğinden	Frekans	313	546	1355	2090	367	4671	3,35
	Yüzde	6,7	11,7	29	44,7	7,9	100	
Okulunuzda derslere ait eğitim materyallerinin yeterliliğinden	Frekans	397	620	1278	1877	467	4639	3,30
	Yüzde	8,6	13,4	27,5	40,5	10,1	100	
Okulunuzun laboratuvarlarından	Frekans	576	673	1135	1800	442	4626	3,19
	Yüzde	12,5	14,5	24,5	38,9	9,6	100	
Ülkemiz eğitim sisteminden	Frekans	616	812	1360	1633	266	4687	3,03
	Yüzde	13,1	17,3	29	34,8	5,7	100	

**Ortalama 1 – 5 puan üzerinden hesaplanmıştır.

*Bu soruya yanıt vermeyenler tabloya dâhil edilmemiştir.

Katılımcıların eğitimden memnuniyet düzeyleri incelendiğinde, en yüksek memnuniyetin öğretmenlerle ilgili olduğu, en düşük memnuniyetin ise ülkenin genel eğitim sistemine yönelik olduğu görülmektedir. Sınıf mevcudu, okulun bahçesi, okulun dış görünümü, sağlanan sportif ve sosyal imkânlar, yönetim kadrosu, güvenlik ve müfredat gibi konularda memnuniyet orta düzeylerde gerçekleşirken, laboratuvar ve eğitsel materyaller ilgili memnuniyet düzeyi daha düşük bulunmuştur. Öğretmen ve öğrencilerle bulunulan etkileşimin ergenler için daha çekici olmasına karşın, öğretmenler tarafından sunulan müfredat aynı ölçüde ergenleri memnun etmemektedir. Eğitim materyalleri ile ilgili memnuniyet düzeyleri derslerin daha fazla görsel materyal kullanılarak kolaylaştırılması, laboratuvarla ilgili memnuniyet düzeyi ise derslerde daha fazla uygulama yapılmasına yönelik talepleri içinde barındırmaktadır. Genel anlamda memnuniyetin ise orta düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Ergenlerin eğitim sisteminden memnuniyetleri yaş (x^2 : 214,755; sd:2; $p<0,05$), ikâmet yeri (x^2 : 69,617; sd:2; $p<0,05$), aile tipine (x^2 : 63,674; sd:8; $p<0,05$) ve SES'e (x^2 : 45,791; sd:10; $p<0,05$), göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. On beş yaş altındakilerin, kırsalda ikâmet edenlerin, geniş aile ve çekirdek ailede yaşayanların ve üst SES gruplarında eğitim sisteminden memnuniyet düzeyleri daha yüksektir (Ek Tablo 12).

Ergenlerin eğitim gördükleri okuldan memnuniyetleri yaşa (x^2 : 88,922; sd:2; $p<0,05$) ve ikâmet yerine (x^2 : 10,007; sd:2; $p<0,05$) göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. 15 yaş altındakilerin memnuniyet düzeyleri 15 yaş üstündekilerden, kırsaldakilerin memnuniyet düzeyleri ise kenttekilerden yüksektir (Ek Tablo 13).

Ergenlerin eğitim gördükleri sınıftan memnuniyetleri yaş (x^2 : 32,565; sd:2; $p<0,05$), ikâmet yeri (x^2 : 16,822; sd:2; $p<0,05$) ve aile tipine (x^2 : 25,224; sd:8; $p<0,05$) göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. 15 yaş üstündekilerin, kenttekilerin ve parçalanmış ailede yaşayanların memnuniyet düzeyleri diğer gruplardan düşüktür (Ek Tablo 14).

Eğitim sistemi, eğitim görülen okul ve sınıftan memnuniyet düzeylerinin kırsalda daha yüksek olması şaşırtıcıdır. Bilindiği gibi çoğu kırsal bölgelerde okulların özellikle fiziki imkânları daha sınırlı olabilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın yeterince ödenek ayırmaması nedeniyle okullarda velilerden alınan desteklerin payı artmaktadır. Bu nedenle ekonomik düzeyi yüksek olan bölgelerde okulların standartları ve donanımları ortalamanın üstüne çıkabilmektedir. Kırsal bölgeler bu açıdan dezavantajlı olmakla birlikte memnuniyet düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Bu da kentlerdeki beklenilerinin kırdakilerden daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 40. Öğrenci ergenin, eğitim aldığı okulda rehberlik hizmetinin varlığı

	Frekans	Yüzde
Evet, var	3703	79,6
Hayır, yok	951	20,4
Toplam	4654	100

*Bu soruya 3 kişi cevap vermemiştir.

okulların %44,9'unda var olan rehberlik hizmeti 2008 yılında %80,3'e çıkmıştır.

Öğrenci ergenlerin %73,1'i rehber öğretmenle özel bir görüşme yapmadığını bildirmiştir. Okullardaki rehberlik hizmeti sunumunun önemli ölçüde artışına karşın rehberlik ser-

Tablo 41. Eğitim aldığı okula rehberlik hizmeti olan ergenin; rehberlik öğretmeni, rehber öğretmen veya psikolojik danışman ile özel bir problem ile ilgili görüşmüş olma durumu

	Frekans	Yüzde
Hayır	2709	73,1
Evet	995	26,9
Toplam	3704	100

*Bu soruya 6 kişi cevap vermemiştir.

inden yararlanma oranlarının çok daha fazla yükseldiği iddia edilebilir.

Ergenlerin rehberlik öğretmeni, rehber öğretmen veya psikolojik danışman ile özel bir problem ile ilgili görüşmüş olma durumu SES'e ($x^2: 12,742$; $sd:5$; $p<0,05$) göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Üst SES gruplarında görüşme oranları daha yüksektir (Ek Tablo 15).

Okul rehberlik hizmetlerinin temel çalışma alanlarını verimli ders çalışma, okula uyum, kaygıyla mücadele, alan ve meslek seçimleri, merkezi sınavlarla ilgili bilgilendirme, iletişim ve çatışma çözme becerileri kazandırma, öfke kontrolü ve aile-arkadaş-öğretmen ilişkileri gibi konu-

Araştırmaya katılan ergenlerden okula devam edenlerin %79,6'sının okulunda rehberlik servisi bulunmaktadır. %20,4'ünün okulunda rehberlik hizmeti yoktur. 2000 yılı sonrasında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda rehberlik hizmetlerine ayrılan kadrolar artırılmıştır. Buna bağlı olarak rehberlik servisleri yaygınlaşmıştır. 1996 yılında yapılan ASAGEM Ergen Araştırması'nda (ERP96)

Okullardaki rehberlik hizmeti sunumunun önemli ölçüde artışına karşın rehberlik servisine başvurma oranları bu denli artmamıştır. ERP96 araştırmasında %22,4 olan rehberlik servisine başvuru oranı 2008 yılında %27'ye çıkmıştır. Rehberlik servisleri okulların kalabalık olması nedeniyle sınıf ya da grup rehberliğine ağırlık vermektedir (Özer, 1998). Bu nedenle bireysel görüşme yapabilme imkânları kısıtlı olmaktadır. Buna rağmen, özel problemler dışında rehberlik servisine uğrayanlar da düşünüldüğünde, rehberlik hizmetler-

Tablo 42. Rehberlik hizmetinden faydalanan ergenin, rehber öğretmen/psikolojik danışman ile en son görüşmede konuştuğu konu

	Frekans	Yüzde
Dersler	386	39,0
Arkadaşlar	146	14,7
Sınavlar (ÖSS/SBS/OKS)	135	13,6
Ailevi sorunlar	119	12,0
Kız/erkek arkadaş	65	6,6
Disiplin cezası	47	4,7
Öğretmenler/yöneticiler	26	2,6
Maddi sıkıntılar	10	1,0
Kavgı	10	1,0
Diğer	47	4,7
Toplam	991	100

*Bu soruya 5 kişi cevap vermemiştir.

lar oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra disiplin kuruluna gitmeden önce de öğrenciler rehberlik servisine gönderilmekte ve rehberlik servisi tarafından hazırlanan raporlar da disiplin kuruluna iletilmektedir. Tablo 42 incelendiğinde görüşmelerin gelişimsel değil, problem odaklı olduğu gözlenmektedir. Dersler ve sınavlarla ilgili görüşmelerden (%53,7) sonra, ergenlik psikolojisinin bir uzantısı olarak aile-arkadaş-öğretmenlerle yaşanan sorunlar nedeniyle görüşmeler de önemli bir paya (%33,3) sahip olmaktadır. Disiplin görüşmeleri çok büyük oranda sınıf içi davranış problemleri ile ilgili olmaktadır.

Ergenlerin rehber öğretmen veya psikolojik danışman ile son görüşmelerinde konuştukları konu yaşa göre ($x^2: 16,799$; $sd:4$; $p<0,05$) anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Her iki yaş grubunda da okul/dersler/sınavlarla ilgili görüşmeler başta gelse de, 15 yaş üzerinde bu oran biraz daha yükselmektedir. Ayrıca, 15 yaş altındakilerde ailevi konular biraz daha ön plana çıkmaktadır (Ek Tablo 16).

Rehberlik servisinde görüşme yapılan katılımcıların %71,3'ü bu görüşmeden memnun olduğunu ifade ederken, bunu %16,3 ile kısmen memnun olanlar ve %12,5 ile memnun olmayanlar takip etmektedir. Memnuniyet oranlarında ERP96 araştırmasına göre bir farklılaşma olmadığı gözlenmektedir. ERP96 araştırmasında katılımcılara memnun olup olmadıkları sorulmuş ve yalnızca "evet" ve "hayır" seçenekleri sunulmuş; katılımcıların %80'i memnun olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 45. Okul hayatı boyunca alınan cezalar

Baz: 396 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Uyarı cezası	326	78,6	82,3
Okuldan uzaklaştırma	89	21,4	22,5
Toplam	415	100	104,8

*Birden çok cevap alınmıştır.

Tablo 43. Rehberlik hizmetinden faydalanan ergenin, rehber öğretmen/psikolojik danışman ile yapılan son görüşmeden duyduğu memnuniyet**

	Frekans	Yüzde
(1 puan) Hiç memnun kalmadım	56	5,7
(2 puan) Memnun kalmadım	67	6,8
(3 puan) Kısmen memnun kaldım	162	16,3
(4 puan) Memnun kaldım	521	52,6
(5 puan) Çok memnun kaldım	185	18,7
Toplam	991	100
Ortalama*		3,72 puan

*Ortalama 1-5 puan üzerinden hesaplanmıştır.

**Bu soruya 7 kişi cevap vermemiştir.

Tablo 44. Disiplin, okuldan uzaklaştırma, uyarı cezası alma durumu

	Frekans	Yüzde
Hayır	4275	91,3
Evet	408	8,7
Toplam	4683	100

*Bu soruya 16 kişi cevap vermemiştir.

Okula devam eden ergenlerin %91,3'ü disiplin cezası almadığını, %8,7'si ise aldığını ifade etmiştir. Ergenlerin disiplin, okuldan uzaklaştırma, uyarı cezası alma durumu yaş ($x^2: 9,114$; $sd:1$; $p<0,05$), ikamet yeri ($x^2: 9,204$; $sd:1$; $p<0,05$) ve cinsiyete ($x^2: 148,390$; $sd:1$; $p<0,05$) göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. 15 yaş üzerindeki

kentte eğitim görenlerin ve erkeklerin daha fazla disiplin cezası aldıkları gözlenmektedir (Ek Tablo 17).

Alınan cezaların türü incelendiğinde katılımcıların %82,3'ünün uyarı, %22,5'inin uzaklaştırma cezaları aldıkları görülmektedir. Ergenlerin aldıkları disiplin cezalarının türü cinsiyete ve SES'e göre incelendiğinde kız ve erkeklerde tüm SES gruplarında uyarı cezası birincil ceza türü olmakla birlikte, erkeklerde ve üst SES gruplarında uzaklaştırma cezası oranları daha yüksektir (Ek Tablo 18).

Tablo 46. Haftalık ortalama harçlık miktarı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
5 TL ve daha az	702	12,2	17,0
6 - 10 TL	1022	17,7	24,7
11 - 20 TL	1157	20,1	28,0
21 - 30 TL	650	11,3	15,7
31 - 40 TL	196	3,4	4,7
41 - 50 TL	248	4,3	6,0
51 TL ve üzeri	156	2,7	3,8
Ara Toplam I	4131	71,7	100
Harçlık almıyorum	512	8,9	
Belli değil	27	0,5	
Cevap yok	29	0,5	
Ara Toplam II	1634	28,3	
Toplam	5765	100	
Ortalama		20,5 TL	

Okula devam eden ergenlere haftalık harçlık miktarları sorulduğunda, katılımcıların %17'sinin 5 TL, %24,7'sinin 6-10 TL, %28'inin 11-20 TL, %15,7'sinin 21-30 TL aldıkları, %14,5'inin 30 TL üzerinde harçlık aldığı görülmüştür. Ayrıca, katılımcıların %8,9'u harçlık almadığını belirtmiştir. Ortalama haftalık harçlık miktarının ise 20,5 TL olduğu tespit edilmiştir.

Ergenlerin haftalık ortalama harçlık miktarı yaş (x^2 : 431,961; sd:6; $p<0,05$), ikâmet yeri (x^2 : 72,107; sd:6; $p<0,05$), cinsiyet (x^2 : 54,007; sd:6; $p<0,05$) ve SES'e (x^2 : 332,423; sd:30; $p<0,05$) göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. 15 yaş üzerindeki ergenlerin harçlık miktarları 15 yaş altındakilerden daha fazladır. Kentlerde harçlık miktarları kırsaldakilerden daha yüksektir. Ortalamanın üzerinde harçlık alan erkeklerin oranı kırsaldakilerden daha yüksektir. SES yükseldikçe harçlık miktarları da yükselmektedir (Ek Tablo 19).

Araştırmada inceleme konusu olan 13-18 yaş grubu ergenler önemli bir tüketici grubunu oluşturmaktadır. Genel anlamda gençlerin, tüketim oranlarının yetişkin ve yaşlılara naz-

aran daha yüksek olduğu bilinmektedir. Ergenlerde ise dış görünüme ve teknolojik ürünlere yapılan harcamalar önemli bir yere sahiptir.

Tablo 47. Harçlık aldığını belirten ergenin, en çok harcama yaptığı ilk üç şey*

	1. Sıra		2. Sıra		3. Sıra		Puan
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	
Yemek ihtiyaçlarını için	2057	49,2	1191	33,7	255	8,8	8808
Okul ihtiyaçlarını için	1399	33,4	799	22,6	329	11,4	6124
Ulaşım giderleri için	272	6,5	394	11,1	413	14,3	2017
Eğlence için	108	2,6	283	8	481	16,6	1371
Hobilerim için	88	2,1	250	7,1	301	10,4	1065
İnternet kafe için	67	1,6	152	4,3	192	6,6	697
Kitap almak için	40	1	103	2,9	245	8,5	571
Giyim ihtiyaçlarını için	43	1	94	2,7	169	5,8	486
Kontör satın almak için	35	0,8	86	2,4	169	5,8	446
Kozmetik malzemeleri için	9	0,2	49	1,4	91	3,1	216
Oyun cd satın almak için	12	0,3	35	1	53	1,8	159
Dergi almak için	5	0,1	22	0,6	99	3,4	158
Müzik cd satın almak için	13	0,3	31	0,9	44	1,5	145
Teknolojik ürünler satın almak için	11	0,3	32	0,9	40	1,4	137
Siğara almak için	12	0,3	8	0,2	5	0,2	57
Harcamıyorum, biriktiriyorum	6	0,1	3	0,1	3	0,1	27
Kirayı ödemek için	3	0,1	1	0	2	0,1	13
Özel ihtiyaçlarını için	2	0	-	-	-	-	6
Dershane masrafları için	-	-	1	0	2	0,1	4
İnternet giderlerini ödemek için	1	0	-	-	-	-	3
İddia oynamak için	-	-	1	0	-	-	2
Spor salonu/ıdman masraflarını ödemek için	-	-	1	0	-	-	2
Alkol satın almak için	-	-	-	-	1	0	1
Gazete almak için	-	-	-	-	1	0	1
Toplam	4183	100	3536	100	2895	100	

*Bu soruya yanıt vermeyenler tabloya dâhil edilmemiştir.

Harcama türleri ile ilgili olan yukarıdaki tablo incelendiğinde, okula devam eden ergenlerden ailesinden harçlık alanların harçlıklarını, başta yemek, okul ihtiyaçları ve ulaşım, daha sonra ise hobi ve eğlence için kullandıkları görülmektedir. Dış görünüş ve teknoloji harcamaları, harçlıklar kapsamında değerlendirilmediği için daha alt sıralarda geldiği görülmektedir.

3.3.Çalışma Hayatında Ergenler

3.3.1.Eğitim Hayatı Yerine Çalışmanın Tercih Edilme Nedenleri

Ergen Profili Araştırması'nda kapsanan yaş grubu çalışma bakımından çocuk işgücü kapsamına girmektedir. Araştırmaya katılan ergenlerin 440'ı (%7,6) çalışmakta olduğunu (hem çalışıp hem de okuyanlar dâhil) belirtmektedir. Bu bölümde çalışan ergenlere eğitim hayatı yerine çalışmayı tercih etmelerinin nedenleri, yaptıkları işin türü, ne kadar zamandır

Tablo 48. Eğitim hayatı yerine çalışmanın tercih edilme nedenleri

	Frekans	Yüzde
Maddi durumumuz iyi olmadığı için	144	32,8
Okumayı sevmediğim için	140	31,9
Çalışmayı sevdiğim için	107	24,4
ÖSS'yi kazanamadığım için	16	3,6
Başarısız olduğum için	7	1,6
Kendi ihtiyaçlarımı karşılamak için	6	1,4
Diğer	19	4,3
Toplam	439	100

*Bu soruya 11 kişi cevap vermemiştir.

çalıştıkları, haftada kaç gün ve saat çalıştıkları, işe bağlı sosyal güvence durumları, aylık ne kadar ücret aldıkları, kazandıkları parayı nasıl harcadıkları, çalışmaktan duydukları memnuniyet düzeyleri ve işyerinde kimler tarafından ne tür şiddete maruz kaldıkları gibi sorular sorulmuştur. Katılımcıların bu sorulara verdiği cevapların frekans ve yüzdeleriyle birlikte bunların yaş, cinsiyet ve aile tipi ve sosyo-ekonomik statüye göre değişimleri ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

Çalışan ergenlerin büyük çoğunluğu çalışma nedeni olarak genel beklentinin aksine

çalışmayı sevdiği (%24,4) veya okumayı sevmediği (%31,9) şeklindeki duygusal tercihlerini ön plana çıkarmış, %32,8'lik kısmı ise maddi durumlarının kötü olmasını gerekçe göstermiştir. Bunları %5,1 ile okul ve sınavlardaki başarısızlığı gerekçe gösterenler takip etmiştir.

Ergenlerde eğitim hayatı yerine çalışmanın tercih edilme nedenleri yaş (x^2 : 8,383; sd:3; $p<0,05$) ve SES'e (x^2 : 52,426; sd:15; $p<0,05$) göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. 15 yaş altı grupta maddi durumun kötü olması ve okumayı sevmeme ön plana çıkarken, 15 yaş üzeri grupta bunlarla beraber çalışmayı sevmeme de çalışmayı tercih nedeni olarak gösterilmiştir. Alt SES gruplarında maddi durumun kötü olması, üst SES gruplarında ise çalışmayı seviyor olma çalışmayı tercih nedeni olarak daha belirgindir (Ek Tablo 20).

3.3.2. Ergenin Çalıştığı İş Türü

Ergenler deneyimlerinin yetersizliği ve yaş gruplarının sonucu olarak genellikle düşük ücretli, düşük vasıf gerektiren ya da vasıfsız işçi olarak, çoğunlukla da yardımcı personel olarak istihdam edilmektedir. Bu bölümde çalışan ergenlerin hangi iş kollarında çalıştıkları, yaş, cinsiyet ve aile tipine göre bu iş kollarına nasıl dağıldıkları ile bilgiler sunulmuştur.

Tablo 49. Ergenin çalıştığı iş türü

Baz: 448 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Hizmet sektöründe işçi (Berberde, terzide vb işyerinde çalışıyorum)	223	49,7	49,8
Sanayide işçi (İmalat yapan işyerinde çalışıyorum)	94	20,9	21
Tekstilde işçi (Konfeksiyon veya tekstilde vb çalışıyorum)	58	12,9	12,9
Aile işçisi (Aileye ait bir işte çalışıyorum)	52	11,6	11,6
Tarım işçisi (Tarlada, bahçede vb çalışıyorum)	12	2,7	2,7
Sokakta çalışıyor (Sokakta bir şeyler satarak çalışıyorum)	6	1,3	1,3
Diğer	4	0,9	0,8
Toplam	449	100	100,1

*Birden çok cevap alınmıştır.

Çalışan ergenlerin yaklaşık yarısı (%49,8) berber, terzi gibi hizmetler sunan esnaf işyerlerinde %21'i imalat yapan sanayi işyerinde, %12,9'u tekstil atölyelerinde, %11,6'sı aileye ait bir işte, %2,7'si tarla bahçe gibi tarım işlerinde ve %1,3'ü ise sokakta çalışmaktadır. Yaş gruplarına göre çalışan ergenler ele alındığında 15 yaş altındakilerin hizmet sektörü (%39,8), tekstil (%24,1), aile işleri (%19,3) ve sanayide (%13,3) yoğunlaştığı görülmektedir. 15 yaş üzerindeki grupta hizmet sektöründe çalışanlar (%52,5), sanayide çalışanlar(%22,9), tekstilde(%10,5) ve aile işlerinde (%9,9) çalışanlar ön sıralarda gelmektedir. Sokakta çalışan ergenler 15 yaş altı grupta %2,4 oranında iken, 15 yaş üzerinde bu oran %1,1'dir.

Çalışan ergenlerin iş türleri yaş, cinsiyet, ikâmet yeri ve aile tipine göre çeşitlilik göstermektedir. Çalışan ergenlerin önemli bir kısmı hizmet sektöründe çalışmakla birlikte, 15 yaş üstü ergenlerde bu oran çok daha yüksektir. Ayrıca, 15 yaş altındakiler, üstündekilere göre sokakta daha fazla çalışmaktadırlar. Cinsiyet açısından bakıldığında, kız ve erkeklerin en çok hizmet sektöründe çalıştığı görülmektedir. Tekstil sektöründe kız, sanayi sektöründe ise erkek çalışanların yoğunluğu söz konusudur. Kırsalda sanayi ve tekstilde çalışanların payı azalırken, aile ve tarım işçiliği oranları yükselmektedir. Aile tipi açısından incelendiğinde, geleneksel geniş aile dışındaki aile yapılarına üye ergenler daha çok hizmet sektöründe çalışmaktadırlar. Geleneksel geniş aile üyelerinin adı geçen sektörlerdeki dağılımı daha çeşitlenmiştir. Özellikle aile işçisi olmak, tarım ve sokakta çalışmak geleneksel geniş ailelerde çekirdek aileye göre daha yaygındır (Ek Tablo 21).

3.3.3.Ergenlerin Çalışma Koşulları

Bu bölümde ergenlerin kaç yıldır çalıştığı, haftada kaç gün ve toplam kaç saat çalıştığı, çalıştığı işe bağlı sosyal güvence sahipliği, kazandığı aylık ücret gibi veriler ele alınmış, aldığı ücret ve çalışma süreleri dikkate alınarak saat başına aldığı ücret hesaplanmıştır.

Çalışma süreleri ve sosyal güvence ile ilgili bilgiler birlikte değerlendirildiğinde, ergenlerin iş yaşamında önemli ölçüde istismar edildikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo 50. Ergen kaç yıldır çalışıyor?

	Frekans	Yüzde
Bir aydan az	14	3,1
1 - 6 ay	103	23,0
7 - 12 ay	86	19,2
1,5 - 2 yıl	92	20,6
2,5 - 3 yıl	66	14,8
3,5 - 4 yıl	42	9,4
4,5 - 5 yıl	23	5,1
5 yıl üzeri	21	4,7
Toplam	447	100
Ortalama	2,02 Yıl	

*Bu soruya 3 kişi cevap vermemiştir.

Ergenlerin bir haftada çalıştıkları gün sayısı oldukça fazladır. Katılımcıların %8,1'i 4 gün ve altında çalışırken kalan %91,9'luk kısmı 5 gün ve üzerinde çalışmaktadır. Çalışan ergenlerin %19,1'inin haftada bir günlük hafta tatilinden mahrum olduğu tabloda görülmektedir.

Haftalık toplam çalışma süreleri açısından incelendiğinde katılımcıların %80,9'unun 40 saatin üzerinde kalan %19,1'lik kısmının 40 saatin altında çalıştığı gözlenmiştir. Bilindiği gibi İş Kanunu'na göre, bir yetişkinin haftalık toplam çalışma süresi 45 saattir. Ancak, haftalık olarak 60 saat ve üzerinde çalışanların oranı %52,1'dir.

Tablo 52. Çalışan ergenin sosyal güvence sahipliği

	Frekans	Yüzde
Yok	328	72,9
Var	122	27,1
Toplam	450	100

Araştırmaya katılan ergenlerin ne kadar süredir çalıştıkları sorulduğunda %45,3'ünün bir yılın altında bir süreden beri, %20,6'sının 1,5-2 yıldır, %14,8'inin 2,5-3 yıldır, %19,2'sinin ise 3,5 yıl ve üzerinde bir süredir çalıştığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 51. Çalışan ergenin bir haftada çalıştığı gün sayısı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
1 Gün	4	0,9	0,9
2 Gün	14	3,1	3,1
3 Gün	7	1,6	1,6
4 Gün	11	2,4	2,5
5 Gün	62	13,8	13,9
6 Gün	263	58,4	59,0
7 Gün	85	18,9	19,1
Ara Toplam I	446	99,1	100
Belli olmuyor	2	0,4	
Cevap yok	2	0,4	
Ara Toplam II	4	0,9	
Toplam	450	100	
Ortalama		5,78 gün	
En az		1 gün	
En fazla		7 gün	

Bilindiği gibi İş Kanunu'na göre, bir yetişkinin haftalık toplam çalışma süresi 45 saattir. Ancak, haftalık olarak 60 saat ve üzerinde çalışanların oranı %52,1'dir. Ortalama haftalık çalışma süresi 57 saat, günlük ortalama çalışma süresi ise 9,75 saat olarak hesaplanmıştır.

Çalışan ergenlerin %72,9'u kendisine ait bir sosyal güvencesinin olmadığını, %27,1'i ise

olduğunu belirtmiştir. Çalışılan işin türü bakımından tarım ve aile işçileri ile çeşitli serbest işlerde çalışanlar istisna tutulduğunda, ergenlerin %83,7'sinin daha düzenli olarak nitelendirilebilecek hizmet, sanayi ve tekstil işlerinde çalıştıkları yukarıda belirtilmişti. Bu durumda çalışan ergenlerin %56,6'sının sosyal güvence haklarından mahrum edildiği iddia edilebilir.

Tablo 53. Çalışan ergenin aylık kazancı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
50 TL ve daha az	14	3,1	3,3
51 -100TL	18	4	4,2
101 - 200TL	49	10,9	11,6
201 - 300TL	61	13,6	14,4
301 - 400TL	79	17,6	18,6
401 - 500TL	74	16,4	17,5
501 TL ve üzeri	129	28,7	30,4
Ara Toplam I	424	94,2	100
Aileme yardım ediyorum para almıyorum	16	3,6	
Belli olmuyor	6	1,3	
Cevap yok	4	0,9	
Ara Toplam I	26	5,8	
Toplam	450	100	
Ortalama		443 TL	

Yukarıda belirtilen yoğun çalışma sürelerine karşın alınan ücretlerin düzeyi oldukça düşüktür. Çalışanların yalnızca %47,9'u asgari ücrete yakın bir ücret olan 400 TL üzerinde ücret almaktadır. Tüm çalışanların ortalama ücretleri 443 TL olarak hesaplanmıştır. Yine aylık çalışma saatleri toplamı ve aylık kazanç birlikte değerlendirilerek ortalama saat başına alınan ücret ise 2,5 TL olarak hesaplanmıştır.

Çalışan ergenin aylık kazancı yaşa göre (χ^2 : 32,113; sd:6; $p<0,05$), anlamlı farklılık göstermektedir. 15 yaş üstündekilerin aylık kazançları 15 yaş altındakilere göre daha yüksektir. Cinsiyet açısından ise beklentinin aksine anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Ayrıca kırsalda ortalamanın altında ücret alan ergenlerin oranı biraz daha fazla bulunmuştur (Ek Tablo 22).

3.3.4. Ergenlerin Kazançlarını Harcama Biçimleri

Bu bölümde çalışan ergenlerin kazançlarını nasıl ve kimin için harcadığı özellikle ailesiyle paylaşması açısından ele alınmış, bu harcama biçimlerinin yaş, cinsiyet, aile tipi ve SES'e göre farklılaşma durumu test edilmiştir.

Katılımcıların %40,9'u kazancının çoğunu ailesinin ihtiyaçları için, %30,3'ü bir kısmını kendi bir kısmını aile ihtiyaçları için, %28,3'ü ise çoğunluğunu kendi ihtiyaç ve zevkleri için harcadığını belirtmiştir. Ancak çalışan ergenlerin kazançlarını harcama biçimlerinin yaş, cinsiyet, aile tipi, ve SES'e, göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği bulunmuştur (Ek Tablo 23).

Tablo 54. Çalışan ergen kazancını nasıl/kimin için harcadığı

	Frekans	Yüzde
Çoğunu ailemin ihtiyaçları için harcıyorum	182	40,9
Bir kısmını benim bir kısmını ailemin ihtiyaçları için harcıyorum	135	30,3
Çoğunu kendi ihtiyaçlarım/ zevklerim için harcıyorum	126	28,3
Diğer	2	0,4
Toplam	445	100

*Bu soruya 5 kişi cevap vermemiştir.

3.3.5. Ergenlerin Çalışma Memnuniyetleri

Bu bölümde çalışan ergenlerin genel anlamda çalışmaktan, çalışma arkadaşları ve işyerindeki yöneticilerin davranışları, çalışma ortamı ve yapılan işten duydukları memnuniyet düzeyi ele alınmıştır.

Tablo 55. Çalışan ergenin çalışmaktan duyduğu memnuniyet düzeyi		
	Frekans	Yüzde
1 Puan	31	6,9
2 Puan	8	1,8
3 Puan	12	2,7
4 Puan	10	2,2
5 Puan	45	10,0
6 Puan	33	7,3
7 Puan	94	20,9
8 Puan	84	18,7
9 Puan	59	13,1
10 Puan	74	16,4
Toplam	450	100
Ortalama	6,99 Puan	

Ergenlerin çalışıyor olmaktan memnun olma düzeyleri yüksektir. Katılımcılarda çalışmaktan ne derece mutlu olduklarını 1 ile 10 değerlerine sahip bir ölçek üzerinde göstermeleri istenmiş, bu durumda %23,6'sı 5 ve altını, kalan %76,4'ü ise 6 ve üzerini işaretlemiştir. Ortalama memnuniyet düzeyi ise 6,99 olarak hesaplanmıştır.

Ücretler, sosyal güvenlik ve çalışma süreleri incelendiğinde ergenlerin pek de iyi şartlarda çalışmadıkları söylenebilir. Buna karşın memnuniyet düzeylerinin yüksek çıkması düşündürücüdür. Bu durumun oluşmasında işsizlik oranlarının yüksek olduğu bir ortamda iş bulabilmiş olmak, toplam çalışma yıllarının uzun olmaması nedeniyle tükenmişlik düzeylerinin düşük olması, akranlarına göre daha

fazla harcama imkânına sahip olma gibi olguların da etkide bulunduğu iddia edilebilir. Çalışmanın tercih edilmesinde çalışmanın sevildiğinin, okumanın sevilmediğinin belirtilmiş olduğunu da göz önünde tutarsak, yüksek memnuniyeti daha iyi anlayabiliriz.

Tablo 56. Ergenin çalışma ortamından duyduğu memnuniyet düzeyi								
		(1 puan) Hiç memnun değilim	(2 puan) Memnun	(3 puan) Kısmen memnunuz	(4 puan) Memnunuz	(5 puan) Çok memnunuz	Toplam	Ortalama*
Çalışma arkadaşlarının bana karşı davranışları	Frekans	18	11	49	220	145	443	4,05
	Yüzde	4,1	2,5	11,1	49,7	32,7	100	
Çalışma ortamı	Frekans	29	13	50	217	139	448	3,95
	Yüzde	6,5	2,9	11,2	48,4	31	100	
İşyerindeki yöneticilerin bana karşı davranışları	Frekans	27	27	47	203	140	444	3,91
	Yüzde	6,1	6,1	10,6	45,7	31,5	100	
Yaptığım iş	Frekans	34	20	64	207	122	447	3,81
	Yüzde	7,6	4,5	14,3	46,3	27,3	100	

*Ortalama 1 – 5 puan üzerinden hesaplanmıştır.

Çalışma ortamından duyulan memnuniyet düzeyleri çalışmaktan duyulan memnuniyet düzeyleri ile paraleldir. Çalışma arkadaşları, çalışma ortamı, yöneticiler ve yapılan işten duyulan memnuniyet düzeyi ortalaması (5 üzerinden) sırasıyla 4,05, 3,95, 3,91 ve 3,81 olmuştur.

Ergenlerin çalışma arkadaşlarının ve yöneticilerinin kendisine karşı davranışları, çalışma ortamı ve yaptığı işle ilgili memnuniyet düzeylerinin yaş, cinsiyet, ikâmet yeri, aile tipi ve SES'e göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Yalnızca kırsaldakilerin işyeri yöneticilerine yönelik memnuniyet düzeyleri kenttekilerden anlamlı (χ^2 : 9,741; sd:4; $p < 0,05$) ölçüde düşük bulunmuştur (Ek Tablo 24 – 25 – 26 – 27).

3.3.6. İşyerinde Şiddet

Bu bölümde çalışan ergenlerin sözel, fiziksel, cinsel ve ekonomik açılarından şiddete uğrama durumları ile şiddeti uygulayanların kimler olduğuna yönelik veriler ele alınacaktır.

Tablo 57. Çalışan ergenin şiddete maruz kalma durumu*

		Hayır, hiçbir zaman	Çok nadir	Bazen	Sık sık	Toplam
İşyerinde azarlanma, hakaret, kötü söz işitme vb. (sözlü şiddet) durumlar ile ne sıklıkla karşılaşılıyorsunuz?	Frekans	383	29	31	7	450
	Yüzde	85,1	6,4	6,9	1,6	100
İşyerinde dayak yeme, zor kullanma vb. (fiziksel şiddet) durumlar ile ne sıklıkla karşılaşılıyorsunuz?	Frekans	445	3	1	-	449
	Yüzde	99,1	0,7	0,2	-	100
İşyerinde sözlü sarkıntılık, elle taciz vb. (cinsel şiddet) durumlar ile ne sıklıkla karşılaşılıyorsunuz?	Frekans	445	1	3	1	450
	Yüzde	98,9	0,2	0,7	0,2	100
İşyerinde emeğinizin istismar edilmesi, paranızın elinizden alınması vb. (ekonomik şiddet) durumlar ile ne sıklıkla karşılaşılıyorsunuz?	Frekans	428	9	7	6	450
	Yüzde	95,1	2	1,6	1,3	100

İşyerinde azarlanma, hakaret, kötü söz vb. türden sözel şiddetin en yaygın şiddet türü olduğu tabloda görülmektedir. Hiçbir zaman sözel şiddete uğramadığını ifade eden çalışan ergenlerin oranı %85,1 iken, şiddete uğramayanların oranı fiziksel şiddet için %99,1, cinsel şiddet için %98,9, ekonomik şiddet için ise % 95,1'dir. Ergenlerin işyerinde fiziksel şiddete maruz kalma durumu yaş, cinsiyet, yerleşim yeri, aile tipi ve SES'e göre farklılık göstermemektedir. (Ek Tablo 28).

Tablo 58. İşyerinde şiddete maruz kalan ergene, şiddet uygulayanlar

	Sözel Baz: 67 Kişi		Fiziksel Baz: 5 Kişi		Cinsel Baz: 5 Kişi		Ekonomik Baz: 22 Kişi	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Şef/müdür	27	39,1	2	40	2	40	4	17,4
İş yeri sahibi	29	42	1	20	-	-	14	60,9
Çalışma arkadaşlarını	8	11,6	1	20	3	60	-	-
Babam	3	4,3	-	-	-	-	-	-
Tanımadığı insanlar	-	-	-	-	-	-	-	-
Cevap yok	2	2,9	1	20	-	-	5	21,7
Toplam	69	100	5	100	5	100	23	100

*Birden çok cevap alınmıştır.

İşyerinde ergene şiddet uygulayanların kimler olduğunu tespit etmek için de katılımcılara soru yöneltilmiştir. Ergenlere şiddet uygulayanların çoğunlukla işyeri sahibi ve amirler olduğu görülmüştür.

Ergenlerin işyerinde şiddete maruz kalma durumları yaş, cinsiyet, aile tipi, ikâmet yeri, ve SES gibi değişkenlere göre anlamlı ölçüde değişmediği görülmüştür (Ek Tablo 28 -29 -30 – 31).

3.4. Ergenlerin Aile - Arkadaş İlişkileri

3.4.1. Ergenlerin Arkadaş İlişkileri

Bu bölümde ergenlerin arkadaşlarının cinsiyetlerine göre dağılımı, samimi arkadaşlarının sayısı, arkadaşlarıyla bir araya geldiklerinde konuştukları konular, flört ve evlilik öncesi cinsel ilişkiye yönelik tutumları ele alınacaktır.

Ergenlerin yaklaşık olarak yarısı %50,8 her iki cinsten de arkadaşı olduğunu belirtmiştir. Ergenlerin arkadaşlarının cinsiyetlerine göre dağılımları yaş (x^2 : 36,964; sd:5; $p<0,05$), cinsiyet (x^2 : 1684,311; sd:5; $p<0,05$), ikâmet yeri (x^2 : 70,162; sd:5; $p<0,05$) ve SES'e (x^2 : 173,835; sd:25; $p<0,05$) göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Kırsalda yaşayan ergenlerden her iki cinsten de eşit sayıda arkadaşı olduğunu belirtenler kenttekilerden azdır. Her iki cinsten de eşit sayıda arkadaşlık oranı iki yaş grubunda da en yüksek orana sahip olmakla beraber, 15

Tablo 59. Ergenin arkadaşlarının dağılımı

	Frekans	Yüzde
Her iki cinsten de eşit sayıda arkadaşlarım var	2927	50,8
Arkadaşlarım çoğunlukla erkek	985	17,1
Arkadaşlarım çoğunlukla kız	928	16,1
Arkadaşlarımın hepsi kız	445	7,7
Arkadaşlarımın hepsi erkek	415	7,2
Hiç arkadaşım yok	57	1,0
Toplam	5757	100

*Bu soruya 8 kişi cevap vermemiştir.

yaş üzerindekielerde bu biraz daha fazladır. Üst SES gruplarında her iki cinsten arkadaşlık seçme oranı alt SES gruplarına göre yüksektir (Ek Tablo 32).

ASAGEM'in 1996 yılındaki ergen araştırmasında (ERP96) ergenlerin arkadaşları ve cinsiyetlerinin durumuna göre dağılımlarında her iki cinsiyetten arkadaşları olan ergenler %39,1, arkadaşlarının çoğu erkek olan ergenler %22,6, arkadaşlarının çoğu kız olan ergenler %17,8, arkadaşlarının hepsi kız olan ergenler %11,4, arkadaşlarının hepsi erkek olan ergenler %8,2, arkadaşı olmayan ergenler %0,9 oranındadır. Ergen Profili 2008 Araştırmasında (ERP08) her iki cinsiyetten arkadaşı olan ergenler %50,8, arkadaşlarının çoğu erkek olan ergenler %19,8, arkadaşlarının çoğu kız olan ergenler %13,9, arkadaşlarının hepsi erkek olan ergenler %8,0, arkadaşlarının hepsi kız olan ergenler %6,6, arkadaşları olmayan ergenler %0,9 oranındadır. Arkadaşı olmayan ergenlerin oranında herhangi bir değişiklik olmamıştır. Görülebileceği gibi, iki araştırma arasındaki zaman diliminde her iki cinsten arkadaş olan ergen oranı artmıştır.

Ergenler çoğunlukla arkadaşlıklarını gruplar şeklinde sürdürmektedirler. Bu gruplar içerisinde çeşitli alt gruplar da oluşabilmektedir. Samimi arkadaşlıklar gerektirdiği ilgi ve emek nedeniyle birkaç kişiyle sınırlı kalmaktadır.

Araştırmaya katılan ergenlerin samimi oldukları arkadaşlarının ortalama sayısı 4,33 olarak bulunmuştur. Bunlardan 2 (%18,3), 3 (%21,1), 4 (%15,6) samimi arkadaşına sahip olmak daha belirgindir. Hiç samimi arkadaşı olmadığını ifade edenlerin oranı (%0,3), hiç arkadaşı olmadığını bildirenlerden (%1,0) daha düşüktür. Ancak, bu soruya cevap vermeyenlerin oranının (%3,9) yüksek olması da düşündürücüdür. Bunların bir kısmının samimi arkadaşının olmadığı ya da arkadaşlık ilişkilerinde sorun yaşadıkları düşünülebilir.

Ergenlerin arkadaşlarıyla bir araya geldiklerinde konuştukları konular oldukça çeşitlilik arz etmektedir. Okul (%15,3), kız/erkek arkadaş (%11,1), güncel konu-

Tablo 60. Ergenin samimi (en yakın) arkadaşlarının sayısı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
1 Arkadaş	529	9,3	9,7
2 Arkadaş	1044	18,3	19,1
3 Arkadaş	1203	21,1	22,0
4 Arkadaş	888	15,6	16,2
5 Arkadaş	763	13,4	13,9
6 Arkadaş	277	4,9	5,1
7 Arkadaş	123	2,2	2,2
8 Arkadaş	87	1,5	1,6
9 Arkadaş	17	0,3	0,3
10 Arkadaş ve daha fazla	539	9,4	9,9
Ara Toplam I	5470	95,8	100
Hiç samimi arkadaşım yok	17	0,3	
Cevap yok	221	3,9	
Ara Toplam II	238	4,2	
Toplam	5708	100	
Ortalama		4,33 arkadaş	
En az		1 arkadaş	
En fazla		29 arkadaş	

Tablo 61. Arkadaşlar ile bir araya geldiğinde çoğunlukla konuşulan konular

Baz: 5708 kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Okul	2653	15,3	46,5
Kız/erkek arkadaş	1937	11,1	33,9
Güncel konular	1705	9,8	29,9
Sınavlar (ÖSS/OKS/SBS)	1462	8,4	25,6
Futbol	1303	7,5	22,8
Giyim – kuşam	1231	7,1	21,6
Gelecek	1166	6,7	20,4
Spor	1101	6,3	19,3
Müzik	1078	6,2	18,9
Ailevi konular	807	4,6	14,1
TV dizileri	746	4,3	13,1
Çalışma hayatı	588	3,4	10,3
Cinsel konular	549	3,2	9,6
Maddi konular	410	2,4	7,2
Ünlüler	290	1,7	5,1
Bilişim dünyası	262	1,5	4,6
Diğer	34	0,1	0,6
Fark etmiyor	21	0,1	0,4
Cevap yok / Fikrim yok	31	0,2	0,5
Toplam	17374	100	304,4

*Birden çok cevap alınmıştır.

lerin karşı cinsle beraber olma güdülerini artırmaktadır. Bu açıdan ergenlik döneminde flört ve cinsel ilişki ergenlerin önemli gündemlerinden birini oluşturmaktadır.

Ergenlerin evlilik öncesi kız-erkek arkadaşlığını doğru bulma oranı %78 iken, doğru bulmayanların oranı %22 olmuştur. ERP96 Araştırması'nda flörte olumsuz yaklaşanların oranı %34 olarak bulunmuştur. Bu açıdan muhafazakar tutumların yayıfladığı görülmektedir.

lar (%9,8), sınavlar (%8,4), futbol (%7,5), giyim – kuşam (%7,1), gelecek (%6,7), spor (%6,3), müzik (%6,2), ailevi konular (%4,6), TV dizileri (%4,3), çalışma hayatı (%3,4), cinsel konular (%3,2), maddi konular (%2,4) ergenlerin arkadaşlarıyla en çok konuştukları konulardır.

Ergenlerin arkadaşlarıyla bir araya geldiklerinde konuştukları konular yaş ve cinsiyet açısından incelendiğinde, kızların okul, sınavlar, giyim-kuşam, müzik, TV dizileri ve ailevi konuları erkeklere göre daha fazla konuştuğu; erkeklerin ise spor, futbol, cinsel yaşam gibi konuları kızlardan daha çok konuştuğu görülmektedir (Ek Tablo 33).

3.4.2. Ergenlerin Flört ve Evlilik Öncesi Cinsel İlişkiye Bakışı

Ergenlik döneminin temel özelliklerinden biri de cinsel gelişimle birlikte cinsel kimliğin daha fazla ön plana çıkarılması ve karşı cinsi daha fazla tanımaya yönelmedir. Bu açıdan ergenlik döneminde karşı cinsten arkadaşlıkların sayısı da artmaktadır. Buluş çağının ardından ergenler biyolojik olarak çocuk yapabilecek düzeye gelmektedirler. Bu dönemdeki biyolojik değişimler de ergen-

Tablo 62. Evlilik öncesi kız – erkek arkadaşlığını (flört) doğru bulma durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	4031	69,9	78,0
Hayır	1137	19,7	22,0
Ara Toplam I	5168	89,6	100
Fikri yok	2	0	
Cevap yok	595	10,3	
Ara Toplam II	597	10,4	
Toplam	5765	100	

Ergenlerde evlilik öncesi kız-erkek arkadaşlığını doğru bulma yaş (x^2 : 121,520; sd:1; $p<0,05$), cinsiyet (x^2 : 65,843; sd:1; $p<0,05$), ikâmet yeri (x^2 : 59,676; sd:1; $p<0,05$), aile tipi (x^2 : 44,198; sd:4; $p<0,05$) ve SES'e (x^2 : 81,540; sd:5; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Evlilik öncesi kız-erkek arkadaşlığını onaylama 15 yaş üstündekilerde erkekler, kenttekiler ve üst SES gruplarında daha yüksektir. Geleneksel geniş ailelerde yaşayan ergenler, evlilik öncesi kız-erkek arkadaşlığına diğer ailelerden gelenlere göre daha çok karşı çıkmaktadırlar (Ek Tablo 34).

ERP96'da ergenlerden flörtü doğru bulmayanların oranı %16,3'tür. ERP08'de tabloda görülebileceği gibi flörtü doğru bulan ergenlerin oranı %78, flörtü yanlış bulanların oranı %22'dir. Anlaşılacağı üzere, 2008 yılında flörtü yanlış bulan ergenlerin oranı artmıştır.

Evlilik öncesi cinsel ilişkiyi doğru bulanların oranı %14,7 iken, doğru bulmayanların oranı %85,3'tür. Ergenlerin evlilik öncesi cinsel ilişki konusunda büyük ölçüde muhafazakâr bir düşünceye sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Ergenlerde evlilik öncesi cinsel ilişkiyi doğru bulma yaşa (x^2 : 97,980; sd:1; $p<0,05$), cinsiyete (x^2 : 373,927; sd:1; $p<0,05$), ikâmet yerine (x^2 : 4,884; sd:1; $p<0,05$) ve SES'e (x^2 : 39,192; sd:5; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Evlilik öncesi cinsel ilişkiyi doğru bulma 15 yaş üstündekilerde daha yüksek orandadır. Kızlarda evlilik öncesi cinsel ilişkiyi onay oranı erkeklere göre çok daha düşüktür. Kırsalda yaşayanların cinsel ilişkiyi doğru bulma oranları kenttekilerden biraz daha düşüktür. SES yükseldikçe evlilik öncesi cinsel ilişkiyi doğru bulma oranı artmaktadır (Ek Tablo 35). Ayrıca, evlilik öncesi cinsel ilişkiyi doğru bulan ergenlerin benlik skorlarının (araştırmanın 54. sorusundan elde edilen benlik skorlarına göre) doğru bulmayanlara göre anlamlı ölçüde düşük olduğu görülmüştür (t :-3,247; sd: 890; p : 0,001).

3.4.3. Ergenlerin Aile İlişkileri

Ergenlerin duygu, düşünce, yaşam biçimlerini ve sorunlarını anlamada aile ilişkilerinin ortaya çıkarılması şüphesiz ergeni daha geniş bir çerçeveden anlamamıza katkıda bulunacaktır. Ergenlerin aileleri ile ilişkilerini algılama biçimleri Ergen Profili Araştırması'nın önemli amaçları arasında yer almaktadır. Aile bireyin en sağlıklı biçimde yaşamını sürdürmesini sağlayan biricik kurumdur. Ailesi yanında yaşayan ergenler ve kurum bakımında yaşayan ergenlerin davranış kalıpları arasında önemli farklar bulunmaktadır.

Tablo 63. Evlilik öncesi cinsel ilişkiyi doğru bulma durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hayır	4190	72,7	85,3
Evet	722	12,5	14,7
Ara Toplam	4912	85,2	100
Cevap yok	853	14,8	
Toplam	5765	100	

Tablo 64. Aile bireyleri ile olan ilişkiler

		Çok kötü	Kötü	Normal	İyi	Çok iyi	Toplam	Ortalama*
ANNE	Frekans	31	67	418	2268	2870	5654	4,39
	Yüzde	0,5	1,2	7,4	40,1	50,8	100	
BABA	Frekans	69	125	592	2225	2411	5422	4,25
	Yüzde	1,3	2,3	10,9	41,0	44,5	100	
ABLA	Frekans	12	59	290	1076	977	2414	4,22
	Yüzde	0,5	2,4	12,0	44,6	40,5	100	
AĞABEY	Frekans	42	86	394	1195	863	2580	4,07
	Yüzde	1,6	3,3	15,3	46,3	33,4	100	
KIZ KARDEŞ	Frekans	34	117	401	1493	897	2942	4,05
	Yüzde	1,2	4,0	13,6	50,7	30,5	100	
ERKEK KARDEŞ	Frekans	39	110	428	1553	927	3057	4,05
	Yüzde	1,3	3,6	14,0	50,8	30,3	100	
BÜYÜKBABA/ DEDE	Frekans	1	4	26	103	74	208	4,18
	Yüzde	0,5	1,9	12,5	49,5	35,6	100	
BÜYÜKANNE/ BABAANNE	Frekans	5	5	28	169	85	292	4,11
	Yüzde	1,7	1,7	9,6	57,9	29,1	100	
AMCA	Frekans	1	1	7	35	17	61	4,08
	Yüzde	1,6	1,6	11,5	57,4	27,9	100	
HALA	Frekans	-	2	1	11	2	16	3,81
	Yüzde	-	12,5	6,25	68,75	12,5	100	
YENGE	Frekans	-	-	10	67	38	115	4,24
	Yüzde	-	-	8,7	58,3	33,0	100	
TEYZE	Frekans	-	1	-	5	4	10	4,20
	Yüzde	-	10	-	50	40	100	
KUZEN	Frekans	1	1	6	35	17	60	4,10
	Yüzde	1,7	1,7	10,0	58,3	28,3	100	
DAYI	Frekans	1	-	-	4	6	11	4,27
	Yüzde	9,1	-	-	36,4	54,5	100	
ANNEANNE	Frekans	-	1	6	25	22	-	4,26
	Yüzde	-	1,9	11,1	46,3	40,7	-	
ENİŞTE	Frekans	-	-	-	5,0	3	8	4,38
	Yüzde	-	-	-	62,5	37,5	100	
YEĞEN	Frekans	-	-	4	50	24	78	4,26
	Yüzde	-	-	5,1	64,1	30,8	100	
ÜVEY ANNE	Frekans	3	4	9	10	1	27	3,07
	Yüzde	11,1	14,8	33,3	37,0	3,7	100	
ÜVEY BABA	Frekans	-	2	7	3	1	13	3,23
	Yüzde	-	15,4	53,8	23,1	7,7	100	
HİZMETÇİ	Frekans	-	-	-	1	-	1	4,00
	Yüzde	-	-	-	100	-	100	
ARKADAŞ	Frekans	-	-	-	5	-	5	4,00
	Yüzde	-	-	-	100	-	100	

*Ortalama 1 – 5 puan üzerinden hesaplanmıştır.

Katılımcılardan aile bireyleri ile olan ilişkilerini beşli bir ölçek üzerinden değerlendirmeleri istenmiş (1-çok kötü, 5-çok iyi), her aile bireyi için ortalama puanların hesaplanması sonucunda katılımcıların anne (4,39), baba (4,25) ve ablaları (4,22) ile ilişkilerini algılama biçimlerinin kız kardeş (4,05), erkek kardeş (4,05) ve ağabeylerine (4,07) göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Ayrıca büyükanne ve büyükbabaların algılanması da olumlu düzeydedir.

Yukarıdaki sonuçlar çekirdek aile tipinin ana yapı olduğu ülkemizde ergenlerin hanede birlikte yaşadıkları ebeveyn ve kardeşleri ile ilişkilerinin olumlu düzeyde olduğunu, aile bireylerinin arasında güçlü bir bağ olduğunu göstermektedir. Ergenlerin bir üst nesil olan büyükanne ve büyükbabaları ile ilişkilerini algılama biçimlerinin de olumlu olması sevindiricidir. Bu da toplumsal değişim hızının artmış olduğu son yüzyıllarda doğal olarak ortaya çıkan nesiller arası çatışmaların geniş aile içerisindeki kuşakların ilişkilerini önemli ölçüde bozmadığını göstermektedir. Zira birçok araştırmada da belirtildiği gibi Türk toplumunun sosyal yapısını güçlü kılan başlıca unsur aile yapısının sağlam olmasıdır.

3.4.4. Ergenlerin Ailede Çatıştıkları Kişiler ve Çatışma Nedenleri

Bu bölümde ergenlerin ailelerinde en fazla çatışma yaşadıkları kişiler, bu çatışmaların nedenleri, bir sorun yaşanması durumunda en çok destek alınan kişiler, boş vakitlerini birlikte geçirdiği kişiler, ailede ergenden beklenen sorumluluklar ve anne-babanın

Tablo 65. Ergenin ailede en çok çatıştığı tartıştığı kişi*		
	Frekans	Yüzde
Hiç kimseyle tartışmam/çatışmam	2467	42,8
Annem	652	11,3
Küçük erkek kardeşim	591	10,3
Ağabeyim	576	10,0
Babam	558	9,7
Küçük kız kardeşim	450	7,8
Ablam	403	7,0
Diğer	63	1,1
Toplam	5760	100

*Bu soruya 5 kişi cevap vermemiştir.

ergene bakışının ergen tarafından nasıl algılandığı incelenecektir.

Ailede en çok annesiyle tartışan ergenlerin oranı %11,3, küçük erkek kardeşiyle tartışan ergenlerin oranı %10,3, abisiyle tartışanların oranı %10, babasıyla tartışan ergenlerin oranı %9,7, küçük kız kardeşiyle tartışan ergenlerin oranı %7,8, ablasıyla tartışan ergenlerin oranı %7'dir. Ailede hiç kimseyle tartışmayan ergenlerin oranı ise %42,8'dir.

Ergenlerin ailede en çok tartıştığı kişi yaşa ($\chi^2:128,996$; $sd:7$; $p<0,05$), cinsiyete ($\chi^2:182,381$; $sd:7$; $p<0,05$), ikâmet yerine ($\chi^2:66,676$; $sd:7$; $p<0,05$) ve SES'e ($\chi^2:58,255$; $sd:35$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş üzerindeki anne ve baba ile daha çok tartışırken, 15 yaş altındakiler kardeşleri ile daha çok

tartışmaktadır. Erkekler kızlara göre baba ile daha çok tartışırken; kızlar anne, küçük kız kardeşler ve ağabey ile erkeklere göre daha çok tartışmaktadır. Kırsalda yaşayan ergenlerde hiç kimse ile tartışma/çatışma yaşamadığını belirtenler kenttekilerden yüksekken; anne, baba, ağabey ve abla ile yaşadıkları çatışmaların oranı da kenttekilerden düşüktür. Düşük SES gruplarında aile içindeki tartışmalar daha fazla yaşanmaktadır (Ek Tablo 36).ERP96'da ergenlerden aile içinde küçük erkek kardeşiyle sorun yaşayanların oranı %17, ağabeyiyle sorun yaşayanların oranı %16,7, küçük kız kardeşiyle sorun yaşayanların oranı %12,7, babasıyla sorun yaşayanların oranı %11,5, ablasıyla sorun yaşayanların oranı %11,4, annesiyle sorun yaşayan ergenlerin oranı %6,7 iken, ailesi içinde hiç kimseyle tartışmayanların oranı %22,7'dir. ERP08'de ise aile içinde annesiyle sorun yaşayan ergenler %11,3, küçük erkek kardeşiyle sorun yaşayan ergenler %10,3, ağabeyiyle ilgili sorun yaşayan ergenler %10, babasıyla sorun yaşayan ergenler %9,7, küçük kız kardeşiyle sorun yaşayan ergenler %7,8, ablasıyla sorun yaşayan ergenler %7,0, ailesiyle sorun yaşamayan ergenler %42,8 oranındadır. Görüleceği üzere 2008 yılında ailesiyle sorun yaşamayan ergenlerin oranında artış yaşanmakta, küçük erkek kardeşle yaşanan sorunların oranı azalmakta, annesiyle sorun yaşayan ergenlerin oranı da artmaktadır.

Ergenlerin başlıca çatışma ve tartışma nedenleri televizyon izleme (%16,5), ders çalışma (%13,5), bilgisayarda vakit geçirme (%11,9), dışarı çıkma (%9,5), ev işlerine yardım etme (%9,3), giyim kuşam (%7,9), eve geç gelme (%7,9), arkadaş seçimi (%7,4), parasal konular (%5,7), telefonla konuşma (%3,6) olmaktadır.

Ergenlerin çatışma ve tartışma nedenleri yaş, cinsiyet, ikâmet yeri, hane yapısı ve SES'e göre incelenmiştir. 15 yaş altındakilerde 15 yaş üstündekilere göre çatışma ve tartışmalar, televizyon izleme, ders çalışma ve bilgisayarda vakit geçirme gibi konularda daha çok ortaya çıkmaktadır. 15 yaş üstündekilerde ise dışarı çıkma, eve geç gelme, parasal konular ve arkadaş seçimi gibi nedenlerle çıkan çatışma ve tartışmaların oranı 15 yaş altındakilere göre daha fazladır. Kızların ev işlerine yardım etme ve giyim-kuşam konularında çatışma-tartışma yaşamaları erkeklere göre çok daha yüksek orandadır.

Tablo 66. Çatışma ve tartışmaların nedenleri

Baz: 3293 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Televizyon izleme	862	16,5	26,2
Ders çalışma	705	13,5	21,4
Bilgisayarda vakit geçirme	620	11,9	18,8
Dışarı çıkma	495	9,5	15,0
Ev işlerine yardım etme	484	9,3	14,7
Giyim – kuşam	412	7,9	12,5
Eve geç gelme	411	7,9	12,5
Arkadaş seçimi	387	7,4	11,8
Parasal konular	297	5,7	9,0
Telefonla konuşma	190	3,6	5,8
Belli bir nedeni yok	64	1,2	1,9
Fikir ayrılığı	51	1,0	1,5
Diğer	219	4,2	6,7
Cevap yok	19	0,4	0,6
Toplam	5216	100	158,4

*Birden çok cevap alınmıştır.

Erkekler ise eve geç gelme, bilgisayarda vakit geçirme ve parasal konularda kızlara göre daha çok tartışmaktadırlar. Kırsalda televizyon izleme ve ev işlerine yardım konusunda ergenin yaşadığı çatışmalar kenttekilerden daha fazla iken, bilgisayarda vakit geçirme nedeniyle yaşanan çatışmalar kırsalda daha azdır. Televizyon izleme ve ders çalışma gibi nedenlerle çıkan tartışma ve çatışmaların oranları geleneksel ve çekirdek ailelerde daha yüksektir. Dışarı çıkma, eve geç gelme ve parasal konularda akrabalar ve parçalanmış ailelerde yaşayanlarda daha çok tartışma çıkmaktadır. Düşük SES gruplarında bilgisayarla vakit geçirmenin tartışma ve çatışma nedeni olma oranı daha azdır (Ek Tablo 37).

Tablo 68. Ergenin babası ile çatışma ve tartışmaların nedenleri

Baz: 558 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Eve geç gelme	148	15,9	26,5
Ders çalışma	141	15,2	25,3
Dışarı çıkma	135	14,5	24,2
Parasal konular	113	12,2	20,3
Arkadaş seçimi	96	10,3	17,2
Bilgisayarda vakit geçirme	73	7,8	13,1
Giyim – kuşam	62	6,7	11,1
Televizyon izleme	53	5,7	9,5
Telefonla konuşma	35	3,8	6,3
Ev işlerine yardım etme	28	3	5
İş bulma konusu	6	0,6	1,1
Fikir ayrılığı	6	0,6	1,1
Belli bir nedeni yok	6	0,6	1,1
Diğer	25	2,8	4,7
Cevap yok	3	0,3	0,5
Toplam	930	100	167

*Birden çok cevap alınmıştır.

Tablo 67. Ergenin annesi ile çatışma ve tartışmaların nedenleri

Baz: 652 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Ders çalışma	221	19	33,9
Ev işlerine yardım etme	141	12,1	21,6
Dışarı çıkma	135	11,6	20,7
Arkadaş seçimi	128	11	19,6
Eve geç gelme	111	9,5	17
Bilgisayarda vakit geçirme	99	8,5	15,2
Giyim – kuşam	86	7,4	13,2
Televizyon izleme	85	7,3	13
Parasal konular	68	5,8	10,4
Telefonla konuşma	43	3,7	6,6
Fikir ayrılığı	9	0,8	1,4
Belli bir nedeni yok	7	0,6	1,1
Oda temizliği/ düzeni	7	0,6	1,1
Diğer	19	1,8	3,3
Cevap yok	5	0,4	0,8
Toplam	1164	100	178,5

*Birden çok cevap alınmıştır.

Tabloda da görülebileceği gibi ergenlerin anneleriyle başlıca tartışma nedenleri ders çalışma (%19,0), ev işlerine yardım etme (%12,1), dışarı çıkma (%11,6), arkadaş seçimi (%11), eve geç gelme (%9,5), bilgisayarda vakit geçirme (%8,5), giyim-kuşam (%7,4), televizyon izleme (%7,3), parasal konular (%5,8), telefonla konuşma (%3,7) konularında gerçekleşmektedir.

Ergenlerin babalarıyla yaşadığı tartışmalar sırasıyla eve geç gelme (%15,9), ders çalışma (%15,2), dışarı çıkma (%14,5), parasal konular (%12,2),

arkadaş seçimi (%10,3), bilgisayarda vakit geçirme (%7,8), giyim-kuşam (%6,7), televizyon izleme (%5,7), telefonla konuşma (%3,8), ev işlerine yardım etme (%3,0) konularında yaşanmaktadır.

Anne ve babalarla çatışma nedenleri birlikte incelendiğinde annelerin ders çalışma ve ev işlerine yardım konularında babaların ise eve geç gelme ve ders çalışma konularında babalara göre toleransının daha düşük olduğu görülmektedir.

Ergenler sorunları hakkında konuştuğu en yakın kişi olarak annesini (%44,2), arkadaşını (%20,0), babasını (%9,0), ablasını (%7,2), kız/erkek arkadaşını (%5,4), ağabeyini (%4,3) göstermiştir. Sorununu hiç kimseyle paylaşmayan ergenlerin oranı %6,1'dir.

Ergenlerde herhangi bir sorun olduğunda en çok destek alınan veya problemlerin paylaşıldığı kişi yaş ($x^2: 79,297$; $sd:7$; $p<0,05$), cinsiyet ($x^2: 551,019$; $sd:7$; $p<0,05$), SES ($x^2:87,464$; $sd:35$; $p<0,05$) ve aile tipi ($x^2: 107,317$; $sd:28$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş altındakilerin annelerinden destek almaları daha ön plandadır. 15 yaş üstündekilerin kız/erkek arkadaş ve arkadaştan destek almaları

15 yaş altındakilere göre biraz daha yüksektir. Kızlar anne ve ablalarından erkeklere göre daha çok destek alırken, erkekler baba, ağabey ve arkadaşlarından daha çok destek almaktadır. Üst SES'tekiler anne ve babadan daha çok destek almaktadır. Aile modelinin olmadığı tek ebeveynli, parçalanmış ailelerde yaşayan ergenler diğer aile gruplarına göre arkadaşlarından daha çok destek almaktadırlar (Ek Tablo 38).

ERP96'da ergenlerin sorunlarının en çok kimlerle paylaştığını ölçerken katılımcılara birden fazla seçenek sunmuştur. Bu durum ERP96 araştırmasındaki verileri kullanmamızı güçleştirmektedir. ERP96'da sorunlarını arkadaşlarıyla paylaşanların oranı %40 civarında, karşı cinsle sorunlarını paylaşan ergenlerin oranı %5 civarındadır. ERP96 araştırmasındaki diğer bulgular ise ergenlerin sorunlarını anneleriyle (%22,8), babalarıyla (%3,4), kız kardeşleriyle (%9,8), erkek kardeşleriyle (%3,3) paylaştığını göstermektedir. Hiç kimse ile sorunlarını paylaşmayan ergenlerin oranı %8 civarındadır. ERP08'de arkadaşlarıyla sorununu paylaşan ergenlerin oranında ciddi (%20) düşüş gözlenmekte, buna karşın annelerin daha etkin hale geldiği görülmektedir. ERP08'de

Tablo 69. Herhangi bir sorun olduğunda en çok destek alınan veya sorunların paylaşıldığı kişi

	Frekans	Yüzde
Annem	2540	44,2
Arkadaşım	1148	20,0
Babam	517	9,0
Ablam	414	7,2
Kız/ erkek arkadaşım	311	5,4
Ağabeyim	246	4,3
Kız Kardeşim	59	1,0
Hiç kimse	348	6,1
Diğer	169	2,9
Toplam	5752	100

*Bu soruya 13 kişi cevap vermemiştir.

sorunların paylaşımında %22,8 olan annenin payı %44,2'ye yükselmiştir.

Ergenlerin boş vakitlerinde beraber olmak istedikleri kişi öncelikle mahalledeki (%31,2), okuldaki (%29,2) arkadaşları ve anneleridir (%12,9). Bunları karşı cinsten arkadaşlar (%10,8), ablalar (%3,2), kız kardeşler (%2,4), erkek kardeşler (%1,8), ağabeyler (%1,6) ve baba (%1,5) gibi aile üyeleri takip etmektedir. Hiç kimse ile vakit geçirmek istemeyen ergenlerin oranı ise %2,7'dir. Ergenlerin ailede daha çok kadın üyelerle birlikte olmak istedikleri görülmektedir.

Ergenlerde boş vakitlerde birlikte olunan kişi yaş ($x^2: 15,997$; $sd:3$; $p<0,05$) ve cinsiyete ($x^2:401,177$; $sd:3$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş altındakiler arkadaşları boş vakitlerde daha çok tercih ederken, 15 yaş üstündekiler kardeşlerle vakit geçirmeye daha eğilimlidir. Kızlarda erkeklere göre ebeveyn ve kardeşler ile boş vakitlerini birlikte geçirmek daha ön planda iken, erkeklerde arkadaş ile boş vakitlerde birlikte belirgin bir şekilde ön plandadır (Ek Tablo 39).

ERP96'da ergenlerin boş zamanlarında en çok kimlerle oldukları ölçülürken katılımcılara birden fazla seçenek sunulmuştur. Bu durum ERP96'daki verileri kullanmamızı zorlaştırmaktadır. ERP96 araştırmasında ergenler boş zamanlarını en çok arkadaşlarıyla (%45), kız kardeşleriyle (%10,1), anneleriyle(%10,0), karşı cinsteki arkadaşlarıyla (%6) geçirirken, babalarıyla vakit geçirenlerin oranı ise %1,3'tür. Boş vaktini kimseyle paylaşmayan ergenlerin oranı %7 civarındadır. Görüleceği üzere arkadaşlarıyla (%71,2) ve anneleriyle (%12,9) boş vaktini değerlendiren ergenlerin oranı artmakta, boş vaktini babalarıyla (%1,5) ve kardeşleriyle değerlendirenlerin ergenlerin oranı da azalmaktadır.

Tablo 70. Boş vakitlerde birlikte olunan kişi

	Frekans	Yüzde
Mahalleden arkadaşım/arkadaşlarım	1798	31,2
Okul arkadaşım/arkadaşlarım	1678	29,2
Annem	743	12,9
Kız/erkek arkadaşım	621	10,8
Ablam	184	3,2
Kız kardeşim	140	2,4
Erkek kardeşim	103	1,8
Ağabeyim	93	1,6
Babam	85	1,5
Hiç kimse	155	2,7
Diğer	154	2,7
Toplam	5754	100

*Bu soruya 11 kişi cevap vermemiştir.

Tablo 71. Ergenden yapılması beklenen veya ailesine karşı sorumlu olduğu görevler

Baz: 5765 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Okulda/derslerde başarılı olmak	2235	30,0	38,8
Günlük ev işlerini yapmak/yardımcı olmak	872	11,7	15,1
Kendi odamı temiz tutmak	824	11,1	14,3
Çalışıp para kazanmak	609	8,2	10,6
Ev alışverişi yapmak/yardımcı olmak	449	6,0	7,8
Kardeşlerime ders çalıştırmak	382	5,1	6,6
Benden küçük kardeşim/kardeşlerim ile ilgilenmek	369	5,0	6,4
Yemek yapmak/yardımcı olmak	319	4,3	5,5
Gelecekte iş sahibi olmak/ okuyup meslek sahibi olmak	234	3,1	4,1
Üniversiteyi kazanmak	66	0,9	1,1
Benden hiçbir beklentileri yok	1012	13,6	17,6
Diğer	65	0,8	1,1
Cevap yok	16	0,2	0,3
Toplam	7452	100	129,3

*Birden çok cevap alınmıştır.

Ergenlerden yapılması beklenen ve ailelerine karşı sorumlu oldukları başlıca konular okulda başarılı olmak (%38,8), günlük ev işlerini yapmak (%15,1), kendi odalarını temiz tutmak (%14,3), çalışıp para kazanmak (%10,6)'tır. Ailelerinin kendilerinden hiçbir beklentisi olmadığını düşünen ergenlerin oranı %17,6'dır.

Ergenden yapılması beklenen görevler yaş, cinsiyeti, ikâmet yeri, SES ve aile tipine göre incelendiğinde; 15 yaş üzerindeki ve erkeklerde ekonomik beklentilerin, kızlarda ve kırsalda yaşayanlarda evle ilgili beklentilerin, erkeklerde ve 15 yaş altındakilerde ve kentte yaşayanlarda okul başarısı beklentisinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Üst SES gruplarında ergenlerden beklentiler okulda/derslerde başarılı olmak ve odayı temiz tutmak gibi konularda, alt SES gruplarında çalışıp para kazanmak ve yemek yapmak/yardımcı olmak gibi konularda daha fazladır. Ayrıca, aile modelinin olmadığı tek ebeveynli ve parçalanmış ailelerde de ergenden ekonomik beklentilerin yükseldiği gözlenmektedir (Ek Tablo 40).

Tablo 72. Anne veya babası hayatta olan ergenin ebeveyn ilişkileri

		Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman	Toplam	Ortalama*
Annem ve babamın beni sevdiğini hissederim	Frekans	70	147	793	1981	2760	5751	4,25
	Yüzde	1,2	2,6	13,8	34,4	48	100	
Annem ve babam sorunlarımla ilgilendirirler	Frekans	97	242	1027	2154	2218	5738	4,07
	Yüzde	1,7	4,2	17,9	37,5	38,7	100	
Annem ve babam beni olduğum gibi görür, kabul ederler	Frekans	185	277	897	2032	2350	5741	4,06
	Yüzde	3,2	4,8	15,6	35,4	40,9	100	
Annem ve babam hareketlerimi, yaptıklarımı kontrol ederler	Frekans	146	353	1208	2101	1935	5743	3,93
	Yüzde	2,5	6,1	21	36,6	33,7	100	
Her yaptığım işte hatasız, kusursuz olmam gerektiğini düşünürler	Frekans	419	553	1396	1860	1511	5739	3,61
	Yüzde	7,3	9,6	24,3	32,4	26,3	100	
Hemen her problemimi annem ve babamla paylaşıyorum	Frekans	474	649	1474	1708	1438	5743	3,52
	Yüzde	8,3	11,3	25,7	29,7	25	100	

*Bu soruya yanıt vermeyenler tabloya dâhil edilmemiştir.

*Ortalama 1 – 5 puan üzerinden hesaplanmıştır.

Katılımcılardan ebeveynleriyle ilişkilerini 5'li bir ölçek üzerinden değerlendirmeleri istenmiş (1-hiçbir zaman, 5-her zaman) ve her bir madde için ortalama puanları hesaplanmıştır. Katılımcılar anne ve babaları tarafından sevildiklerini hissettiklerini (4,25), ebeveynlerinin sorunlarıyla ilgilendiklerini (4,07), kendilerini olduğu gibi kabul ettiklerini (4,06) ifade etmişlerdir. Ergenler, anne babalarının kendilerini sık sık denetlediklerini (3,93) de belirtmişlerdir. Buna karşın ebeveynlerin ergenlerden kusursuz olmalarını bekleme (3,61) ve ergenlerin hemen her problemlerini ebeveynleri ile paylaşmaları (3,52) daha az rastlanan durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ergenin anne ve baba tarafından sevildiğini hissetme sıklığı yaş ($x^2: 23,366$; $sd:4$; $p<0,05$), ikâmet yeri ($x^2: 12,851$; $sd:4$; $p<0,05$), aile tipi ($x^2: 41,463$; $sd:16$; $p<0,05$), SES ($x^2: 66,557$; $sd:20$; $p<0,05$) ve öğrenci veya çalışan olma durumuna ($x^2: 60,427$; $sd:12$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş altındakilerin kenttekilerin ve öğrenci olanların anne ve baba tarafından sevildiğini hissetme sıklığı diğer gruplara göre biraz daha ön plana çıkmaktadır. SES yükseldikçe anne ve baba tarafından sevildiğini hissetme sıklığı oranı da yükselmektedir. Ayrıca, parçalanmış ailelerden gelen ergenler diğer aile gruplarındakilere göre daha az sevildiklerini hissetmektedirler (Ek Tablo 41).

Ergenlerin anne babaları tarafından kontrol algıları yaşa ($x^2: 46,822$; $sd:4$; $p<0,05$), ikâmet yerine ($x^2:18,420$; $sd:4$; $p<0,05$) ve öğrenci veya çalışan olma ($x^2: 44,370$; $sd:12$; $p<0,05$) durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. 15 yaş altındakiler, kırdakiler ve öğrenci olanlar anne babaları tarafından daha fazla kontrol edildiklerini düşünmektedirler (Ek Tablo 42).

Ergenlerin anne babalarının sorunlarıyla ilgilendiklerini düşünme sıklığı yaşa ($x^2: 58,396$; $sd:4$; $p<0,05$), cinsiyete ($x^2: 14,659$; $sd:4$; $p<0,05$), ikâmet yerine ($x^2: 30,502$; $sd:4$; $p<0,05$), aile tipi ($x^2: 36,583$; $sd:16$; $p<0,05$), SES'e ($x^2: 74,148$; $sd:20$; $p<0,05$) ve öğrenci veya çalışan olma ($x^2: 85,531$; $sd:12$; $p<0,05$) durumuna göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş altındakilerin, kızların, kenttekilerin, üst SES'tekilerin ve öğrencilerin anne babalarının sorunlarıyla ilgilendiklerini düşünme sıklığı diğer gruplardan daha yüksektir. Ayrıca, parçalanmış ailelerden gelen ergenler diğer aile gruplarındakilere göre daha az sorunlarıyla ilgilendiğini düşünmektedirler (Ek Tablo 43).

Ergenlerin hemen her problemlerini ebeveynle paylaştıklarını belirtme sıklığı yaşa ($x^2:51,546$; $sd:4$; $p<0,05$), cinsiyete ($x^2: 59,794$; $sd:4$; $p<0,05$), öğrenci veya çalışan olma durumuna ($x^2: 50,714$; $sd:12$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş ve altındakilerde, kızlarda ve öğrencilerde hemen her problemlerini ebeveynle paylaştıklarını belirtme sıklığı diğer gruplara göre biraz daha ön plandadır (Ek Tablo 44).

Ergenlerin anne babalarının kendilerini olduğu gibi kabul ettiği düşüncesi yaş ($x^2: 32,398$; $sd:4$; $p<0,05$), SES ($x^2: 40,466$; $sd:20$; $p<0,05$) ve öğrenci veya çalışan olma durumuna ($x^2: 61,308$; $sd:12$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş altındakiler, üst SES grupları ve öğrencilerde ergenlerin anne babaları tarafından olduğu gibi kabul edildikleri düşüncesi diğer gruplara göre biraz daha belirgindir (Ek Tablo 45).

Anne ve babalarla etkileşim ve paylaşım düzeylerinin çeşitli açılardan değerlendirildiği yukarıdaki paragraflarda anne ve babalarla etkileşim düzeylerinin genel anlamda kentte yaşayanlar, 15 yaş altındakiler, kızla ve üst SES'tekilerde daha yüksek olduğu görülmektedir.

3.5. Ergenlik Döneminde Benlik Algısı, Duygu ve Davranışlar

3.5.1. Ergenlerin Benlik Algıları

Anket formunda yer alan ve ergenin bazı duyguları yaşama sıklığını sorgulayan sorudan (soru 54) hareketle ergenin benlik skoru elde edilmiştir. Benlik skorunu oluştururken olumsuz benlik algısına yönelik maddeler tersinden puanlanmıştır. Dolayısıyla, elde edilen skorların büyüklüğü olumlu benlik algısını yansıtmaktadır. Her bir birey için hesaplanan skorlar t ve F testleri ile demografik kıstaslar, şiddet ve riskli davranışlara yönelme ve gelecek algısı ile ilgili maddelere göre incelenmiştir.

Bu bölümde ergenlerin ölçekte yer alan sorulara verdiği cevapların ortalamaları değerlendirilecek ardından ergenlerin benlik skorları yaş, cinsiyet, ikâmet yeri, aile tipine ve SES'e göre incelenecektir.

Tablo 73. Ergenin belirtilen duyguları yaşama sıklığı

		Hiç	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman	Toplam	Ortalama*
Başkalarına yardım ederim	Frekans	94	186	961	2284	2189	5714	4,10
	Yüzde	1,6	3,3	16,8	40	38,3	100	
Başkalarının kalbini kırduğumda kendimi kötü hissedirim	Frekans	216	248	988	1932	2335	5719	4,04
	Yüzde	3,8	4,3	17,3	33,8	40,8	100	
Yaptığım işleri en iyi şekilde yaparım	Frekans	126	230	1288	2262	1806	5712	3,94
	Yüzde	2,2	4	22,5	39,6	31,6	100	
Sorunlar karşısında vazgeçmeden farklı çözümler üretirim	Frekans	289	451	1686	2072	1194	5692	3,60
	Yüzde	5,1	7,9	29,6	36,4	21	100	
Duygularımı rahatça ifade ederim	Frekans	493	626	1529	1763	1295	5706	3,48
	Yüzde	8,6	11	26,8	30,9	22,7	100	
Sinirliyim çabuk kızarım	Frekans	804	751	1521	1410	1251	5737	3,27
	Yüzde	14	13,1	26,5	24,6	21,8	100	
Çabuk kırılır incinirim	Frekans	1111	877	1640	1205	913	5746	2,99
	Yüzde	19,3	15,3	28,5	21	15,9	100	
Kendimi bazı konularda yetersiz bulurum	Frekans	954	1090	2283	1002	385	5714	2,79
	Yüzde	16,7	19,1	40	17,5	6,7	100	
Daha sevimli bir insan olmak isterim	Frekans	1846	737	1244	1021	852	5700	2,70
	Yüzde	32,4	12,9	21,8	17,9	14,9	100	
Elimde olsa kendimi değiştirmek isterim	Frekans	2193	704	1234	900	668	5699	2,50
	Yüzde	38,5	12,4	21,7	15,8	11,7	100	
Keşke başka birinin yerinde olsaydım diye düşünürüm	Frekans	2717	752	1123	690	420	5702	2,18
	Yüzde	47,6	13,2	19,7	12,1	7,4	100	
Kendime güvenim olmadığımı düşünürüm	Frekans	2627	844	1283	610	347	5711	2,16
	Yüzde	46	14,8	22,5	10,7	6,1	100	

*Bu soruya yanıt vermeyenler tabloya dâhil edilmemiştir.

*Ortalama 1 – 5 puan üzerinden hesaplanmıştır.

Katılımcılardan çeşitli duyguları ne sıklıkla yaşadıklarını 5'li bir ölçek üzerinden değerlendirmeleri istenmiş (1-hiçbir zaman, 5-her zaman) ve her bir madde için katılımcıların verdiği cevapların ortalama puanları hesaplanmıştır. Katılımcılar

başkalarına yardım etme (4,10), birinin kalbini kırdıklarını kendilerini kötü hissetme (4,04), yaptıkları işi en iyi şekilde yapma (3,94), sorunlar karşısında vazgeçmeden farklı çözümler üretme (3,60) ve duygularını rahatça ifade etme (3,48) konularında kendilerini olumlu olarak değerlendirmektedir. Bunun yanı sıra, kendini bazı konularda yetersiz bulma, daha sevimli bir insan olmak isteme, elinde olsa kendisini değiştirmek isteme, başka birinin yerinde olmayı isteme, kendine güveni olmadığını düşünme gibi olumsuz benlik algısı ifadelerine de düşük puanlar vermiştir. Ancak olumsuz ifadelerden biri olan “sinirli olup çabuk kızma durumu” biraz sıklıkla puanlanmıştır.

Ergenlerin benlik skorları ikâmet yeri (t: 5,366; sd:5405; p<0,05), yaş (t: -2,630; sd:5405; p<0,05) ve asıl memlekette ikâmet etme durumları (t:-4,286; sd:5405; p<0,05) açısından t testi ile ailenin bu şehre geldiği yer (F:1,159; sd: (2;2075); p>0,005), aile tipi (F:0,469; sd: (4;5390); p>0,05), SES (F:12,871; sd: (5;5401); p<0,001) açısından ise Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Bu analizler sonucunda; benlik skorlarının ikâmet yerine, yaşa, asıl memlekette ikâmet durumuna ve SES'e göre anlamlı ölçüde farklılaştığı, ailenin şu an bulunduğu şehre geldiği yere, aile tipine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Benlik skorları ortalamalarının kentte yaşayanlar, 15 yaş üzerindeki ve üst SES gruplarında daha yüksek olduğu bulunmuştur.

3.5.2. Ergenlerin Cinsellik Hakkındaki Bilgi Kaynakları

Bu bölümde ergenlerin cinsellik konusundaki bilgi kaynaklarının kimler/neler olduğu, bu bilgileri ilk hangi yaşlarda edindikleri, cinsellik hakkında gerektiğinde bilgiye ulaşabilme durumları ve cinsellik hakkında farklı bilgi kaynaklarına bakışları incelenecektir.

Cinsellikle ilgili ilk bilgilerini en çok arkadaşlarından aldıklarını söyleyen katılımcıların oranı %26, annelerinden aldıklarını söyleyen katılımcıların oranı %18,4, okuldan aldıklarını söyleyen katılımcıların oranı ise %11,7'dir. Hiç kimseden/hiçbir yerden cinsellikle ilgili ilk bilgilerini almadıklarını belirttiği katılımcıların oranı %21,4'tür.

Ergenlerin cinsellikle ilgili ilk bilgileri edindiği kişi/kurum cinsiyet (χ^2 :1953,949;sd:10;p<0,05), ikâmet yeri (χ^2 :77,054; sd:10; p<0,05), aile tipine (χ^2 :83,635; sd:40; p<0,05) ve öğrenci veya çalışan olma (χ^2 :228,640; sd:30; p<0,05) durumuna göre

Tablo 74. Ergenin cinsellik konusundaki ilk bilgilerini aldığı kişi		
	Frekans	Yüzde
Arkadaşlarımdan	1493	26,0
Annemden	1057	18,4
Okuldan	671	11,7
Babamdan	291	5,1
Televizyondan	263	4,6
İnternette	229	4,0
Ablamdan	160	2,8
Ağabeyimden	133	2,3
Kitaplardan	93	1,6
Dergilerden	68	1,2
Hiç kimseden/Hiçbir yerden	1228	21,4
Diğer	60	1,0
Toplam	5746	100

*Bu soruya 19 kişi cevap vermemiştir.

incelendiğinde; erkeklerde, kenttekilerde, çekirdek aile ve geleneksel aile dışında diğer aile modellerinde cinsellikle ilgili ilk bilgilerin alınmasında arkadaşların payının diğer gruplardan fazla olduğu görülmektedir. Ergenlerin cinsellikle ilgili ilk bilgileri edindiği kişi/kurum öğrenci veya çalışan olma durumlarına ($\chi^2:228,640$; $sd:30$; $p<0,05$) göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Öğrencilerde cinsellikle ilgili ilk bilgileri edindiği kişi/kurum olarak annenin ve okulun oranı diğer gruplara göre daha yüksektir. Hem okuyup hem çalışanlarda arkadaşların oranı belirgin biçimde yüksektir (Ek Tablo 46).

Ergenlerin cinsellikle ilgili ilk bilgileri aldığı yaş aralığının 6-10 yaş arasında olduğunu söyleyenlerin oranı %9,7, 14-15 yaş aralığında aldıklarını söyleyenlerin oranı %18,3'tür. %68,9 oranı ile ergenlerin cinsellikle ilgili ilk bilgilerini en çok aldığı yaş aralığı 11-13 yaş aralığı olurken, %3,1 ile en az aldıkları yaş aralığı 16-18 yaş aralığı olduğu belirlenmiştir.

Ergenlerin cinsellikle ilgili ilk bilgileri edinme yaşı, cinsiyete ($\chi^2: 42,250$; $sd:3$; $p<0,05$), ikâmet yerine ($\chi^2: 16,232$; $sd:3$;

$p<0,05$) ve öğrenci veya çalışan olma durumuna ($\chi^2:47,090$; $sd:9$; $p<0,05$) göre önemli farklılıklar göstermektedir. Erkekler cinsellikle ilgili ilk bilgileri kızlardan daha erken yaşlarda öğrenmektedir. Kırsaldakiler cinsellik hakkındaki ilk bilgilerini kenttekilerden daha önce almaya başlamaktadır. Hem okuyup hem çalışanlardan 6-10 yaş arasında ilk bilgileri aldıklarını belirtenlerin oranı diğerlerinden daha yüksektir (Ek Tablo 47).

ERP96'ya göre ergenler cinsellikle ilk bilgilerini 6-10 yaş arasındayken (%7,5), 11-13 yaşları arasındayken (%52,4), 14-15 yaşları arasındayken (%31,6), 16-18 yaşları arasındayken (%6,1) edinmişlerdir. ERP08'de ise, tabloda görülebileceği gibi, ergenlerin %9,7'si 6-10 yaşları arasında alırken, %68,9'u 11-13 yaşları arasında, %18,3'ü 14-15 yaşları arasında, %3,1'i 16-18 yaşları arasında cinsellikle ilgili ilk bilgilerini almaktadırlar. Bu iki tablodan görülebileceği gibi, cinsellikle ilgili ilk bilgiyi 6-10 ve 11-13 yaşları arasında alan ergenlerin oranı artarken, 14-15 ve 16-18 yaşlarında alan ergenlerin oranı azalmaktadır. Yani, cinsellikle ilgili ilk bilgilenme yaşları düşmektedir.

Cinsellikle ilgili sorularına cevap bulan katılımcıların oranı %49,1, kısmen cevap bulanların oranı %36,4, bulamayanların oranı %14,5'tir. Ergenin cinsellikle ilgili sorularına cevap bulabilme durumu yaş ($\chi^2: 20,287$; $sd:2$; $p<0,05$), cinsiyet ($\chi^2: 39,650$; $sd:2$; $p<0,05$), ikâmet yeri ($\chi^2: 6,866$; $sd:2$; $p<0,05$), SES ($\chi^2: 66,266$; $sd:10$; $p<0,05$) ve öğrenci veya

Tablo 75. Ergenin cinsellik konusundaki ilk bilgilerini edindiği yaş

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
6-10 yaş arası	436	9,6	9,7
11-13 yaş arası	3109	68,5	68,9
14-15 yaş arası	824	18,2	18,3
16-18 yaş arası	142	3,1	3,1
Ara Toplam	4511	99,4	100
Cevap yok	26	0,6	
Toplam	4537	100	

Tablo 76. Ergenin cinsellikle ilgili sorularına cevap bulabilme durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet, bulabiliyorum	2360	40,9	49,1
Kısmen bulabiliyorum	1752	30,4	36,4
Hayır, bulamıyorum	696	12,1	14,5
Ara Toplam	4808	83,4	100
Cevap yok	957	16,6	
Toplam	5765	100	

çalışan olma durumuna (χ^2 : 38,857; sd:6; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş üzerindeki ergenlerin cinsellikle ilgili sorularına cevap bulabilmeleri oranı biraz daha yüksektir. Erkeklerin ve kenttekilerin cinsellikle ilgili sorularına cevap bulabilme oranı kızlara ve kırsaldakilere göre biraz daha fazladır. SES yükseldikçe, cinsellikle ilgili sorularına cevap bulabilme oranı da yükselmektedir. Öğrenci ya da çalışan olmayanların cinsellikle ilgili sorularına

cevap bulabilme oranı ise diğer gruplardan da düşüktür (Ek Tablo 48).

Tablo 77. Okulda, televizyonda veya internet sitelerinde cinsellikle ilgili yapılabilecek bilgilendirmelerin yararlı bulunma düzeyi*

		(1 puan) Hiç yararlı olmaz	(2 puan) Yararlı olmaz	(3 puan) Kısmen yararlı olur	(4 puan) Yararlı olur	(5 puan) Çok yararlı olur	Toplam	Ortalama*
OKUL	Frekans	794	776	995	1757	639	4961	3,14
	Yüzde	16	15,6	20,1	35,4	12,9	100	
İNTERNET SİTELERİ	Frekans	1187	1133	835	1117	607	4879	2,76
	Yüzde	24,3	23,2	17,1	22,9	12,4	100	
TELEVİZYON	Frekans	1223	1503	958	961	305	4950	2,52
	Yüzde	24,7	30,4	19,4	19,4	6,2	100	

*Bu soruya yanıt vermeyenler tabloya dâhil edilmemiştir.

*Ortalama 1 – 5 puan üzerinden hesaplanmıştır.

Katılımcıların cinsellikle ilgili bilgilerin verilmesinde yararlı buldukları kurum ve araçlar yararlı bulma düzeyine göre sırasıyla -5'li ölçeğe- okul (3,14), internet siteleri (2,76) ve televizyon (2,52)'dur. Ergenlerin okulda cinsellikle ilgili bilgilerin verilmesini yararlı bulma düzeyi yaş (χ^2 :15,631;sd:4; $p<0,05$) ve cinsiyete (χ^2 :34,138; sd:4; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş üzerindeki ergenlerin okulda cinsellikle ilgili bilgilerin verilmesini yararlı bulma düzeyi biraz daha yüksektir. Kızlar erkeklere göre okulda cinsellikle ilgili bilgilerin verilmesini daha yararlı bulmaktadır (Ek Tablo 49).

Ergenlerin televizyonda cinsellikle ilgili bilgilerin verilmesini yararlı bulma düzeyi yaş (χ^2 : 24,871; sd:4; $p<0,05$), cinsiyet (χ^2 : 33,822; sd:4; $p<0,05$), ikâmet yeri (χ^2 : 16,362; sd:4; $p<0,05$), aile tipine (χ^2 : 34,393; sd:16; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar gösterme-

ktedir. 15 yaş altındakiler televizyonda cinsellikte ile ilgili bilgilerin verilmesinin yararlı olmayacağını düşünmeye daha eğilimlidir. Erkeklerin kızlara göre televizyonda cinsellikte ile ilgili bilgilerin verilmesini yararlı bulma oranı daha yüksektir. Kırsaldakiler televizyonda verilecek cinsellikle ilgili bilgilerin kenttekilere göre daha yararlı olacağını düşünmektedir (Ek Tablo 50).

Ergenlerin cinsellikle ilgili bilgilerin internet sitelerinde verilmesini yararlı bulma düzeyi yaş (x^2 : 40,530; sd:4; $p<0,05$), cinsiyet (x^2 : 153,922 ; sd:4; $p<0,05$), ikâmet yeri (x^2 : 9,853; sd:4; $p<0,05$)ve SES'e göre (x^2 : 51,866; sd:20; $p<0,05$) anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş ve üzerindeki, erkeklerin, kırsaldakilerin, yüksek SES'tekilerin cinsellikle ilgili bilgilerin internet sitelerinde verilmesini yararlı bulma düzeyi diğer gruplardan biraz daha yüksektir (Ek Tablo 51).

3.5.3.Ergenlerde Mutsuzluk

Tablo 78. Ergenin mutluluk düzeyi			
	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
(1 puan) Çok mutsuz	104	1,8	1,8
(2 puan) Mutsuz	210	3,6	3,7
(3 puan) Ne mutlu, ne mutsuz	1048	18,2	18,6
(4 puan) Mutlu	2779	48,2	49,2
(5 puan) Çok mutlu	1506	26,1	26,7
Ara Toplam	5647	98	100
Cevap yok	118	2	
Toplam	5765	100	
Ortalama*		3,95 puan	

*Ortalama 1 – 5 puan üzerinden hesaplanmıştır.

Çok mutlu olduğunu belirten ergenlerin oranı %26,7, mutlu olduğunu belirten ergenlerin oranı %49,2, ne mutlu ne mutsuzum diyen ergenlerin oranı %18,6, mutsuzum diyen ergenlerin oranı %3,7, çok mutsuzum diyenlerin oranı %1,8'dir. Katılımcıların %5,5'i mutlu ya da çok mutlu olmadığını belirtenlerden oluşmaktadır.

Ergenin mutluluk düzeyi yaş (x^2 : 30,300; sd:2; $p<0,05$), cinsiyet (x^2 : 12,965; sd:2; $p<0,05$), ikâmet yeri (x^2 : 10,744; sd:2; $p<0,05$), aile tipi (x^2 : 60,789; sd:8; $p<0,05$) ve SES'e (x^2 :58,788; sd:10; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş altındakilerin, kızların ve kırsaldakilerin mutluluk düzeyleri diğer gruplardan biraz daha yüksektir. Yukarıda aktarılan çalışmalara paralel olarak çekirdek ve geleneksel geniş ailede yaşayan ergenlerin mutluluk düzeyleri diğer aile gruplarına göre daha fazladır. SES yükseldikçe mutluluk düzeyi artmakta, mutsuzluk düzeyi azalmaktadır (Ek Tablo 52).

Ergenlerin mutluluk düzeylerine göre benlik skorları anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Kendisini mutlu görenlerin benlik skorları da daha yüksektir (t:-10,899; sd:323; p: 0,000).

3.5.4. Ergenlerin Sorunla Karşılaştıklarında Verdiği Tepkiler

Ergenlik dönemi ailedeki çatışmaların yanı sıra arkadaş gruplarıyla da birçok sorun ve çatışmanın yaşandığı bir dönemdir. Buna karşın ergenlerin çalkantılı ruh dünyası çoğu zaman onları daha yırtıcı (agresif) olmaya da yöneltmektedir. Bu nedenlerle ergenlere yönelik olarak psiko-sosyal müdahale programlarının ana konularından bazıları da öfke kontrolü, problem çözme teknikleri ve iletişim becerileri olmaktadır. Bu bölümde ergenlerin bir sorunla karşılaştıklarında verdikleri tepkiler incelenecektir.

Ergenler başka bir insanla yaşadıkları sorunlar karşısında sergiledikleri davranışların sırasıyla, konuşarak sorunu çözme (%45,6), kızıp bağırarak (%15,4), çekmek gitmek (%10,7), aldırış etmemek (%10,3), küsmek (%8,6), vurup dövmek (%7,3) olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 79. Ergenin insanlar ile sorun yaşadığında ve öfkeli olduğunda sergilediği davranışlar

	Frekans	Yüzde
Konuşup sorunu çözmeye çalışırım	2623	45,6
Kızıp bağırım	887	15,4
Çeker giderim	617	10,7
Aldırış etmem/hiçbir şey yapmam	591	10,3
Küserim	498	8,6
Vurur döverim	418	7,3
Etrafı kırıp dökerim	107	1,9
Diğer	17	0,3
Toplam	5758	100

*Bu soruya 7 kişi cevap vermemiştir.

Ergenlerin insanlar ile sorun yaşadığında ve öfkeli olduğunda sergilediği davranışlar yaşa ($x^2:22,183$; sd:7; $p<0,05$) ve cinsiyete ($x^2:253,734$; sd:7; $p<0,05$) göre farklılık göstermektedir. Kızlar insanlar ile sorun yaşadığında ve öfkeli olduğunda konuşarak sorunu çözmeye erkeklere göre daha eğilimliken, erkeklerin aynı durumlarda şiddete başvurma eğilimi kızlara göre daha fazladır (Ek Tablo 53).

Ergenin insanlar ile sorun yaşadığında ve öfkeli olduğunda sergilediği davranışlar hanedeki bireyler arasında kavga, dayak, sözlü hakaret gibi şiddet içerikli olayların

yaşanma sıklığına göre ($x^2: 229,825$; sd:28; $p<0,05$) anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Ailede şiddet içerikli olayların yaşanma sıklığı arttıkça ergenin küsmeye, sözlü ve fiziksel şiddet uygulama oranı da artmaktadır. Ayrıca, ailesinde sürekli şiddet yaşanan ergenlerin bir sorunla karşılaştığında aldırış etmeme davranışı, diğer gruplardan daha yüksektir (Ek Tablo 54).]Sonuç olarak, ailede şiddetin ergenleri ya şiddete yönelttiği ya da sorunlara karşı duyarsızlaştırdığı görülmektedir.

3.5.5. Ergenlerin, Ergenliğin Üzerlerindeki Etkilerini Algulamaları

Önceki bölümlerde ergenlerin aile-arkadaş-okul üçgeninde yaşadığı sorunları tespit etmek amacıyla dolaylı bilgi toplama yöntemleri kullanılmış, sorularda belirtilen spesifik durumları ergenlerin ne düzeyde yaşadıkları sorulmuştu. Araştırmanın bu bölümünde ise ergenlerden okul-aile-arkadaşlar-kişilik özellikleri açısından daha genel anlamda yaşadıkları değişimleri ergenlik öncesi döneme kıyasla ifade etmeleri istenmiştir. Ergenlik öncesi ve sonrasına ilişkin katılımcılardan elde edilen bilgiler bu bölümde incelenmiştir.

Tablo 80. Ergenlik öncesi ve sonrası dönem için değerlendirmeler

		Evet	Hayır	Toplam
Okuldaki/ işteki başarımlı düştü	Frekans	1663	4072	5735
	Yüzde	29	71	100
Okula/ işe devamsızlıqlım arttı	Frekans	1350	4395	5745
	Yüzde	23,5	76,5	100
Daha geçimsiz, kavgacı, sert bir insan oldum	Frekans	2074	3675	5749
	Yüzde	36,1	63,9	100
İçime kapandım/ çevremle iletişim kuramadım	Frekans	1750	3999	5749
	Yüzde	30,4	69,6	100
Ailemden koptum/ daha çok arkadaşlarıma yakınlaştım	Frekans	1907	3838	5745
	Yüzde	33,2	66,8	100
Karşı cinse ilgim arttı	Frekans	3142	2606	5748
	Yüzde	54,7	45,3	100
Giyim kuşama, süse daha düşkün oldum	Frekans	4140	1606	5746
	Yüzde	72,1	27,9	100
Ailem, babam, büyüklerim ile daha çok tartışmaya başladım	Frekans	2301	3449	5750
	Yüzde	40	60	100
Öğretmenlerim ile daha çok tartışmaya sorunlar yaşamaya başladım	Frekans	1567	4148	5715
	Yüzde	27,4	72,6	100
Fiziki (boy, kilo vb.) görünümümü beğenmemeye başladım	Frekans	2123	3616	5739
	Yüzde	37	63	100

*Bu soruya yanıt vermeyenler ve bu konu hakkında fikir belirtmeyenler tabloya dâhil edilmemiştir.

Ergenlerin ergenlik öncesi döneme kıyasla en çok yaşadıklarını düşündükleri değişimler, giyim-kuşama düşkünlük (%72,1), karşı cinse ilgide artış (%54,7), aile ve büyüklerle çatışmalarda artış (%40), fiziki görünümünden hoşnutsuzluk (%37), daha geçimsiz olma

(%36,1) ve %33,2 ile aileden kopmadır. Bunları; içine kapanma, okul başarısındaki düşüş, öğretmenlerle daha çok sorun yaşama ve okul devamsızlığı takip etmektedir.

Yukarıdaki bulgular ergenlik döneminde giyim kuşama düşkünleşme ve karşı cinsle ilgide artışın olumlu bir sosyal kimlik gelişimi unsuru olduğunu göstermektedir. Karşı cinsle yönelme aynı zamanda bir toplumsallaşma ve toplum tarafından kabul edilme arzusunun da içinde barındırmaktadır. Karşı cinsle yönelmenin evlilik öncesi flört ve cinsel ilişkiyi olumlama ile karıştırılmaması gerekmektedir. Zira flört ve cinsel ilişkiyi olumlayanlarda karşı cinsle yönelme oranları daha düşüktür.

3.6. Ergenlerin Sağlık Durumu

Ergenlik döneminde biyolojik ve fiziksel değişimler önceki döneme göre oldukça hızlıdır. Bu bölümde ergenlerin yaşadığı biyolojik ve fiziksel değişikliklere uyum sağlamada sorun yaşama durumu, genel sağlık durumunu algılama biçimleri, boy-kilo ölçüleri, sürekli ilaç kullanma ve bir engele sahip olma durumları ele alınacaktır.

Tablo 81. Ergenin yaşadığı biyolojik ve fiziksel değişikliklere uyum sağlamada sorun yaşama durumu			
	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hayır, sorun yaşamadım	2859	49,6	52,5
Kısmen	1358	23,6	25,0
Evet, yaşadım	1117	19,4	20,5
Biyolojik/fiziki değişim yaşamadım	107	1,9	2,0
Ara Toplam	5441	94,4	100
Cevap yok	324	5,6	
Toplam	5765	100	

Biyolojik ve fiziksel değişikliklere uyum sorunu yaşamadığını belirten ergenlerin oranı %52,5, kısmen uyum sorunu yaşadığını belirtenlerin oranı %5'tir. Uyum sorunu yaşadığını belirtenlerin oranı %20,5'tir. Ergenlerin %2'si ise fiziki değişim yaşamadığını belirtmektedir. Az ya da çok sorun yaşamış olanların oranı %45,5'tir.

Ergenin yaşadığı biyolojik ve fiziksel değişikliklere uyum sağlamada sorun yaşama durumu cinsiyet ($x^2: 30,378$; $sd:3$; $p<0,05$), ikâmet yeri ($x^2: 13,748$; $sd:3$; $p<0,05$) ve SES'e göre ($x^2: 62,514$; $sd:15$; $p<0,05$) anlamlı farklılıklar göstermektedir. Erkeklerin kızlara göre biyolojik ve fiziksel değişikliklere uyum sağlamada sorun yaşama durumu biraz daha düşüktür. Kırıldakiler kenttekilere göre uyum sağlamada daha çok güçlük çektiklerini belirtmektedir. SES yükseldikçe biyolojik ve fiziksel değişikliklere uyum sağlamada sorun yaşama durumu azalmaktadır (Ek Tablo 55).

Ergenlerin kendi sağlıkları ile ilgili değerlendirmelerinde çok iyi diyenlerin oranı %21,7, iyi olduklarını belirtenlerin

Ergenin yaşadığı biyolojik ve fiziksel değişikliklere uyum sağlamada sorun yaşama

Tablo 82. Ergenin genel sağlık durumu			
	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
(1 puan) Çok kötü	32	0,6	0,6
(2 puan) Kötü	107	1,9	1,9
(3 puan) Normal	990	17,2	17,2
(4 puan) İyi	3374	58,5	58,6
(5 puan) Çok iyi	1250	21,7	21,7
Ara Toplam	5753	99,8	100
Cevap yok	12	0,2	
Toplam	5765	100	
Ortalama*		3,99 puan	

*Ortalama 1 – 5 puan üzerinden hesaplanmıştır.

oranı %58,6, sağlıklarının normal olduğunu söyleyenlerin oranı %17,2'dir. Sağlık durumunu kötü algılayanların oranı ise %2,5'tir.

Ergenin genel sağlık durumu algısı SES'e (x^2 : 44,335; sd:10; $p<0,05$) göre anlamlı farklılık göstermektedir. Sağlığının iyi veya normal olduğunu düşünme açısından SES grupları orta, üst ve alt şeklinde sıralanmaktadır (Ek Tablo 56).

Tablo 83. Ergenin kilosu			
	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
40 KG ve daha az	510	8,8	8,9
41 - 50 KG	1868	32,4	32,7
51 - 60 KG	1991	34,5	34,9
61 - 70 KG	935	16,2	16,4
71 - 80 KG	287	5,0	5,0
81 KG ve üzeri	114	2,0	2,0
Ara Toplam I	5705	99,0	100
Bilmiyorum	35	0,6	
Cevap yok	25	0,4	
Ara Toplam II	60	1,0	
Toplam	5765	100	
Ortalama		54,73 kg	
En az		30 kg	
En fazla		150 kg	

arasında boyu olan katılımcıların oranı %37,9, 1,71 cm ve 1,80 cm arasında boyu olan katılımcıların oranı da %19,4'dir. Ergenin boyu cinsiyet (x^2 : 1081,691; sd:4; $p<0,05$) ve SES'e (x^2 : 74,385; sd:20; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Erkeklerin boyu kızlara göre belirgin bir şekilde uzundur. Yüksek SES'tekilerin boyu biraz daha uzundur (Ek Tablo 58).

Sürekli ilaç kullanan katılımcıların oranı %4,1 iken, ilaç kullanmayan er-

Kiloları 40 kg ve daha az olan ergenlerin oranı %8,9 iken, 41-50 kg arasında olan ergenlerin oranı %32,7, 51-60 kg arasında olan ergenlerin oranı %34,9, 61-70 kg arasında olan ergenlerin oranı %16,4'tür. Ergenin kilosu cinsiyete (x^2 : 799,487; sd:5; $p<0,05$) ve SES'e (x^2 : 69,049; sd:25; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Erkeklerin kızlara göre kilosu belirgin bir şekilde fazladır. SES yükseldikçe ergenlerin kilosu da artmaktadır. Üst SES gruplarından gelen ergenler çoğunlukla kentlerde yaşadığı için boy ve kilo açısından ikâmet yerine göre oluşan farklılıklar dikkate alınmayacaktır (Ek Tablo 57).

Tabloda görülebileceği gibi, 1,50 cm ve altı boyu olan katılımcıların oranı, %9,8 iken, 1,51 cm ve 1,60 cm arasında boyu olan katılımcıların oranı %29,2, 1,61 cm ve 1,70 cm

Tablo 84. Ergenin boyu		
	Frekans	Yüzde
1,50 cm ve altı	554	9,8
1,51 - 1,60 cm	1657	29,2
1,61 - 1,70 cm	2148	37,9
1,71 - 1,80 cm	1101	19,4
1,81 cm ve üzeri	213	3,8
Toplam	5673	100
Ortalama		164,33 cm
En az		114 cm
En fazla		200 cm

*Bu soruya 92 kişi yanıt vermiştir.

Tablo 85. Ergenin sürekli ilaç kullandığı bir hastalığının olma durumu

	Frekans	Yüzde
Hayır, yok	5525	95,9
Evet, var	237	4,1
Toplam	5762	100

*Bu soruya 3 kişi cevap vermemiştir.

Tablo 86. Ergenin herhangi bir engele sahip olma durumu

	Frekans	Yüzde
Hayır, yok	5698	98,9
Evet, var	64	1,1
Toplam	5762	100

*Bu soruya 3 kişi cevap vermemiştir.

Engelli olmayan ergenlerin oranı %95,9'dur. Ergenin sürekli ilaç kullandığı bir hastalığının olma durumu aile tipi ($x^2: 24,399$; $sd:4$; $p<0,05$) ve SES'e göre ($x^2: 22,730$; $sd:5$; $p<0,05$) anlamlı farklılıklar göstermektedir. Tek ebeveynli ve parçalanmış ailelerde sürekli ilaç kullanılan bir hastalığının olma oranı biraz daha yüksektir (Ek Tablo 59).

Engelli olmayan ergenlerin oranı %98,9 iken, engelli olan ergenlerin oranı %1,1'dir. "Nasıl bir engele sahipsiniz?" şeklinde bir soru yöneltildiğinde genellikle bedensel engellerin anlaşılması nedeniyle engelli ergenlerin oranı oldukça düşük çıkmıştır. Oysa Türkiye'de ve dünyada başlıca engel türünün süregen hastalıklar olduğu bilinmektedir. Bu nedenle, önceki soruda %4,2 olarak gözüken sürekli ilaç kullanan ergenlerin bir kısmı da engelliler kategorisinde değerlendirilebilir.

Engelli ergenlerin sahip olduğu engellerin başlıcaları görme (%48,1), ortopedik (29,6), işitme (8,6), zihinsel (%6,2) engellerdir. Ülkemizin de içinde yer aldığı birçok ülke, özürülere ilişkin istatistikî bilgilere sahip olmadıkları için Dünya Sağlık Örgütü'nün(WHO) tahminlerini kullanmaktadır. Kayıt sistemleri gelişmiş olan ülkeler, özürülere ilişkin bilgileri kurumlarındaki kayıtlarından elde etmektedir. Belirli aralıklarla yapılan araştırmalarla da kurum kayıtlarında mevcut olmayan bilgileri derlemektedir.

Tablo 87. Engelli ergenlerin engel türleri

Baz: 64 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Görme	34	52,3	53,1
Ortopedik	18	27,7	28,1
İşitme	5	7,7	7,8
Zihinsel	4	6,2	6,3
Göz kapağı düşüklüğü	1	1,5	1,6
Konuşma sorunu	1	1,5	1,6
Cevap yok	2	3,1	3,1
Toplam	65	100	101,6

*Birden çok cevap alınmıştır.

Özürülüler konusundaki bilgi ve veri eksikliğini gidermek amacıyla Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı ve Başbakanlık Özürülüler İdaresi Başkanlığı işbirliği ile "2002 Türkiye Özürülüler Araştırması"2002 yılı Aralık ayında gerçekleştirilmiştir. Son yıllarda yapılan çalışmalar şunu göstermiştir: Özürülülüğün ve engelliliğin yaygınlaşmasında yoksulluğun doğrudan büyük bir etkisi vardır. Yoksulluk, özürülülüğün neden ve sonucundaki etkidir. Yoksulluğun oluşturduğu engeller özürülü insanları ayrımcılık içinde tutulmalarına, olumsuz davranış ve uygulamaların güçlenmesine de neden olmaktadır. Özellikle çalışma yaşamında özürülülere yönelik ayrımcılık yapılmaktadır.

Özürülülerin gelişmelerini sağlamak için onların iyi eğitilmeleri, beceriler ile donatılmaları, fırsat ve elverişli ortamlar yaratarak iş yaşamlarına dahil edilmeleri gerekir. Özürülülere iş yaşamlarında diğer çalışanlara verilen imkânların adil ve eşit verilmesi ve kullandırılması yoksulluğun azaltılmasına katkıda bulunacak, ülkemizde yaşayan özürülülere çalışma yaşamında yer verilmesi yoksulluğun azaltılmasında olumlu etki yapacaktır.

Başbakanlık Özürülüler İdaresi Başkanlığı tarafından Devlet İstatistik Enstitüsü'ne yaptırılan "Türkiye Özürülüler Araştırması" ile ülkemizdeki özürülülük profili geniş kapsamlı olarak araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, özürülü olan nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %12,29'dur. Özürülülük sadece bu sorunu yaşayan kişiyi değil, ailesini ve yakın çevresini ekonomik, sosyal ve psikolojik olarak etkileyen bir sorundur.

Türkiye Özürülüler Araştırmasındaki bazı bulgulara bakıldığında özürülülük öncelikle bir sağlık sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Sağlık sistemindeki eksiklikler, ülkenin gelişmişlik düzeyi, vatandaşların kaliteli sağlık hizmetleri almasına engel olmaktadır. Bilgi eksikliği, sağlık hizmetlerinin ulaşılabilirliği, ekonomik yükü, tıbbi yetersizlikler vb. nedenler, özürülünün yeterli, zamanında ve sürekli sağlık hizmeti almasını engellemektedir.

Ortopedik, görme, işitme, dil ve konuşma ile zihinsel özürülülerin oranı %2,58 iken (yaklaşık 1,8 milyon) süreğen hastalığı olanların oranı ise %9,70'dir (Yaklaşık 6,6 milyon).

3.7.Şiddet ve Ergenlerin Karşı Karşıya Oldukları Riskler

3.7.1.Ergenlerde Şiddete Maruz Kalma

Bu bölümde ergenlerin yaşadıkları hanede şiddet içerikli olayların yaşanma sıklığı, ergenlerin hangi ortamlarda ne tür şiddete maruz kaldığı ve bunları uygulayanların kimler olduğu incelenecektir. Ergenin şiddet içerikli olayları yaşama veya uygulama sıklığı sorgulanırken şiddet içerikli olaylara örnekler verilerek benzeri durumları son bir yıl içinde yaşama sıklıkları sorgulanmıştır.

Ailelerinde şiddete maruz kalan katılımcıların oranı %60,1, nadiren maruz kalan katılımcıların oranı %25,1, ara sıra yaşayan katılımcıların oranı ise %11,7'dir.

Tablo 88. Hanedeki bireyler arasında kavga, dayak, sözlü hakaret gibi şiddet içerikli olayların yaşanma sıklığı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
(1 puan) Hiç yaşanmaz	3447	59,8	60,1
(2 puan) Nadiren	1438	24,9	25,1
(3 puan) Ara sıra	673	11,7	11,7
(4 puan) Çoğunlukla	123	2,1	2,1
(5 puan) Sürekli	51	0,9	0,9
Ara Toplam	5732	99,4	100
Cevap yok	33	0,6	
Toplam	5765	100	
Ortalama		1,59 puan	

*Ortalama 1 – 5 puan üzerinden hesaplanmıştır.

Şiddet içerikli olayların yaşanma sıklığı cinsiyete göre incelendiğinde evde bu tür olayların hiç yaşanmadığını belirten erkeklerin oranı %58,5 iken, kızların oranı %61,8'dir. İkamet yerine göre de ailelerde şiddet içerikli olayların yaşanma sıklığı önemli ölçüde farklılaşmamaktadır. Kırsal bölgelerde yaşayanlar hanede şiddet içerikli olayların kent-tekilere göre daha az yaşandığını belirtmektedir. Ayrıca, yaşa göre ailelerde şiddet içerikli olayların yaşanma sıklığı önemli ölçüde farklılaşmazken, parçalanmış ailelerde şiddet içerikli olayların yaşanma sıklığının daha fazla olduğu görülmektedir (Ek Tablo 60).

Tablo 89. Son bir yıl içerisinde ergenin evde şiddete maruz kalma sıklığı*

		Hiçbir zaman Hayır	Çok nadir	Bazen	Sık sık	Toplam
Dayak yeme, zor kullanma vb. fiziksel olaylar	Frekans	5258	271	193	43	5765
	Yüzde	91,2	4,7	3,3	0,7	100
Bağırma, azarlama, hakaret, kötü söz vb. sözlü olaylar	Frekans	3704	967	897	197	5765
	Yüzde	64,2	16,8	15,6	3,4	100
Sözlü sarkıntılık etme, elle taciz vb. olaylar	Frekans	5726	16	14	5	5761
	Yüzde	99,4	0,3	0,2	0,1	100

*Bu soruya yanıt vermeyenler tabloya dâhil edilmemiştir.

Ergenlerin evde temel olarak sözel şiddete maruz kaldığı (%35,8), bunu %8,7 ile fiziksel şiddetin ve %0,6 ile cinsel şiddetin takip ettiği bulunmuştur.

Ergenlerin evde dayak yeme, zor kullanma vb. fiziksel olaylar yaşaması yaş (x^2 : 22,855; sd:1; $p<0,05$), cinsiyet (x^2 : 29,635; sd:1; $p<0,05$) ve SES'e (x^2 : 46,157; sd:5; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş üzerindeki evde fiziksel olaylara hiç maruz kalmama oranı 15 yaş altındakilere göre biraz daha yüksektir. Kızların evde fiziksel olaylara hiç maruz kalmama oranı erkeklere göre biraz daha yüksektir. Alt SES'tekilerin evde fiziksel şiddete maruz kalma oranı üst SES'tekilere göre daha fazladır (Ek Tablo 61).

Ergenlerin evde sözel şiddete maruz kalma sıklığı cinsiyete (x^2 : 4,156; sd:1; $p<0,05$) göre anlamlı farklılık göstermektedir. Erkeklerin sözel şiddete maruz kalma sıklığı kızlara göre daha yüksektir (Ek Tablo 62).

Evde babasından şiddet gören ergenlerin oranı %44,4, annesinden şiddet görenlerin oranı %23,7, kardeşinden şiddet görenlerin oranı %13,3, arkadaşından şiddet görenlerin oranı ise %7,9'dur.

Tablo 90. Evde fiziksel şiddete maruz kalan ergene, şiddet uygulayanlar

Baz: 507 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Babam	240	44,4	47,3
Annem	128	23,7	25,2
Kardeşim	72	13,3	14,2
Arkadaşım	43	7,9	8,5
Ağabeyim	25	4,6	4,9
Diğer	11	2,1	2,2
Cevap yok	22	4,1	4,3
Toplam	541	100	106,7

*Birden çok cevap alınmıştır.

Tabloda görülebileceği gibi, ergenlerin okulda en sık uğradığı şiddet biçimleri sözel (%27), fiziksel (%10), ve (%3) şiddet biçimleridir.

Ergenlerin okulda dayak yeme, zor kullanma vb. fiziksel olaylara maruz kalması yaş ($x^2: 12,211$; $sd:1$; $p<0,05$) ve cinsiyete ($x^2:$

Tablo 92. Son bir yıl içerisinde ergenin okulda şiddete maruz kalma sıklığı

		Hayır, hiçbir zaman	Çok nadir	Bazen	Sık sık	Toplam
Dayak yeme, zor kullanma vb. fiziksel olaylar	Frekans	4229	219	200	49	4697
	Yüzde	90,0	4,7	4,3	1,0	100
Bağırma, azarlama, hakaret, kötü söz vb. sözlü olaylar	Frekans	3426	564	561	147	4698
	Yüzde	72,9	12,0	11,9	3,1	100
Sözlü sarkıntılık etme, elle taciz vb. olaylar	Frekans	4561	69	50	17	4697
	Yüzde	97,1	1,5	1,1	0,4	100

*Bu soruya yanıt vermeyenler tabloya dâhil edilmemiştir.

Ergenlerin okulda cinsel tacize (sözlü sarkıntılık, elle taciz vb.) maruz kalma sıklığı sosyal ve demografik özelliklere göre farklılık göstermemektedir (Ek Tablo 65).

Ergenlerin evde en fazla sözel şiddete uğradıkları kişiler sıralamasında öncelikle baba (%38,1) ve anne (%30,8) gelmektedir. Diğer sıralamada kardeşinden şiddet gören ergenlerin oranı %17 iken, ağabeyinden şiddet görenlerin oranı %4,7'dir.

Tablo 91. Evde sözlü şiddete maruz kalan ergene şiddet uygulayanlar

Baz: 2061 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Babam	867	38,1	42,1
Annem	700	30,8	34,0
Kardeşim	387	17,0	18,8
Ağabeyim	106	4,7	5,1
Arkadaşım	93	4,1	4,5
Ablam	44	1,9	2,1
Diğer	35	1,2	1,3
Cevap yok	44	1,9	2,1
Toplam	2276	100	110,4

*Birden çok cevap alınmıştır.

188,540; $sd:1$; $p<0,05$) göre farklılık göstermektedir. 15 yaş altındakilerin okulda fiziksel şiddete maruz kalma oranları biraz daha yüksektir. Erkeklerin okulda fiziksel şiddete maruz kalma oranları kızlara göre biraz daha fazladır (Ek Tablo 63).

Ergenlerin okulda bağırma, azarlama, hakaret, kötü söz vb. sözlü olaylara maruz kalması yaş ($x^2:4,059$; $sd:1$; $p<0,05$) ve cinsiyete ($x^2:121,103$; $sd:1$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Erkeklerin kızlara göre okulda sözel şiddete maruz kalma oranı biraz daha yüksektir (Ek Tablo 64).

Tablo 93. Okulda fiziksel şiddete maruz kalan ergene şiddet uygulayanlar

Baz: 469 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Öğretmen(ler)im	240	49,2	51,2
Arkadaş(lar)ım	146	29,9	31,1
Müdür/ idareciler	78	16,0	16,6
Rehber öğretmen	3	0,6	0,6
Tanımadığım kişiler	3	0,6	0,6
Cevap yok	18	3,7	3,8
Toplam	488	100	104,1

*Birden çok cevap alınmıştır.

Okulda öğretmenler tarafından sözel şiddete uğradığını ifade eden katılımcıların oranı %60,5, arkadaşları tarafından sözel şiddete uğradığını ifade edenlerin oranı %24,7, müdürleri tarafından sözel şiddete uğradığını ifade edenlerin oranı ise %11,4'tür.

Okulda ergene şiddet uygulayanların bu araştırmanın bulgularına göre, toplamda en fazla şiddet uygulayanların öğretmenler olduğu, bunu arkadaşlar ve idarecilerin takip ettiği görülmektedir. Sözel ve fiziksel şiddet daha çok öğretmenler tarafından uygulanırken, cinsel şiddeti uygulayanların genellikle ergenin arkadaşları olduğu görülmektedir.

Tablo 95. Son bir yıl içerisinde ergenin sokakta şiddete maruz kalma sıklığı

		Hayır, hiçbir zaman	Çok nadir	Bazen	Sık sık	Toplam
Dayak yeme, zor kullanma vb. fiziksel olaylar	Frekans	5273	254	196	41	5764
	Yüzde	91,5	4,4	3,4	0,7	100
Bağırma, azarlama, hakaret, kötü söz vb. sözlü olaylar	Frekans	4853	402	424	84	5763
	Yüzde	84,2	7,0	7,4	1,5	100
Sözlü sarkıntılık etme, elle taciz vb. olaylar	Frekans	5343	180	185	54	5762
	Yüzde	92,7	3,1	3,2	0,9	100

*Bu soruya yanıt vermeyenler tabloya dâhil edilmemiştir.

Katılımcılardan son bir yıl içerisinde sokakta sözel şiddete uğradığını belirten ergenlerin oranı %15,9, fiziksel şiddete uğradığını belirtenlerin oranı %8,5 ve cinsel şiddete uğradığını belirtenlerin oranı %7,2'dir. Bu veriler sokaktaki en yaygın şiddet türünün sözel şiddet olduğunu göstermektedir.

Ergenlerin verdiği bilgiye göre, okulda fiziksel şiddete maruz kalan ergenlere en çok şiddet uygulayan kişilerin başında %49,2 oranıyla öğretmenler gelmektedir. Şiddete uğrayan ergenler sırasıyla kendilerine şiddet uygulayanların arkadaşları (%29,9) ve idareciler (%16) olduğunu belirtmektedirler.

Tablo 94. Okulda sözlü şiddete maruz kalan ergene şiddet uygulayanlar

Baz: 1272 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Öğretmen(ler)im	815	60,5	64,1
Arkadaş(lar)ım	333	24,7	26,2
Müdür/ idareciler	154	11,4	12,1
Rehber öğretmen	13	1	1,0
Diğer	3	0,2	0,3
Cevap yok	30	2,2	2,4
Toplam	1348	100	106

*Birden çok cevap alınmıştır.

Ergenlerin sokakta dayak yeme, zor kullanma vb. fiziksel olaylara maruz kalma durumları cinsiyet (x^2 : 272,212; sd:1; $p<0,05$), ikâmet yeri (x^2 : 14,921; sd:1; $p<0,05$) ve SES'e (x^2 : 21,390; sd:5; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Erkekler kızlara göre sokakta fiziksel şiddete daha fazla maruz kalmaktadır. Düşük SES'tekiler ve kenttekilerin sokakta fiziksel şiddete maruz kalma oranı, az da olsa kırsaldakiler ve yüksek SES'tekilere göre daha fazladır (Ek Tablo 66).

Ergenlerin sokakta bağırma, azarlama, hakaret, kötü söz vb. sözlü olaylara maruz kalması cinsiyet (x^2 : 225,140; sd:1; $p<0,05$) ve ikâmet yerine (x^2 : 6,610; sd:1; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Erkekler ve kenttekiler sokakta sözlü tacizlere daha fazla maruz kalmaktadır (Ek Tablo 67).

Ergenlerin sokakta sözlü sarkıntılık etme, elle taciz vb. olaylar yaşaması SES (x^2 : 27,725; sd:5; $p<0,05$), yaş (x^2 : 11,466; sd:1; $p<0,05$), cinsiyet (x^2 : 188,452; sd:1; $p<0,05$), ikâmet yerine (x^2 : 39,874; sd:1; $p<0,05$) göre anlamlı farklılık göstermektedir. Yüksek SES'tekiler ve kenttekiler sokakta daha fazla cinsel tacize uğramaktadır. 15 yaş üstündekilerin sokakta cinsel tacize uğraması 15 yaş altındakilere göre az da olsa yüksektir. Kızlar erkeklerle göre sokakta daha fazla cinsel tacize uğramaktadır (Ek Tablo 68).

Tablo 96. Sokakta fiziksel şiddete maruz kalan ergene şiddet uygulayanlar

Baz: 492 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Tanımadığım kişi	256	51,3	52,0
Arkadaş(lar)ım	197	39,5	40,0
Babam	10	2,0	2,0
Diğer	10	2,0	2,0
Cevap yok	26	5,2	5,3
Toplam	499	100	101,3

*Birden çok cevap alınmıştır.

Sokakta ergene cinsel şiddet uygulayanların çoğunluğunu %80 ile tanımadıkları kimseler oluşturmaktadır. Arkadaşları tarafından cinsel şiddete maruz kalan ergenlerin oranı ise %12,7'dir.

Sokakta ergene şiddet uygulayanların, verilen tablolar birlikte ele alındığında, toplamda en fazla şiddet uygulayanların tanınmayan kişiler olduğu, bunu arkadaşlar ve babaların takip ettiği görülmektedir. Ayrıca, sokakta

Tabloda görülebileceği gibi, sokakta fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten ergenlerin %51,3'ü tanımadıkları kimselerden, %39,5'i de arkadaşlarından cinsel şiddet gördüklerini ifade etmişlerdir.

Sokakta sözel şiddete maruz kaldığını belirten ergenler kendilerine şiddet uygulayanların arkadaşları (%48,7) ve tanımadıkları kimseler (%41,7) olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 97. Sokakta sözlü şiddete maruz kalan ergene şiddet uygulayanlar

Baz: 912 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Arkadaş(lar)ım	444	47,4	48,7
Tanımadığım kişi	380	40,6	41,7
Babam	31	3,3	3,4
Annem	19	2	2,1
Diğer	17	1,8	1,8
Cevap yok	46	4,9	5
Toplam	937	100	102,7

*Birden çok cevap alınmıştır.

Tablo 98. Sokakta cinsel şiddete maruz kalan ergene şiddet uygulayanlar

Baz: 422 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Tanımadığım kişi	340	80,0	80,6
Arkadaş(lar)ım	54	12,7	12,8
Annem	4	0,9	0,9
Babam	4	0,9	0,9
Usta	2	0,5	0,5
Cevap yok	21	4,9	5
Toplam	425	100	100,7

*Birden çok cevap alınmıştır.

incelenmişti. Görüldüğü gibi ergenlere şiddet yöneltenlerin önemli bölümü yine ergenlerdi. ERP08'in, ergenin insanlar ile sorun yaşadığında ve öfkelenildiğinde sergilediği davranışlar ve hanedeki bireyler arasında kavga, dayak, sözlü hakaret gibi şiddet içerikli olayların yaşanma sıklığı ile ilgili verileri karşılaştırıldığında, ailede şiddet içerikli olayların yaşanma sıklığı arttıkça ergenin küsme, sözel ve fiziksel şiddet uygulama oranının da arttığı görülmüştür. Ayrıca, ailesinde sürekli şiddet yaşanan ergenlerin bir sorunla karşılaştığında aldırış etmeme davranışı diğer gruplardan belirgin biçimde yüksek olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak, ailede şiddetin ergenleri ya şiddete yönelttiği ya da sorunlara karşı duyarsızlaştırdığı görülmektedir.

ERP08'de şiddetin nedenlerini anlamak amacıyla disiplin cezası almakla şiddet eğilimi ile ilgili veriler istatistiksel analize tabi tutulmuş, disiplin cezası almış olma durumuna göre bir başkasına fiziksel, sözel ve cinsel taciz uygulama sıklığının anlamlı ölçüde farklılaştığı görülmüştür.

Tablo 99. Son bir yıl içerisinde ergenin bir başkasına şiddet uygulama sıklığı*

		Hayır, hiçbir zaman	Çok nadir	Bazen	Sık sık	Toplam
Dayak atma, zor kullanma vb. fiziksel olaylar	Frekans	4542	511	545	164	5762
	Yüzde	78,8	8,9	9,5	2,8	100
Bağırma, azarlama, hakaret, kötü söz vb. sözlü olaylar	Frekans	3839	795	895	233	5762
	Yüzde	66,6	13,8	15,5	4,0	100
Sözlü sarkıntılık etme, elle taciz vb. olaylar	Frekans	5588	74	68	25	5755
	Yüzde	97,1	1,3	1,2	0,4	100

*Bu soruya yanıt vermeyenler tabloya dâhil edilmemiştir.

cinsel şiddeti uygulayanların genellikle ergenin tanımadığı kişiler olduğu görülmektedir. Sokakta cinsel şiddete uğrama açısından demografik incelemelerde anlamlı farklılıklar bulunmamasına karşın, parçalanmış ailelerde ve akrabalarla yaşayan ergenler sokakta daha fazla cinsel tacize maruz kaldıklarını bildirmiştir.

3.7.2. Ergenlerde Şiddete Yönelme

Ergenlerin önemli oranlarda şiddete maruz kaldıkları önceki bölümdeki verilerle

Tablo 100. Bir başkasına fiziksel şiddet uyguladığını belirten ergenin, şiddet uyguladığı kişiler

Baz: 1223 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Tanımadığım birisine	396	30,5	32,4
Okul arkadaşına	367	28,2	30,0
Mahalleden arkadaşına	329	25,3	26,9
Kardeşime	147	11,3	12,0
Cevap yok	23	1,8	1,9
Diğer	38	2,9	3,1
Toplam	1300	100	106,3

*Birden çok cevap alınmıştır.

altındakilerin bir başkasına fiziksel şiddet uygulama oranı az da olsa 15 yaş üstündekilere göre daha yüksektir. Erkeklerin kızlara göre başkalarına şiddet uygulama oranı belirgin bir şekilde yüksektir. Kırsaldakilerin bir başkasına fiziksel şiddet (dayak yeme, zor kullanma vb.) uygulama sıklığı kenttekilerden düşüktür. Ayrıca kırsaldakilerin bir başkasına sözel ve cinsel tacizde bulunma sıklığı kenttekilerden anlamlı ölçüde düşüktür (Ek Tablo 69).

Tablo 102. Bir başkasına cinsel şiddet uyguladığını belirten ergenin, şiddet uyguladığı kişiler

Baz: 172 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Tanımadığım birisine	91	49,5	52,9
Okul arkadaşına	39	21,2	22,7
Mahalleden arkadaşına	22	12,0	12,8
Anneme	7	3,8	4,1
İş arkadaşına	3	1,6	1,7
Babama	2	1,1	1,2
Sevgiliime	1	0,5	0,6
Cevap yok	19	10,3	11,0
Toplam	184	100	107

*Birden çok cevap alınmıştır.

Son bir yıl içerisinde bir başkasına fiziksel şiddet uyguladığını belirten ergenlerin oranının %21,2, sözel şiddet uygulayanların %33,3 ve cinsel şiddet uygulayanların %2,9 olduğu görülmektedir.

Ergenin bir başkasına fiziksel şiddet (dayak yeme, zor kullanma vb.) uygulama sıklığı cinsiyet (χ^2 : 347,696; sd:3; $p<0,05$) ve ikâmet yerine (χ^2 : 22,522; sd:3; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş

Tablo 101. Bir başkasına sözlü şiddet uyguladığını belirten ergenin, şiddet uyguladığı kişiler

Baz: 1926 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Okul arkadaşına	656	31,4	34,1
Mahalleden arkadaşına	504	24,1	26,2
Tanımadığım birisine	378	18,1	19,6
Kardeşime	359	17,2	18,6
Anneme	53	2,5	2,8
Babama	32	1,5	1,7
İş arkadaşına	29	1,4	1,5
Öğretmenime	21	1,0	1,1
Diğer	19	0,9	1,0
Cevap yok	41	2,0	2,1
Toplam	2092	100	108,6

*Birden çok cevap alınmıştır.

Ergenlerin bir başkasına fiziksel (t :4,031; sd: 1875; p : 0,000) , sözel (t :4,601; sd:5402; p : 0,000) ve cinsel (t :1,994; sd:160; p : 0,048) şiddet uygulama durumuna göre benlik skorları anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Bir başkasına fiziksel sözel ve cinsel şiddet uygulamış olan ergenlerde benlik skorları düşüktür.

Sokakta şiddet uygulayan ergenlerin %30,5'i tanımadıkları kimseye şiddet uygularken,

%28,2 oranı ile okul arkadaşlarına ve %25,3 oranı ile mahalle arkadaşlarına uygulamışlardır. Tabloda görülebileceği gibi, ergenin sözel şiddet uyguladıkları kişiler, okul arkadaşları (%31,4), mahalle arkadaşları (%24,1), tanımadıkları kimseler (%18,1), kardeşleri (%17,2) olmuştur.

Cinsel şiddet uygulayan katılımcıların %52,9'u tanımadıkları kimselere cinsel şiddet uygularken, katılımcıların %22,7'si okul arkadaşına, %12,8'i de mahalleden arkadaşlarına uyguladıklarını söylemişlerdir.

Ergenin kimlere şiddet uyguladığının verilen tablolar birlikte ele alındığında toplamda en fazla şiddeti sırasıyla okul arkadaşlarına, tanımadıkları kişilere ve mahalle arkadaşlarına uyguladıkları görülmektedir. Ayrıca cinsel şiddet uygulama açısından tanınmayan kişilerin daha çok seçildiği görülmektedir.

3.7.3. Ergenlerde Suç ve Evden Kaçma

Bu bölümde ergenlerin yasalara aykırı davrandıkları için karakol, çocuk mahkemesi veya çocuk ıslah evine gitme durumları ve evden kaçma davranışları incelenecektir.

Tablo 103. Ergenin karakola, çocuk mahkemesine veya çocuk ıslah evine gitme durumu		
	Frekans	Yüzde
Hayır	5502	95,5
Evet	261	4,5
Toplam	5763	100

*Bu soruya 2 kişi cevap vermemiştir.

Ergenlerin %95,5'i hiç karakola veya ıslah evine gitmemiş, ergenlerin %4,5'i karakola ya da ıslah evine gitmişlerdir. Ergenin karakola, çocuk mahkemesine veya çocuk ıslah evine gitme durumu yaş (x^2 : 56,006; sd:1; $p<0,05$), cinsiyet (x^2 : 183,582; sd:1; $p<0,05$) ve aile tipine (x^2 : 22,154; sd:4; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş üzerindeki karakola, çocuk mahkemesine veya çocuk ıslah evine gitme

oranı biraz daha yüksektir. Erkeklerin karakola, çocuk mahkemesine veya çocuk ıslah evine gitme oranları kızlara göre biraz daha fazladır. Akraba yanındaki ergenlerin karakola, çocuk mahkemesine veya çocuk ıslah evine gitme oranı diğerlerine göre biraz daha yüksektir (Ek Tablo 70).

Yasalara aykırı davranan katılımcıların %87,6'sı karakola gitmişlerdir. Katılımcıların %10,5'i ise çocuk mahkemesine çıkarılmışlardır.

Ergenlerin %94,4'ü evlerinden kaçmamışlardır. Evlerini terk eden ergenlerin oranı ise %5,6'dır. Ergenin bugüne kadar evden kaçma/evi terk etme durumu yaş (x^2 : 37,382; sd:1; $p<0,05$), cinsiyet (x^2 : 163,004; sd:1; $p<0,05$) ve ikâmet yerine (x^2 : 7,783; sd:1; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş üzerindeki ergenler bugüne kadar evden kaçma/evi terk etmeye biraz daha eğilimlidir.

Tablo 104. Daha önce yasalara aykırı hareket ettiği için karakola, çocuk mahkemesine veya çocuk ıslah evine giden ergenin, götürüldüğü yer

	Frekans	Yüzde
Karakol	226	87,6
Çocuk mahkemesi	27	10,5
Çocuk ıslah evi	5	1,9
Toplam	258	100

*Bu soruya 3 kişi cevap vermemiştir.

Tablo 105. Ergenin bugüne kadar evden kaçma/evi terk etme durumu

	Frekans	Yüzde
Hayır	5443	94,4
Evet	321	5,6
Toplam	5764	100

*Bu soruya 1 kişi cevap vermemiştir.

Tablo 106. Evden kaçan veya evi terk eden ergenlerin kaç kez bu tür davranışta bulunduğu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
1 kez	151	47,0	49,5
2 kez	63	19,6	20,7
3 kez	25	7,8	8,2
4 kez	13	4,0	4,3
5 kez ve daha fazla	48	15,0	15,7
Birçok defa	5	1,6	1,6
Ara Toplam	305	95,0	100
Cevap yok	16	5,0	
Toplam	321	100	

gitmek (%16,1), kız/erkek arkadaşlarıyla yaşadıkları sorunlar (%9,7) şeklinde sıralanmıştır.

Erkeklerin kızlara göre evden kaçma/evi terk etme oranı biraz daha fazladır. Kırısalda evden kaçmış olan ergenlerin oranı kentten düşüktür (Ek Tablo 71).

ERP96'da evden kaçmayan ergenlerin oranı %94,0 iken evden kaçan ergenlerin oranı %5,9 olarak görülmektedir. ERP08'de evden kaçmayan ergenlerin oranı %94,5 iken, evden kaçmayanların %5,4'tür. Bu iki araştırmanın bulgularından görülebileceği gibi, ergenlerin evlerini terk etme ve terk etmeme durumları oranlarında önemli bir değişme yaşanmamıştır.

Evden 1 kez kaçan ergenlerin oranı %49,5 ile en yüksek oran olarak belirlenmiştir. 2 kez kaçan ergenlerin oranı %20,7 iken, 5 kez ve daha fazla kaçan ergenlerin oranı %15,7'dir.

Evden kaçan ergenlerin evden kaçmalarına sebep olan başlıca nedenler ailevi sorunlar (%56,4), ailenin izin vermediği bir yere

Tablo 107. Evden kaçan veya evi terk eden ergenlerin, evden kaçma nedenleri

Baz: 322 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Ailevi sorunlarım olduğu için	186	56,4	57,8
Ailemin izin vermediği bir yere girmek için	53	16,1	16,5
Kız/erkek arkadaşım ile ilgili sorunlarım olduğu için	32	9,7	9,9
Okul ile ilgili problemlerim olduğu için	23	7,0	7,1
Parasal sorunlarım olduğu için	14	4,2	4,3
Sıkıldığım için	4	1,2	1,2
Sigara kullandığı için	3	0,9	0,9
Diğer	10	3,0	3,1
Cevap yok	5	1,5	1,6
Toplam	330	100	102,5

*Birden çok cevap alınmıştır.

Tablo 108. Ergenin intihar düşüncesi

	Frekans	Yüzde
Hiçbir zaman düşünmedim	5346	92,8
Bir kez düşündüm	242	4,2
Birden çok kez düşündüm	173	3,0
Toplam	5761	100

*Bu soruya 4 kişi cevap vermemiştir.

3.7.4. Ergenler ve İntihar

İntihar etmeyi hiç düşünmeyen ergenlerin oranı %92,8'dir. Bir kez intihar etmeyi düşünen ergenlerin oranı %4,2 iken, birden çok kez düşünen ergenlerin oranı %3'tür. Ergenin intihar düşüncesi yaşa (χ^2 : 18,866; sd:2; $p<0,05$) göre anlamlı farklılık göstermektedir. 15 yaş üzerindeki ergenler intihar düşüncesine biraz daha eğilimlidir. Ayrıca, tek ebeveynli aileler, parçalanmış aileler ve akraba yanında yaşayan ergenlerde intihar düşüncesi (χ^2 : 18,141; sd:8; $p<0,05$) daha fazladır (Ek Tablo 72).

Tablo 109. Bölgelere göre ergenin intihar düşüncesi(%)

	Hiçbir zaman düşünmedim	Bir kez düşündüm	Birden çok kez düşündüm	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
İstanbul	89,2	6,5	4,3	100	1095
Batı Anadolu	94,5	3,4	2,1	100	564
Doğu Marmara	94,2	3,2	2,7	100	566
Ege	91,5	5,1	3,4	100	930
Batı Marmara	87,6	7,6	4,8	100	251
Akdeniz	94,8	2,4	2,8	100	716
Batı Karadeniz	93,6	4,0	2,4	100	451
Orta Anadolu	94,3	4,4	1,3	100	297
Doğu Karadeniz	94,8	3,1	2,1	100	193
Güneydoğu Anadolu	96,4	1,9	1,7	100	362
Ortadoğu Anadolu	91,8	3,5	4,7	100	170
Kuzeydoğu Anadolu	98,2	0,6	1,2	100	166

χ^2 :65,016 serbestlik derecesi: 22 $p=0,000$

Ergenin intihar düşüncesi bölgelere göre incelendiğinde gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı (χ^2 : 65,016; sd:22; $p<0,05$) olduğu görülmüştür. İntihar etmeyi birden çok kez düşündüğünü belirtenlerin diğerlerine göre daha fazla olduğu bölgeler Batı Marmara, Ortadoğu Anadolu, İstanbul ve Ege Bölgeleridir.

Ergenlerin intihar etmeyi düşünmüş olmalarına göre ergenlik öncesi ve sonrası dönem için yaptıkları değerlendirmeler anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. İntihar etmeyi düşünmüş olan ergenlerde karşı cinse yönelme düşüncesi

Tablo 110. Daha önce intihar etmeyi düşünen ergenin bu tür bir girişimde bulunma durumu

	Frekans	Yüzde
Hayır	247	60,5
Evet	161	39,5
Toplam	408	100

*Bu soruya 11 kişi cevap vermemiştir.

kişiler arası ilişkilerde bozulma, okul başarısında düşme ve aileden kopma oranları yüksektir (Ek Tablo 73).

İntiharı düşünen ergenlerin %60,5'i intihar girişiminde bulunmazken, intihar etme girişiminde bulunanların oranı %39,5'tir. Ergenin intihar girişiminde bulunma durumu yaşa göre (χ^2 : 6,745; sd:1; $p<0,05$) anlamlı farklılık göstermektedir. 15 yaş üzerindekiilerin intihar girişiminde bulunma oranı daha yüksektir (Ek Tablo 74).

ERP96'da, intihar girişiminde bulunduğunu bildiren ergenlerin oranı %3,2 iken, ERP08'de ergenlerin %2,5'inin intihar girişiminde bulunduğu ortaya çıkmıştır. ERP96 ve ERP08'deki bulguları karşılaştırdığımızda intihar girişiminde bulunan ergenlerin oranında bir azalma gözlenmektedir.

Tablo 111. Daha önce intihar girişiminde bulunan ergeni, intihara sürükleyen konular ve olaylar

Baz: 172 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Ailem	54	30,2	31,4
Sevgilimle/eşimle sorunlarımın olması	33	18,4	19,2
Aile baskısı	21	11,7	12,2
Psikolojik sorunlarımın olması	9	5,0	5,2
Maddi sorunlarımın olması	6	3,4	3,5
Arkadaşlarım ile sorunlarımın olması	6	3,4	3,5
Ailemin şiddet uygulaması	4	2,2	2,3
Hayatın anlamsız gelmesi	4	2,2	2,3
Annem ile sorunlarımın olması	4	2,2	2,3
Sıkılmış olmam	3	1,7	1,7
Kardeşim ile sorunlarımın olması	2	1,1	1,2
Okul hayatımın başansız olması	2	1,1	1,2
Diğer	7	3,9	4,1
Cevap yok	24	13,4	14,0
Toplam	179	100	104,1

*Birden çok cevap alınmıştır.

Ergenler kendilerini intihara sürükleyen nedenler olarak aileyi (%30,2), sevgilisiyle yaşadığı sorunlarını (%18,4), aile baskısını (%11,7) göstermektedir. Katılımcıların %13,4'ü kendisini intihara sürükleyen nedenlerin ne olduğu sorusuna cevap vermemiştir.

3.7.5.Ergenlerde Madde Kullanımı

Bu bölümde ergenlerin bağımlılık yaratan maddeleri kullanma sıklığı, bu maddeleri ilk olarak kaç yaşında denedikleri incelenecektir.

Tablo 112. Ergenin bağımlılık yaratan maddeleri kullanma sıklığı

		Hiç kullanmadım	1 kez denedim	Kullanıyorum bırakmadım	Yılda 1 – 2 kez	Ayda 1 – 2 kez	Haftada 1 – 2 gün	Haftada 3 - 5 gün	Her gün	Toplam
Sigara	Frekans	4341	224	58	27	40	72	121	881	5764
	Yüzde	75,3	3,9	1,0	0,5	0,7	1,2	2,1	15,3	100
Alkol	Frekans	4970	148	21	173	234	123	50	46	5765
	Yüzde	86,2	2,6	0,4	3,0	4,1	2,1	0,9	0,8	100
Esrar	Frekans	5655	26	14	12	24	17	5	11	5764
	Yüzde	98,1	0,5	0,2	0,2	0,4	0,3	0,1	0,2	100
Bali, tiner vb maddeler	Frekans	5736	8	7	4	3	3	1	3	5765
	Yüzde	99,5	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0	0,1	100
Ekstazi	Frekans	5741	7	5	4	5	-	-	3	5765
	Yüzde	99,6	0,1	0,1	0,1	0,1	-	-	0,1	100

*Bu soruya yanıt vermeyenler tabloya dâhil edilmemiştir.

Tabloda ayrıntılı olarak görülebileceği gibi, sigara, alkol, esrar, bali-tiner vb, ve ekstazi gibi bağımlılık yapan maddeleri en az bir kez kullanan ergenlerin oranları sırasıyla %24,7, %13,8, %1,9, %0,4'tür. Her gün sigara içtiğini belirten katılımcıların oranı %15,3'tir.

Ergenlerde sigara kullanım sıklığı yaş ($x^2: 501,252$; $sd:1$; $p<0,05$), ikâmet yeri ($x^2: 16,567$; $sd:1$; $p<0,05$) ve cinsiyete ($x^2: 447,157$; $sd:1$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş altındakilerde belirgin bir farkla hiç sigara kullanmama oranı daha yüksektir. Kızların hiç sigara kullanmama oranı erkeklere göre daha yüksektir. Ayrıca, her gün sigara içen erkeklerin oranı kızlarınkinden bariz bir şekilde daha yüksektir. Kırsalda hiç sigara kullanmadığını bildiren ergenlerin oranı kenttekilerden biraz daha azdır (Ek Tablo 75).

Ergenlerin alkol kullanma sıklığı yaş ($x^2: 342,434$; $sd:1$; $p<0,05$), cinsiyet ($x^2: 209,823$; $sd:1$; $p<0,05$), ikâmet yeri ($x^2: 33,918$; $sd:1$; $p<0,05$) ve SES'e ($x^2: 67,327$; $sd:5$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş altındakilerin hiç alkol kullanmama oranı 15 yaş üzerinelere göre daha yüksektir. Hiç alkol kullanmayan kızların oranı erkeklerden daha yüksektir. Hiç alkol kullanmayan ergenlerin oranı kırsalda daha yüksektir. Yüksek SES'tekilerin hiç alkol kullanmama oranı daha düşüktür (Ek Tablo 76). Aile yapısına göre ergenlerin bağımlılık yapan maddeleri kullanma sıklığı incelendiğinde, aile modelinin olmadığı, başta parçalanmış aileler olmak üzere, tek ebeveynli aileler ve akraba yanında yaşayan ergenlerde bağımlılık yapan maddelerden sigara, alkol ve esrarın kullanılma sıklığı diğer aile yapılarında yaşayan ergenlerden fazla bulunmuştur.

Ergenlerin bağımlılık yapan sigara, alkol, esrar, bali, tiner gibi maddeleri kullanmış olma durumuna göre benlik skorları ve ergenlik öncesi ve sonrası dönem için yaptıkları değerlendirmeler anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Sigara, esrar ve ekstazi kullanmış

olan ergenlerin benlik skorları kullanmamış olanlardan da düşük bulunmuştur. Bağımlılık yapan sigara, alkol, esrar, bali, tiner gibi maddeleri kullanmış olan ergenlerde karşı cins yönelme düşükken kişiler arası ilişkilerde bozulma, okul başarısında düşme ve aileden kopma oranları yüksektir. Ayrıca esrar kullanmış olanlarda karşı cins yönelme diğer maddeleri kullananlardan daha düşükken, kişiler arası ilişkilerde bozulma, okul başarısında düşme ve aileden kopma oranları diğer maddeleri kullanmış olanlardan daha yüksektir.

İlk olarak 14 yaşında sigarayı deneyen ergenlerin oranı %20,8 iken, 15 yaşında sigarayı deneyen ergenlerin oranı %19,8, 13 yaşında sigarayı deneyen ergenlerin oranı %15,2, 16

Tablo 114. Ergenlerin alkolü ilk deneme yaşı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
7	3	0,4	0,4
8	3	0,4	0,4
9	12	1,5	1,6
10	23	2,9	3,1
11	22	2,8	3,0
12	54	6,8	7,4
13	87	10,9	11,9
14	151	19,0	20,6
15	181	22,8	24,7
16	128	16,1	17,5
17	57	7,2	7,8
18	11	1,4	1,5
Ara Toplam	732	92,1	100
Cevap yok	63	7,9	
Toplam	795	100	
Ortalama		14,27 yaş	

Tablo 113. Ergenlerin sigarayı ilk deneme yaşı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
5	2	0,1	0,2
6	8	0,6	0,6
7	16	1,1	1,2
8	16	1,1	1,2
9	35	2,5	2,7
10	76	5,3	5,9
11	68	4,8	5,2
12	132	9,3	10,2
13	197	13,8	15,2
14	270	19,0	20,8
15	257	18,0	19,8
16	165	11,6	12,7
17	47	3,3	3,6
18	10	0,7	0,8
Ara Toplam	1299	91,2	100
Cevap yok	125	8,8	
Toplam	1424	100	
Ortalama		13,49 yaş	

yaşında sigarayı deneyenlerin oranı %12,7, 12 yaşında sigarayı deneyenlerin oranı %10,2'dir. Ayrıca, sigaraya başlama yaşının 5'e kadar düştüğü, sigaranın yoğun olarak kullanıldığı yaşların ise 12-16 yaşlar olduğu görülmektedir.

İlk olarak alkolü 15 yaşındayken deneyen ergenlerin oranı %24,7, 14 yaşındayken ilk defa deneyenlerin oranı %20,6, 16 yaşındayken ilk defa deneyenlerin oranı %17,5'tir. Ayrıca, alkole başlama yaşının 7 olduğu, alkolün yoğun olarak kullanıldığı yaşların ise 13-16 yaşlar olduğu görülmektedir.

En sık esrar kullanmaya başlanılan yaşlar 15 (%22,5) ve 16 (%25,5) yaşlardır. Bu oranları takip eden %15,7 oranıyla 14 yaş olmuştur. 9 olarak belirtilen esrar kullanmaya başlama

Tablo 115. Ergenlerin esrarı ilk deneme yaşı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
9	1	0,9	1,0
10	3	2,7	2,9
11	1	0,9	1,0
12	7	6,4	6,9
13	8	7,3	7,8
14	16	14,5	15,7
15	23	20,9	22,5
16	26	23,6	25,5
17	12	10,9	11,8
18	5	4,5	4,9
Ara Toplam	102	92,7	100
Cevap yok	8	7,3	
Toplam	110	100	
Ortalama		14,87 yaş	

İlk defa ekstazi deneyen ergenlerin 16 yaşında deneme oranı %35 iken, 15 yaşında ilk defa deneyen ergenlerin oranı %20, 17 yaşında ilk defa deneyenlerin oranı ise %15'tir. Ekstazi kullanmaya başlanan en düşük yaştan 11 olduğu ayrıca tabloda görülmektedir.

Tablo 117. Ergenlerin ekstazi ilk deneme yaşı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
11	1	4,2	5,0
12	2	8,3	10,0
14	1	4,2	5,0
15	4	16,7	20,0
16	7	29,2	35,0
17	3	12,5	15,0
18	2	8,3	10,0
Ara Toplam	20	83,3	100
Cevap yok	4	16,7	
Toplam	24	100	
Ortalama		15,40 yaş	

yaşı sigara ve alkolle göre daha yüksektir. Ayrıca; sigarada 12, alkolde 13 yaşında başlayan kullanım yaygınlaşması esrarda 14'e yükselmektedir.

İlk defa 15 yaşındayken bali, tiner vb. maddeleri kullanan katılımcıların oranı %20, ilk defa 12 yaşındayken ve 13 yaşındayken kullananların oranı %16'tür. Bali, tiner vb. maddeleri kullanmaya başlama yaşının ise 9 olduğu ayrıca görülmektedir.

Tablo 116. Ergenlerin bali, tiner vb. maddeleri ilk deneme yaşı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
9	1	3,4	4,0
11	1	3,4	4,0
12	4	13,8	16,0
13	4	13,8	16,0
14	3	10,3	12,0
15	5	17,2	20,0
16	5	17,2	20,0
17	1	3,4	4,0
18	1	3,4	4,0
Ara Toplam	25	86,2	100
Cevap yok	4	13,8	
Toplam	29	100	
Ortalama		14,08 yaş	

Bağımlılık yapan maddelerin ilk deneme yaşları birlikte incelendiğinde bu maddeleri kullanmaya başlama yaş ortalamalarının sigara (13,35), bali-tiner (13,97), alkol (14,19), ekstazi (14,68) ve esrar (14,70) olduğu görülmektedir.

3.8. Ergenlerin Dine Yaklaşımı

Tablo 118. Ergenin din ile olan ilişkisi		
	Frekans	Yüzde
Bir dine inanıyorum, ibadetlerimin bir kısmını yerine getiriyorum	3193	55,5
Bir dine inanıyorum, ama ibadetlerini yerine getirmiyorum	872	15,2
Bir dine inanıyorum, ibadetlerimin tümünü yerine getirmeye çalışıyorum	818	14,2
Bir dine inanıyorum, ibadetlerimin çoğunu yerine getiriyorum	801	13,9
Herhangi bir dine inanmıyorum, ama tüm dinlere saygılıyım	41	0,7
Din ve Tanrı meselesi beni ilgilendirmiyor	15	0,3
Herhangi bir dine inanmıyorum ve dinlere karşıyım	8	0,1
Toplam	5748	100

*Bu soruya 22 kişi cevap vermemiştir.

Bir dine inanan, ibadetlerinin bir kısmını yerine getiren ergenlerin oranı %55,5, bir dine inanan ama ibadetlerini yeri getirmeyen ergenlerin oranı %15,2, bir dine inanan, ibadetlerinin tümünü yerine getirmeye çalışan ergenlerin oranı %14,2, bir dine inanan, ibadetlerinin çoğunu yerine getiren ergenlerin oranı %13,9, herhangi bir dine inmayan, ama tüm dinlere saygılı ergenlerin oranı %0,7, din ve tanrı meselesi kendisini ilgilendirmedigini belirten ergenlerin oranı %0,3, herhangi bir dine inanmayan ve dinlere karşı olan ergenlerin oranı ise %0,1'dir.

Ergenlerin din ile olan ilişkilerini tanımlama biçimleri yaş gruplarına (x^2 : 15,786; sd:6; $p<0,05$) ve ikâmet yerine (x^2 : 27,692; sd:6; $p<0,05$) göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. 15 yaş üzerindeki bir dine inanıp ibadetlerini yerine getirme düzeylerinin 15 yaş altındakilere göre daha düşük olduğunu ifade etmektedirler. Kırdakilerde bir dine inanıp ibadetleri yerine getirme oranları kenttekilerden biraz daha yüksektir. Ancak kentte bir dine inanıp tüm ibadetleri yerine getirdiğini belirtenlerin oranı kırsaldakilerden biraz fazladır. Ergenlerin dini algı ve tutumları aile yapılarına göre incelendiğinde aile modelinin olmadığı parçalanmış aileler, tek ebeveynli aileler ve akraba yanında yaşayan ergenlerde bir dine inanıp tüm gereklerini yerine getirmeye çalışma oranı ile dine karşı kayıtsız ya da karşıt olma oranları diğer aile gruplarından gelenlere göre yüksektir. Bu durum ergenlerin dini kimlik oluşturmalarında ailenin etkisi olduğu tezini doğrulamaktadır (Ek Tablo 77).

Ergenlerin dindarlık düzeyi algılarına göre ergenlik öncesi ve sonrası dönem için yaptıkları değerlendirmeler anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Bir dine inanıp ibadetlerini tümünü ya da çoğunu yerine getirmeye çalıştığını belirten gruplarda karşı cinse yönelme yüksekken okul başarısında düşme ve aileden kopma oranları diğer gruplardan daha düşüktür. Buna karşın dinlere karşı olanların karşı cinse yönelme oranları çok düşükken, okul başarılarındaki düşüş diğer gruplardan çok daha yüksektir (Ek Tablo 78).

3.9. Gelecek ve Türkiye İle İlgili Düşünceler

Bu bölümde ergenlerin gelecekle ilgili temel gündemlerini oluşturması bakımından hayallerindeki meslekler ve bunlara ulaşabileceklerini algılama durumları, ünlü kişilerden örnek aldığı kişilerin varlığı ve bunların vasıfları ve son olarak ergenlerin gelecekte bekledikleri ele alınacaktır.

Tablo 119. Ergenin hayalindeki meslek

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Öğretmen	1320	22,9	23,6
Doktor	659	11,4	11,8
Polis	595	10,3	10,7
Mühendis	528	9,2	9,5
Futbolcu	363	6,3	6,5
Avukat	357	6,2	6,4
Asker	184	3,2	3,3
Memur	133	2,3	2,4
Tüccar	122	2,1	2,2
Hemşire	111	1,9	2,0
Gazeteci	83	1,4	1,5
Siyasetçi	79	1,4	1,4
Tiyatrocu	65	1,1	1,2
Mimar	58	1,0	1,0
Akademisyen- Bilim adamı	56	1,0	1,0
Diğer	873	15,1	15,6
Ara Toplam I	5586	96,9	100
Hiç düşünmedim	143	2,5	
Yapmak istediği meslek yok	20	0,3	
Cevap yok	16	0,3	
Ara Toplam II	179	3,1	
Toplam	5765	100	

Ergenlerin hayalindeki başlıca meslekler öğretmenlik (%23,6), doktorluk (%11,8), polislik (10,7), mühendislik (%9,5), futbolculuk (%6,5), avukatlık (%6,4) olarak sıralanırken, ergenlerin hayalindeki diğer meslekler askerlik (%3,3), memurluk (%2,4), tüccarlık (%2,2), hemşirelik (%2), gazetecilik (%1,5), siyasetçilik (%1,4), tiyatroculuk (%1,2), mimarlık (%1)'dir.

Tablo 120. Hayalinde bir meslek olduğunu belirten ergenin, hayalindeki mesleğe ulaşabilme konusundaki düşüncesi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet, ulaşabileceğimi düşünüyorum	4610	82,5	83,0
Hayır, ulaşamayacağımı düşünüyorum	946	16,9	17,0
Ara Toplam I	5556	99,5	100
Fikrim yok	4	0,1	
Cevap yok	26	0,5	
Ara Toplam II	30	0,5	
Toplam	5586	100	

Hayalindeki mesleğe ulaşabileceğini düşünen ergenlerin oranı %83, ulaşamayacağını düşünen ergenlerin oranı ise %17'dir. Ergenlerin hayalindeki mesleğe ulaşabilme düşüncesi yaş ($x^2: 67,301$; sd:1; $p<0,05$), ikâmet yeri ($x^2:6,629$; sd:1; $p<0,05$),ve SES ($x^2: 72,019$; sd:5; $p<0,05$) gruplarına göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. 15 yaş altındakilerin ve üst SES gruplarındakilerin hayalindeki mesleğe ulaşabilme düşüncesi daha yüksektir. Bu da yaş ilerledikçe bireylerin kendi toplumsal gerçekliğini değiştirebilme inancının azaldığını göstermektedir (Ek Tablo 79).

Ergenlerin hayalindeki mesleğe ulaşabilme konusundaki düşüncesine göre benlik skorları ve ergenlik öncesi ve sonrası dönem için yaptıkları değerlendirmeler anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Hayalindeki mesleğe ulaşabileceğini düşünen grubun benlik skorları daha yüksektir. Hayalindeki mesleğe ulaşabileceğini düşünen grupta karşı cinsye yönelme yüksekken okul başarısında düşme oranları düşüktür.

Tablo 121. Ergenin ünlü kişilerden örnek aldığı veya hayranlık duyduğu bir idolünün varlığı

	Frekans	Yüzde
Hayır, yok	4041	70,2
Evet, var	1717	29,8
Toplam	5758	100

*Bu soruya 7 kişi cevap vermemiştir.

veya hayranlık duyduğu bir idolü olduğunu belirtenlerin oranı daha yüksektir (Ek Tablo 80).

Ergenlerin idol olarak gördüğü kişiler; İsmail YK (%9,7), Arda Turan (%2,6), Cristiano Ronaldo (%2,6), Gökhan Özen (%2,2), Grup Hepsisi (%2,2), Atatürk (%2,1), Ceza (%2), Sagopa Kajmer (%1,5), Necati şaşmaz-Polat Alemdar (%2,5), İbrahim Tatlıses (%1,4), Serdar Ortaç (%1,3), Hakan Şükür (%1,2), Gülben Ergen (%1,2), Sezen Aksu (%1,2), Tarkan (%1,2), Emre Aydın (%1,1), Ronaldinho (%1,1), Ebru Gündeş (%1), Ronaldo

Tablo 122. Ergenin idol olarak gördüğü kişi

	Frekans	Yüzde
İsmail YK	167	9,7
Arda Turan	45	2,6
Cristiano Ronaldo	45	2,6
Gökhan Özgen	38	2,2
Grup Hepsisi	37	2,2
Atatürk	36	2,1
Ceza	34	2,0
Sagopa Kajmer	26	1,5
Necati Şaşmaz	25	1,5
İbrahim Tatlıses	24	1,4
Serdar Ortaç	23	1,3
Hakan Şükür	21	1,2
Gülben Ergen	20	1,2
Sezen Aksu	20	1,2
Tarkan	20	1,2
Emre Aydın	19	1,1
Ronaldinho	19	1,1
Ebru Gündeş	18	1,0
Polat Alemdar	18	1,0
Ronaldo	18	1,0
Petek Dinçöz	17	1,0
Diğer	1028	59,8
Toplam	1718	100

arlar (%3), bilim adamları (%1,0) ve %0,9 ile liderler/askerler takip etmektedir.

Ergenlerin gelecekte başlıca beklentileri, iyi bir işe sahip olmak (%27,2), mutlu, huzurlu ve güzel yaşamak (%17,5), iyi bir eğitim almak (%17,1)'dir. Bunların yanı sıra kariyer sahibi olmak (%10,3), evlenip aile kurmak ve mutlu bir yuvaya sahip olmak (%9,3), aile ve sevdikleriyle beraber olmak (%8,7) diğer gelecek beklentileridir.

Tablo 123. Ergenin idol olarak gördüğü kişinin mesleği

	Frekans	Yüzde
Sanatçı	1125	65,7
Sporcu	338	19,7
Politikacı	80	4,7
Yazar	51	3,0
Bilim adamı	17	1,0
Lider/Asker	16	0,9
Diğer	86	5,0
Toplam	1713	100

*Bu soruya 5 kişi cevap vermemiştir.

(%1), Petek Dinçöz (%1)'dir.

Ergenlerin idol olarak gördüğü kişiler çoğunlukla (%65,7) sanatçılardır. Bunları sporcular (%19,7), politikacılar (%4,7), yaz-

Tablo 124. Ergenin gelecekte beklenenleri

Baz: 5765 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdeleri	Deneklerin Yüzdeleri*
İyi bir işe sahip olmak	3676	27,2	63,8
Mutlu, huzurlu ve güzel yaşamak	2357	17,5	40,9
İyi bir eğitim almak	2312	17,1	40,1
Kariyer sahibi olmak	1391	10,3	24,1
Evlenip aile kurmak ve mutlu bir yuvaya sahip olmak	1252	9,3	21,7
Ailem ve sevdiklerimle mutlu olmak	1177	8,7	20,4
Zengin olmak	460	3,4	8,0
Aileme iyi bir gelecek sağlamak	455	3,4	7,9
Ülkeye, geleceğe nesillere, insanlara faydalı bir şeyler bırakmak	367	2,7	6,4
Herhangi bir beklentim yok	17	0,1	0,3
Sağlıklı yaşamak	7	0,1	0,1
Cevap yok	6	0,0	0,1
Fikrim yok	2	0,0	0,0
Diğer	19	0,1	0,3
Toplam	13498	100	234,1

*Birden çok cevap alınmıştır.

3.9.1. Ergenlerin Umut/Umutsuzluk Düzeyleri

Bu bölümde ergenlerin gelecekte kendisi, ülkesi ve dünya için her şeyin ne yönde gideceğine yönelik algıları ile kamu kurumlarından beklentileri ele alınacaktır.

Tablo 125. Ergenin “Gelecek hakkında düşündüğümde, hayatımdaki her şeyin iyi yönde gelişeceğini hissediyorum” önermesine katılma düzeyi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
(1 puan) Kesinlikle katılmıyorum	372	6,5	6,5
(2 puan) Katılmıyorum	626	10,9	10,9
(3 puan) Ne katılmıyorum, ne katılmıyorum	1259	21,8	21,9
(4 puan) Katılıyorum	2913	50,5	50,7
(5 puan) Kesinlikle katılıyorum	577	10,0	10,0
Ara Toplam I	5747	99,7	100
Fikrim yok	6	0,1	
Cevap yok	12	0,2	
Ara Toplam II	18	0,3	
Toplam	5765	100	
Ortalama		3,47 puan	

Gelecek hakkında düşündüğünde her şeyin iyi gideceğini hissettiğini belirten ergenlerin oranı %60,7 iken iyi gitmeyeceğini düşünenlerin oranı %17,4, arada kalan ergenlerin oranı ise %21,9'dur. Ergenin “gelecek hakkında düşündüğümde, hayatımdaki her şeyin iyi yönde gelişeceğini hissediyorum” önermesine katılma düzeyi yaş ($x^2: 15,608$; $sd:4$; $p<0,05$) ve cinsiyete ($x^2: 26,988$; $sd:4$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş altındakiler, kızlar ve kenttekiler kendi gelecek hakkında daha iyimser düşünmeye sahiptir (Ek Tablo 81).

Ergenin gelecekte hayatındaki her şeyin iyi yönde gelişeceğini hissetme durumlarına göre ergenlik öncesi ve sonrası dönem için yaptıkları değerlendirmeler anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Gelecekte hayatındaki her şeyin iyi yönde gelişeceğini hisseden grupta karşı cinsye yönelme yüksekken aileden kopma oranları düşüktür (Ek Tablo 82).

Tablo 126. Ergenin ülkemizin geleceği hakkındaki düşüncesi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Gelecekte ülkemizin durumunu çok kötü olacağını düşünüyorum	2427	42,1	46,8
Gelecekte ülkemizin durumunun çok iyi olacağını düşünüyorum	1429	24,8	27,6
Gelecekte ülkemizin durumunda bir değişim olmayacağını düşünüyorum	1330	23,1	25,6
Ara Toplam I	5186	90	100
Fikrim yok	569	9,9	
Cevap yok	10	0,2	
Ara Toplam II	579	10	
Toplam	5765	100	

Gelecekte ülkemizin durumunun çok kötü olacağını düşünen katılımcıların oranı %46,8 iken ülkemizin durumunun çok iyi olacağını düşünen ergenlerin oranı %27,6, ülkenin durumunda herhangi bir değişiklik olmayacağını düşünenlerin oranı ise %25,6'dır.

Ergenin ülkemizin geleceği hakkındaki düşüncesi yaş (x^2 : 33,369; sd:2; $p<0,05$), cinsiyet (x^2 : 28,529; sd:2; $p<0,05$), ikâmet yeri (x^2 : 38,033 ; sd:2; $p<0,05$), aile tipine (x^2 : 21,612; sd:8; $p<0,05$) ve SES'e (x^2 : 26,604; sd:10; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş altındakiler ülkemizin geleceği hakkında daha iyimser düşüncelere sahiptir. Erkekler kızlara göre ülkenin geleceği hakkında daha iyimserdir. Kırsaldakiler ülkemizin geleceği hakkında daha iyimserdir. Parçalanmış aile ve akraba yanındaki ergenler ülkenin geleceği hakkında daha kötümserdir. Düşük SES'tekiler ülkenin geleceği hakkında daha pozitif düşünmektedir (Ek Tablo 83).

Ergenlerin ülkemizin geleceği hakkındaki düşüncesine göre benlik skorları ve ergenlik öncesi ve sonrası dönem için yaptıkları değerlendirmeler anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Ülkemizin geleceği konusunda kötümser olanlarda, benlik skorları ve karşı cinse yönelme düşükken aileden kopma oranları yüksektir.

Tablo 127. Ergenin dünyamızın geleceği hakkındaki düşüncesi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Gelecekte dünyamızın durumunu çok kötü olacağını düşünüyorum	2694	46,7	54,6
Gelecekte dünyamızın durumunun çok iyi olacağını düşünüyorum	1137	19,7	23,0
Gelecekte dünyamızın durumunda bir değişim olmayacağını düşünüyorum	1105	19,2	22,4
Ara Toplam I	4936	85,6	100
Fikrim yok	814	14,1	
Cevap yok	15	0,3	
Ara Toplam II	829	14,4	
Toplam	5765	100	

Gelecekte dünyanın durumunun çok kötü olacağını düşünen katılımcıların oranı %54,6, çok iyi olacağını düşünen katılımcıların oranı %23, dünyamızın durumunda bir değişim olmayacağını düşünen ergenlerin oranı ise %22,4'tür.

Ergenin dünyamızın geleceği hakkındaki düşüncesi yaş (x^2 : 28,190; sd:2; $p<0,05$), cinsiyet (x^2 : 10,728; sd:2; $p<0,05$), ikâmet yeri (x^2 : 33,085; sd:2; $p<0,05$), aile tipi (x^2 : 14,537; sd:8; $p<0,10$) ve SES'e (x^2 : 27,506; sd:10; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş altındakiler dünyanın geleceği hakkında daha iyimser düşünmektedir. Erkekler kızlara göre dünyamızın geleceği hakkında biraz daha olumlu düşünmektedir. Kırsaldakiler dünyamızın geleceği hakkında daha iyimserdir. Parçalanmış aile ve akraba yanındaki ergenler dünyanın geleceği hakkında daha kötümserdir. Düşük SES'tekiler ülkenin geleceği hakkında daha pozitif düşünmektedir (Ek Tablo 84).

Ergenlerin ülkemizin geleceği hakkındaki düşüncesine göre benlik skorları ve ergenlik öncesi ve sonrası dönem için yaptıkları değerlendirmeler anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Dünyamızın geleceği konusunda kötümser olanlarda benlik skorları ve karşı cinse yönelme düşüken kişiler arası ilişkilerde bozulma oranları yüksektir.

Tablo 128. Ergenin kamu kurumlarından beklentileri

Baz: 5765 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
İşsizliğe çözüm bulunması	3110	34,9	53,9
Yoksullara sosyal yardım yapılması	2078	23,3	36,0
Yeni spor ve oyun alanları açılması	1187	13,3	20,6
Çevre düzenlemesi yapılması	1084	12,2	18,8
Kütüphane açılması	692	7,8	12,0
Trafik sorununa çözüm bulunması	500	5,6	8,7
Diğer	177	2,0	3,1
Fikri yok	33	0,4	0,6
Cevap yok	59	0,7	1,0
Toplam	8920	100	154,7

*Birden çok cevap alınmıştır.

Kamu kurumlarından işsizliğe çözüm bulunmasını isteyen ergenlerin oranı %34,9, yoksullara yardım yapılmasını isteyen ergenlerin oranı %23,3, yeni spor ve oyun alanlarının açılmasını isteyen ergenlerin oranı %13,3, çevre düzenlemesi isteyenlerin oranı %12,2, kütüphanelerin açılması (%7,8) ve trafik sorunlarına çözüm bulunmasını isteyenlerin oranı %5,6'dır.

3.10. Aktiviteler

Ergenlerin çeşitli aktiviteleri yapma sıklıkları ve ergenlerin yaşam biçimlerini görmek Türkiye'de ergen profilini kavramak açısından faydalı olacaktır. Bu bölümde özellikle ergenlerin bilgisayar ve internet ile olan ilişkileri ele alınacaktır. Zira aşağıda da görülebileceği gibi, ergenlerin günlük ortalama internet kullanım süreleri oldukça uzundur.

Bu bölümde spor yapmak, gazete-kitap okumak, sinema-tiyatroya gitmek, müzik dinlemek ve el işi yapmak gibi aktiviteleri ne sıklıkla yaptıkları, ergenlerin bilgisayar sahiplikleri, internet kullanma durumları, internet kullanma nedenleri, internette sohbet ortamında sürekli görüştükları bir arkadaş grubunun varlığı, internette tanışarak görüştükları arkadaşların varlığı, günlük ortalama internet kullanım süreleri, cep telefonuna sahip olma durumları ve sıklıkla internette ziyaret ettikleri siteler incelenecektir.

Tablo 129. Ergenin bazı aktiviteleri yapma sıklığı*

		Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman	Toplam	Ortalama*
Müzik dinleme	Frekans	75	266	794	1786	2831	5752	4,22
	Yüzde	1,3	4,6	13,8	31,1	49,2	100	
Spor yapma	Frekans	915	693	1487	1499	1148	5742	3,22
	Yüzde	15,9	12,1	25,9	26,1	20	100	
Kitap okuma	Frekans	768	860	1754	1674	703	5759	3,12
	Yüzde	13,3	14,9	30,5	29,1	12,2	100	
Gazete okuma	Frekans	962	1047	2077	1076	597	5759	2,88
	Yüzde	16,7	18,2	36,1	18,7	10,4	100	
Kafe, çay bahçesi vb. yerlere gitme	Frekans	1597	850	1473	1141	685	5746	2,73
	Yüzde	27,8	14,8	25,6	19,9	11,9	100	
Sinemaya gitme	Frekans	2122	1188	1498	709	232	5749	2,26
	Yüzde	36,9	20,7	26,1	12,3	4	100	
Tiyatroya gitme	Frekans	3032	1435	887	284	109	5747	1,78
	Yüzde	52,8	25	15,4	4,9	1,9	100	
El işi (dikiş, nakış, dantel, marangozluk, tamirat vb.) yaparak	Frekans	4114	506	589	290	208	5707	1,59
	Yüzde	72,1	8,9	10,3	5,1	3,6	100	

*Bu soruya yanıt vermeyenler tabloya dâhil edilmemiştir.

*Ortalama 1 – 5 puan üzerinden hesaplanmıştır.

Ergenlerin sık yaptıklarını belirttikleri aktiviteler sırasıyla müzik dinlemek, spor yapmak, kitap okumak, gazete okumak, kafe-çay bahçesi türü mekânlara gitmek, sinemaya gitmek, tiyatroya gitmek ve el işi yapmaktır.

Ergenin gazete okuma sıklığı yaş (x^2 : 111,956; sd:4; $p<0,05$), ikâmet yeri (x^2 :89,203; sd:4; $p<0,05$), aile tipi (x^2 :55,804; sd:16; $p<0,05$) ve SES'e (x^2 :147,043; sd:20; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş üzerindeki ergenlerin gazete okuma oranı daha yüksektir. Kırsalda hiç gazete okumadığını belirtenlerin oranı kenttekilerden yüksektir. SES düzeyi düştükçe hiçbir zaman gazete okumama oranı artmaktadır. Geleneksel geniş ailede yaşayanlarda gazete okuma sıklığı diğer gruplardan düşüktür (Ek Tablo 85).

Ergenlerin kitap okuma sıklığı yaş (x^2 :144,660;sd:4;p<0,05),cinsiyet(x^2 :629,495;sd:4;p<0,05), aile tipi (x^2 :29,685; sd:16; $p<0,05$) ve SES'e (x^2 :90,881; sd:20; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş altındakiler biraz daha fazla kitap okumaktadır. Kızların okuma oranı erkeklere göre daha yüksektir. Yüksek SES'tekiler daha sık kitap

okumaktadır. Parçalanmış ailelerde kitap okuma sıklığı diğer aile gruplarında gelenlere göre düşüktür (Ek Tablo 86).

Ergenlerde müzik dinleme sıklığı yaş ($x^2:43,383$; $sd:4$; $p<0,05$), cinsiyet ($x^2:9,853$; $sd:4$; $p<0,05$), ikâmet yeri ($x^2:55,081$; $sd:4$; $p<0,05$) ve SES'e ($x^2:45,222$; $sd:20$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş üzerindeki her zaman müzik dinleme oranı daha yüksektir. Kızlar erkeklere göre az bir farkla da olsa daha çok müzik dinlemektedir. Kırsalda müzik dinlediğini belirtenlerin oranı kenttekilerden düşüktür. Yüksek SES'tekiler daha çok müzik dinlemektedir (Ek Tablo 87).

Ergende tiyatroya gitme sıklığı cinsiyet ($x^2:65,037$; $sd:4$; $p<0,05$), ikâmet yeri ($x^2:134,109$; $sd:4$; $p<0,05$) ve SES'e ($x^2: 313,017$; $sd:20$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Kızlar erkeklere göre biraz daha sık tiyatroya gitmektedir. Kırsalda hiç tiyatroya gitmediğini belirtenlerin oranı kenttekilerden çok yüksektir. SES düşüğe tiyatroya hiç gitmeme oranı belirgin bir şekilde artmaktadır (Ek Tablo 88).

Ergende sinemaya gitme sıklığı yaşa ($x^2: 117,834$; $sd:4$; $p<0,05$), ikâmet yerine ($x^2: 365,898$; $sd:4$; $p<0,05$) ve SES'e ($x^2: 516,469$; $sd:20$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş üzerindeki daha fazla sinemaya gitmektedir. Kenttekilerin sinemaya gitme oranları kırsaldakilerden çok daha fazladır. Yüksek SES'tekiler belirgin bir şekilde sinemaya daha sık gitmektedir (Ek Tablo 89).

Ergende spor yapma sıklığı yaş ($x^2: 51,675$; $sd:4$; $p<0,05$), cinsiyet ($x^2: 904,151$; $sd:4$; $p<0,05$), ikâmet yeri ($x^2: 37,956$; $sd:4$; $p<0,05$) ve SES'e ($x^2: 105,484$; $sd:20$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş altındakiler daha fazla spor yapmaktadır. Erkekler kızlara göre daha fazla spor yapmaktadır. Kentte sıklıkla spor yapan ergenlerin oranı kırdakilerden yüksektir. Yüksek SES'tekilerin spor yapma oranı daha fazladır (Ek Tablo 90).

Ergende kafe, çay bahçesi vb. yerlere gitme sıklığı yaş ($x^2: 296,568$; $sd:4$; $p<0,05$), cinsiyet ($x^2: 152,659$; $sd:4$; $p<0,05$), ikâmet yeri ($x^2: 153,654$; $sd:4$; $p<0,05$) ve SES'e ($x^2: 278,328$; $sd:20$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş üzerindeki kafe, çay bahçesi vb. yerlere daha sık gitmektedir. Erkeklerin kızlara göre kafe, çay bahçesi vb. yerlere gitme oranı daha fazladır. Kenttekilerin bu tür ortamlara gitme sıklığı kırdakilerden çok daha fazladır. Yüksek SES'tekilerin kafe, çay bahçesi vb. yerlere gitme sıklığı düşük SES'tekilere göre daha fazladır (Ek Tablo 91).

Ergende el işi (dikiş, nakış, dantel, marangozluk, tamirat vb.) cinsiyet ($x^2: 257,434$; $sd:4$; $p<0,05$), ikâmet yeri ($x^2: 47,284$; $sd:4$; $p<0,05$) ve SES'e ($x^2: 54,239$; $sd:20$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Kızların, kırdakilerin ve alt SES'tekilerin el işi (dikiş, nakış, dantel, marangozluk, tamirat vb.) yapma sıklığı daha fazladır (Ek Tablo 92).

Tabloda görülebileceği gibi, bilgisayar sahibi ergenlerin oranı %51,9 iken bilgisayar sa-

Tablo 130. Bilgisayar sahipliği

	Frekans	Yüzde
Evet, var	2989	51,9
Hayır, yok	2775	48,1
Toplam	5764	100

*Bu soruya 1 kişi cevap vermemiştir.

Tablo 131. İnternet kullanma durumu

	Frekans	Yüzde
Evet, kullanıyorum	3876	67,2
Hayır, kullanmıyorum	1889	32,8
Toplam	5765	100

kullanımı da belirgin bir şekilde artmaktadır. Ergenlerin internet kullanım durumu ikâmet yerlerine ($x^2: 142,033$; $sd:1$; $p<0,05$) göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Kentte ergenlerin %71,6'sı kırsalda ise %54,7'si internet kullanmaktadır (Ek Tablo 93).

Tablo 132. İnternet kullanıcısı ergenin, internet kullanım amacı

Baz: 3876 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Sohbet etmek için	2859	32,3	73,8
Ödev hazırlamak için	2656	30,0	68,5
Oyun oynamak için	2292	25,9	59,1
Haber okumak için	959	10,8	24,7
Diğer	78	0,9	2,0
Cevap yok	14	0,2	0,4
Toplam	8858	100	228,5

*Birden çok cevap alınmıştır.

Ergenlerin %73,8'i sohbet etmek için interneti kullanırken ödev hazırlamak için interneti kullananların oranı %68,5, oyun oynamak için interneti kullananların oranı %59,1, haber okumak için interneti kullananların oranı %24,7'dir.

İnternet ortamında sürekli görüşülen arkadaş grubu olan ergen oranı %73,7 iken sürekli görüştüğü arkadaş grubu olmayan ergenlerin oranı %26,3'tür. Ergenin internette sohbet ortamında sürekli görüşülen bir arkadaş grubunun varlığına sahip olması yaşa ($x^2: 71,802$; $sd:1$; $p<0,05$), cinsiyete ($x^2:49,257$; $sd:1$; $p<0,05$), ikâmet yerine ($x^2: 33,711$; $sd:1$; $p<0,05$), aile tipi ($x^2: 24,256$; $sd:4$; $p<0,05$) ve SES'e ($x^2: 36,470$; $sd:5$; $p<0,05$) göre anlamlı

farklılıklar göstermektedir. 15 yaş üzerindeki internette sohbet ortamında sürekli görüşülen bir arkadaş grubuna daha fazla sahiptir. Erkekler kızlara göre, kenttekiler kırdakilere göre, internette daha fazla arkadaş grubuna sahiptir. Geleneksel geniş aileler diğer aile yapılarına göre internette daha az arkadaş grubuna sahiptir. Yüksek SES'tekiler internette daha fazla arkadaş grubuna sahiptir (Ek Tablo 94).

Tablo 133. İnternette sohbet ortamında sürekli görüşülen bir arkadaş grubunun varlığı

	Frekans	Yüzde
Evet, var	2854	73,7
Hayır, yok	1019	26,3
Toplam	3873	100

*Bu soruya 3 kişi cevap vermemiştir.

Tablo 134. İnternette tanışarak görüşülen arkadaşların varlığı

	Frekans	Yüzde
Hayır, olmadı	2278	59,0
Evet, oldu	1391	36,0
Doğru bulmuyorum	190	4,9
Toplam	3859	100

*Bu soruya 17 kişi cevap vermemiştir.

İnterneti günde 1-2 saat kullanan ergenlerin oranı %42,1, günde 1 saatten az kullanan ergenlerin oranı %24,2, günde 3-4 saat kullanan ergenlerin oranı %21, günde 5-6 saat kullananların %5,5, günde 6-8 saat kullananların %2,3, haftada birkaç saat kullananların oranı %2,1 ve günde 10 saatten fazla kullananların oranı %1,2'dir. Ergenin günlük ortalama internet kullanım süresi yaş ($x^2: 17,845$; $sd:2$; $p<0,05$), cinsiyet ($x^2: 54,140$; $sd:2$; $p<0,05$) ve ikâmet yerine ($x^2: 15,989$; $sd:2$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş üzerindeki internet kullanım süresi biraz daha fazladır. Erkeklerin kızlara göre internet kullanım süresi biraz daha fazladır.

İnternet üzerinden tanıştığı arkadaşları olan ergen oranı %36 iken bu yolla arkadaş edinmeyenlerin oranı %59'dur, bu durumu doğru bulmayan ergenlerin oranı ise %4,9'dur.

Ergenin internette tanışarak görüşülen arkadaşların varlığı yaş ($x^2: 49,778$; $sd:2$; $p<0,05$), cinsiyet ($x^2: 227,635$; $sd:2$; $p<0,05$) ve SES'e ($x^2: 27,386$; $sd:10$; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş üzerindeki internette daha fazla arkadaş edinmektedir. Erkekler kızlara göre, kenttekiler kırdakilere göre internette görüşerek daha fazla arkadaş edinmektedir. İnternette görüşerek arkadaş bulmayı yüksek SES'tekiler daha fazla onaylamaktadır (Ek Tablo 95).

Tablo 135. Günlük ortalama internet kullanım süresi

	Frekans	Yüzde
Günde 1 - 2 saat	1628	42,1
Günde 1 saatten az	937	24,2
Günde 3 - 4 saat	813	21,0
Günde 5 - 6 saat	211	5,5
Günde 6 - 8 saat	89	2,3
Haftada birkaç saat	82	2,1
Günde 10 saatten fazla	46	1,2
Günde 9 - 10 saat	29	0,8
Diğer	29	0,8
Toplam	3864	100

*Bu soruya 12 kişi cevap vermemiştir.

Kenttekilerin günlük internet kullanma süreleri kırdakilerden bira daha fazladır (Ek Tablo 96).

Tablo 136. Ziyaret etme sıklığına göre en çok ziyaret edilen internet siteleri*

	1. Sıra		2. Sıra		3. Sıra		4. Sıra		5. Sıra	
	Frk.	Yzd.	Frk.	Yzd.	Frk.	Yzd.	Frk.	Yzd.	Frk.	Yzd.
Müzik siteleri	739	19,1	991	27,3	659	21,5	309	13,9	143	8
Oyun siteleri	1303	33,6	508	14	375	12,2	213	9,6	183	10,3
Arama siteleri	539	13,9	385	10,6	499	16,3	396	17,9	290	16,3
Haber siteleri/Gazeteler	323	8,3	531	14,6	381	12,4	229	10,3	185	10,4
Forum siteleri	286	7,4	342	9,4	401	13,1	312	14,1	230	12,9
Paylaşım siteleri	179	4,6	330	9,1	343	11,2	353	15,9	299	16,8
Arkadaş siteleri	240	6,2	169	4,7	87	2,8	60	2,7	50	2,8
Sözlük siteleri	65	1,7	163	4,5	162	5,3	170	7,7	186	10,5
Resmi kurumlara ait siteler	30	0,8	67	1,8	78	2,5	106	4,8	134	7,5
Erotik siteler	56	1,4	55	1,5	52	1,7	64	2,9	71	4
Ödev siteleri	82	2,1	76	2,1	24	0,8	3	0,1	2	0,1
Spor siteleri	3	0,1	10	0,3	4	0,1	1	0	1	0,1
Video siteleri	2	0,1	1	0	-	-	1	0	-	-
Kendi internet sitem	2	0,1	1	0	-	-	-	-	1	0,1
Araba/Motosiklet siteleri	-	-	1	0	2	0,1	-	-	1	0,1
Kadın siteleri	1	0	-	-	-	-	-	-	3	0,2
Şiir Siteleri	1	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Dini siteler	-	-	1	0	-	-	-	-	-	-
Cevap yok	25	0,6	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	3876	100	3631	100	3067	100	2217	100	1779	100

Ergenler tarafından en çok ziyaret edilen internet siteleri; müzik, oyun, arama, haber/gazete ve forum siteleridir. Ergenler tarafında en çok ziyaret edilen siteler yaşa (Ek Tablo 97) ve cinsiyete (Ek Tablo 98) göre incelendiğinde, 15 yaş altındakilerin ve erkeklerin oyun sitelerine daha sık girdiği görülmektedir.

Ergenlerin %71,1'i cep telefonuna sahipken, %29,9'unun cep telefonu yoktur. Ergenin cep telefonu sahipliği yaş ($x^2: 378,075$; sd:1; $p<0,05$), cinsiyet ($x^2: 81,147$; sd:1; $p<0,05$), ikâmet yeri ($x^2: 76,661$; sd:1; $p<0,05$), aile tipi ($x^2: 31,094$; sd:4; $p<0,05$) ve SES'e ($x^2: 174,437$; sd:5; $p<0,05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 15 yaş üzerindeki, erkekler ve kenttekiler diğer gruplara göre daha fazla cep telefonuna sahiptir. En düşük

Tablo 137. Cep telefonu sahipliği

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet, var	4081	70,8	71,1
Hayır, yok	1660	28,8	28,9
Ara Toplam	5741	99,6	100
Cevap yok	24	0,4	
Toplam	5765	100	

aile-okul-arkadaş üçgeni yanında en çok vakit ayırdıkları şeylerden biri de kitle iletişim araçlarını takip etmektir. Kitle iletişim araçları çeşitli ilgilere hitap edecek malzemeyi sunduğu için, ergenlerin takip ettiği medya ürünleri de ergenlerin ilgileri hakkında bize bilgi vermektedir. Ergenlerle yapılan araştırmalarda kitap gazete okumak, müzik dinlemek, sinema-tiyatroya gitmek gibi etkinlikler başlıca etkinlik türleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 138. Günlük ortalama televizyon izleme süresi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
1 saatten az	19	0,3	0,4
1 - 2 saat	2685	46,6	50,0
3 - 4 saat	2062	35,8	38,4
5 saat ve daha fazla	602	10,5	11,2
Ara Toplam I	5368	93,3	100
Belli olmuyor	9	0,2	
İzlemiyorum	159	2,8	
Cevap yok	220	3,8	
Ara Toplam II	388	6,7	
Toplam	5756	100	
En az		0,5 saat	
En fazla		14 saat	
Ortalama		2,80 saat	

oranı %32,5, Türk filmleri izleyenlerin oranı %19,7, yabancı film izleyenlerin oranı %18, spor programlarını izleyenlerin oranı %18, yarışma programları izleyenlerin oranı ise %14,5'tir. Bunların yanı sıra, haberleri izleyen katılımcıların oranı %12,5, talk showları izleyenlerin oranı %11,2 ve magazin programlarını izleyenlerin oranı %7,7'dir.

cep telefon sahipliği geleneksel geniş ailelerde, en yüksek ise parçalanmış ailelerdedir. Yüksek SES'tekiler belirgin bir şekilde daha fazla cep telefonuna sahiptir (Ek Tablo 99).

3.11. Medya Takip Alışkanlıkları

Kitle iletişim araçları olan televizyon, gazete, dergi, internet vb. modern bireyin yaşamında önemli bir yer işgal etmektedir. Ergenlerin

Bu bölümde ergenlerin günlük ortalama televizyon izleme süresi, televizyonda en çok takip ettikleri programlar, gazetelerin en çok okudukları bölümleri ve ergenler tarafında en çok dinlenen müzik türleri çeşitli demografik değişkenler açısından ele alınacaktır.

Günde 1-2 saat televizyon izleyen ergenlerin oranı %50, günde 3-4 saat televizyon izleyen ergenlerin oranı %38,4, günde 5 saat ve daha fazla izleyen ergenlerin oranı %11,2 ve günde 1 saatten az izleyen ergenlerin oranı ise %0,4'tür. Günlük ortalama televizyon izleme süreleri SES'e (χ^2 : 93,843; sd:15; $p<0,05$) göre anlamlı farklılık göstermektedir (Ek Tablo 100).

Televizyondaki yapımlarda Türk dizilerini izleyen katılımcıların oranı %65,6 iken, müzik programları izleyen katılımcıların

Tablo 139. Televizyonda en çok takip edilen programlar

Baz: 5607 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Yerli diziler	3679	28,5	65,6
Müzik programları	1825	14,1	32,5
Türk filmleri	1107	8,6	19,7
Yabancı filmler	1012	7,8	18,0
Spor programları	1012	7,8	18,0
Yarışma programları	812	6,3	14,5
Haberler	703	5,4	12,5
Talk showlar	629	4,9	11,2
Magazin programları	434	3,4	7,7
Belgeseller	410	3,2	7,3
Çizgi filmler	392	3,0	7,0
Haber programları	282	2,2	5,0
Pembe diziler	176	1,4	3,1
Yabancı diziler	174	1,3	3,1
Dini programlar	147	1,1	2,6
Diğer	87	0,7	1,6
Fark etmez	3	0,0	0,1
Cevap yok	17	0,1	0,3
Toplam	12901	100	230,1

*Birden çok cevap alınmıştır.

okumadığını belirten ergenlerin oranı ise %18,4'tür.

Gazetelerin en çok okunan bölümleri yaş, cinsiyet ve ikâmet yeri, ve aile tipine göre incelendiğinde 15 yaş altındakilerin gazete okumadıklarını, 15 yaş üstündekilerin güncel haber haberleri, erkeklerin spor haberlerini, kenttekilerin spor ve güncel haberleri, diğer gruplardan daha çok izlediği görülmektedir. Ayrıca aile modelinin olmadığı ortamlarda yaşayan ergen-

Takip edilen televizyon programları yaş, cinsiyet ve ikâmet yeri, ve aile tipine göre incelendiğinde 15 yaş altındakilerin çizgi filmleri, 15 yaş üstündekilerin haber ve talk show programlarını, kızların yerli diziler ve müzik programlarını, erkeklerin spor programlarını, kırdakilerin Türk filmlerini, kenttekilerin yabancı filmleri, parçalanmış ailede yaşayanların yabancı dizileri diğer gruplardan daha çok izlediği görülmektedir (Ek Tablo 101).

Katılımcıların ifadelerine göre, güncel haberleri okuyan ergenlerin oranı %39,1, spor haberleri okuyan ergenlerin oranı %31,9, magazin haberleri okuyan ergenlerin oranı %26,2, köşe yazarlarını okuyan ergenlerin oranı %12,1, kültür haberlerini okuyan ergenlerin %7,5, üçüncü sayfa haberlerini okuyan ergenlerin %5, ekonomi okuyan ergenlerin oranı ise %4,2'dir. Hiç gazete

Tablo 140. Gazetelerin en çok okunan bölümleri

Baz: 5765 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Güncel haberler	2255	26,5	39,1
Spor haberleri	1837	21,6	31,9
Magazin haberleri	1509	17,8	26,2
Köşe yazarları	696	8,2	12,1
Kültür haberleri	433	5,1	7,5
Üçüncü sayfa haberleri	286	3,4	5,0
Ekonomi haberleri	244	2,9	4,2
Diğer	111	1,3	1,9
Fark etmez	46	0,5	0,8
Gazete okumuyorum	1062	12,5	18,4
Cevap yok	20	0,2	0,3
Toplam	8499	100	147,4

*Birden çok cevap alınmıştır.

lerin üçüncü sayfa ve ekonomi haberlerini geniş ve çekirdek ailede yaşayanlardan daha fazla takip ettikleri görülmektedir (Ek Tablo 102).

Ergenlerin müzik dinleme alışkanlıklarında Türkçe pop müzik (%37,5) birinci sıradadır. Bunu her türlü müzik dinleyenler (%19), arabesk dinleyenler (%11), Rock dinleyenler (%10,5), rap dinleyenler (%9,4), yabancı pop dinleyenler (%8,5) ve Türk halk müziği dinleyenler (%3,6) takip etmektedir. Pek müzik dinlemediğini belirten ergenlerin oranı ise %1,9'dur.

En çok dinlenen müzik türleri yaş, cinsiyet ve ikâmet yeri, ve aile tipine göre incelendiğinde 15 yaş altındakilerin Türkçe Pop müziği, 15 yaş üstündekilerin arabesk müziği, kızların Türkçe Pop, erkelerin arabesk müziği, kırdakilerin Türk filmlerini, kenttekilerin rap, rock gibi yabancı tür müzikleri, kırdakilerin Türkçe Pop müziği daha çok dinledikleri görülmektedir. Ayrıca aile modelinin olmadığı ortamlarda yaşayan ergenlerin her tür yabancı müziği geniş ve çekirdek ailede yaşayanlardan daha fazla takip ettikleri görülmektedir (Ek Tablo 103).

Tablo 141. En çok dinlenen müzik türleri

Baz: 5765 Kişi	Frekans	Cevapların Yüzdesi	Deneklerin Yüzdesi*
Türkçe Pop	2163	29,5	37,5
Arabesk	806	11,0	14,0
Rock	766	10,5	13,3
Rap	687	9,4	11,9
Yabancı Pop	621	8,5	10,8
Türk Halk Müziği	265	3,6	4,6
Metal	111	1,5	1,9
Slow Müzik	80	1,1	1,4
Türk Sanat Müziği	79	1,1	1,4
Diğer	204	2,8	3,5
Her tür müzik dinlerim	1390	19,0	24,1
Pek müzik dinlemiyorum	141	1,9	2,4
Cevap yok	9	0,1	0,2
Toplam	7322	100	127,0

*Birden çok cevap alınmıştır.

SONUÇ
VE
DEĞERLENDİRME

IV. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Araştırmaya katılan ergenlerin %74,4'ü kentlerde, %16,3'ü kırsal alanlarda ve %9,3'ü köylerde yaşamaktadır. Ergenlerin %50,2'si 13-15 yaş grubunda ve %49,8'i 15 yaş üzeri gruptadır. Araştırmaya katılanların %51,4'ü erkekler oluştururken, kalan %48,6'sını kızlar oluşturmuştur. Görüşülen ergenlerin yarıya yakını (%51,8) lise öğrencilerinden oluşmaktadır. İlköğretime devam edenlerin oranı ise %25,4'tür.

Ergenlerin %40'ı asıl memleketleri dışında bir yerde ikâmet etmektedir. Bu durum 1950'lerden bu yana çeşitli dalgalar halinde devam eden göç olgusunun yaygınlığını işaret etmektedir. Başlıca göç nedenleri çeşitli ekonomik sıkıntıları aşmak, işsizlik, akraba dayanışmasından istifade etmek gibi nedenler sıralanabilir.

Araştırmaya katılan ergenlerin büyük bölümü (%85,1) çekirdek aile türünde yaşamaktadır. Bunu geniş ailede yaşayanlar (%8,4) ve aile modelinin olmadığı tek ebeveynli aileler (%3,3), parçalanmış aile (%1,7), ve akraba yanında yaşayanlar (%1,2) takip etmiştir. Hanede yaşayan fertlerin ortalaması 5'tir. Ergenlerin %57'sinin evde kendine ait bir odası vardır.

Araştırmaya katılan ergenlerin %3,1'inin A, %9,2'sinin B, %24'ünün C1, %32,3'ünün C2, %23,5'inin D, %7,8'inin E grubunda olduğu tespit edilmiştir. Annelerin büyük bölümünün (%89,5) ev hanımı olduğu, babaların ise yarıya yakınının vasıfsız işçi (%25,3), esnaf/tüccar (%15,3) ve serbest geçici parça başı (%14,3) çalışan olduğu görülmüştür. Annelerin %14,9'unun, babaların %3,8'inin okuryazar olmadığı, babaların eğitim düzeylerinin annelerden yüksek olduğu görülmüştür.

Ergen Profili 2008 Araştırmasında (ERP08) örneklemin %79,7'sini öğrenciler, %7,8'ini boşta olanlar, %6,5'ini çalışanlar ve %1,1'ini hem okuyup hem çalışanlar oluşturmuştur. ASAGEM'in 1996 yılındaki ergen araştırmasında (ERP96) ise öğrenciler %38,96, hem okuyup hem çalışanlar %7,17, yalnızca çalışanlar %37,17 ve boşta olanlar %16,71 oranındadır. Görüleceği üzere 2008 yılına gelindiğinde çalışanların oranları belirgin biçimde azalırken öğrencilerin oranı aynı ölçüde artmıştır.

Ergenlerin eğitimden memnuniyet düzeyleri incelendiğinde, en yüksek memnuniyetin öğretmenlerle ilgili olduğu, en düşük memnuniyetin ise ülkenin genel eğitim sistemine yönelik olduğu; okullardaki yönetim, müfredat, güvenlik, sosyal ve sportif imkânlar, bahçe, sınıf mevcudu, laboratuvar ve eğitsel materyallerden memnuniyet orta düzeylerde gerçekleşmiştir.

Öğrenci ergenlerin %73,1'i rehber öğretmenle özel bir görüşme yapmadığını bildirmiştir. Okullardaki rehberlik hizmeti sunumunun önemli ölçüde artışına karşın, rehberlik servisine başvurma oranları bu denli artmamıştır. Okula devam eden ergenlerin önemli bir bölümü (%8,7) disiplin cezası aldığını ifade etmiştir. Okulda rehberlik servislerine giden öğrencilerin sayısının azlığına karşın, disiplin cezası alanların fazla olması öğrencilerin oluşturduğu sorunların çözümü için cezalandırma yöntemine sıkça başvurulduğunu göstermektedir.

Okula devam eden ergenlerin ortalama haftalık harçlık miktarının 20,5 TL olduğu, ergenlerden ailesinden harçlık alanların harçlıklarını, başta yemek, okul ihtiyaçları ve ulaşım; daha sonra ise eğlence ve hobi ihtiyaçları için kullandıkları görülmüştür.

Çalışan ergenlerin büyük çoğunluğunun çalışma nedeni olarak genel beklentinin aksine okumayı sevmediği (%31,9) veya çalışmayı sevdiği (%24,4) şeklindeki duygusal tercihlerini belirttiği, %32,8'lik kısmı ise maddi durumlarının kötü olmasını gerekçe olarak gösterdiği bulgulanmıştır. Örgün eğitim müfredatlarının yaşanan hayat ile bağlantısının yer yer kopuk olması, öğrenilen bilgilerin pratik hayata aktarılamaması, yapılan bir çalışmanın somut ürüne dönüşmesinin uzun zaman alması öğrencilerin önemli bir bölümünde okul derslerine karşı ilgisizlik neticesini doğurmaktadır.

Çalışan ergenlerin önemli bir kısmı hizmet sektöründe çalışmaktadır. Sokakta çalışanların çoğunluğu 15 yaş altındaki ergenlerdir. Tekstil sektöründe kız, sanayi sektöründe ise erkek çalışanların yoğunluğu söz konusudur.

Çalışan ergenlerin %19,1'i haftada bir günlük hafta tatilinden mahrumdur. Çalışan ergenlerin %80,9'u haftada 40 saatin üzerinde çalışmaktadır. Bilindiği gibi, İş Kanunu'na göre, bir yetişkinin haftalık toplam çalışma süresi 45 saattir. Ancak haftalık olarak 60 saatin üzerinde çalışanların oranı %52,1'dir. Ortalama haftalık çalışma süresi ise 57 saat, günlük ortalama çalışma süresi ise 9,75 saat olarak hesaplanmıştır. Çalışanların yalnızca %47,9'u asgari ücrete yakın bir ücret olan 400 TL üzerinde ücret almaktadır.

İşyerinde azarlanma, hakaret, kötü söz vb. türünden sözel şiddetin en yaygın şiddet türü olduğu anlaşılmaktadır. İşyerinde şiddet uygulayanların çoğunlukla, İşyeri sahibi ve amirler olduğu görülmüştür. Bütün bunlara karşın, katılımcıların çalışıyor olmaktan memnun olma düzeyleri yüksektir. Modernlik göstergelerinden biri olarak karşı cinsten

arkadaş sahibi olma oranları 1996'dan günümüze değişmiştir. Her iki cinsiyetten arkadaşları olan ergenlerin oranı ERP08'de %50,8 iken ERP96'da bu oran %39,1'dir. İki araştırma arasındaki zaman diliminde her iki cinsten arkadaşları olan ergen sayısının oranı artmıştır.

Ergenlerin bir araya geldiklerinde konuştukları konular toplumsal cinsiyetleri ile bağlantılı olarak farklılaşmaktadır. Ergenlerin arkadaşlarıyla bir araya geldiklerinde konuştukları konular yaş ve cinsiyet açısından incelendiğinde; kızların okul, sınavlar, giyim-kuşam, müzik, televizyon dizileri ve ailevi konuları erkeklerle göre daha fazla konuştuğu; erkeklerin ise spor, futbol, cinsel yaşam gibi konuları kızlardan daha çok konuştuğu görülmektedir.

Evlilik öncesi kız-erkek arkadaşlığını onaylama 15 yaş üstündekiler, erkekler, kenttekiler ve üst SES gruplarında daha yüksek bulunmuştur. Geleneksel geniş ailelerde yaşayan ergenler evlilik öncesi kız-erkek arkadaşlığına diğer ailelerden gelenlere göre daha çok karşı çıkmaktadırlar. Evlilik öncesi cinsel ilişkiyi doğru bulma 15 yaş üstündekilerde, erkeklerde ve üst SES gruplarında daha yüksek orandadır.

ERP96 ile karşılaştırıldığında, ERP08'de ailesiyle sorun yaşamayan ergenlerin oranında artış yaşanmakta, küçük erkek kardeşle yaşanan sorunların oranı azalmakta, annesiyle sorun yaşayan ergenlerin oranı artmaktadır. ERP08'de arkadaşlarıyla sorununu paylaşan ergenlerin oranında ciddi (%20) düşüş gözlenmekte, buna karşın annelerin daha etkin hale geldiği görülmektedir. ERP08'de sorunların paylaşımında %22,8 olan annenin payı %44,2'ye yükselmiştir. ERP08'de arkadaşlarıyla (%60,4), anneleriyle (%12,9) ve babalarıyla (%1,5) boş vaktini değerlendiren ergenlerin oranı kardeşleriyle değerlendiren ergenlerin oranı da azalmıştır.

Bunların yanı sıra aile bireyleriyle ilişkiler değerlendirildiğinde ergenlerin en iyi ilişkilerinin anneleri ile olduğu bulunmuş, ayrıca boş vakitlerde birlikte olma kişiler sıralamasında anneler birinci sırada gelmiştir. Cinsellikle ilgili ilk bilgilerin alındığı ana kaynaklardan biri de hem erkek hem de kızlar için annelerdir. Buna karşın, en çok tartışılan kişilerden biri de anneler olmaktadır. Bu araştırmanın en dikkat çekici sonuçlarından biri de annelerin çocukları ile etkileşimindeki bu kayda değer artıştır. Anneler sorunların paylaşıldığı, temel bilgilerin edinildiği, boş vakitlerin birlikte geçirildiği kişiler konumuna gelmiştir. Arkadaşlarla birlikte boş zaman geçirme oranları 1996'ya göre artmış olmasına karşın, sorunların paylaşımında arkadaşlar önceki düzeyde sosyal destek fonksiyonu yerine getirememektedir. Ancak, aile modelinin olmadığı aile türlerinde arkadaşlarla etkileşim her açıdan daha fazladır.

15 yaş altındaki ergenlerde aile içi çatışma ve tartışmalar televizyon izleme, ders çalışma ve bilgisayarda vakit geçirme gibi konularda daha çok ortaya çıkmaktadır. 15 yaş üstündekilerde ise televizyon izleme, ders çalışmanın yanı sıra dışarı çıkma gibi nedenlerle çıkan

çatışma ve tartışmalar daha belirgindir. Kızların ev işlerine yardım etme ve giyim-kuşam konularında çatışma-tartışma yaşamaları erkeklere göre çok daha yüksek orandadır. Erkekler ise eve geç gelme ve dışarı çıkma gibi kızlara göre daha çok tartışmaktadırlar. Televizyon izleme ve ders çalışma gibi nedenlerle çıkan tartışma ve çatışmaların oranları geleneksel ve çekirdek ailelerde daha yüksek orandadır. SES yükseldikçe bilgisayarda vakit geçirmenin tartışma ve çatışma nedeni olma oranı yükselmiştir.

Ergenden yapması beklenen görevler açısından 15 yaş üzerindeki ve erkeklerde ekonomik beklentilerin, kızlarda evle ilgili beklentilerin arttığı, erkeklerde ve 15 yaş altındakilerde okul başarısı beklentisinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Ergenlerin aile ilişkileri genel anlamda değerlendirildiğinde çekirdek aile tipinin ana yapı olduğu ülkemizde ergenlerin hanede birlikte yaşadıkları anne baba ve kardeşleri ile ilişkilerinin olumlu düzeyde olduğu, aile bireylerinin arasında güçlü bir bağ olduğu ortaya çıkmaktadır. Ergenlerin bir üst nesil olan büyükanne ve büyükbabaları ile ilişkilerini algılama biçimlerinin de olumlu olması sevindiricidir. Zira birçok araştırmada da belirtildiği gibi Türk toplumunun sosyal yapısını güçlü kılan başlıca unsur aile yapısının sağlam olmasıdır. Bu sonuçlar, toplumsal değişim hızının artmış olduğu son yüzyıllarda doğal olarak ortaya çıkan nesiller arası çatışmaların geniş aile içerisindeki kuşakların ilişkilerini önemli ölçüde bozmadığını göstermektedir.

Ergenin mutluluğunda ailenin rolü bu çalışmada bir kez daha görülmüştür. Ergenlerde alt yaş gruplarında mutluluk düzeyi biraz daha fazladır. Çekirdek ve geleneksel geniş ailede yaşayan ergenlerin mutluluk düzeyleri diğer aile gruplarına göre daha fazladır. SES yükseldikçe mutluluk düzeyi artmaktadır. Ayrıca, parçalanmış ailelerden gelen ergenlerin diğer aile gruplarındakilere göre daha az sevildiklerini, sorunlarıyla daha az ilgilenildiğini hissettikleri bulunmuştur.

Ergenlerin sorunlar karşısında verdiklerini ifade ettikleri tepkiler pek de iç açıcı değildir. Sorunlarını konuşarak halletmeye çalışanların oranının %45,6'da kaldığı, diğer ergenlerin duygusal, sözel ve fiziksel şiddet biçimlerini kullanarak sorunlara çözmeye çalıştığı görülmüştür.

Ergenlerin cinsellikle ilgili ilk bilgileri edindiği kişi/kurum cinsiyet ve aile tipine göre incelendiğinde; erkeklerde, tek ebeveynli ailelerde, parçalanmış ailelerde yaşayanlarda cinsellikle ilgili ilk bilgilerin alınmasında arkadaşların payının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. ERP08'de, ERP96'ye göre cinsellikle ilgili ilk bilgiyi 6-10 ve 11-13 yaşları arasında alan ergenlerin oranı artmışken, 14-15 ve 16-18 yaşlarında alan ergenlerin oranı azalmıştır. Yani, cinsellikle ilgili ilk bilgilenme yaşları düşmektedir.

Ergenlerin ergenlik öncesi döneme kıyasla en çok yaşadıklarını düşündükleri değişimlerin,

giyim-kuşama düşkünlük (%72,1), karşı cinse ilgide artış (%54,7), aile ve büyüklerle çatışmalarda artış (%40), fiziki görünümünden hoşnutsuzluk (%37), daha geçimsiz olma (%36,1) ve %33,2 ile aileden kopma, içe kapanma, çevre ile iletişim kuramama, okul başarısındaki düşüş, öğretmenlerle daha çok sorun yaşama olduğu görülmüştür.

Ailede şiddetin ergenleri ya şiddete yönelttiği ya da sorunlara karşı duyarsızlaştırdığı görülmektedir. Ergenin insanlar ile sorun yaşadığında ve öfkelenildiğinde sergilediği davranışlar hanedeki bireyler arasında kavga, dayak, sözlü hakaret gibi şiddet içerikli olayların yaşanma sıklığına göre anlamlı ölçüde farklılaşmıştır. Ailede şiddet içerikli olayların yaşanma sıklığı arttıkça ergenin sözel ve fiziksel şiddet uygulama oranı da artmıştır. Ayrıca, ailesinde sürekli şiddet yaşanan ergenlerin bir sorunla karşılaştığında aldırış etmeme davranışı, diğer gruplardan belirgin biçimde yüksektir.

Ailelerinde şiddeti hiç yaşamayan katılımcıların oranı %60,1, nadiren yaşayan katılımcıların oranı %25,1, ara sıra yaşayan katılımcıların oranı ise %11,7'dir. Kızlar erkeklere göre daha fazla şiddet yaşandığını düşünmektedir. Ergenlerin evde temel olarak sözel şiddete maruz kaldığı (%35,8), bunu %8,7 ile fiziksel şiddetin ve %0,6 ile cinsel şiddetin takip ettiği bulunmuştur. Evde ergene toplamda en fazla şiddeti uygulayanların babalar olduğu, bunu anne ve kardeşlerin takip ettiği görülmüştür.

Ergenlerin okulda en sık uğradığı şiddet biçimleri sözel (%27), fiziksel (%10) ve cinsel (%3) şiddet biçimleridir. Okulda ergene şiddet uygulayanların verildiği tablolar birlikte ele alındığında toplamda en fazla şiddeti uygulayanların öğretmenler olduğu, bunu arkadaşlar ve idarecilerin takip ettiği görülmüştür. Sözel ve fiziksel şiddet daha çok öğretmenler tarafından uygulanırken, cinsel şiddeti uygulayanların genellikle ergenin arkadaşları olduğu görülmüştür.

Katılımcılardan son bir yıl içerisinde sokakta sözel şiddete uğradığını belirten ergenlerin oranı %15,9, fiziksel şiddete uğradığını belirtenlerin oranı %8,5 ve cinsel şiddete uğradığını belirtenlerin oranı %7,2'dir. Bu veriler sokaktaki en yaygın şiddet türünün sözel şiddet olduğunu göstermektedir. Sokakta ergene toplamda en fazla şiddeti uygulayanların tanınmayan kişiler olduğu, bunu arkadaşların takip ettiği görülmüştür. Ayrıca, sokakta cinsel şiddet uygulayanların genellikle ergenin tanımadığı kişiler olduğu görülmüştür. Parçalanmış ailelerde ve akrabalarla yaşayan ergenlerin sokakta daha fazla cinsel tacize maruz kaldıklarını görülmüştür.

Araştırmamızda son bir yıl içerisinde bir başkasına sözel şiddet uyguladığını belirten ergenlerin oranının %33,3, fiziksel şiddet uygulayanların %21,2 ve cinsel şiddet uygulayanların %2,9 olduğu bulunmuştur. Ergenin kimlere şiddet uyguladığının verildiği tablolar birlikte ele alındığında en çok tanımadığı kişilere fiziksel şiddet, okul arkadaşlarına sözlü

şiddet uyguladıkları görülmektedir. Ayrıca, cinsel şiddet uygulama açısından tanınmayan kişilerin daha çok seçildiği görülmektedir.

Araştırmada, ergenlerin %4,5'inin yasalara aykırı davrandıkları için karakola ya da ıslah evine gittikleri görülmüştür. Evden kaçan ergenlerin evden kaçmalarına sebep olan başlıca nedenlerin ailevi sorunlar (%56,4), ailenin izin vermediği bir yere gitmek (%16,1), kız/erkek arkadaşlarıyla yaşadıkları sorunlar (%9,7) olduğu bulunmuştur.

Ergenleri intihara sürükleyen nedenlerin aile(%30,2), sevgilisiyle yaşadığı sorunlar (%18,4), aile baskısı (%11,7) olduğu gözlenmiştir. ERP96'da intihar girişiminde bulunan ergenlerin oranı %3,2 iken, ERP08'de %2,5'inin intihar girişiminde bulunduğu; intihar girişiminde bulunan ergenlerin oranında bir azalma olduğu bulgulanmıştır.

Sigara, alkol, esrar, bali-tiner ve ekstazi gibi bağımlılık yapan maddeleri en az bir kez kullanan ergenlerin oranları sırasıyla %24,7, %13,9, %1,9, %0,6, %0,5 olarak bulunmuştur. Her gün sigara içtiğini belirten ergenlerin oranı %15,3'tür.

Bağımlılık yapan maddelere başlama yaşları açısından bakıldığında, sigaraya başlama yaşının 5'e kadar düştüğü, sigaranın yoğun olarak kullanıldığı yaşların ise 12-16 yaşlar olduğu, alkole başlama yaşının 7'ye düştüğü, alkolün yoğun olarak kullanıldığı yaşların ise 13-16 yaşlar olduğu, Bali, tiner vb. maddeleri kullanmaya başlama yaşının 9, esrara başlama yaşının 9 olduğu bulunmuştur. Bağımlılık yapan maddelerin ilk deneme yaşları birlikte incelendiğinde bu maddeleri kullanmaya başlama yaş ortalamalarının sigara(13,49), bali-tiner (14,08), alkol (14,27), ekstazi (15,40) ve esrar (14,87) olduğu görülmüştür.

Araştırmada, ergenlerin dindarlık düzeylerinin oldukça yüksek olduğu bulunmuştur. Bir dine inanan, ibadetleri az ya da çok yerine getirenler ya da getirmeyenlerin oranı %98,8 olarak bulunmuştur. Herhangi bir dine inanmayan, din ve tanrı meselesi kendisini ilgilendirmediğini belirten ya da dinlere karşı olan ergenlerin oranı ise %1,1 olarak ortaya çıkmıştır. Aile modelinin olmadığı parçalanmış aileler, tek ebeveynli ailelerde dine karşı kayıtsız ya da karşıt olma oranları diğer aile gruplarından gelenlere göre daha yüksektir. Araştırmada ergenlerin hayalindeki başlıca mesleklerin öğretmenlik (%23,6), doktorluk (%11,8), polislik (10,7), mühendislik (%9,5), futbolculuk (%6,5), avukatlık (%6,4) olduğu görülmüştür.

Ünlü kişilerden örnek aldığı veya hayranlık duyduğu bir idolü olan ergenlerin oranı %29,8'dir. Bu ergenlerin idol olarak gördüğü başlıca kişiler İsmail YK (%9,7), Arda Turan (%2,6), Cristiano Ronaldo (%2,6), Gökhan Özen (%2,2), Grup Hepsisi (%2,2) ve Atatürk (%2,1)'tür.

Ergenlerin gelecekte başlıca beklentileri, iyi bir işe sahip olmak (%27,2), mutlu, huzurlu

ve güzel yaşamak (%17,5), iyi bir eğitim almak (%17,1)'tır. Bunların yanı sıra kariyer sahibi olmak (%10,3), evlenip aile kurmak ve mutlu bir yuvaya sahip olmak (%9,3), aile ve sevdikleriyle beraber olmak (%8,7) diğer gelecek beklentileridir. Gelecek beklentisi ülkeye, gelecek nesillere, insanlara faydalı bir şeyler bırakmak olan ergenlerin oranının %2,7 olması düşündürücüdür. Bu sonuçlar gençlerimizin, bireysel beklenti, mutluluk ve doyum, toplumsal beklenti ve mutluluğun önünde tuttuğunu, "bireysel" değerleri ağırlıklı olarak öne aldığını göstermektedir.

Ergenler gelecek hakkında büyük ölçüde karamsardır. Bu karamsarlık dünyanın geleceği hakkında daha belirgindir. Ancak, ergenlerin ülkemizin geleceği açısından karamsarlık oranı biraz daha düşüktür. Ergenlerin kendileriyle ilgili olumlu gelecek beklentileri ise %60 civarındadır. Bu sonuçlar gene ergenlerin bireysel beklenti, mutluluk ve doyumunu ön planda tuttuğunu göstermektedir.

Ergenlerin de büyükler gibi gördüğü en önemli sorunların başında işsizlik gelmektedir. Kamu kurumlarından işsizliğe çözüm bulunmasını isteyen ergenlerin oranı %53,9, yoksullara yardım yapılmasını isteyen ergenlerin oranı %36, yeni spor ve oyun alanlarının açılmasını isteyen ergenlerin oranı %20,6, çevre düzenlemesi isteyenlerin oranı %18,8, kütüphanelerin açılması (%12) ve trafik sorunlarına çözüm bulunmasını isteyenlerin oranı %8,7'dir.

Araştırmada ergenlerin en sık yaptıklarını belirttikleri aktivitelerin sırasıyla müzik dinlemek, spor yapmak, kitap okumak, gazete okumak, kafe-çay bahçesi türü mekânlara gitmek, sinemaya gitmek, tiyatroya gitmek, el işi yapmak, ve olduğu bulunmuştur. 15 yaş altındakiler ve kızlar ve üst SES'ten gelenler biraz daha fazla kitap okumaktadır. Parçalanmış aile veya akraba yanında yaşayan ergenlerin kitap okuma sıklığı diğer aile gruplarında gelenlere göre düşüktür.

Ergenlerin teknolojik aletler ve teknoloji kullanımı oldukça yaygındır. Bilgisayar ve internet ergenler için yeni bir toplumsal etkileşim alanı oluşturmaktadır. Ergenlerin %71,1'inin cep telefonuna, %51,9 bilgisayara sahiptir. Ergenlerin internet kullanım oranlarının kentlerde %71,6, kırsalda %54,7 olduğu görülmektedir. Ergenlerin %73,8'i sohbet etmek için interneti kullanırken ödev hazırlamak için interneti kullananların oranı %68,5, oyun oynamak için interneti kullananların oranı %59,1, haber okumak için interneti kullananların oranı %24,7'dir. İnternet ortamında sürekli görüşülen arkadaş grubu olan ergen oranı %73,7'dir.

Araştırmada ergenlerin günlük ortalama televizyon izleme süresi 2,8 saattir. 1-2 saat televizyon izleyen ergenlerin oranı %50, günde 3-4 saat televizyon izleyen ergenlerin oranı %38,4, günde 5 saat ve daha fazla izleyen ergenlerin oranı %11,2'dir. Türk dizilerini

izleyen katılımcıların oranı %65,6 iken, müzik programları izleyen katılımcıların oranı %32,5, Türk filmleri izleyenlerin oranı %19,7, yabancı film izleyenlerin oranı %18, spor programları %18, yarışma programları %14,5, haberler %12,5'dir Güncel haberleri okuyan ergenlerin oranı %39,1, spor haberleri okuyan ergenlerin oranı %31,9, magazin haberleri okuyan ergenlerin oranı %26,2, köşe yazarlarını okuyan ergenlerin oranı %12,1'dir.

Son olarak, ergenlerin en çok dinlediği müzik türünün Türkçe pop müzik (%29,5) olduğu tespit edilmiştir. En çok dinlenen diğer müzik türleri ise arabesk (%11), rock (%10,5), rap (%9,4) ve yabancı pop (%8,5)'tur. Buna karşın tarz ve içerik olarak yerli olan Türk Halk Müziği (%3,6) ve Türk Sanat Müziği (%1,1) dinleme oranları oldukça düşüktür.

ÖNERİLER

V. ÖNERİLER

- Her şeyden önce, GENÇLİĞİ KORUMA YASASI çıkarılmalıdır. Mevzuatta gençliğe ilişkin tüm düzenlemeler kodifiye edilerek bu yasaya aktarılmalıdır. Bu yasanın bir genel yasa değil, özel yasa olduğu vurgulanmalıdır.
- Göç alan yerlerde uyum sorunları oluşmaktadır. Kentlerde Gençlik Uyum ve Bütünleşme Merkezleri açılabilir. Bununla ilgili olarak belediyelerle işbirliği yapılabilir. MEB ve bağlı il-ilçe müdürlükleri ile üniversiteler bu işbirliğine dâhil edilebilir.
- Parçalanmış ailelerin çocukları daha sorunlu olmaktadır. Parçalanmış ailelerin ergen çocukları için Gençlik Rehabilitasyon Merkezleri kurulabilir. Bununla ilgili olarak belediyelerle işbirliği yapılabilir. MEB ve bağlı il-ilçe müdürlükleri ile üniversiteler bu işbirliğine dâhil edilebilir.
- Daha iyi bir ergen için daha iyi bir çocuk, daha iyi bir çocuk için daha iyi bir bebek; hepsi için daha iyi bir anne ve daha iyi bir baba lazımdır. Bu bağlamda anne-baba eğitimi yapan kurumlara destek verilebilir.
- Eğitimsiz annelerin çocuklarının eğitimsiz kalma oranları yüksektir. Çocukların-ergenlerin eğitimi için annelerin ve babaların eğitimi şarttır. Okuryazar olmayan ve sadece okuryazarlık seviyesinde kalmış anne ve babaların çeşitli kurslarla desteklenmesi mümkündür. Bunun için belediyelerle ve MEB ile ortak projeler yürütülebilir.
- Anne ve babaların çocukları ile etkileşim ve paylaşımları arasında önemli farklar bulunmaktadır. Ergenlerin babalarına yönelik algıları annelere göre oldukça olumsuzdur. Anneler çocukları için geçmiştekinden çok daha fazla çaba sarf etmekte, ergenin dünyasında başat bir konuma oturmaktadır. Bu süreçte annelerin çocuklarını eğitmede donanımlarının artırılmasına yönelik her tür programlar desteklenmelidir. Babaların çocuklarla ilgili daha fazla sorumluluk almasını sağlayacak, baba ve ergen arasındaki çatışmaları azaltacak yönde eğitim programları düzenlenmelidir. Anne ve babalara ulaşmada özellikle yerel yönetimler ve STK'ların daha etkin

olması gerekmektedir.

- Ergenin ruh sağlığını tehdit eden unsurlardan biri onların evde, okulda ve sokakta şiddete maruz kalmalarıdır. Evde yaşanan şiddetin anne ve babalara yönelik eğitimlerle azaltılabileceği açıktır. Ancak bu tür eğitimlerin daha yaygın hale gelebilmesi için medyanın da aktif rol alması, her tür STK ile işbirliği yapılarak üyelerine yönelik anne-baba eğitimlerinin organize edilmesine destek verilmelidir. Ayrıca, ailelere, aile meclisi kurmaları ve sorunlarını bu mecliste konuşarak halletmeleri önerilebilir.

- Şiddetten başka, ailelerde aile içi çatışmalar da görülmektedir. Temel sebepler televizyon, ders çalışma baskısı ve bilgisayar sorunları üzerine kurulmaktadır. Anne baba eğitimi programları bu sorunun halledilmesine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Bu ve başka ailesel sorunların çözümüne de katkı sağlamak üzere, geniş aile tipini özendirici yasal düzenlemeler yapılabilir (üç kuşağın birlikte ikâmeti halinde vergi indirimi, bina vergisi muafiyeti gibi); böylelikle hem daha demokratik bir aile modeline hem de daha gelişkin bir aile içi kontrol mekanizmasına yönelme sağlanır.

- Aile bireylerinin özellikle anne babanın desteklenmesi ile ergen için sağlıklı bir toplumsallaşmayı gerçekleştirebileceği aile modellerinin oluşturulması ile ergenlerin kendileri ve çevreleri ile daha barışık bir yaşam sürmesi sağlanabilecektir. Aile ve ergenin bir arada gerçekleştirebileceği sosyal, kültürel etkinliklerin türlerini artırmaya yönelik çalışmalar mutlaka desteklenmelidir. Özellikle, babaların aile süreçlerinde daha etkin olmalarının sağlanmasına yönelik çalışmalar hem aile hem de toplum için önemli katkılar sağlayacaktır.

- Ergenlerin hem akranları hem de büyüklerinden psikolojik destek alabilecekleri, sorunlarını paylaşabilecekleri yerel düzeydeki ortam ve kurumsallaşmalar da ergenlerin sorunlarının büyümeden çözülmesine katkıda bulunabilecektir. Ergenlerin özellikle çeşitli gönüllü kuruluşlarda görev almaları teşvik edilerek, birbirleri ile üretim ve paylaşımaya yönelik olarak karşılaşmaları, böylece kendilerine ve çevrelerine güven duymaları sağlanacaktır.

- Okulda da şiddet belirgin bir şekilde kendini göstermektedir. Okulda yaşanan şiddetin baş aktörleri öğretmenler ve ergenin arkadaşlarıdır. Bu sorun sıkı yaptırımlar ve daha iyi rehberlik hizmetleri ile önemli ölçüde giderilebilir. Anne-baba eğitimi seminerlerinin bir benzeri öğretmenler ve okul idarecileri için de düzenlenebilir. Okul ortamlarının ergenlerin duygusal tatminini sağlayacak şekilde tasarlanması, öğrencilerin daha fazla sportif ve sanatsal etkinliklere yöneltilmesi ile belli ölçüde başarı sağlanabilecektir. Aynı şekilde öğretmenlerin iletişim becerilerinin ve sosyo-ekonomik düzeylerinin geliştirilmesi sınıf mevcutlarının azaltılması

ile de okuldaki şiddet olaylarının azalmasına katkıda bulunulabilir.

- Elde edilen sonuçlardan anlaşıldığı kadarıyla, ergenlerin eğitim sistemi ile ilgili önemli şikâyetleri vardır. Ama okuldan uzaklaşmak ya da okula gitmemek gibi bir istekleri de yoktur. Bu durum önemli oranda, eğitim sisteminin ve eğitim kurumlarının kalitesi ile ilgili eksikleri akla getirmektedir.

- Ergelerin vakitlerinin büyük kısmını geçirerek toplumsallaştıkları, toplumun değerlerini ve birlikte yaşamayı öğrendikleri yerler olarak okullar ergenin gelişiminde anahtar bir fonksiyon icra etmektedir. Ancak, ergenlerin okul ortamları ile algıları yeterince olumlu değildir. Okullarda sosyal, sportif ve teknik imkânlar artırılarak, okullar arasındaki standart farklarının giderilmesi gerekmektedir. Ayrıca, okulların daha sevimli hale getirilmesi, öğrenci dostu mekânlara dönüştürülmesi gerekir.

- Okullarda rehberlik hizmeti oranı eskiye göre artmış ama her yerde bulunmamaktadır. Tamamlanması için MEB ile ilişki kurulmalıdır. Ayrıca, olan yerlerde de öğrenci rehberlik servisine gitmeyebilmektedir. Okullarda öğrencilere rehberlik hizmeti alma bilinci seminerleri düzenlenmesi için de MEB ile ilişki kurulabilir. Ayrıca, okul aile birliklerinin okuldaki rehberlik merkezi sorumlusuyla müşterek çalışması sağlanmalı, büyük okullardaki rehberlik sorumlusunun başka hiçbir görevi (ders, idare vb.) olmamalıdır. Okul aile birliği topluluklarına gençlik psikolojisi, rehberlik gibi konularda eğitim verilmelidir. Daha ilerisi için üniversitelerle anlaşarak bir pilot bölge uygulaması yapılabilir. Bu bağlamda, üniversitelerin ilgili bölümlerinden hocalarla bir takım oluşturularak rehberlik etkinliğinin artırılması için bir çalışma başlatılabilir. Bu projenin AB fonları ile finanse edilmesi mümkündür.

- Sokakta şiddet oranı çok yüksektir. Sokaktaki şiddetin başlıca nedenlerinden biri de ergen nüfusun önemli bir kısmının herhangi bir uğraşının olmamasıdır. Okula gitmeyen ya da çalışmayan ergenler bu anlamda başlıca risk unsurudur. Ülke düzeyinde başlatılacak kampanyalarla ergenlerin yaşamlarındaki bu verimli dönemleri sokaklarda geçirmeleri önlenmeli, ergenler mutlaka eğitime öğretime ve üretime yöneltilmelidir. Ayrıca, yasal boşluklar ve suçluların yeterince cezalandırılmaması da sokaktaki şiddetin varlığını devam ettirmesini kolaylaştırmaktadır. Bu sorunun asayiş boyutu elbette önemlidir ama ergenlerin öfke kontrolü sağlayabilmesi için okullarda seminerler düzenlenmesi gerekir. Özellikle, anne-baba eğitimi modelinin ergen modeli de geliştirilmeli ve ergenlere zorunlu seminer olarak verilmelidir.

- Gecekondu gençliğinin daha nitelikli meşguliyet alanlarına çekilebilmesi için belediyeler, MEB, Halk Eğitim Merkezleri, STK'lar, Kültür Bakanlığı ile işbirliği içinde bu semtlerde yeni sosyal ve kültürel örgütlenmelere girilebilir. Mesela,

belediyelerin kurduğu Bilgi Evleri ve düzenledikleri meslek edindirme kursları bunun güzel örneklerini oluşturmakta, ancak yetersiz kalmaktadır.

- Ergenlerin %7,5'i bir işte çalışmaktadır. Fakat çalışanların bazılarını sosyal güvencesi yoktur. Bakanlık'ın ilgili diğer bakanlıkla temasa geçip sıkı kontrol ve takip yapılmasını sağlaması mümkün olabilir. Bu takip, az da olsa vaki olan işyerinde şiddete maruz kalma durumuna da kısmî çözüm getirebilir.

- Bir şekilde, okul çağında iken iş hayatında olmak durumunda kalan çalışan ergenlerin çalışma koşullarının oldukça ağır olduğu bu araştırmada bir kez daha görülmüştür. Ergenlerin çalışma şartlarının iyileştirilmesi konusunda denetimlerin artırılması, çalışan ergenlerin mümkün olduğunca mesleki eğitimlerden yararlandırılmaları konusunda işverenlerin ve ailelerin teşvik edilmesi oldukça yararlı olacaktır.

- Öğrenci ergenlerin harçlığı ortalama olarak tatmin edici olsa da, dağılımı bozuktur ve yükse oranda bir kesimin harçlığı oldukça azdır. STKlarla ve yerel yönetimlerle ilişki kurularak ergenlerin burs imkânına kavuşturulması mümkündür.

- Çalışan ergenlerin maddi durumlarının kötü olması kadar, okumayı istememeleri de önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Ergenlerin gelecekte toplumsal üretim ve gelirden daha fazla pay alabilmeleri, öncelikle, eğitimlerini tamamlamaları ile mümkün olacaktır. Bu durumun oluşmasındaki faktörlerden birisi okul müfredatlarının ergenlere çekici gelmemesidir. Müfredatların günlük hayatla bağlantılarının derslerde daha fazla işlenmesi, okullarda uygulamalı, gözleme ve katılıma dayalı eğitimlerin artırılması faydalı olacaktır.

- Ergenlerin idol belirlemelerinde büyük dönüştürücüleri değil, magazinsel tipleri ön planda tuttıkları görülmektedir. İnsanlık çapındaki değerlerin ergenlerin gündemine girebilmesini sağlamak için okul-medya-internet üçgeninin daha işlevsel olarak kullanılabilmesi gerekir.

- Ergenlerin idol olarak gördüğü kişilerin genellikle sanatçı ya da futbolcular olduğu göz önünde tutulduğunda, toplumda eğitimin getirilerinin ergenlerce tatmin edici bulunmadığı anlaşılmaktadır denilebilir. “Kolay yoldan para kazanmak”, “köşeyi dönmek” gibi kavramlar giderek ergenlerin gündemine girmektedir. Medyada sürekli lüks yaşantıların ön plana çıkarılması, ergenlerin gerçekten koparak çeşitli fanteziler üreterek yaşama bağlanmaları sonucunu doğurmaktadır. Felakete sürüklendiğini düşündükleri bir dünyada kendileri ile ilgili olarak bu kadar iyimser olmaları ancak bu şekilde açıklanabilir.

- Ergenlerin toplumsal meselelere karşı duyarlılık düzeyleri düşüktür ve bireysellikleri ön plandadır. Okullarda her öğrenci tarafından yılda yirmi beş saat olarak

yapılması gereken toplum hizmeti çalışmaları uygulamalarının takip edilmesi gerekmektedir. Böylece, ergenlerin yakın çevrelerinden başlayarak toplumsal sorunlara daha duyarlı olmaları, topluma faydalı olma konusunda somut projelere dahil olmaları mutlaka sağlanmalıdır.

- Ergenlerin cinsellikle ilgili ana kaynakları hâlâ arkadaşlarıdır. Bu oran şu an ilköğretime devam edenlerde okul lehine artmaya başlamıştır. Bu durum okullarda cinsellikle ilgili son yıllarda verilen eğitimlerin bir yansıması olarak ortaya çıkmaktadır. Genel olarak bakıldığında ise doğru ve sağlıklı cinsel bilgi kaynağı edinmede aile ve okul dışı kaynaklar oransal olarak daha fazladır. MEB, Sağlık Bakanlığı, STK'lar, AÇEV, UNICEF ve üniversitelerle kurulacak ilişkilerle okullarda; yine anne baba eğitimi programları ile ailelerde sağlıklı ve doğru cinsel bilgi edinme imkânları artırılabilir. Cinsellik konusunda, ergenlerin, sorularına daha doğru ve sağlıklı yanıtlar bulabilmesi için mevcut programların artırılarak devam ettirilmesi gerekmektedir.
- Ergenler arasında intiharı düşünme oranları yüksek seviyededir. Bu tür bir ölümcül eylemi düşünme sebepleri daha çok aile ve sevgili kaynaklıdır. Aile ortamında kendisini ifade edemeyen ve gerçekleştiremeyen ergen, yaşamı hakkında anlamsızlık yaşamaya başlamaktadır. Kendisine en yakın olarak gördüğü ailesinden yeterince psiko-sosyal destek alamaması ergenin ruh dünyasında tahripkâr bir etki oluşturacaktır. Aile eğitimleri ve bunun ergen modeli bu oranın sıfıra yaklaştırılmasına büyük katkı sağlayacaktır.
- Bazı ailelerde ergenden beklenen bir şey yoktur. Bu durum, sorumsuz ve gelecek tahayyülü olmayan bir gençlik anlamına gelir. Anne-baba eğitimi bu konuda da önemli katkılar sağlayabilir.
- Ergenliğe uyum sağlamada sorun yaşama oranı düşündürücü seviyededir. Okullarda ergenliğin doğallığı üzerine seminerler verilmesi gerekir. Yine, aileden bilgi beslemesi yapılabilmesi için anne-baba eğitimlerine destek verilmesi iyi bir yoldur. Bu seminer gibi, ergen seminerleri de son derece işlevsel olacaktır.
- Ergenlerde özürlülük/engellilik algısı ve bilinci düşük seviyededir. Genelde özürlü hakları ile de aynı sorun vardır. Özellikle, okullarda ve işyerlerindeki özürlü ergenlerin/gençlerin ihtiyaç duyduğu psikolojik destek, araç gereç desteği, uygun iş ve işyerinde çalışma hakkını kullanabilme desteği, uygun okulda okuyabilme hakkını kullanabilme desteği ve kanunun verdiği diğer tüm hakları kullanabilme desteğinin sağlanabilmesi gibi alanlarda uygulamalar yapılmalıdır.
- Sigaraya başlama yaşı 5'e, alkol deneme yaşı 7'ye, bağımlılık yapan madde deneme yaşı 9-10'a düşmüştür. En başta, erişimi engelleyici yasal ve idari düzenlemeye gidilmesi gerekmektedir.

- Bu bağlamda; okulları, öğretmenleri, müdürleri, aileleri ve ergenleri eğitecek programlar kesinlikle müfredatın içine alınmalıdır. Aile içi kontrol için anne-baba eğitimleri, bireysel kontrol için ergen eğitimi semineri işlevsel olacaktır. Ayrıca, bu eğitimler denetlenmeli ve gerçekleştirilmesi konusunda ısrarcı olunmalıdır.
- Diğer taraftan, okul önlerinde satış yapanların ortadan kaldırılması şarttır. Onları herkes tanıyabilirken, asıl tanınması gerekenlerin tanınmaması-bilmemesi anlaşılır şey değildir.
- Şiddet gibi, madde kullanımı ve suça yönelmenin kaynakları da oldukça benzerdir. Özellikle, ailede yaşanan sorunlar arttıkça ergenlerin ev ortamından uzaklaşarak sokakta daha fazla vakit geçirmeye başlamaları, ekonomik sıkıntılar ve işsizlik nedeniyle ortak toplumsal değerlerden uzaklaşmaları, ergenleri riskli ve yıkıcı davranışlara yönlendirebilmektedir. Genç nüfusumuz en büyük sermayemiz olarak karşımızda dururken, aynı zamanda istihdam edilemediğinde ve olumlu faaliyetlere kanalize edilemediğinde en büyük toplumsal felaketlerin tetikleyicisi durumuna gelebilecektir.
- Ergenlerin kitap okuma oranı düşüktür. Rol modeller, ergenlerin daha çok ve daha nitelikli okumaları için değerlendirilebilir. Bakanlık, MEB ve Kültür Bakanlığı ile işbirliği içinde kitap okuma projesi başlatabilir. Bu projeye okullar, yayınevleri, yazarlar, şairler, gazeteciler, sanatçılar, televizyonlar, radyolar, internet siteleri vb. dahil edilmeli ve fakat özellikle gençliğin idolü konumundaki kişilerin görünürlüğünden faydalanılmamalıdır.
- Sanal gerçeklik, çocuk-ergen ve genç nesillerde, bizim “gerçeklik” dediğimiz olgunun yerini almaya başlamıştır. Bunun önlenmesi için internet kullanımının ailelerce sınırlanması şarttır. Bu bağlamda ailelerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu konuda da anne baba eğitimleri ve geliştirilecek olan ergen eğitimi modeli çok işlevsel olabilir. Ayrıca, internet kafelere şiddet oyunları için filtre zorunluluğu getirilmeli, sıkı denetim gerçekleştirilmeli, bu nedenle kapatılan internet kafenin kapısına niçin kapatıldığına ilişkin kararın asılı kalması zorunlu kılınmalıdır. Yargısal cezalardan ziyade, daha kolay gerçekleşen idari cezalara ağırlık verilmelidir.
- Günlük televizyon izleme oranı yüksektir. İnternetin oluşturduğu sanal gerçeklik kadar olmasa da, televizyon da önemli bir zarar-zıyan aracı olarak ergenleri tehdit etmektedir. Bu konuda da anne-baba eğitimleri ve geliştirilmesi önerilen ergen eğitimi modeli çok işlevsel olabilir.
- Nitelikli müzik dinleme oranı düşüktür. Bu konuda da anne-baba eğitimleri ve geliştirilecek olan ergen eğitimi modeli çok işlevsel olabilir. Ancak, müzik yayını yapılan mecraların nitelikli yayına teşvik edilmesi için -özellikle televizyonların-

Bakanlık'ın RTÜK ve diğer ilgili kurumlarla işbirliği yapması gerekir.

- Çalışmanın bütününden elde edilen sonuçlar doğrultusunda “birey olma” döneminde olan ergenlerin belli bir bireysel duyuş ve duruş sergileyebilme yeteneğinden uzak oldukları görölmektedir. Buradan hareketle ergenlerin bireysel, zihinsel, fiziksel ve dolayısıyla psikolojik yönlerini kuvvetlendirici eğitimler hazırlanmalıdır.
- Ergen Proflinin daha detaylı olarak ortaya konulması bakımından, okul rehber öğretmenleri ve ergenlerle derinlemesine görüşmelerin yapılacağı bir araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Böyle bir araştırma özellikle, eğitim kurumlarının ergen ihtiyaçlarını ve gelişimini daha iyi ölçüde karşılayabileceği bir yapıya dönüştürülmesi anlamında çok önemlidir.

**ADOLESCENT PROFILE
IN TURKEY
2008**

VI. ADOLESCENT PROFILE IN TURKEY

6.1. Introduction

The study of Adolescent Profile in Turkey was implemented in order to identify the current problem areas of adolescent population that composes an important part of Turkish population, to develop suggestions as a solution regarding these areas; to create a database as a basis for the national policies by producing an adolescent profile, to contribute to strategy developments focusing on consciousness of families and public opinion.

Youth, together with its adolescent period, is the most dynamic element of a society. This group is the one that is most difficult to be comprehended by the society. The so called group represents the future and energy of the society. The adolescent populations and family structures are given great importance in evaluating the social problems to construct a healthy future for a country in the short, medium, and long terms. Accordingly, in the studies focusing on family and society, the adolescents have not been neglected.

Turkey is known to have a strong social capital potential within the globally competitive environment due to its high young population rate. Taking into account the developed countries, with increasingly aging populations, who are expected to encounter problems related to transforming their social security systems in the near future, this consideration for Turkey seems plausible. We are also experiencing global changes that mostly transform the young populations. In this respect, the reliable data obtained from this study will contribute to our better understanding of the adolescents living in Turkey and comprehension of the psychological and sociological dynamics.

In adolescence definitions, quite different ages are introduced related to its beginning and ending. These definitions are developed relatively to the social roles and status changes related to specific ages in different cultures. Definition of adolescence is generally regarded as a mid-stage between childhood and maturity. 11 to 13 years of ages are accepted as the beginning of adolescence, and 17 to 24 years of ages as the ending in different resources (Yavuzer, 2005; Çelen, 2007; Steinberg, 2007). However, in Turkish society, the

age of 18 is regarded as the turning point from several aspects, and expectations from young people are characterized accordingly. Thus, in this study, the ending point of the adolescence period is accepted as the age of 18 (Kağıtçıbaşı, 2007). With adolescence, the feelings concerning emotional maturity, increasing interest in opposite sex, general social maturity, freedom of will, beginning of economic freedom, and recreative attempts like adults are experienced (Yavuzer, 2005). Specifically, the cognitive changes of an adolescent have considerable influences on psychological developments and social relations. The influence of intellectual development in adolescence on the behavior and evolution of an adolescent is as distinctive and important as in puberty. In a sense, adolescence is a critical period for the development of more complicated and improved inferences (Keating, 2004; Steinberg, 2007).

Furthermore, in adolescence, there is an identity investigation as an answer for the question "who am I?" The identity in adolescence is a sense that can exist through family links, relations with friends, occupational choices, social status and targets, and attitudes towards world and life. In other words, an individual sees him/herself as a person both different from everyone who has established meaningful links with others. The boundaries of ego are decisively identified, but relations with a specific environment and the world of common values are established. A person deprived of unity and permanence has also an ego but no identity. When identity sense is fairly improved, a person both sees him/herself as an autonomous individual, and feels to be embraced by the society. He/she reconciles being an autonomous person and a member of the society (Yörükoğlu, 1989).

The more complicated reasoning processes applied by an adolescent encourage him/her to make comparisons between ideas asserted, and help him/her keep many ideas in his/her mind simultaneously. Moreover, because the adolescents are more competent in recognizing hypothetical notions than children, they are more inclined to take the possible long-term consequences of choosing a specific route into consideration. These cognitive changes result in more developed decision-making processes and more improved independent behavior abilities (Steinberg, 2007).

6.2. Methodology of the Research

In this study, the quantitative research method and face-to-face interview technique of this method has been used.

6.2.1. Scope and Sample of the Research

The scope of the research is the adolescents living in Turkish Republic. The samples of all interviews conducted within the scope of research were determined in the way that represents NUTS1 by Turkish Statistical Institute (TUIK). As sampling type Multi-stage Stratified Cluster Probability Sampling was used. A sum of 5765 adolescents is

interviewed within the scope of research. 74,4% (4289) of these participants are living in urban areas, and 25,6% (1476) of them in rural areas. In urban-rural distinction, TUIK definitions and data have been taken as basis.

The survey was conducted in 65 provinces. These provinces are listed respectively: İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Konya, Adana, İçel, Antalya, Kocaeli, Manisa, Muğla, Gaziantep, Aydın, Balıkesir, Diyarbakır, Kayseri, Samsun, Trabzon, Denizli, Kahramanmaraş, Hatay, Eskişehir, Sakarya, Şanlıurfa, Afyon, Çorum, Sivas, Çanakkale, Tokat, Erzurum, Isparta, Kastamonu, Malatya, Tekirdağ, Zonguldak, Amasya, Kütahya, Elazığ, Yozgat, Ordu, Van, Erzincan, Kırşehir, Ardahan, Bilecik, Bitlis, Bolu, Burdur, Edirne, Giresun, Aksaray, Bartın, Karabük, Kilis, Ağrı, Kırklareli, Siirt, Sinop, Iğdır, Osmaniye, Nevşehir, Niğde, Batman, Şırnak, Rize. In aforementioned provinces, the urban-rural distinction has been taken as a base.

6.2.2. Data Collection Tool

The survey data were collected through a 94-question-questionnaire. The questionnaire is composed of 11 parts investigating the adolescent through different aspects. The first part investigates socio-demographic characteristics of the adolescent, migratory background of the family, the household conditions the adolescent lives and the physical qualities of the households; the second part investigates school-related issues of the students, education system and their satisfaction levels concerning school life; the third part investigates occupational fields of the workers, and their satisfactions derived from their work, their income and work hours; the fourth part investigates relations of the adolescents with their families and friends; the fifth part investigates personal characteristics in adolescence, emotions, behaviors; the sixth part investigates the adolescents' states of health; the seventh part investigates the risks they are encountered with and to what extent they are exposed to violence; the eighth part investigates their relations with religions; the ninth part investigates future expectations of the adolescents concerning our country, the world, and themselves; the tenth part investigates the activities they are engaging in during their leisure time, and the place of internet in their lives; and finally the eleventh part investigates their media-follow up behaviors.

6.2.3. Data Analysis

After data collecting and questionnaire checking processes of "Adolescent Profile in Turkey Research" were completed, all the data have been analyzed through relevant software. The frequency and percentage values of the data related to every question were calculated and interpreted. Moreover, the descriptive statistics for consistent variables and likert-type questions were calculated. Beside the descriptive statistics and frequency dispersions of the data obtained from the survey, the relations of the data with the variables such as

age, gender, family state, and socio-economic status were also cross-examined and interpreted. In these examinations, Chi-Square analysis was used.

In order to assess whether or not the average values of variables with respect to two-level variables showed differences, t test was applied for relevant independent groups. When more than two groups were concerned, variance analysis (ANOVA) was applied in order to test if there were differences between group averages. When there were differences between group averages, depending on homogeneity of the variances, different multiple comparison tests were used, and the source of the difference was identified. For internal consistency in likert-type questions, split half was applied; and for reliability, Cronbach's alpha was used.

6.3. Research Findings

6.3.1. Socio-Economic and Demographic State

74,4% of the adolescents who have participated the survey are living in urban areas, 25,6% of them in rural areas. 50,2% of them are in the 13-15 age group, and 49,8% of them are in the group of over 15 years of age. 51,4% of them are males and the rest (48,6%) are females. Almost half of students (51,8%) are students of high school. The percentage of the primary school students is 25,4%.

40% of the adolescents reside in locations apart from their original hometown. This situation indicates the prevalence of migration continuing in several waves since 1950. The chief causes of migration are; overcoming various economic troubles, unemployment, the cities' educational, health and cultural facilities, moving to the areas where relatives are gathered in order to benefit from relative solidarity.

Most of the adolescents within the scope of the research (85,1%) have nuclear type of family. The rest of the adolescents are living with extended families (8,4%), and with splitted single-parent families or living with relatives (5%).

It has been confirmed that 3,1% of the adolescents are A group, 9,2% B, 24% C1, 32,3% C2, 23,5% D and 7,8% of them are in the E SES group.

It was recognized that most of the mothers (89,5%) are housewives, and occupations of the fathers are varied in different occupation areas; in addition, 14,9% of the mothers and 3,8% of the fathers are illiterate, educational levels of the fathers are higher than the mothers'.

80,3% of the sampling is composed of students, 10,7% are unemployed, 6,15% are working, and 1,3% are both studying and working.

6.3.2. Studying Adolescents

When the adolescents' satisfaction levels with schools were investigated, it was found out that the highest satisfaction level is related to the teachers and the lowest is related to the country's general education system. Classroom capacities, gardens, social and sports facilities, management, security, curriculum and educational equipment in schools are at the middle satisfaction levels; and the satisfaction levels related to laboratory is lower.

73,1% of the students stated that they did not have an interview with the guidance counselor. In spite of the significant increases in guidance services, the rate of application for guidance services did not increase considerably. The worthy part of the studying adolescents (8,7%) denoted they are inflicted to disciplinary punishment. In contrast to the low rate of application for guidance services, the high rate of disciplinary punishments indicates that punishment method is frequently applied in order to solve the student-originated problems.

It has been observed that the average weekly allowance of the studying adolescents is 20,5 YTL, and that the adolescents taking allowance from their families spend it primarily on food, school-related needs and transportation; then for their recreational and hobbies needs.

6.3.3. Working Adolescents

It has been found out that most of the working adolescents' preference of working is based on rather emotional reasons such as enjoying working (24,4%) or not enjoying studying (31,9%) while 32,8% of adolescents claimed poverty to be the reason for their choice. The reasons such as weak connection of formal education curriculum to the real life, difficulties in putting the information learned in school into practice, and the need for too much time for transforming a study into a concrete product lead a considerable number of the students to lose interest in school lessons.

A significant amount of the working adolescents are working in the service sector. Most of the adolescents working on streets are under 15 years of age. Females mostly work in the textile sector while males work in the industrial sector.

19,1% of the working adolescents are deprived of one weekly rest day. 80,9% of them work over 40 hours in a week. According to the Labour Law, total weekly working duration of an adult is 45 hour. However, the percentage of those working over 60 hours in a week is 52,1%. The weekly average working duration is 57 hours; the daily average working duration is 9,75 hours. Only 47,9% of the working adolescents earn over 400 YTL, which is close to the minimum wage.

Within the context of violence, verbal violence types such as scolding, revilements, and

insults are the most common ones in work places. It has been observed that verbal and economic violence are most commonly used by business owners and supervisors whereas physical and sexual violence are used by colleagues together with those mentioned above. Despite all these factors, the participants have high levels of satisfaction for being employed.

6.3.4. Relations of Adolescents with Family and Friends

The rate of adolescents who can establish friendships with both genders is 50,8%. The subjects on which the adolescents talk about when they get together vary according to their gender and age; while subjects related to school, examinations, clothes, music, TV, series and family are mostly discussed by females rather than males; subjects related to sport, football, and sexual life attract mostly males' attentions.

The approval rate of pre-marriage friendship with the opposite sex is higher among those over 15 years of age, males, and upper SES groups. The adolescents living with traditional large families are more commonly against pre-marriage friendship with the opposite sex. The approval rate of pre-marriage sexual intercourse is higher among adolescents who are over 15 years of age, males, and upper SES groups.

Observations show that in Adolescent Profile in Turkey 2008 ("APT08"), the rates of the adolescents having no problems with families have increased, the rates of problems with younger brother have decreased, and the rates of those having problems with their mothers have increased compared to the rates in Adolescent Profile In Turkey 1996 ("APT96"). In APT08, it was observed that the rates of those sharing their problems with friends have considerably decreased (20%), instead, the mothers have become more effective in this matter. In APT08, the percentage of mothers in problem sharing has increased from 22,8% to 44,2%. The rates of those spending their free time with their friends (60,4%) and mothers (12,9%) have increased; the respective rates with fathers, brothers or sisters have decreased.

The evaluation of the relationships with family members show that the best relationships are established with the mothers, and the mothers take the leading role in spending free time with the adolescents. For adolescents, the mothers are the main references from which the first information related to sexuality is obtained. However, the mother is also the one with whom the adolescents mostly dispute. One of the most striking findings of the research is the considerable amount of increase in interactions between mothers and children. The mothers are, now, the persons with whom the problems are shared, from whom the main information is obtained, and with whom the free time is spent. Although the rates of spending free time with friends have increased compared to the rates in APT96, the friends are not performing social support functions in problem shar-

ing at the previously observed levels. However, in the cases of not having a family model, interactions with friends are fairly higher in every respect.

In the case of adolescents under the age of 15, family conflicts and disputes stem mostly from the matters such as watching TV, studying, and spending time on computers. In the case of adolescents over 15 years of age however, problems such as studying and going out more often pronounced in conflicts and disputes. The females' rates of having conflict/dispute in helping house work and clothing issues are fairly higher than males. In males, the problems such as staying out until late and going out to conflicts and disputes at higher levels. The rates of conflicts and disputes originating from issues such as watching TV and studying are higher in traditional and nuclear families. At the higher level SES groups, the rate of disputes and conflicts arising from spending too much time on computers increases.

As per the tasks expected from adolescents over 15 years of age, economic contribution expectations from males, and home-related expectations from females have increased. In addition, expectations of success in education from males and from adolescents under the age of 15 are higher.

6.3.5. Feelings, Behaviors, and Changes Arising from Adolescence

The importance and value of family's role in adolescents' happiness is clearly seen in this study. The happiness levels in sub-age groups are slightly higher. The happiness levels of those living with nuclear families and traditional/extended families are fairly higher, compared to those living in other family groups. As SES increases, the happiness level also increases. Besides, it is also found out that those having splitted families are shown relatively lower rates of affection than the ones living with other family groups; they also feel that their problems are cared for at lower levels.

The denoted responses of adolescents to the problems are not very pleasant. The percentage of those trying to solve problems by talking is only 45,6%; the rest indicated that they resort to emotional, verbal and physical violence in order to solve problems.

When the person/institution from where the adolescents obtain their first sexuality-related information is reviewed according to genders and household conditions, it has been discovered that the role of friends has increased in males and those living with splitted families. The transformations that the adolescents believe they go through during the adolescence period compared to their adolescence are mostly in the areas of fixation in clothing (72,1%), increasing interest in opposite sex (54,7%), increase in conflicts and disputes with the family members and elders (40%), dissatisfaction with their physical appearance (37%), being more fractious (36,1%), and (33,2%) splitting from family, inward closing, decrease in school success, more problems with teachers and absenteeism.

6.3.6. *Violence*

It has been observed that experiencing violence in family leads the adolescents to violence or to desensitization towards problems. The behaviors that adolescents show when they are having problems with others and when they get angry vary considerably depending on the frequency of violence such as fight, beating, and verbal revilements experienced between the family members at home.. As the frequency of having violence-oriented experiences increases at home, the percentage of resentment and inclination to verbal or physical violence also increases. Additionally, lack of concern towards problems is a distinctively frequent attitude that adolescents having continuous violence in their families show compared to the adolescents who do not experience violence at home.

The rate of having no violence in family is 60,1%, the rate of rarely having violence at home is 25,1% and of having occasional violence is 11,7%. Females feel that there is violence at home more than the males do. The adolescents are primarily exposed to verbal violence (35,8%) at home which is followed by physical violence (8,7%), and sexual violence (0,6%). Fathers are the primary demonstrators of violence at home followed by mothers and brothers or sisters.

The violence types experienced by adolescents in schools are verbal (27%), physical (10%), and sexual (3,0%) violence. When the tables that indicate the actors demonstrating violent behaviors on the adolescents are evaluated; it is denoted that the most inclined demonstrators of violence are, in turn, the teachers, friends, and the managers.

Percentage of participants stating that they have been exposed to verbal violence on the streets within the past one year is 15,9%. Those who have been exposed to physical violence are 8,5%, and to sexual violence is 7,2% within the same time period. These data indicates that the most prevalent violence type on streets is the verbal one. The demonstrators of violent behaviors on streets are: strangers, friends, and fathers; it is also found out that the adolescents with splitted families or living with relatives are more exposed to sexual abuse on streets. The survey also reveals that the rate of the adolescents who have demonstrated verbal violence in the past one year is 33,3%, physical violence is 21,2%, and sexual violence is 2,9%.

6.3.7. *Risky Behaviors and Use of Substances by Adolescents*

The survey has revealed that 4,5% of the adolescents have been taken to the police stations or to houses of corrections, for violating laws. Some of the adolescents (5,6%) stated they had attempted to run away from home. The main reasons for adolescents to run away from home are family problems (56,4%), going to the places prohibited by the family (16,1%), the problems related to the male/female friends (9,7%).

Some of the adolescents stated that they have attempted suicide. The factors leading

them to this behavior are families (30,2%), lover-related problems (18,4%), and pressure from family (11,7%). Comparing with APT96 according to which the percentage of the adolescents attempted suicide was 3,2%, in APT08, this percentage is 2,8%; and this value demonstrates the decrease in suicide attempts.

The rates of the adolescents who have tried addictive substances such as tobacco, alcohol, cannabis, glue (a kind of adhesive substance), and ecstasy, etc., at least for once, are respectively 24,7%, 13,9%, 1,9%, 0,6%, 0,5%. The rate of adolescents who state that they smoke everyday is 15,3%. When the frequency of addictive substance usage is analyzed according to the family conditions, it is found out that the adolescents not having a family model, especially having splitted families, having single-parent-families, and living with relatives are relatively more inclined than others to frequent usage of the addictive substances like tobacco, alcohol and cannabis.

The first-trial-ages of the addictive substances may be as young as the age of 5 for smoking, the age of 7 for alcohol, the age of 9 for thinner etc, and the age of 9 for cannabis. The ages of intensive smoking are 12-16 and the ages of intensive alcohol usage are 13-16. When the first-trial-ages of the addictive substances and the starting ages to use them are analyzed, it is observed that the average starting ages to use these substances are 13,49 for tobacco, 14,08 for glue, 14,19 for alcohol, 15,4 for ecstasy, and 14,8 for cannabis.

6.3.8. Relations of Adolescents with Religions

In this research, it is understood that piety levels of the adolescents are fairly high. Whether they fulfill the religious duties or not, their percentage of believing in a religion is 98,8%. The percentage of those not believing in a religion, and stating that they are not interested in spiritual matters, or remarking that they are against religions is 1%.

6.3.9. Future Expectations of Adolescents

From this study it is learned that being a teacher (23,6%), being a doctor (11,8%), being a policeman (10,7%), being an engineer (9,5%), being a footballer (6,5%), and being a lawyer (6,4%) are the primary occupations in the dreams of adolescents.

The rate of the adolescents idolizing a famous person is 29,8%. The famous people these adolescents see as idols are İsmail YK (%9,7), Arda Turan (%2,6), Cristiano Ronaldo (%2,6), Gökhan Özen (%2,2), Grup Hepsî (%2,2) and Atatürk (2,1).

Primary expectations of the adolescents from the future are having a good job (27,2%), happy, peaceful and pleasant living (17,5%), and having a good education (17,1%). Apart from these, having a career (10,3%), setting up a family by marrying and having a happy home (9,3%), being together with the families and loved ones (8,7%) are other future-related expectations. It is worrying to see that the rate of the adolescents whose future

expectation is to leave something beneficial for the country, future generations, and mankind is only 2,7%. These findings demonstrate that our youth bring mostly the “individual” values forward, and attach more importance to the individual expectations, happiness and satisfactions than to the social expectations and welfare.

%17,4 of adolescents is pretty much pessimistic about future. Concerning the future of the world, this pessimism is more explicit. But, for the future of our country, it is a little bit lower. These results, again, indicate that the adolescents give the individual expectations, happiness and satisfaction considerable priorities.

As per the most important problems, according to the adolescents, unemployment is at the first place among them. About the expectations from the public institutions, the rate of the adolescents expecting from the public institutions to create a solution to the unemployment problem is 34,9%, to help the poor is 23,3%, to open new sportive areas is 13,3%, to encourage environmental improvements is 12,2%, to establish libraries is 7,8%, and to take solution-oriented steps for the traffic jam is 5,6%.

6.3.10. Frequent Activities and Media-Follow-up Behaviors of the Adolescents

The most frequent activities the adolescents engage in are; listening to music, playing sports, reading a book, reading a newspaper, going to cafes, tea gardens, going to a movie, going to theatre, making handicrafts and etc. Adolescents under the age of 15, females, and upper SES groups read books more frequently. The frequency of reading books in splitted-family groups is lower than others.

Use of technological tools and facilities is very prevalent in adolescents. Computers and the internet create new ways of communication for them. 71,1% of the adolescents have mobile phones, and 51,9% of them have computers. The usage rates of the internet are 71,6% in urban areas, 54,7% in rural areas. 32,3% of the adolescents use the internet for conversations, 30% of them for their homeworks, 25,9% of them for playing games, and 10,8% of them for reading the news. The rate of the adolescents having internet-based friend groups and regularly communicating with these groups is 73,3%.

The daily average duration of watching TV in adolescents is 2,8 hours. The rate of those watching TV for 1-2 hours in a day is 50%, for 3-4 hours is 38,4%, for 5 hours and over is 11,2%. The rate of the participants watching Turkish TV series is 28,5%, of watching music programmes is 14,1%, of watching Turkish movies is 8,6%, of watching foreign movies is 7,8%, of watching sports programs is 7,8%, and of watching contests is 6,3%. As per reading newspapers, the rate of those reading the daily news is 26,5%, of the sport news is 21,6%, of the magazine news is 17,8%, and of the columnists is 8,2%.

Finally, it is detected that the type of music most commonly listened to is the Turkish popular music (29,5%). The other music types that are mostly listened to are arabesque

(11,0%), rock (10,5%), rap (9,4%), foreign popular music (8,5%). the listening rates of Turkish Folk Music and Turkish Art Music, which are indigenous to Turkey with their styles and contents, are pretty low, with 3,6% and 1,1% respectively.

6.4. Conclusion

Adolescent Profile in Turkey 2008 Research has found out general conditions of the adolescents, their ideas about various issues, future expectations, etc.

The findings obtained by the study demonstrate that we have encountered a problem area; however, the scientific approach proposes that “if the problem is identified, a solution can be generated”. The data gathered in APT08 have been examined in detail and elaborately analyzed. In this context, in the light of the data gathered, some suggestions as solution have also been developed. Considering the problems and the suggestions as a solution, the following can be announced.

Before all, The Law for Protecting the Youth must be enacted. All valid youth-related regulations must be included in the scope of this law, once modified or improved if necessary. And, it must be underlined that this law would be a special legislation and not a general legislation.

Adaptation problems arise in the destinations of migration. The Centers of Adaptation and Integration for the Youth may be established. This matter can be collaborated with municipalities. The Ministry of National Education (MoNE) and the relevant provincial-local directorates, and universities may also be included in this collaboration.

The children of splitted families are more problematic. For the adolescents of these types of families, The Youth Rehabilitation Centers could be established. This matter can also be collaborated with municipalities. MoNE and the relevant provincial-local directorates, and universities may also be included in this collaboration.

A better child for a better adolescent, a better baby for a better child, and better parents for all of them are necessary. In this respect, the training activities for parents conducted especially by AÇEV (Mother Child Education Foundation) and UNICEF and by Public Education Centers and other institutions have generated excellent results. By collaborating with such institutions, the scope of these kinds of projects can be enlarged to include the adolescents' mothers. Through small support schemes (financial support, place support, stationery support), big successes could be achieved.

The children of uneducated parents are more prone to lack of education. In order to provide children-adolescents with fair education, it is necessary to educate their parents. It is possible to support illiterate parents and the parents who are literate but not educated enough, with various training programs. Cooperative projects with local governments

and MoNE could be carried out.

There are considerable differences of perception concerning interactions and sharing, between children and parents. Fathers' perception of adolescents is quite negative compared to the mothers' perceptions. Compared to the past, mothers, nowadays, are more careful with their children and are taking an effective position in adolescents' lives. Therefore, all the programs focusing on the development of mothers should be encouraged. The training programs encouraging fathers to take on more responsibilities in childcare, and decreasing the conflicts between fathers and adolescents must be organized. It is necessary that especially the local governments and NGOs become more effective in reaching parents.

One of the factors threatening sanity of adolescents is exposure to violence at home, streets, and schools. It is explicit that home-based violence can be alleviated through parental education programs. However, to make these programs more prevalent, they should be supported by collaborations with NGOs, and the media must also take on an active role. In addition, family councils can be established to counsel families to help them overcome their problems.

In addition to violence, family conflicts have also come into prominence. The main causes are based on TV-watching, studying, and excessive computer-usage. Parental education programs would make remarkable contributions. As a support to cope with such problems, some legislation promoting the extended type of families could be enacted (for example, tax reduction, exemption of building tax, and etc., for the families with three generations). In this way, both more democratic family models and more improved in-family control mechanisms might be developed.

Through supporting the family members, especially parents, developments of healthier socialization models for adolescents, and a life more peaceful with themselves and with their environments could be achieved. The attempts focused on increasing the social and cultural activities that would bring parents and adolescents together must absolutely be supported. Particularly, the endeavors promoting the fathers to become more effective in family affairs would make significant contributions.

The local environments and institutions where adolescents can get psychological support from peers and older people may also be helpful for them to overcome their problems before they get more difficult. Promoting the adolescents to assume responsibilities especially in various volunteer institutions would strengthen their sense of confidence in themselves and their environment.

Violence in schools is apparent. The primary actors of this violence are teachers and friends of adolescents. This problem could be doped out to great extent through bet-

ter guidance services. An education program similar to the parental education can be arranged for school managers and teachers. A specific success could be achieved by designing the school environments to ensure emotional satisfactions of adolescents, and directing the adolescents to more activities related to sports and arts. Improving the communicative abilities and socio-economic levels of the teachers, and decreasing the numbers of the students in classrooms may yield preventive and deterrent results against the violent behaviors in schools.

From the data gathered it can be inferred that adolescents have serious complaints about the education system. However, they have no intention to drop out of school. This matter reminds us of the inadequacies of the education system and educational institutions.

Schools, places where the adolescents spend most of their time and learn social values and how to interact with others peacefully, play key roles in socialization of adolescents. However, the adolescents' perceptions of schools and school facilities are not satisfactory. Increasing the social, sportive and technical facilities, the differences in standards among schools should be balanced. Moreover, schools must be designed and decorated in a pretty and charming way so that the students regard them as friendly places.

Guidance services have been increased in schools, but they are not available everywhere. Collaboration should be made with MoNE in order to remove this deficiency. The seminars encouraging the students to apply more for the guidance services and establishing the consciousness of taking guidance services by the students may be organized within the scope of this collaboration. In addition, it must be ensured that parent-teacher associations should act in collaboration with the custodian of guidance services and this person must not hold an additional task (of lecture, management, etc.). The members of parent-teacher associations might also be given education about youth psychology and guidance. For upper-level practices, a pilot application can be implemented in collaboration with universities. A team might be established with the participation of relevant academicians, and a study might also be carried out to improve the efficiency of guidance services. It is possible to get funds from EU for this kind of projects.

The rate of violence on streets is quite high. One of the primary reasons for the violence on streets is that considerable amount of the adolescents have no occupation or engagement. Especially the adolescents who are not enrolled in schools or who are not working are under serious risk. Through some campaigns, the adolescents must cautiously be directed to schools, and it must also be ensured that they do not spend their valuable time on streets throughout their most productive ages. Furthermore, the legal shortages and inadequacies in the legal punishment system lead the violence on streets to maintain. The public security dimension of this matter is, of very important; however, seminars in schools should be organized in order to promote management and control of anger by

the adolescents. An adolescent education model similar to the parental education should be developed and the relevant seminars should also be compulsory for the adolescents.

Although the rate of slum youth is relatively low (2,9%), shanty towns are of the great consideration in our country. Collaboration can be established between municipalities, MoNE, Public Education Centers, NGOs, and Ministry of Culture to channel the slum youth to more beneficial occupational fields. For instance, the Knowledge Houses established by some municipalities are the vocational training centers that are good examples, but they are not sufficient.

7,8% of the adolescents are working. And some of the workers are deprived of the social security. A strict legal inspection by the relevant ministries concerning this matter is possible. This inspection may obviate the relatively lower violence at work.

In this study, it was detected again that working conditions of the adolescents who have to work at their school ages are quite heavy. Increasing the inspections focusing on improvement of these conditions, and encouraging parents and employers to help the adolescents benefit from vocational trainings would be beneficial.

Although the average allowances of the adolescent students seem satisfactory, the distribution rates are not fair; the allowance of a certain segment is too low. Providing them with scholarship facilities in collaboration with municipalities and NGOs is possible.

Unwillingness to study is as important an element as poor financial conditions of the working adolescents. In order for adolescents to get a better share from the national production and income in the future, it is necessary for them to complete an acceptable level of the educational processes. Another reason for unwillingness to study, according to some adolescents, is that the curriculum is not appropriate enough for their needs. Therefore, the daily-life-related dimensions of the curriculum may be emphasized in classes, and the frequency of applied education models encouraging students to participate actively in the related applications should be increased.

Adolescents more commonly idolize artists and footballers. School-media-internet triad must be evaluated in a more functional way that humanity-related values are included in the agenda of adolescents.

Considering the fact that the adolescents choose their idols mostly from artists or sportsmen, it can be inferred that educational yields are not regarded as satisfactory by the adolescents. The approaches such as "Making easy money" attract more of the interests of adolescents. Aspirations for the luxury lifestyles brought in the foreground by media impel the adolescents to create various fantasies and to dream away from reality.

The sensitivity levels of adolescents towards social issues are low. Individuality is in the

forefront of the adolescents' agenda. It is necessary to supervise the social service applications in which the students are obliged to participate for 25 hours in a year. This way, the adolescents may be more sensitive towards the social issues starting from their immediate environments, and they may also be more willing to participate in the projects beneficial for the society.

For the adolescents, the main reference points related to sexuality are still their friends. In primary schools, this proportion shows a little alteration from friends to the school. This alteration can be explained by the increase in sexual education examples in recent years. Generally speaking, sources for sexual information outside the family and schools are relatively more prevalent. The facilities providing true and healthy sexual information may be increased through collaborations with MoNE, Ministry of Health, AÇEV, UNICEF, and NGOs.

Inclination to commit a suicide is at high levels among adolescents. Reasons for this are mostly related to their families or lovers. The adolescents that cannot express themselves in family environments are more inclined to think of meaningfulness of life. Insufficient psychological support taken from families creates destructive impressions on the moods of the adolescents. To overcome this problem, the parental education and the adolescent model of this education may be helpful. In some families, there is no expectation from the adolescents. This situation may lead the adolescent not to think of future expectations. Parental education might also be helpful for this matter.

Adaptation to adolescence problems are at worrying levels. Some seminars indicating that the adolescence is a natural process should be arranged. Once again, parental support would play a key role in the solution of this problem.

Perception and awareness of being disabled by the adolescents are at low levels. The same problem exists with the rights of disabled people. Support should be provided to disabled adolescents schools and work places in the form of psychological support, instrumental support, social support and intellectual support (enables them to know their rights). Starting ages for consumption of cigarettes, alcohol and other addictive substances are as low as 5, 7 and 9-10 respectively. Prohibiting juridical and administrative legislations should be enacted. Programs to educate teachers, managers, and families must be included in the curriculum. For in-family control, parental education; and for individual control, adolescent education would be helpful.

On the other hand, drug dealers around schools must be kept away from schools. Although everybody knows them, no sanction is applied. The reason for the situation is yet to be understood.

The sources for substance usage and inclination to commit an offense are similar to the

sources of violence. Particularly, increasing problems in families lead the adolescents to grow away from family environments and to spend much of their time on the streets. When the financial problems and unemployment are added up to the current problems, the adolescent may become more inclined to try risky and destructive behaviors. The young population in Turkey is the biggest capital of the country. Therefore, alternative solutions to route the adolescents towards beneficial activities must be found.

The rate of reading habits of adolescents is quite low too. Role-models may be used to encourage them to read more books. A book-reading project should be launched by collaboration between MoNE and Ministry of Culture. Schools, publishing houses, authors, poets, journalists, artists, TV channels, radio stations, internet sites, and especially the famous people that the adolescents see as idols should be included in the project.

For the children, adolescents and generally young people, “virtual reality” has started to take the place of “actual reality”. In order to inhibit this course, some restrictions on internet usage should be imposed by families. Primarily, the families must be educated about this matter. Then, the education models focusing directly on the adolescents may also be efficient. Moreover, filtration obligation must be imposed on internet cafes in order to inhibit especially the violence-oriented computer games. Concerning this matter, internet cafes should be strictly inspected. In case of violation, the administrative sanctions which are easy to apply should be preferred rather than juridical punishments. For instance, when an internet cafe is closed because of this violation, a copy of the document indicating the reasons of this closure must be hanged on the door of the cafe.

The daily proportion of watching TV is high. Even though TV is not as threatening as internet, it may also leave negative effects on the adolescents’ developments. As suggested above, parental education model and adolescent education model might also be efficacious.

The rate of listening to high quality music is low. Through collaboration with RTÜK (Radio and Television Supreme Council) and the relevant ministry, encouraging the institutions to broadcast higher quality music is necessary.

According to the data gathered from the overall research, the adolescents are not adequately capable of expressing their individual stances and attitudes during the ages of “individualization”. In the wake of this evaluation, new education models improving their individual, intellectual, physical, and psychological qualities should be developed.

In order to present the adolescent profile in a more detailed way, a survey in which in-depth interviews can be conducted with the adolescents and the guidance counselors is needed. Such a survey is very important in terms of transforming the educational institutions to a structure that can meet the versatile needs of adolescent students.

KAYNAKÇA

KAYNAKÇA

Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼g¼. (1996). *T¼rk ailesinde adolesanların sorunları araştırması*. Ankara: Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼g¼.

Aks¼t, M. ve Batur, Z. (2007). *İnternet perspektifinde ergenlerin sosyalleşme ve iletişim kurma s¼reci*. 28.08.2008, <http://ab.org.tr/ab07/bildiri/134.doc>

Aktuğ, T. (2006). *Ergenlerde akran baskısı ve benlik saygısının incelenmesi*. Yayınlanmamış Y¼ksek Lisans Tezi, T.C. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstit¼s¼.

Arslandaş, D., nsal, A., Metintaş, S., T¼z¼n, M. ve Toker, S. (2007). Eskişehir İli kırsal alanında 10–15 yaş grubu öğrencilerde depresyon. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 29 (2), 77 – 84.

ASAGEM-T¼İK. (2006). *Aile yapısı araştırması*. Ankara: T¼İK Matbaası.

Atchoarena, D., & Charlotte, S. (2003) “Education and rural development: setting the framework”, *Education for rural development: towards new policy responses*. Paris: UNESCO Publishing.

Avcı, R. (2006), *şiddet davranışı g¼steren ve g¼stermeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevleri, ¼fke ve ¼fke ifade tarzları açasından incelenmesi*. Yayınlanmamış y¼ksek lisans tezi, T.C. ukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstit¼s¼.

Ayan, S. (2007). Aile içinde şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimleri. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 8(1), s. 206 – 214.

Bayraktar, E. B. (1999). *K¼yden kente g¼ç olgusuna bağlı olarak Diyarbakır il merkezindeki ilköğretim okullarında ortaya çıkan sorunlara ilişkin ¼ęretmen algıları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Dokuz Eyl¼l niversitesi Eğitim Bilimleri Enstit¼s¼.

Bayram, Y. (1998). *G¼neydoęu Anadolu B¼lgesi'nde i g¼ç sonrası gelişen travma sonrası stres bozukluğu ve diğer ruhsal sorunlar*. Uzmanlık tezi.

Bryman, A., & Cramer, D. (2005). *Quantitative data analysis for SPSS 12 and 13: A guide for social scientists*. New York: Psychology Press.

Cengizhan, Ç. (2003). Bilgisayar ve internet bağımlılığı. IX. Türkiye'de internet konferansında sunulan bildiri. *INETD İnternet Teknolojileri Derneği 2003 Konferansı* İstanbul.

Cerit, T. (2007). *Ergenlerin aile ilişkilerini algılamalarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, T.C. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ceyhan, E., Ceyhan, A. A. ve Gürcan, A. (2007). Problemlerle internet kullanımı ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7, s: 390-391.

Çelen, N. (2007). *Ergenlik ve genç yetişkinlik*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

Çetin, S., Bildik, T., Erermiş, T., Demiral, N., Özbaran, B., Tamar, M. ve Aydın, C. (2008). Erkek ergenlerde cinsel davranış ve cinsel bilgi kaynakları: Sekiz yıl arayla değerlendirme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(4), 390-397.

Çocuklarda ve gençlerde artan şiddet eğilimi ile okullarda meydana gelen olayların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan meclis araştırması komisyon raporu. 20 Kasım 2008, www.tbmm.gov.tr

Çuhadaroğlu, F. ve ark. (2004). Ergen ve ruhsal sorunları durum saptama çalışması. *Türkiye Bilimler Akademisi Raporları* (1. Basım) Ankara: TÜBİTAK Matbaası.

Danışık, D.N. (2005). *Ergenlerin sürekli öfke, öfke ifade tarzları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış tez, T.C. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demir, Ö.N., Baran, G.A., Ulusoy, D. (2005). Türkiye'de ergenlerin arkadaş-akran grupları ile ilişkileri ve sapmış davranışlar: Ankara örnekleme. *Bilig*, Kış/No: 32, 83 – 108.

Dikbayır, G. ve diğerleri. (2002). Gelirin çocuk istihdamı üzerindeki etkisi. *Türkiye'de Çalışan Çocuklar Semineri*, 2001 DİE-ILO, DİE Yayın No: 2534, Ankara.

Diñç, A. (2007). *Ergenlerde anne-baba tutumları ve dini yönelim*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, T.C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doğan, Y. (2008). İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin dinleme becerisinin geliştirilmesinde etkinlik temelli çalışmaların etkililiği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 261-286.

Durmuş, A. (2003). *Çocuğumu gençliğe ve hayata hazırlıyorum*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Durmuşoğlu N. ve Doğru Y.S.S., Çocukluk örseleyici yaşantılarının ergenlikteki yakın ilişkilerde bireye etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 238 – 246.

Düzköylü, A. (1995). *Kırsal alandan kente göç ve gecekonduların gençliğinin sorunları İstanbul Sultanbeyli gecekondular bölgesi*. Yayınlanmamış doktora tezi.

- Erbaş, A. K. (2006). Çoklu gösterimlerle problem çözme ve teknolojinin rolü. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(4), 88 -92.
- Erbil, N., Divan, Z. ve Önder, P. (2006). Ergenlerin benlik saygısına ailelerinin tutum ve davranışlarının etkisi, aile ve toplum, *Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3(10), 7-15.
- Erdem, Ü. ve Yazıcı, S. (2006), *Ergenlik döneminde psikososyal sorunlar ve depresyon, aile ve toplum*, T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları, 3(9),7-2.
- Ersoy, S. ve Nazik, M.H. (2006). Ergenlerde tüketicilik bilinç düzeyi üzerine bir inceleme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 315 -327.
- Eskin, M., Ertekin, K., Harlak, H. ve Dereboy, Ç. (2008). Lise öğrencisi ergenlerde depresyonun yaygınlığı ve ilişkili olduğu etmenler. *Türk Psikiyatri Dergisi*,19(4), 382 -389.
- Ereş, F. (2005). Eğitimin sosyal faydaları: Türkiye-AB karşılaştırması. *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, Özel sayı(167). 22 Aralık 2008.
- Güleç, G.ve Aksaray G. (2006). İntihar girişiminde bulunan gençlerin sosyo-demografik-sosyokültürel ve aile özelliklerinin değerlendirilmesi. *New Symposium Journal*, 44 (3), 141 -150.
- Gün, Z. ve Bayraktar, F. (2008). Türkiye’de iç göçün ergenlerin uyumundaki rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(2), 167-176.
- Gürdal, A. (2002). Fen öğretiminde metot ve teknikler. *İlköğretimde Fen/Fizik Eğitimi Sempozyumu ve İşlik Çalışması*, 3-4 Haziran 2002, Tekirdağ.
- Health statistics – key data on health 2002. 20 Aralık 2008*, <http://ec.europa.eu/eurostat/>
- Işıkhana, V. (2006). Ergenlerin aile içi şiddete maruz kalma durumları ve aile ilişkilerinin değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 17(2), 73 – 91.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Kültürel psikoloji kültürel bağlamda insan ve aile*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kaner, S. (2000). Ortopedik engelli ve engelli olmayan erkek ergenlerde benlik saygısı ve beden imajı. *Özel Eğitim Dergisi*, 2(4), 13 - 22.
- Kara,B., Hatun, Ş., Aydoğan, M., Babaoğlu, K. ve Gökalp,A.S. (2003). Kocaeli ilindeki lise öğrencilerinde sağlık açısından riskli davranışların belirlenmesi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 46(1), 30 – 37.
- Kaya, F., Serin, Ö. ve Genç, A. (2007). Eğitim fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin cinsel yaşamlarına ilişkin yaklaşımlarının belirlenmesi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6(6), 441 – 448.
- Kesen, N. F., Deniz, M. E. ve Durmuşoğlu, N. (2007). Ergenlerde saldırganlık ve öfke

düzeyleri arasındaki ilişki: yetiştirme yurtları üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı: 17.

Kılavuz, A. M.(2005). Anne baba örnek davranışlarının çocukların ve ergenlerin dinî kişiliğinin oluşumuna etkileri. *T.C. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*,14(2), 41 – 58.

Kokut, F. (2002). Lise öğrencilerinin problem çözme becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 177 – 184.

Köse, E. (2006). *Liseli ergenlerde kişilik ve sosyal desteğin yalnızlığa olan etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Kulaksızoğlu, A. (2005). *Ergenlik psikolojisi*. (5. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kuyucu, Y. (2007). *Boşanmış ailede yetişen ergenlerin bilişsel çarpıtmalarıyla benlik değeri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış doktora tezi, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Küçükkalay, M., Dulupçu, A. ve Turunç, Ö. (2000). *Dünyada ve Türkiye'de çocuk işgücü istihdamının sorunları ve önlenmesi*. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,5(1),103-118.

Landau, S., & Everitt, B.S. (2000). *A Handbook of statistical analyses using SPSS*. New York: CRC Press.

Mangır, M. ve Kandemir, F. (1993). Onyediy yaş grubu gençlerin kendini kabul düzeyini etkileyen bazı faktörler. *Aile ve Toplum Bilim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3(1), 50-57.

Meriç, B. (2007). *Boşanmış ailelerdeki ergenlerin uyum düzeylerini ve sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik bir grup rehberliği çalışmasının sınanması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Milli Eğitim Bakanlığı, Procter & Gamble Tüketim Malları Sanayi AŞ., Toplak İlaç ve Kimyevi Maddeler San Tic. A.Ş. *Ergenlik Dönemi Değişim Projesi (ERDEP)*.

Milli Eğitim Bakanlığı 2007-2008 örgün eğitim istatistikleri. 20 Kasım 2008, www.meb.gov.tr

Oğrak, A. (1998). *Göç, sosyal değişim ve bütünleşme: Güneydoğu Anadolu'dan İzmit'e göç eden aileler örneği*. Yayınlanmamış doktora tezi, Sakarya Üniversitesi.

Oral, E. A.(2004). *Ergenlik döneminde stresle başa çıkma: stresle başa çıkma programının geliştirilmesi ve etkinliğinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ögel, K. ve Aksoy, A. (2007). Tutuklu ve hükümlü ergenlerde madde kullanımı. *Bağımlılık Dergisi*,8(1), 11 – 17.

Ögel, K., Taner, S. ve Eke, C.Y. (2006). Onuncu sınıf öğrencileri arasında tütün, alkol ve

- madde kullanım yaygınlığı: İstanbul örnekleme. *Bağımlılık Dergisi*, 7, 18 – 23.
- Örsel, S., Canpolat, B.I., Akdemir, A. ve Özbay M.H. (2004). Diyet yapan ve yapmayan ergenlerin kendilik algısı, beden imajı ve beden kitle indeksi açısından karşılaştırılması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 15(1), 5-15.
- Özer, R. (1998). *Rehber öğretmenlerde tükenmişlik düzeyi, nedenleri ve çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Özgür, İ.İ., Demirbaş, H. ve Doğan, Y. B. (2005). Çıracılık eğitimine devam eden çalışan gençlerde alkol kullanımı üzerine bir çalışma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(4), 237-244.
- Özmen, D., Dündar, E.P., Çatinkaya, A., Taşkın, O. Ve Özmen E. (2008). Lise öğrencilerinde umutsuzluk ve umutsuzluk düzeyini etkileyen etkenler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9, 8-15.
- Sağlam, S. (2007). *Lise öğrencilerinin ana-baba iletişimi sosyal destek ve ana-baba tutumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarı, R. (2003). Gelir dağılımında eğitim faktörü: Kentsel bazda bir örnek. *AÜ. SBF Dergisi*, 58(2), 179-189.
- Selçuk, Z. (1994). *Eğitim Psikolojisi* (3.Baskı). Ankara: Atlas Kitapevi.
- Semerci, B. (2007). *Ergen Ruh Sağlığı*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Siyez, E. ve Siyez, D. M. (2007). Ergenlerin cinsel yaşam deneyimlerinin bazı psiko-sosyal değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Türk Üroloji Dergisi*, 33, 56-63.
- Steinberg, L. (2007). *Ergenlik*. Ankara:İmge Kitapevi.
- Suğur, S. ve Suğur, N. (1998). *Geleneksel toplumdaki modern topluma geçiş*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Şimşek, Z., Erol, N., Öztop, D. ve Özer, Ö.Ö. (2008). Kurum bakımındaki çocuk ve ergenlerde davranış ve duygusal sorunların epidemiyolojisi: Ulusal örnekleme karşılaştırmalı bir araştırma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(3), 235-246.
- T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi, Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı, 2005.
- TESEV. (2005). *Üniversite gençliği değerleri: Korkular ve umutlar*.
- TÜİK. (2000). “Hane halkı büyüklüğüne göre hane halkı sayısı” Nüfus İstatistikleri ve Projeksiyonlar. www.tuik.gov.tr
- TÜİK. (2006). *Çocuk İşgücü Araştırması*.
- TÜİK. (2008). “İntihar İstatistikleri” Demografik İstatistikler. www.tuik.gov.tr
- Tümekaya, S. (2005). Ailesi yanında ve yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 445-459.

Türkiye Araştırmacılar Derneği. *SES Araştırması* 2006, İstanbul.

Türk Gençliği Konuşuyor. 20 Aralık 2008, www.milliyet.com.tr/2005/09/14/guncel/agun.html.

Ulusoy, D., Demir, Ö. N. ve Baran, G. A. (2005), Ergenlik döneminde intihar algısı: Lise son sınıf gençliği örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22(1), 259-270.

Yavuzer, H., Meşeci, F., Demir, İ. ve Setrelin, Ç. (2005). Günümüz üniversite gençliğinin sorunları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 79-91.

Yavuzer, H. (2005). *Gençleri anlamak ana-babaların en çok sorduğu sorular ve cevaplarıyla*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yaycı, L. (2000). *Düşük benlik saygısı gösteren border zeka düzeyindeki Cerebral Palys'li ergen ve erken erişkinlerle yapılan grupta psikolojik danışmanın benlik saygısı ve anksiyete düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yenidünya, A. (2005). *Lise öğrencilerinde rekabetçi tutum, benlik saygısı ve akademik başarı ilkesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yogev, P. Ş. (2006). *Ergenlerde toplumsal cinsiyetin kazanılması aile, okul ve arkadaş etkisi*. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*, T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.

Yörükoğlu, A. (1989). *Gençlik çağı*(6.baskı). İstanbul: Özgür.

Yücel, N. (2008). *Kilolu ve obez kadınlarda obezite ve benlik saygısı ilişkisinin değerlendirilmesi*. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

EK-I
ÇAPRAZ TABLOLAR

EK-I

ÇAPRAZ TABLOLAR

Ek Tablo 1. Aile tipine göre ergenin eğitim hayatına katılma durumu(%)

	Hiç okula gitmemiş	En az ilköğretime gitmiş	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Çekirdek aile	3,0	97,0	100	4907
Geleneksel geniş aile	5,5	94,5	100	487
Tek ebeveynli aile	5,2	94,8	100	191
Parçalanmış aile	4,2	95,8	100	96
Akrabalar	2,8	97,2	100	72

x²: 86,585 serbestlik derecesi: 28 p=0,000

Ek Tablo 2. Bölgelere göre göç edenlerin asıl memleketi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Batı Karadeniz	336	14,6	14,9
Güneydoğu Anadolu	316	13,7	14,0
Orta Anadolu	286	12,4	12,7
Doğu Karadeniz	267	11,6	11,9
Kuzeydoğu Anadolu	266	11,5	11,8
Ortadoğu Anadolu	237	10,3	10,5
Akdeniz	134	5,8	6,0
Ege	131	5,7	5,8
Doğu Marmara	94	4,1	4,2
Batı Anadolu	81	3,5	3,6
Batı Marmara	62	2,7	2,8
İstanbul	40	1,7	1,8
Ara Toplam I	2250	97,6	100
Yurt dışı	52	2,3	
Cevap yok	3	0,1	
Ara Toplam II	55	2,4	
Toplam	2305	100	

Ek Tablo 3. Aile tipine göre asıl memlekette ikâmet etme durumu(%)

	Evet	Hayır	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Çekirdek aile	59,5	40,5	100	4907
Geleneksel geniş aile	71	29	100	487
Tek ebeveynli aile	58,1	41,9	100	191
Parçalanmış aile	43,8	56,3	100	96
Akrabalar	54,2	45,8	100	72

x²: 37,133 serbestlik derecesi:4 p=0,000

Ek Tablo 4. Ailenin bu şehre geldiği yere göre göç etme nedenleri(%)

	İl merkezi	İlçe merkezi	Bucak/köy
Ekonomik sebepler	40,4	46,6	49,3
İşsizlik	13,6	13,5	16,1
Akrabalarımızın burada olması	8,6	9,6	7,6
Tayin	13,1	7,0	1,6
Şehirde yaşama isteği	6,1	6,4	9,3
Evlilik	5,0	5,1	5,6
Eğitim	5,7	6,0	1,7
Zorunlu göç	3,9	2,1	4,9
Diğer	1,9	2,2	1,4
Fikrim yok	1,1	1,0	2,1
Cevap yok	0,7	0,7	0,4
Toplam Yüzde	100	100	100
Toplam Frekans	696	986	504

*Birden çok cevap alınmıştır.

Ek Tablo 5. Aile tipine göre ailenin göç etme nedenleri(%)

	Çekirdek aile	Geleneksel geniş aile	Tek ebeveynli aile	Parçalanmış aile	Akrabalar
Ekonomik sebepler	44,9	40,6	51,3	35,2	48,5
İşsizlik	13,8	18,2	15,0	16,7	9,1
Akrabalarımızın burada olması	8,8	8,4	8,8	5,6	3,0
Tayin	8,3	3,5	3,8	-	-
Şehirde yaşama isteği	6,5	8,4	3,8	16,7	12,1
Evlilik	5,1	7,0	2,5	3,7	15,2
Eğitim	4,5	2,8	7,5	11,1	3,0
Zorunlu göç	2,9	7,7	2,5	3,7	3,0
Diğer	1,7	0,7	2,5	5,6	6,1
Fikrim yok	1,9	1,4	2,5	-	-
Cevap yok	1,6	1,4	-	1,9	-
Toplam Yüzde	100	100	100	100	100
Toplam Frekans	1987	141	80	54	33

*Birden çok cevap alınmıştır.

Ek Tablo 6. Aile tipine göre ailenin bu şehre geldiği yer(%)

	İl merkezi	İlçe merkezi	Bucak/köy	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Çekirdek aile	32,6	44,5	22,8	100	1882
Geleneksel geniş aile	23	45,9	31,1	100	135
Tek ebeveynli aile	28,2	51,3	20,5	100	78
Parçalanmış aile	34,7	57,1	8,2	100	49
Akrabalar	33,3	33,3	33,3	100	33
x²:17,825 serbestlik derecesi:8 p=0,023					

Ek Tablo 7. Sosyal ve demografik özelliklere göre ikâmet edilen bina türü(%)

	Apartman dairesi	Müstakil ev	Gecekondu	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Kentsel	64,0	33,3	2,7	100	4227
Kırsal	24,6	72,1	3,3	100	1450
x²: 687,206 serbestlik derecesi:2 p=0,000					
Çekirdek aile	55,5	41,8	2,8	100	4831
Geleneksel geniş aile	36,7	60,6	2,7	100	482
Tek ebeveynli aile	48,9	46,8	4,3	100	188
Parçalanmış aile	71,3	23,4	5,3	100	94
Akrabalar	50,7	45,1	4,2	100	71
x²:83,762 serbestlik derecesi:8 p=0,000					
A	92,0	7,5	0,6	100	174
B	79,2	20,6	0,2	100	525
C1	62,4	36,5	1,2	100	1368
C2	46,2	50,6	3,2	100	1832
D	45,8	50,4	3,8	100	1336
E	39,4	52,5	8,1	100	442
x²: 434,537 serbestlik derecesi:10 p=0,000					

Ek Tablo 8. Aile tipine göre ikâmet edilen evin mülkiyet durumu(%)

	Kendimize ait	Kira	Lojman	Bir yakınıma ait	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Çekirdek aile	67,1	28,8	1,7	2,4	100	4902
Geleneksel geniş aile	75,8	18,3	0,6	5,3	100	487
Tek ebeveynli aile	63,9	29,8	1,0	5,2	100	191
Parçalanmış aile	45,3	49,5	2,1	3,2	100	95
Akrabalar	55,6	31,9		12,5	100	72
x²: 92,348 serbestlik derecesi:12 p=0,000						

Ek Tablo 9. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin çalışan veya öğrenci olma durumu(%)

	Öğrendiyim	Hem okuyorum hem çalışıyorum	Çalışıyorum	Öğrenci değilim çalışmıyorum	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	91,1	0,5	2,4	6,0	100	2895
15 yaş üzeri	68,4	2,1	10,7	18,8	100	2870
x²: 464,702 serbestlik derecesi:3 p=0,000						
Kız	84,4	0,4	2,1	13,1	100	2803
Erkek	75,5	2,1	10,7	11,7	100	2962
x²: 213,631 serbestlik derecesi:3 p=0,000						
Kentsel	81,3	1,5	6,6	10,6	100	4289
Kırsal	75,4	0,6	6,4	17,6	100	1476
x²: 56,369 serbestlik derecesi:3 p=0,000						
Çekirdek aile	80,9	1,3	6,1	11,8	100	4907
Geleneksel geniş aile	77,0	1,0	7,0	15,0	100	487
Tek ebeveynli aile	67,5	1,6	10,5	20,4	100	191
Parçalanmış aile	74,0	3,1	14,6	8,3	100	96
Akrabalar	69,4	2,8	6,9	20,8	100	72
x²: 45,469 serbestlik derecesi:12 p=0,000						
A	96,6	0,6	0,6	2,3	100	177
B	90,6	1,3	3,0	5,1	100	533
C1	85,2	1,1	5,7	8,0	100	1386
C2	79,5	1,4	5,8	13,3	100	1864
D	74,2	1,5	8,0	16,3	100	1355
E	62,0	1,3	14,0	22,7	100	450
x²: 225,639 serbestlik derecesi:15 p=0,000						

Ek Tablo 10. Cinsiyet ve sosyo-ekonomik statüye göre eğitim hayatındaki başarı düzeyi(%)

	Başarılı değilim	Kısmen başarılıyım	Başarılıyım	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Kız	2,3	26,2	71,5	100	2379
Erkek	6,2	40	53,7	100	2298
$\chi^2:169,565$ serbestlik derecesi:2 $p=0,000$					
A	3,5	20,9	75,6	100	172
B	3,9	27,6	68,6	100	490
C1	3,8	32,2	64,1	100	1194
C2	4,9	34,1	61	100	1505
D	3,7	35,9	60,4	100	1029
E	5,2	37,3	57,5	100	287
$\chi^2:31,327$ serbestlik derecesi:10 $p=0,001$					

Ek Tablo 11. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin eğitime devam etme isteği(%)

	Evet	Hayır	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Kız	98,7	1,3	100	2369
Erkek	97,3	2,7	100	2291
$\chi^2: 11,034$ serbestlik derecesi:1 $p=0,001$				
Kentsel	98,4	1,6	100	3539
Kırsal	96,9	3,1	100	1121
$\chi^2: 10,051$ serbestlik derecesi:1 $p=0,002$				
A	98,8	1,2	100	172
B	99,6	0,4	100	487
C1	98,5	1,5	100	1189
C2	97,7	2,3	100	1497
D	97,6	2,4	100	1027
E	96,2	3,8	100	288
$\chi^2: 14,911$ serbestlik derecesi:5 $p=0,011$				

Ek Tablo 12. Sosyal ve demografik özelliklere göre eğitim sisteminden memnuniyet(%)

	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	23,3	27,7	49,0	100	2649
15 yaş üzeri	39,8	30,7	29,5	100	2038
x²: 214,755 serbestlik derecesi:2 p=0,000					
Kentsel	32,8	29,9	37,3	100	3562
Kırsal	22,9	26,3	50,8	100	1125
x²: 69,617 serbestlik derecesi:2 p=0,000					
Çekirdek aile	30,5	29,9	39,6	100	4036
Geleneksel geniş aile	21,1	23,9	55,0	100	380
Tek ebeveynli aile	38,5	25,9	35,6	100	135
Parçalanmış aile	53,3	17,3	29,3	100	75
Akrabalar	44,2	21,2	34,6	100	52
x²: 63,674 serbestlik derecesi:8 p=0,000					
A	41,6	31,8	26,6	100	173
B	37,1	29,0	33,9	100	490
C1	28,6	32,4	39,0	100	1196
C2	29,6	28,2	42,2	100	1510
D	28,7	26,3	45,0	100	1029
E	31,1	27,3	41,5	100	289
x²: 45,791 serbestlik derecesi:10 p=0,000					

Ek Tablo 13. Sosyal ve demografik özelliklere göre eğitim alınan okuldan memnuniyet(%)

	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	13,0	13,0	74	100	1162
15 yaş üzeri	27,2	18,7	54,1	100	786
x²: 88,922 serbestlik derecesi:2 p=0,000					
Kentsel	20,1	15,8	64	100	1452
Kırsal	14,7	13,7	71,6	100	496
x²: 10,007 serbestlik derecesi:2 p=0,007					

Ek Tablo 14. Sosyal ve demografik özelliklere göre eğitim alınan sınıftan memnuniyet(%)

	Memnun değilim	Kısmen memnunum	Memnunum	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	8,6	14	77,3	100	1713
15 yaş üzeri	13,8	18,1	68,2	100	1191
x²:32,565 serbestlik derecesi:2 p=0,000					
Kentsel	12	16,1	71,9	100	2174
Kırsal	7	14,5	78,5	100	730
x²:16,822 serbestlik derecesi:2 p=0,000					
Çekirdek aile	10,8	16,2	73	100	2493
Geleneksel geniş aile	5,7	13	81,3	100	246
Tek ebeveynli aile	16,3	12,5	71,3	100	80
Parçalanmış aile	22,2	15,6	62,2	100	45
Akrabalar	14,7	-	85,3	100	34
x²:25,224 serbestlik derecesi:8 p=0,001					

Ek Tablo 15. Sosyo-ekonomik statüye göre ergenin rehberlik öğretmeni, rehber öğretmen veya psikolojik danışman ile özel bir problem ile ilgili görüşmüş olma durumu(%)

	Hayır	Evet	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
A	69,1	30,9	100	149
B	70,2	29,8	100	413
C1	70,2	29,8	100	914
C2	75,7	24,3	100	1205
D	75,2	24,8	100	811
E	72,4	27,6	100	225
x²:12,742 serbestlik derecesi:5 p=0,026				

Ek Tablo 16. Yaş gruplarına göre rehber öğretmen/psikolojik danışman ile en son görüşmede konuşulan konu(%)		
	15 yaş ve altı	15 yaş üzeri
Kişisel sorunlar	17,0	13,7
Ailevi sorunlar	25,2	16,4
Arkadaş ilişkileri	0,9	1,1
Okul/dersler/sınavlar	55,7	67,8
Maddi sorunlar	1,3	0,9
Toplam Yüzde	100	100
Toplam Frekans	548	444
$\chi^2: 16,799$ serbestlik derecesi:4 $p=0,002$		

Ek Tablo 17. Sosyal ve demografik özelliklere göre okul hayatı boyunca disiplin cezası alma durumu(%)				
	Hayır	Evet	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	92,4	7,6	100	2650
15 yaş üzeri	89,9	10,1	100	2033
$\chi^2: 9,114$ serbestlik derecesi:1 $p=0,003$				
Kentsel	90,6	9,4	100	3558
Kırsal	93,5	6,5	100	1125
$\chi^2: 9,204$ serbestlik derecesi:1 $p=0,002$				
Kız	96,2	3,8	100	2382
Erkek	86,2	13,8	100	2301
$\chi^2: 148,390$ serbestlik derecesi:1 $p=0,000$				

Ek Tablo 18. Sosyal ve demografik özelliklere göre okul hayatı boyunca alınan disiplin cezaları(%)*

	Uyan cezası	Okuldan uzaklaştırma	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Kız	85,9	14,1	100	85
Erkek	76,7	23,3	100	330
A	60,0	40,0	100	15
B	74,5	25,5	100	51
C1	76,3	23,7	100	114
C2	83,7	16,3	100	123
D	76,8	23,2	100	95
E	94,1	5,9	100	17

*Birden çok cevap alınmıştır.

Ek Tablo 19. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin ortalama haftalık harçlık miktarı(%)

	5 TL ve daha az	6 - 10 TL	11 - 20 TL	21 - 30 TL	31 - 40 TL	41 - 50 TL	51 TL ve üzeri	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	24,5	29	26,7	12,1	3,4	2,7	1,5	100	2272
15 yaş üzeri	7,8	19,5	29,6	20,1	6,4	10,1	6,6	100	1859
x2: 431,961 serbestlik derecesi:6 p=0,000									
Kentsel	14,6	24,7	28,8	16,3	5,4	6,4	3,9	100	3228
Kırsal	25,6	24,9	25,1	13,8	2,5	4,7	3,3	100	903
x2:72,107 serbestlik derecesi:6 p=0,000									
Kız	19,3	26,9	27,4	14,8	3,3	5,3	2,9	100	2108
Erkek	14,6	22,4	28,7	16,7	6,2	6,7	4,6	100	2023
x2:54,007 serbestlik derecesi:6 p=0,000									
A	2,3	9,3	27,3	26,7	5,2	14,5	14,5	100	172
B	8,4	18,5	25,9	21,3	8	10,9	6,9	100	475
C1	13,6	23,7	29,4	19,1	5,4	6	2,7	100	1128
C2	19,3	27,4	28	13,4	3,8	5,3	2,8	100	1312
D	22,2	28,3	28,8	11,5	3,5	3	2,7	100	837
E	31,9	26,6	22,2	7,2	4,3	4,3	3,4	100	207
x2: 332,423 serbestlik derecesi:30 p=0,000									

Ek Tablo 20. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin çalışmayı tercih etme nedeni(%)

	Çalışmayı sevdiğim için	Okumayı sevmediğim için	Maddi durumumuz iyi olmadığı için	Diğer	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	20,7	41,5	34,1	3,7	100	82
15 yaş üzeri	25,2	29,7	32,5	12,6	100	357
$\chi^2:8,383$ serbestlik derecesi:3 $p=0,039$						
A	-	-	100	-	100	1
B	59,1	22,7	13,6	4,5	100	22
C1	26,4	39,6	16,5	17,6	100	91
C2	27,3	28,8	32,6	11,4	100	132
D	22	33,1	34,6	10,2	100	127
E	9,1	28,8	57,6	4,5	100	66
$\chi^2:52,426$ serbestlik derecesi:15 $p=0,000$						

Ek Tablo 21. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin çalıştığı iş türü(%)*

	Sokakta çalışıyor	Aile işçisi	Sanayide işçi	Hizmet sektöründe işçi	Tarım işçisi	Tekstilde işçi	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	2,4	19,3	13,3	39,8	1,2	24,1	100	83
15 yaş üzeri	1,1	9,9	22,9	52,5	3	10,5	100	362
Kız	2,9	8,6	4,3	50	1,4	32,9	100	70
Erkek	1,1	12,3	24,3	50,1	2,9	9,3	100	375
Kentsel	1,5	10,2	23,3	50,1	0,6	14,3	100	343
Kırsal	1	16,7	13,7	50	9,8	8,8	100	102
Çekirdek aile	1,1	9,7	22	51,8	2,5	12,8	100	359
Geleneksel geniş aile	2,6	26,3	18,4	31,6	7,9	13,2	100	38
Tek ebeveynli aile	-	13,6	13,6	59,1	-	13,6	100	22
Parçalanmış aile	-	23,5	17,6	52,9	-	5,9	100	17
Akrabalar	14,3	-	28,6	42,9	-	14,3	100	7

***Birden çok cevap alınmıştır.Ek Tablo 22. Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin aylık kazancı(%)**

	50 TL ve daha az	51 -100 TL	101 - 200 TL	201 - 300 TL	301 - 400 TL	401 - 500 TL	501 TL ve üzeri	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	9,1	7,8	22,1	18,2	15,6	6,5	20,8	100	77
15 yaş üzeri	2	3,5	9,2	13,5	19,3	19,9	32,6	100	347
x²:32,113 serbestlik derecesi:6 p=0,000									
Kız	3,1	1,5	13,8	15,4	24,6	20	21,5	100	65
Erkek	3,3	4,7	11,1	14,2	17,5	17	32	100	359
x²:5,491 serbestlik derecesi:6 p=0,483									
Kentsel	3,3	3,9	10,4	13,4	17,6	19,7	31,6	100	335
Kırsal	3,4	5,6	15,7	18	22,5	9	25,8	100	89
x²:9,502 serbestlik derecesi:6 p=0,147									

Ek Tablo 23. Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergen kazancını nasıl/kimin için harcadığı(%)

	Çoğunu kendi ihtiyaçlarım/ zevklerim için harcıyorum	Bir kısmını benim bir kısmını ailemin ihtiyaçları için harcıyorum	Çoğunu ailemin ihtiyaçları için harcıyorum	Para almıyorum	Paramı biriktiriyorum	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	26,5	27,7	44,6	1,2	-	100	83
15 yaş üzeri	28,7	30,9	40,1	-	0,3	100	362
Kız	29,4	27,9	42,6	-	-	100	68
Erkek	28,1	30,8	40,6	0,3	0,3	100	377
Çekirdek aile	31,1	30,3	38,1	0,3	0,3	100	357
Geleneksel geniş aile	20,5	30,8	48,7	-	-	100	39
Tek ebeveynli aile	13	30,4	56,5	-	-	100	23
Parçalanmış aile	23,5	41,2	35,3	-	-	100	17
Akrabalar	-	14,3	85,7	-	-	100	7
A	100	-	-	-	-	100	2
B	39,1	47,8	13	-	-	100	23
C1	41,3	25	32,6	-	1,1	100	92
C2	31,8	27,3	40,2	0,8	-	100	132
D	19,5	36,7	43,8	-	-	100	128
E	14,7	26,5	58,8	-	-	100	68

Ek Tablo 24. Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin yaptığı işten memnuniyet düzeyi(%)*

	Hiç memnun değilim	Memnun	Kısmen memnunuzum	Memnunuzum	Çok memnunuzum	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	2,4	7,2	8,4	54,2	27,7	100	83
15 yaş üzeri	8,8	3,8	15,7	44,5	27,2	100	364
x²: 9,195 serbestlik derecesi:4 p=0,056							
Kız	8,6	5,7	11,4	44,3	30	100	70
Erkek	7,4	4,2	14,9	46,7	26,8	100	377
x²:1,167 serbestlik derecesi:4 p= 0,884							
Kentsel	7	4,4	13,4	45,9	29,4	100	344
Kırsal	9,7	4,9	17,5	47,6	20,4	100	103
x²: 4,137 serbestlik derecesi:4 p= 0,388							
Çekirdek aile	8,1	4,2	14,2	44,2	29,4	100	360
Geleneksel geniş aile	5,1	2,6	10,3	64,1	17,9	100	39
Tek ebeveynli aile	9,1	4,5	18,2	54,5	13,6	100	22
Parçalanmış aile	-	5,9	11,8	52,9	29,4	100	17
Akrabalar	14,3	14,3	28,6	28,6	14,3	100	7
x²: 13,762 serbestlik derecesi:16 p= 0,619							
A	100	-	-	-	-	100	2
B	4,3	4,3	17,4	43,5	30,4	100	23
C1	8,7	3,3	15,2	43,5	29,3	100	92
C2	6,7	3,7	10,4	46,3	32,8	100	134
D	5,5	4,7	12,6	52,8	24,4	100	127
E	10,1	7,2	23,2	40,6	18,8	100	69

Ek Tablo 25. Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin çalışma ortamından duyduğu memnuniyet düzeyi(%)*

	Hız memnun değilim	Memnun	Kısmen memnununum	Memnununum	Çok memnununum	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	2,4	2,4	9,6	56,6	28,9	100	83
15 yaş üzeri	7,4	3	11,5	46,6	31,5	100	365
x2: 4,452 serbestlik derecesi:4 p= 0,348							
Kız	7,1	1,4	10	52,9	28,6	100	70
Erkek	6,3	3,2	11,4	47,6	31,5	100	378
x2: 1,274 serbestlik derecesi:4 p= 0,866							
Kentsel	5,8	2,9	10,4	47,2	33,6	100	345
Kırsal	8,7	2,9	13,6	52,4	22,3	100	103
x2: 5,468 serbestlik derecesi:4 p= 0,243							
Çekirdek aile	7,2	2,8	10,5	46	33,5	100	361
Geleneksel geniş aile	2,6	2,6	10,3	66,7	17,9	100	39
Tek ebeveynli aile	9,1	-	18,2	50	22,7	100	22
Parçalanmış aile	-	5,9	11,8	52,9	29,4	100	17
Akrabalar	-	14,3	28,6	42,9	14,3	100	7
x2: 17,563 serbestlik derecesi:16 p= 0,350							
A	50	-	-	-	50	100	2
B	8,7	-	17,4	39,1	34,8	100	23
C1	5,4	3,2	8,6	48,4	34,4	100	93
C2	6	3	9	47,8	34,3	100	134
D	4,7	3,1	9,4	55,9	26,8	100	127
E	10,1	2,9	20,3	40,6	26,1	100	69
x2: 22,888 serbestlik derecesi:20 p= 0,294							

Ek Tablo 26. Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin çalışma arkadaşlarının ona karşı olan davranışlarından memnuniyeti(%)*

	Hiç memnun değilim	Memnun	Kısmen memnunun	Memnunun	Çok memnunun	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	1,3	2,5	7,5	52,5	36,3	100	80
15 yaş üzeri	4,7	2,5	11,8	49	32	100	363
x²:3,549 serbestlik derecesi:4 p= 0,471							
Kız	5,8	1,4	11,6	50,7	30,4	100	69
Erkek	3,7	2,7	11	49,5	33,2	100	374
x²:1,128 serbestlik derecesi:4 p= 0,890							
Kentsel	4,4	2,3	9,7	48,1	35,5	100	341
Kırsal	2,9	2,9	15,7	54,9	23,5	100	102
x²:7,246 serbestlik derecesi:4 p= 0,123							
Çekirdek aile	4,2	2,8	9,8	48,6	34,6	100	358
Geleneksel geniş aile	2,6	-	15,8	60,5	21,1	100	38
Tek ebeveynli aile	9,1	-	18,2	50	22,7	100	22
Parçalanmış aile	-	-	12,5	50	37,5	100	16
Akrabalar	-	14,3	28,6	28,6	28,6	100	7
x²:17,084 serbestlik derecesi:16 p= 0,380							
A	100	-	-	-	-	100	2
B	4,5	-	9,1	40,9	45,5	100	22
C1	4,3	2,2	8,7	53,3	31,5	100	92
C2	3,8	1,5	10,6	47,7	36,4	100	132
D	1,6	3,9	11	52,8	30,7	100	127
E	5,9	2,9	16,2	47,1	27,9	100	68

Ek Tablo 27. Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin işyerindeki yöneticilerin ona karşı olan davranışlarından memnuniyeti(%)*

	Hiç memnun değilim	Memnun	Kısmen memnunum	Memnunum	Çok memnunum	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	1,2	4,9	8,6	49,4	35,8	100	81
15 yaş üzeri	7,2	6,3	11	44,9	30,6	100	363
x2:5,257 serbestlik derecesi:4 p= 0,262							
Kız	5,7	7,1	8,6	44,3	34,3	100	70
Erkek	6,1	5,9	11	46	31	100	374
x2:0,728 serbestlik derecesi:4 p= 0,948							
Kentsel	5,6	5,3	9,1	45,6	34,5	100	342
Kırsal	7,8	8,8	15,7	46,1	21,6	100	102
x2: 9,741 serbestlik derecesi:4 p= 0,045							
Çekirdek aile	5,9	6,1	10,9	44,7	32,4	100	358
Geleneksel geniş aile	5,3	2,6	7,9	60,5	23,7	100	38
Tek ebeveynli aile	13,6	-	13,6	54,5	18,2	100	22
Parçalanmış aile	5,9	11,8	-	35,3	47,1	100	17
Akrabalar	-	14,3	28,6	14,3	42,9	100	7
x2: 18,647 serbestlik derecesi:16 p= 0,287							
A	100	-	-	-	-	100	2
B	4,3	8,7	13	39,1	34,8	100	23
C1	6,5	4,3	11,8	47,3	30,1	100	93
C2	5,3	6,8	9,8	40,2	37,9	100	132
D	4	4,8	10,3	50,8	30,2	100	126
E	8,8	8,8	10,3	48,5	23,5	100	68

Ek Tablo 28. Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin işyerinde sözlü şiddete maruz kalma durumu(%)*

	Hiçbir zaman şiddete maruz kalmayan	Şiddete maruz kalan	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	84,3	15,7	100	83
15 yaş üzeri	85,3	14,7	100	367
x²:0,048 serbestlik derecesi:1 p= 0,826				
Kız	88,6	11,4	100	70
Erkek	84,5	15,5	100	380
x²:0,783 serbestlik derecesi:1 p= 0,376				
Kentsel	86,2	13,8	100	347
Kırsal	81,6	18,4	100	103
x²:1,334 serbestlik derecesi:1 p= 0,248				
Çekirdek aile	85,4	14,6	100	362
Geleneksel geniş aile	87,2	12,8	100	39
Tek ebeveynli aile	78,3	21,7	100	23
Parçalanmış aile	94,1	5,9	100	17
Akrabalar	85,7	14,3	100	7
x²:2,084 serbestlik derecesi:4 p= 0,720				
A	50	50	100	2
B	87	13	100	23
C1	91,5	8,5	100	94
C2	85,1	14,9	100	134
D	89,1	10,9	100	128
E	69,6	30,4	100	69

Ek Tablo 29. Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin işyerinde fiziksel şiddete maruz kalma durumu(%)*

	Hiçbir zaman şiddete maruz kalmayan	Şiddete maruz kalan	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	98,8	1,2	100	83
15 yaş üzeri	98,9	1,1	100	367
x2:0,008 serbestlik derecesi:1 p= 0,928				
Kız	100	-	100	70
Erkek	98,7	1,3	100	380
x2:0,931 serbestlik derecesi:1 p= 0,334				
Kentsel	99,1	0,9	100	347
Kırsal	98,1	1,9	100	103
x2:0,839 serbestlik derecesi:1 p= 0,360				
Çekirdek aile	98,6	1,4	100	362
Geleneksel geniş aile	100	-	100	39
Tek ebeveynli aile	100	-	100	23
Parçalanmış aile	100	-	100	17
Akrabalar	100	-	100	7
x2:1,201 serbestlik derecesi:4 p= 0,878				
A	100	-	100	2
B	100	-	100	23
C1	98,9	1,1	100	94
C2	100	-	100	134
D	96,9	3,1	100	128
E	100	-	100	69
x2:7,288 serbestlik derecesi:5 p= 0,200				

Ek Tablo 30. Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin işyerinde cinsel şiddete maruz kalma durumu(%)

	Hiçbir zaman şiddete maruz kalmayan	Şiddete maruz kalan	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	98,8	1,2	100	83
15 yaş üzeri	98,9	1,1	100	367
$\chi^2: 0,008$ serbestlik derecesi:1 p= 0,928				
Kız	98,6	1,4	100	70
Erkek	98,9	1,1	100	380
$\chi^2: 0,076$ serbestlik derecesi:1 p= 0,783				
Kentsel	99,4	0,6	100	347
Kırsal	97,1	2,9	100	103
$\chi^2: 3,945$ serbestlik derecesi:1 p= 0,047				
Çekirdek aile	98,6	1,4	100	362
Geleneksel geniş aile	100	-	100	39
Tek ebeveynli aile	100	-	100	23
Parçalanmış aile	100	-	100	17
Akrabalar	100	-	100	7
$\chi^2:1,201$ serbestlik derecesi:4 p= 0,878				
A	100	-	100	2
B	91,3	8,7	100	23
C1	97,9	2,1	100	94
C2	99,3	0,7	100	134
D	100	-	100	128
E	100	-	100	69
$\chi^2: 15,324$ serbestlik derecesi:5 p= 0,009				

Ek Tablo 31. Sosyal ve demografik özelliklere göre çalışan ergenin işyerinde ekonomik şiddete maruz kalma durumu(%)

	Hiçbir zaman şiddete maruz kalmayan	Şiddete maruz kalan	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	94	6	100	83
15 yaş üzeri	95,4	4,6	100	367
x2:0,282 serbestlik derecesi:1 p= 0,595				
Kız	95,7	4,3	100	70
Erkek	95	5	100	380
x2:0,065 serbestlik derecesi:1 p= 0,799				
Kentsel	94,5	5,5	100	347
Kırsal	97,1	2,9	100	103
x2: 1,122 serbestlik derecesi:1 p= 0,290				
Çekirdek aile	95,3	4,7	100	362
Geleneksel geniş aile	97,4	2,6	100	39
Tek ebeveynli aile	91,3	8,7	100	23
Parçalanmış aile	94,1	5,9	100	17
Akrabalar	85,7	14,3	100	7
x2:2,553 serbestlik derecesi:4 p= 0,635				
A	100	-	100	2
B	95,7	4,3	100	23
C1	96,8	3,2	100	94
C2	94,8	5,2	100	134
D	93,8	6,3	100	128
E	95,7	4,3	100	69
x2:1,285 serbestlik derecesi:5 p= 0,936				

Ek Tablo 32. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin arkadaşlarının cinsiyete göre dağılımı(%)

	Hiç arkadaşım yok	Arkadaşlarım çoğunlukla kız	Arkadaşlarım çoğunlukla erkek	Arkadaşlarım hepsi kız	Arkadaşlarımın hepsi erkek	Her iki cinsten de eşit sayıda arkadaşlarım var	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	0,8	18,5	17,2	8,4	7,3	47,8	100	2892
15 yaş üzeri	1,2	13,7	17,1	7,1	7,1	54	100	2865
x²:36,964 serbestlik derecesi:5 p= 0,000								
Kız	1,4	28,4	3,9	14,5	1,1	50,8	100	2799
Erkek	0,6	4,5	29,6	1,4	13,0	50,9	100	2958
x²: 1684,311 serbestlik derecesi:5 p= 0,000								
Kentsel	0,9	16,1	16,8	6,4	6,5	53,3	100	4283
Kırsal	1,4	16,2	17,9	11,5	9,2	43,8	100	1474
x²:70,162 serbestlik derecesi:5 p= 0,000								
A	1,1	15,3	11,9	4	3,4	64,2	100	176
B	0,9	16,4	14,3	5,1	3,4	60	100	532
C1	0,9	15,2	15,1	4,5	4,9	59,4	100	1385
C2	0,8	16	16,8	9,5	8,3	48,6	100	1860
D	1,3	17,4	20,5	9,2	8,4	43,4	100	1354
E	1,6	15,8	19,8	10,7	12	40,2	100	450
x²:173,835 serbestlik derecesi:25 p= 0,000								

Ek Tablo 33. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin arkadaşları ile bir araya geldiklerinde konuştukları konular(%)*

	Ailevi konular	Kız/erkek arkadaş	Okul	Çalışma hayatı	Güncel konular	Spor	Futbol	Müzik	Cinsel konular	Giyim - kuşam	Sınallar	Gelecek	TV dizileri	Ünüler	Bilişim dünyası	Cevap yok / Fikrim yok	Diğer	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	3,6	10,2	18,7	2,4	9,1	6,8	8,2	6,6	2,3	7,2	9,5	6,2	5,1	1,9	1,6	0,2	0,3	100	8086
15 yaş üzeri	5,8	12,5	12,8	4,4	10,9	6,2	7,2	6,2	4,1	7,3	7,8	7,5	3,8	1,5	1,5	0,2	0,4	100	8878
Kız	6,2	11,0	18,9	2,7	10,5	1,7	1,1	7,8	1,4	9,8	10,9	7,9	6,0	2,4	1,1	0,2	0,2	100	8218
Erkek	3,4	11,8	12,6	4,2	9,6	11,0	13,9	5,0	4,9	4,9	6,4	5,9	2,9	1,0	1,9	0,1	0,4	100	8746
Kentsel	5,0	11,8	15,7	3,4	10,0	6,6	7,6	6,5	3,5	7,0	8,5	6,5	4,1	1,7	1,7	0,2	0,3	100	12864
Kırsal	4,1	10,2	15,3	3,8	10,1	6,2	8,0	5,8	2,5	8,0	9,0	8,0	5,5	1,7	1,2	0,2	0,3	100	4100
Çekirdek aile	4,7	11,5	15,7	3,4	10,0	6,5	7,6	6,4	3,3	7,3	8,6	6,9	4,3	1,6	1,6	0,2	0,3	100	14485
Geleneksel geniş aile	4,5	10,2	17,3	3,6	10,2	6,6	8,9	5,6	2,5	6,6	8,4	6,9	5,3	2,2	1,0		0,2	100	1339
Tek ebeveynli aile	5,3	10,8	12,9	4,4	10,8	5,8	7,8	6,7	3,2	8,8	9,3	6,2	5,5	1,4	0,5	0,2	0,5	100	567
Parçalanmış aile	6,5	11,7	12,3	3,6	10,4	5,2	5,8	7,1	2,9	7,4	10,0	6,8	5,2	2,6	2,3	0,3		100	309
Akrabalar	6,2	13,3	12,9	5,4	7,1	7,9	8,7	7,1	4,6	7,5	6,6	5,8	3,3	2,1	0,8		0,8	100	241

*Birden çok cevap alınmıştır.

Ek Tablo 34. Sosyal ve demografik özelliklere göre evlilik öncesi kız – erkek arkadaşlığı doğru bulma durumu(%)

	Evet	Hayır	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	71,6	28,4	100	2572
15 yaş üzeri	84,3	15,7	100	2596
x²:121,520 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kız	73,2	26,8	100	2501
Erkek	82,5	17,5	100	2667
x²: 65,843 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kentsel	80,6	19,4	100	3851
Kırsal	70,4	29,6	100	1317
x²: 59,676 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Çekirdek aile	79,1	20,9	100	4395
Geleneksel geniş aile	66	34	100	435
Tek ebeveynli aile	75	25	100	176
Parçalanmış aile	86	14	100	86
Akrabalar	79,4	20,6	100	68
x²: 44,198 serbestlik derecesi:4 p=0,000				
A	89,2	10,8	100	167
B	87,1	12,9	100	497
C1	82,4	17,6	100	1268
C2	75,8	24,2	100	1657
D	73	27	100	1176
E	71,7	28,3	100	403
x²: 81,540 serbestlik derecesi:5 p=0,000				

Ek Tablo 35. Sosyal ve demografik özelliklere göre evlilik öncesi cinsel ilişkiyi doğru bulma durumu(%)

	Evvet	Hayır	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	9,7	90,3	100	2448
15 yaş üzeri	19,7	80,3	100	2464
x²: 97,980 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kız	4,6	95,4	100	2380
Erkek	24,2	75,8	100	2532
x²: 373,927 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kentsel	15,3	84,7	100	3668
Kırsal	12,8	87,2	100	1244
x²: 4,884 serbestlik derecesi:1 p=0,027				
A	24,4	75,6	100	156
B	19,5	80,5	100	461
C1	16,7	83,3	100	1201
C2	14,1	85,9	100	1587
D	11,1	88,9	100	1123
E	11,5	88,5	100	384
x²: 39,192 serbestlik derecesi:5 p=0,000				

Ek Tablo 36. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin ailede en çok çatıştığı tartıştığı kişi(%)

	Hiç kimseyle tartışmam/ çatışmam	Annem	Babam	Ağabeyim	Ablam	Küçük kız kardeşim	Küçük erkek kardeşim	Diğer	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	40,2	10,9	6,6	11,8	8,7	9	11,4	1,2	100	2892
15 yaş üzeri	45,4	11,7	12,8	8,2	5,2	6,6	9,1	1	100	2868
x²: 128,996 serbestlik derecesi:7 p=0,000										
Kız	40,5	12,7	5,4	10,3	7,3	9,8	12,7	1,3	100	2799
Erkek	45	10	13,7	9,7	6,8	5,9	8	0,9	100	2961
x²: 182,381 serbestlik derecesi:7 p=0,000										
Kentsel	40,3	12,3	10,5	10,5	7,5	7,7	10,1	0,9	100	4286
Kırsal	50,1	8,4	7,3	8,4	5,6	8	10,7	1,6	100	1474
x²: 66,676 serbestlik derecesi:7 p=0,000										
A	36,2	15,3	13	6,8	7,3	9	11,3	1,1	100	177
B	37,7	14,3	10,5	10,5	6,8	7,7	11,6	0,9	100	533
C1	41	13,8	10,1	10	6,4	8	9,9	0,7	100	1384
C2	44,3	9,9	9,4	10	7,2	7,8	10	1,3	100	1863
D	43,8	9,3	9,9	9,7	7,1	8,1	11,2	1	100	1353
E	48	10,4	6,4	11,3	7,8	6,2	7,8	2	100	450
x²: 58,255 serbestlik derecesi:35 p=0,008										

Ek Tablo 37. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin çatışma ve tartışma nedenleri(%)*

	Parasal konular	Televizyon izleme	Bilgisayarda vakit geçirme	Arkadaş seçimi	Ders çalışma	Giyim - kuşam	Telefonla konuşma	Ev işlerine yardım etme	Dışarı çıkma	Eve geç gelme	Diğer	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	3,7	19,7	13,7	6,3	15,1	7,6	3,4	9,7	7,8	5,9	7,2	100	1731
15 yaş üzeri	7,6	13,4	10,1	8,5	12	8,2	3,9	8,9	11,2	9,9	6,4	100	1567
Kız	4	17	10	7,3	13,1	10,5	4,5	14,5	8,3	4,2	6,6	100	1669
Erkek	7,6	16	13,9	7,5	13,9	5	2,7	3,5	10,8	12	7	100	1629
Kentsel	5,9	15,3	12,9	7,8	13,7	7,9	3,3	8,6	9,9	8	6,5	100	2561
Kırsal	4,8	21	8	5,9	12,7	8	4,8	11,7	7,9	7,4	7,8	100	737
Çekirdek aile	5,6	16,3	12,4	7,6	13,6	8	3,5	9,1	9,5	7,9	6,6	100	2820
Geleneksel geniş aile	5,8	20,7	7,9	5,2	14,4	8,1	4,9	11	6,3	6,1	9,7	100	286
Tek ebeveynli aile	5,9	14,4	10,5	8,5	11,1	9,2	3,9	11,8	13,7	6,5	4,6	100	97
Parçalanmış aile	8,3	14,6	11,5	4,2	12,5	4,2	4,2	7,3	12,5	12,5	8,3	100	54
Akrabalar	8,6	10	10	10	11,4	5,7	5,7	7,1	14,3	12,9	4,3	100	37
A	7,3	14,5	15,2	7,3	14,5	5,5	3,6	6,7	9,7	7,3	8,5	100	113
B	3,8	15,7	18,1	6,4	15,7	6,6	3,7	8	8,2	6,8	7,1	100	332
C1	4,1	14,8	13,3	8,2	14,5	8,6	3,5	9,6	9	7,5	6,9	100	818
C2	6,5	17,2	11,6	7,4	12,5	7,9	4,2	10,2	9,5	7,4	5,7	100	1038
D	6,4	18,2	8,6	6,7	14,3	8	3,3	7,9	9,6	9,1	7,8	100	763
E	7,6	16,4	7	8,8	8,2	8,2	2,6	11,7	12,9	9,7	6,7	100	234

*Birden çok cevap alınmıştır.

Ek Tablo 38. Sosyal ve demografik özelliklere göre herhangi bir sorun olduğunda en çok destek alınan veya sorunların paylaşıldığı kişi(%)

	Annem	Babam	Ablam	Ağabeyim	Kız/ erkek arkadaşım	Arkadaşım	Hiç kimse	Diğer	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	49,1	9,2	7,2	4,2	4,4	16,9	5,1	3,9	100	2889
15 yaş üzeri	39,2	8,8	7,2	4,4	6,4	23,1	7	4	100	2863
x²:79,297 serbestlik derecesi:7 p=0,000										
Kız	54,9	4,6	10,2	1,2	5,8	14,7	4,4	4,3	100	2796
Erkek	34	13,2	4,4	7,2	5	24,9	7,6	3,7	100	2956
x²: 551,019 serbestlik derecesi:7 p=0,000										
Çekirdek aile	44,6	9,3	7,2	3,9	5,5	20,1	6	3,5	100	4896
Geleneksel geniş aile	44	9,9	7,4	7,2	3,9	15,4	5,8	6,4	100	486
Tek ebeveynli aile	38,7	2,1	6,8	7,9	4,7	26,2	8,4	5,2	100	191
Parçalanmış aile	42,1	7,4	7,4	2,1	6,3	23,2	6,3	5,3	100	95
Akrabalar	33,3	2,8	8,3	4,2	12,5	16,7	5,6	16,7	100	72
x²: 107,317 serbestlik derecesi:28 p=0,000										
A	50,8	13,6	3,4	3,4	6,8	14,1	4	4	100	177
B	47,7	10,3	5,8	4,5	5,3	17,5	6	2,8	100	532
C1	47,2	10,3	7,4	3	5,7	17	4,7	4,6	100	1383
C2	42,9	8,2	7,7	4,5	5,2	22,6	5,6	3,4	100	1862
D	42,2	8,9	7,1	4,7	4,7	20	7,8	4,5	100	1348
E	39,1	5,1	7,8	6	6,9	23,3	7,8	4	100	450
x²: 87,464 serbestlik derecesi:35 p=0,000										

Ek Tablo 39. Sosyal ve demografik özelliklere göre boş vakitlerde birlikte olunan kişi(%)

	Arkadaş	Ebeveyn	Kardeş	Akraba	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	64,1	16,5	18,4	1	100	2813
15 yaş üzeri	62	14,7	22,5	0,8	100	2774
χ^2: 15,997 serbestlik derecesi:3 p=0,001						
Kız	50,9	24	23,7	1,3	100	2708
Erkek	74,5	7,7	17,3	0,5	100	2879
χ^2: 401,177 serbestlik derecesi:3 p=0,000						

Ek Tablo 40. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenden yapılması beklenen veya ailesine karşı sorumlu olduğu görevler(%)*

	Benden hiçbir beklentileri yok	Benden küçük kardeşim/kardeşlerim ile ilgilenmek	Kardeşlerime ders çalıştırmak	Çalışıp para kazanmak	Günlük ev işlerini yapmak/yardımcı olmak	Yemek yapmak/yardımcı olmak	Ev alışverişi yapmak/yardımcı olmak	Kendi odamı temiz tutmak	Okulda/derslerde başarılı olmak	Gelecekte iş sahibi olmak/ okuyup meslek sahibi olmak	Diğer	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	12,9	5,4	6,2	4,4	11,7	3,6	5,1	12,3	34,6	2,5	1,3	100	2895
15 yaş üzeri	14,2	4,6	4,1	11,9	11,7	4,9	6,9	9,9	25,5	3,8	2,6	100	2870
Kız	10,3	5,5	4,7	2,7	18,6	7,3	7,5	12,5	26,8	2,5	1,3	100	2803
Erkek	17,5	4,2	5,6	14,8	3,3	0,6	4,2	9,3	33,8	3,9	2,8	100	2962
Kentsel	12,8	4,7	4,8	8,2	10,4	3,9	5,8	12	31,7	3,6	2	100	4289
Kırsal	15,8	5,6	6,1	8	15,5	5,4	6,6	8,3	25	1,9	1,9	100	1476
Çekirdek aile	13,7	4,8	5,2	7,8	11,6	4,1	6,1	11,4	30,1	3,3	1,9	100	4907
Geleneksel geniş aile	13,7	6,5	5,7	8,2	13,5	4,9	5,4	8,7	29,0	2,7	1,9	100	487
Tek ebeveynli aile	11,8	6,1	6,1	12,2	11,0	4,5	6,9	7,7	28,5	2,0	3,3	100	191
Parçalanmış aile	12,1	5,0	1,4	12,1	10,6	8,5	5,0	13,5	27,7	2,1	2,1	100	96
Akrabalar	12,4	-	3,4	14,6	11,2	4,5	5,6	9,0	32,6	3,4	3,4	100	72
A	12,8	4,7	4,8	8,2	10,4	3,9	5,8	12	31,7	3,6	2	100	177
B	15,8	5,6	6,1	8	15,5	5,4	6,6	8,3	25	1,9	1,9	100	533
C1	12,8	4,7	4,8	8,2	10,4	3,9	5,8	12	31,7	3,6	2	100	1386
C2	15,8	5,6	6,1	8	15,5	5,4	6,6	8,3	25	1,9	1,9	100	1864
D	12,8	4,7	4,8	8,2	10,4	3,9	5,8	12	31,7	3,6	2	100	1355
E	15,8	5,6	6,1	8	15,5	5,4	6,6	8,3	25	1,9	1,9	100	450

*Birden çok cevap alınmıştır.

Ek Tablo 41. Sosyal ve demografik özelliklere göre "Annem ve babamın beni sevdiğini hissedirim" duygusunu hissetme sıklığı(%)

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	1	2,4	12,6	33	51	100	2891
15 yaş üzeri	1,4	2,7	15	35,9	44,9	100	2860
x²: 23,366 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Kentsel	1,3	2,4	13,2	34	49,1	100	4280
Kırsal	1	3,1	15,5	35,6	44,8	100	1471
x²: 12,851 serbestlik derecesi:4 p=0,012							
Çekirdek aile	1,1	2,6	14,0	34,3	48,0	100	4900
Geleneksel geniş aile	0,8	2,7	12,5	33,9	50,1	100	487
Tek ebeveynli aile	3,1	2,1	9,9	39,3	45,5	100	191
Parçalanmış aile	1,1	3,2	24,5	34,0	37,2	100	94
Akrabalar	6,0	-	4,5	32,8	56,7	100	67
x²: 41,463 serbestlik derecesi:16 p=0,000							
A	1,1	1,1	9	27,1	61,6	100	177
B	0,4	1,7	10	34,8	53,2	100	532
C1	0,9	1,6	12,4	35,3	49,8	100	1382
C2	1,5	3,2	15,2	32,8	47,4	100	1862
D	1	3,2	14,8	36,4	44,7	100	1352
E	2,9	2,7	15,7	35,4	43,3	100	446
x²: 66,557 serbestlik derecesi:20 p=0,000							
Öğrenciyim	1,1	2,5	12,5	34	50	100	4592
Hem okuyorum hem çalışıyorum	-	4,1	18,9	27	50	100	74
Çalışıyorum	1,6	1,9	18,7	38,2	39,6	100	374
Öğrenci değilim ve çalışmıyorum	1,8	3,4	19,1	36,4	39,2	100	711
x²: 60,427 serbestlik derecesi:12 p=0,000							

Ek Tablo 42. Sosyal ve demografik özelliklere göre “Annem ve babam hareketlerimi, yapıp ettiklerimi kontrol ederler” duygusunu hissetme sıklığı(%)

	HİÇBİR zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	1,9	5	19,6	36,8	36,9	100	2884
15 yaş üzeri	3,2	7,3	22,5	36,4	30,5	100	2859
x2:46,822 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Kentsel	2,8	6,1	19,8	37,1	34,2	100	4271
Kırsal	1,8	6,3	24,5	35,1	32,3	100	1472
x2: 18,420 serbestlik derecesi:4 p=0,001							
Öğrenciyim	2,1	5,6	20,6	37,2	34,5	100	4585
Hem okuyorum hem çalışıyorum	4,1	6,8	24,3	35,1	29,7	100	74
Çalışıyorum	5,9	7,2	20,9	37,7	28,3	100	374
Öğrenci değilim ve çalışmıyorum	3,2	8,7	23,8	32,3	32	100	710
x2: 44,370 serbestlik derecesi:12 p=0,000							

Ek Tablo 43. Sosyal ve demografik özelliklere göre “Annem ve babam sorunlarıyla ilgilenirler” durumunu yaşama sıklığı(%)

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	1,3	3,1	16,1	36,8	42,7	100	2883
15 yaş üzeri	2,1	5,3	19,8	38,2	34,6	100	2855
x²:58,396 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Kız	1,7	3,8	16,2	38,1	40,2	100	2788
Erkek	1,7	4,6	19,5	37	37,2	100	2950
x²: 14,659 serbestlik derecesi:4 p=0,005							
Kentsel	1,8	4,1	16,3	38,4	39,4	100	4269
Kırsal	1,4	4,4	22,5	35,1	36,6	100	1469
x²: 30,502 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Çekirdek aile	1,6	4,1	17,8	38,0	38,6	100	4888
Geleneksel geniş aile	1,6	4,7	17,5	35,9	40,2	100	485
Tek ebeveynli aile	3,2	3,2	18,9	35,8	38,9	100	190
Parçalanmış aile	3,1	12,5	21,9	31,3	31,3	100	96
Akrabalar	6,0	1,5	23,9	28,4	40,3	100	67
x²: 36,583 serbestlik derecesi:16 p=0,002							
A	2,3	2,8	11,9	22,6	60,5	100	177
B	1,3	2,6	14,8	39,4	41,8	100	533
C1	1,2	4	17,1	38	39,7	100	1379
C2	1,8	4,6	19,5	37	37,1	100	1857
D	1,6	4,2	17,6	38,4	38,3	100	1347
E	3,4	6,1	20,7	39,3	30,6	100	445
x²: 74,148 serbestlik derecesi:20 p=0,000							
Öğrenciyim	1,5	3,7	16,3	37,6	40,8	100	4584
Hem okuyorum hem çalışıyorum	1,4	8,1	24,3	37,8	28,4	100	74
Çalışıyorum	2,9	6,4	19,8	40,5	30,3	100	373
Öğrenci değilim ve çalışmıyorum	2,3	5,8	26,3	35,5	30,1	100	707
x²: 85,531 serbestlik derecesi:12 p=0,000							

Ek Tablo 44. Sosyal ve demografik özelliklere göre "Hemen her problemimi annem ve babamla paylaşırım" durumunu yaşama sıklığı(%)

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	7,4	8,9	25,6	30,4	27,7	100	2884
15 yaş üzeri	9,1	13,7	25,7	29	22,4	100	2859
x2 :51,546 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Kız	6,5	9,4	24,8	32,4	26,9	100	2787
Erkek	9,9	13,1	26,5	27,3	23,2	100	2956
x2: 59,794 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Öğrenciyim	7,6	10,4	26,1	30,2	25,7	100	4586
Hem okuyorum hem çalışıyorum	18,9	18,9	25,7	13,5	23	100	74
Çalışıyorum	11,5	14,5	21,4	30	22,5	100	373
Öğrenci değilim ve çalışmıyorum	9,4	14,8	25,1	28,2	22,5	100	710
x2: 50,714 serbestlik derecesi:12 p=0,000							

Ek Tablo 45. Demografik özelliklere göre "Annem ve babam beni olduğum gibi görür, kabul ederler" durumunu yaşama sıklığı(%)

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	2,8	4,4	13,9	34,5	44,3	100	2885
15 yaş üzeri	3,6	5,2	17,3	36,3	37,5	100	2856
x2: 32,398 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
A	4	2,3	12,4	26	55,4	100	177
B	2,6	4,9	15	33,1	44,4	100	532
C1	2,5	5	15,6	36,2	40,7	100	1380
C2	3,2	4,7	16,4	34,8	40,9	100	1858
D	3,4	4,9	15,6	35,6	40,5	100	1350
E	5,2	5,4	14,6	41,4	33,3	100	444
x2: 40,466 serbestlik derecesi:20 p=0,004							
Öğrenciyim	3,1	4,4	14,9	35,3	42,2	100	4585
Hem okuyorum hem çalışıyorum	13,5	4,1	17,6	24,3	40,5	100	74
Çalışıyorum	3,5	7,5	14,7	36,5	37,8	100	373
Öğrenci değilim ve çalışmıyorum	2,8	6,3	20,3	36,4	34,1	100	709
x2: 61,308 serbestlik derecesi:12 p=0,000							

Ek Tablo 46. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin cinsellik konusundaki ilk bilgilerini aldığı kişi/kurum(%)

	Anneniden	Babamdan	Ağabeyimden	Ablamdan	Arkadaşlarımdan	Televizyondan	Kitaplardan	İnternette	Okuldan	Hiç kimseden/Hiçbir yerden	Diğer	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Kız	34,7	1	0,2	5,5	16	2,5	1,4	1,3	13,3	22,2	1,9	100	2803
Erkek	2,8	8,9	4,3	0,2	35,2	6,5	1,9	6,5	10,1	20,5	3,2	100	2962
x²: 1953,949 serbestlik derecesi: 10 p=0,000													
Kentsel	18,1	4,4	2,3	2,4	27	4,2	1,6	4,4	12,4	20,5	2,6	100	4289
Kırsal	19	6,9	2,2	3,8	22,7	5,8	1,6	2,6	9,4	23,6	2,4	100	1476
x²: 77,054 serbestlik derecesi: 10 p=0,000													
Çekirdek aile	18,6	5	2,1	2,7	25,9	4,7	1,7	4,1	11,7	21	2,5	100	4907
Geleneksel geniş aile	19,3	7,4	4,3	3,7	19,3	3,7	1,2	3,1	12,7	23,2	2,1	100	487
Tek ebeveynli aile	9,4	1,6	3,1	3,1	33,5	6,8	2,6	3,7	8,9	23	4,2	100	191
Parçalanmış aile	18,8	3,1	2,1	2,1	35,4	-	-	4,2	9,4	22,9	2,1	100	96
Akrabalar	15,3	2,8	1,4	2,8	36,1	2,8	-	2,8	15,3	15,3	5,6	100	72
x²: 83,635 serbestlik derecesi: 40 p=0,000													
Öğrenciyim	20,3	5,6	2,0	2,6	24,7	4,2	1,7	4,1	12,7	19,6	2,4	100	4602
Hem okuyorum hem çalışıyorum	6,7	1,3	6,7	1,3	52,0	5,3	2,7	4,0	6,7	12,0	1,3	100	75
Çalışıyorum	3,7	5,9	4,0	1,6	34,9	6,7	2,1	5,1	5,9	27,2	2,9	100	375
Öğrenci değilim ve çalışmıyorum	14,6	1,7	3,2	4,6	25,9	5,6	0,4	2,7	8,1	29,9	3,2	100	713
x²: 228,640 serbestlik derecesi: 30 p=0,000													

Ek Tablo 47. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin cinsellik konusundaki ilk bilgilerini edindiği yaş(%)

	6-10 yaş arası	11-13 yaş arası	14-15 yaş arası	16-18 yaş arası	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Kız	6,9	72,1	17,4	3,6	100	2163
Erkek	12,2	66	19,1	2,8	100	2348
x²: 42,250 serbestlik derecesi: 3 p=0,000						
Kentsel	9,7	67,5	19,4	3,4	100	3392
Kırsal	9,5	73,3	14,7	2,5	100	1119
x²: 16,232 serbestlik derecesi: 3 p=0,001						
Öğrenciyim	9,9	70,3	17,3	2,6	100	3678
Hem okuyorum hem çalışıyorum	13,8	50,8	24,6	10,8	100	65
Çalışıyorum	8,8	64,5	21,6	5,1	100	273
Öğrenci değilim ve çalışmıyorum	8,1	63,6	23	5,3	100	495
x²: 47,090 serbestlik derecesi: 9 p=0,000						

Ek Tablo 48. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin cinsellikle ilgili sorularına cevap bulabilme durumu(%)

	Evet bulabiliyorum	Kısmen bulabiliyorum	Hayır bulamıyorum	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	46,3	37,3	16,4	100	2391
15 yaş üzeri	51,8	35,6	12,6	100	2417
x²:20,287 serbestlik derecesi: 2 p=0,000					
Kız	44,3	40,4	15,3	100	2264
Erkek	53,3	32,9	13,8	100	2544
x²: 39,650 serbestlik derecesi: 2 p=0,000					
Kentsel	50,0	36,2	13,8	100	3574
Kırsal	46,5	37,0	16,5	100	1234
x²: 6,866 serbestlik derecesi: 2 p=0,032					
A	59,4	32,5	8,1	100	160
B	55,3	34,7	10,0	100	481
C1	53,3	36,2	10,6	100	1183
C2	47,3	37,2	15,6	100	1534
D	45,7	36,3	18,0	100	1088
E	40,6	38,7	20,7	100	362
x²: 66,266 serbestlik derecesi: 10 p=0,000					
Öğrenciyim	48,9	37,6	13,5	100	3876
Hem okuyorum hem çalışıyorum	59,4	30,4	10,1	100	69
Çalışıyorum	57,9	26,6	15,5	100	304
Öğrenci değilim çalışmıyorum	44,5	34,5	20,9	100	559
x²: 38,857 serbestlik derecesi: 6 p=0,000					

Ek Tablo 49. Sosyal ve demografik özelliklere göre okulda cinsellikle ilgili yapılabilecek bilgilendirmelerin yararlı bulunma düzeyi(%)

	Hiç yararlı olmaz	Yararlı olmaz	Kısmen yararlı olur	Yararlı olur	Çok yararlı olur	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	15,8	17,6	19,7	35,0	11,9	100	2472
15 yaş üzeri	16,2	13,7	20,4	35,8	13,8	100	2489
$\chi^2: 15,631$ serbestlik derecesi: 4 $p=0,004$							
Kız	13,8	13,9	20,6	38,2	13,5	100	2379
Erkek	18,0	17,2	19,6	32,8	12,4	100	2582
$\chi^2: 34,138$ serbestlik derecesi: 4 $p=0,000$							

Ek Tablo 50. Sosyal ve demografik özelliklere göre televizyonda cinsellikle ilgili yapılabilecek bilgilendirmelerin yararlı bulunma düzeyi(%)

	Hiç yararlı olmaz	Yararlı olmaz	Kısmen yararlı olur	Yararlı olur	Çok yararlı olur	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	25,2	33,2	17,9	18,1	5,7	100	2470
15 yaş üzeri	24,2	27,6	20,8	20,8	6,6	100	2480
x²:24,871 serbestlik derecesi: 4 p=0,000							
Kız	25,8	32,6	19,4	17,4	4,8	100	2366
Erkek	23,7	28,3	19,3	21,3	7,4	100	2584
x²: 33,822 serbestlik derecesi: 4 p=0,000							
Kentsel	24,4	30,9	20,2	18,3	6,2	100	3704
Kırsal	25,6	28,8	16,9	22,7	5,9	100	1246
x²: 16,362 serbestlik derecesi: 4 p=0,003							
Çekirdek aile	24,3	29,7	20,2	19,4	6,4	100	4196
Geleneksel geniş aile	28,5	33,8	14,5	20,2	3,0	100	435
Tek ebeveynli aile	27,0	33,7	13,5	18,4	7,4	100	163
Parçalanmış aile	21,4	38,1	17,9	11,9	10,7	100	84
Akrabalar	25,0	32,8	17,2	23,4	1,6	100	64
x²: 34,393 serbestlik derecesi: 16 p=0,005							
A	25,5	23,6	17,4	24,8	8,7	100	161
B	26,0	26,4	20,7	19,7	7,1	100	492
C1	26,1	29,1	19,3	19,5	6,0	100	1257
C2	24,8	30,4	19,7	18,8	6,3	100	1581
D	22,8	34,5	18,6	18,6	5,5	100	1096
E	23,1	30,6	19,0	21,5	5,8	100	363
x²: 23,738 serbestlik derecesi: 20 p=0,254							

Ek Tablo 51. Sosyal ve demografik özelliklere göre internet sitelerinde cinsellikle ilgili yapılabilecek bilgilendirmelerin yararlı bulunma düzeyi(%)

	Hiç yararlı olmaz	Yararlı olmaz	Kısmen yararlı olur	Yararlı olur	Çok yararlı olur	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	25,2	26,3	16,9	20,3	11,2	100	2423
15 yaş üzeri	23,5	20,2	17,3	25,4	13,6	100	2456
x²:40,530 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Kız	28,5	26,7	17,5	19,8	7,6	100	2303
Erkek	20,6	20,1	16,8	25,7	16,8	100	2576
x²: 153,922 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Kentsel	24,9	23,6	17,3	22,3	11,8	100	3685
Kırsal	22,7	21,9	16,4	24,6	14,3	100	1194
x²: 9,853 serbestlik derecesi:4 p=0,043							
A	23,3	16,0	15,3	27,0	18,4	100	163
B	24,1	18,4	20,4	25,3	11,8	100	490
C1	27,4	20,7	15,9	22,4	13,6	100	1239
C2	23,0	24,1	17,1	23,6	12,2	100	1562
D	22,6	27,1	18,2	20,1	12,0	100	1072
E	25,2	26,6	14,4	24,6	9,1	100	353
x²: 51,866 serbestlik derecesi:20 p=0,000							

Ek Tablo 52. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin mutluluk düzeyi(%)

	Mutsuz	Ne mutlu, ne mutsuz	Mutlu	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	4,5	16,6	78,9	100	2840
15 yaş üzeri	6,6	20,6	72,8	100	2807
x2: 30,300 serbestlik derecesi:2 p=0,000					
Kız	4,5	19,5	76	100	2746
Erkek	6,5	17,7	75,8	100	2901
x2: 12,965 serbestlik derecesi:2 p=0,002					
Kentsel	5,8	19,4	74,8	100	4200
Kırsal	4,8	16,1	79,1	100	1447
x2: 10,744 serbestlik derecesi:2 p=0,005					
Çekirdek aile	4,9	18,4	76,8	100	4806
Geleneksel geniş aile	6,3	16,7	77,1	100	480
Tek ebeveynli aile	12,4	25,4	62,2	100	185
Parçalanmış aile	16	20,2	63,8	100	94
Akrabalar	12,9	24,3	62,9	100	70
x2: 60,789 serbestlik derecesi:8 p=0,000					
A	2,3	12,1	85,6	100	174
B	4,8	17	78,2	100	523
C1	4,6	17,4	78	100	1359
C2	4,8	18,7	76,5	100	1827
D	6,6	19	74,4	100	1324
E	10,9	24,5	64,5	100	440
x2: 58,788 serbestlik derecesi:10 p=0,000					

**Ek Tablo 53. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin insanlar ile sorun yaşadığında ve öfkelen-
diğinde sergilediği davranışlar(%)**

	Aldırış etmem/hiçbir şey yapmam	Konuşup sorunu çözmeye çalışırım	Çeker giderim	Küserim	Kızıp bağırım	Vurur döverim	Etrafı kırıp dökerim	Diğer	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	10,4	45	9,8	10,1	15,1	7,5	1,8	0,2	100	2893
15 yaş üzeri	10,1	46,1	11,6	7,2	15,7	7	2	0,4	100	2865
x²: 22,183 serbestlik derecesi:7 p=0,002										
Kız	9,7	49,9	9,2	11,4	15,3	2,7	1,3	0,4	100	2803
Erkek	10,8	41,5	12,1	6	15,5	11,6	2,4	0,2	100	2955
x²: 253,734 serbestlik derecesi:7 p=0,000										

**Ek Tablo 54. Hanedeki bireyler arasında kavga, dayak, sözlü hakaret gibi şiddet içerikli olayların yaşan-
ma sıklığına göre ergenin insanlar ile sorun yaşadığında veya öfkelenildiğinde sergilediği davranışlar(%)**

	Hiç yaşanmaz	Nadiren	Ara sıra	Çoğunlukla	Sürekli
Aldırış etmem/hiçbir şey yapmam	11,5	7,6	8,6	8,9	18,0
Konuşup sorunu çözmeye çalışırım	49,6	42,8	36,8	28,5	10,0
Çeker giderim	10,3	11,0	13,4	5,7	8,0
Küserim	8,3	9,1	9,4	8,1	12,0
Kızıp bağırım	13,0	18,9	18,6	21,1	24,0
Vurur döverim	5,7	8,2	10,3	16,3	20,0
Etrafı kırıp dökerim	1,2	2,2	2,4	9,8	8,0
Diğer	0,2	0,3	0,6	1,6	-
Toplam Yüzde	100	100	100	100	100
Toplam Frekans	3444	1436	672	123	50
x²: 229,825 serbestlik derecesi:28 p=0,000					

Ek Tablo 55. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin yaşadığı biyolojik ve fiziksel değişiklere uyum sağlamada sorun yaşama durumu(%)

	Evet, yaşadım	Kısmen	Hayır, sorun yaşamadım	Biyolojik/fiziki değişim yaşamadım	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Kız	19,4	28,2	50,3	2,1	100	2617
Erkek	21,6	21,9	54,6	1,8	100	2824
$\chi^2: 30,378$ serbestlik derecesi:3 p=0,000						
Kentsel	19,5	25,3	53,4	1,8	100	4033
Kırsal	23,4	24,1	50,0	2,6	100	1408
$\chi^2: 13,748$ serbestlik derecesi:3 p=0,003						
A	13,9	22,0	62,4	1,7	100	173
B	17,3	23,5	58,0	1,2	100	514
C1	22,1	22,4	54,8	0,6	100	1319
C2	22,6	25,6	49,4	2,5	100	1760
D	19,6	26,1	51,9	2,3	100	1248
E	16,4	29,7	49,9	4,0	100	427
$\chi^2: 62,514$ serbestlik derecesi:15 p=0,000						

Ek Tablo 56. Sosyo-ekonomik statüye göre ergenin genel sağlık durumu(%)

	Kötü	Normal	İyi	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
A	3,4	14,1	82,5	100	177
B	2,8	16,6	80,6	100	530
C1	1,9	14	84,2	100	1383
C2	2	17,1	80,9	100	1861
D	2,6	18,9	78,6	100	1352
E	4,2	24,7	71,1	100	450
$\chi^2: 44,335$ serbestlik derecesi:10 p=0,000					

Ek Tablo 57. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin kilosu(%)

	40 KG ve daha az	41 - 50 KG	51 - 60 KG	61 - 70 KG	71 - 80 KG	81 KG ve üzeri	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Kız	10,4	46,0	34,7	7,4	1,2	0,3	100	2762
Erkek	7,5	20,3	35,1	24,8	8,6	3,6	100	2943
$\chi^2: 799,487$ serbestlik derecesi:5 $p=0,000$								
A	4,6	25,7	40,0	18,9	8,0	2,9	100	175
B	5,9	30,8	33,5	19,1	6,8	4,0	100	529
C1	7,3	33,4	33,7	17,5	6,1	2,0	100	1374
C2	9,7	32,6	36,0	15,9	4,4	1,4	100	1843
D	10,5	34,8	33,9	14,5	4,4	1,9	100	1342
E	11,5	30,3	36,7	16,3	2,9	2,3	100	442
$\chi^2: 69,049$ serbestlik derecesi:25 $p=0,000$								

Ek Tablo 58. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin boyu(%)

	1,50 cm ve altı	1,51 - 1,60 cm	1,61 - 1,70 cm	1,71 - 1,80 cm	1,81 cm ve üzeri	Toplam Yüzde	Toplam Frekans	
Kız	13,1	41,3	40,3	5,0	0,2	100	2747	
Erkek	6,6	17,9	35,5	32,9	7,1	100	2926	
$\chi^2: 1081,691$ serbestlik derecesi:4 $p=0,000$								
A	1,7	25,4	37,0	27,7	8,1	100	173	
B	5,7	27,3	39,1	22,1	5,7	100	524	
C1	7,7	31,1	37,0	20,3	3,9	100	1369	
C2	11,1	29,4	38,7	17,6	3,1	100	1833	
D	11,3	29,2	37,4	18,9	3,2	100	1330	
E	13,7	26,4	37,2	19,1	3,6	100	444	
$\chi^2: 74,385$ serbestlik derecesi:20 $p=0,000$								

Ek Tablo 59. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin sürekli ilaç kullandığı bir hastalığının olma durumu(%)

	Hayır, yok	Evet, var	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Çekirdek aile	96,3	3,7	100	4905
Geleneksel geniş aile	94,9	5,1	100	486
Tek ebeveynli aile	90,6	9,4	100	191
Parçalanmış aile	90,6	9,4	100	96
Akrabalar	97,2	2,8	100	72
x²:24,399 serbestlik derecesi:4 p=0,000				
A	94,4	5,6	100	177
B	96,6	3,4	100	533
C1	96,9	3,1	100	1386
C2	96,3	3,7	100	1863
D	95,3	4,7	100	1353
E	92,2	7,8	100	450
x²: 22,730 serbestlik derecesi:5 p=0,000				

Ek Tablo 60. Sosyal ve demografik özelliklere göre hanedeki bireyler arasında kavga, dayak, sözlü hakaret gibi şiddet içerikli olayların yaşanma sıklığı(%)

	Hiç yaşan- maz	Nadiren	Ara sıra	Çoğunlukla	Sürekli	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	59,7	25,5	12,2	1,8	0,8	100	2879
15 yaş üzeri	60,6	24,7	11,3	2,5	1,0	100	2853
x²:5,281 serbestlik derecesi:4 p=0,260							
Kız	61,8	24,0	11,3	2,3	0,5	100	2795
Erkek	58,5	26,1	12,2	2,0	1,2	100	2937
x²: 14,007 serbestlik derecesi:4 p=0,007							
Kentsel	59,7	25,6	11,5	2,3	0,8	100	4262
Kırsal	61,4	23,5	12,4	1,6	1,0	100	1470
x²: 5,937 serbestlik derecesi:4 p=0,204							
Çekirdek aile	59,8	25,3	12,0	2,1	0,9	100	4882
Geleneksel geniş aile	63,8	23,7	9,8	2,1	0,6	100	481
Tek ebeveynli aile	60,7	24,6	9,9	3,1	1,6	100	191
Parçalanmış aile	53,2	28,7	12,8	2,1	3,2	100	94
Akrabalar	62,5	22,2	12,5	2,8	-	100	72
x²: 14,332 serbestlik derecesi:16 p=0,574							

Ek Tablo 61. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin evde fiziksel şiddete maruz kalma durumu(%)

	Şiddete maruz kalmayan	Şiddete maruz kalan	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	89,4	10,6	100	2895
15 yaş üzeri	93,0	7,0	100	2870
x²: 22,855 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kız	93,3	6,7	100	2803
Erkek	89,2	10,8	100	2962
x²: 29,635 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
A	95,5	4,5	100	177
B	93,2	6,8	100	533
C1	94,0	6,0	100	1386
C2	91,3	8,7	100	1864
D	88,6	11,4	100	1355
E	86,2	13,8	100	450
x²: 46,157 serbestlik derecesi:5 p=0,000				

Ek Tablo 62. Cinsiyete göre ergenin evde sözel şiddete maruz kalma durumu(%)

	Şiddete maruz kalmayan	Şiddete maruz kalan	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Kız	65,6	34,4	100	2803
Erkek	63,0	37,0	100	2962
x²: 4,156 serbestlik derecesi:1 p=0,041				

Ek Tablo 63. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin okulda fiziksel şiddete maruz kalma durumu(%)

	Şiddete maruz kalmayan	Şiddete maruz kalan	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	88,7	11,3	100	2654
15 yaş üzeri	91,8	8,2	100	2043
x²: 12,211 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kız	95,9	4,1	100	2387
Erkek	83,9	16,1	100	2310
x²: 188,340 serbestlik derecesi:1 p=0,000				

Ek Tablo 64. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin okulda sözlü şiddete maruz kalma durumu(%)

	Şiddete maruz kalmayan	Şiddete maruz kalan	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	71,8	28,2	100	2654
15 yaş üzeri	74,4	25,6	100	2044
x²: 4,059 serbestlik derecesi:1 p=0,047				
Kız	79,9	20,1	100	2388
Erkek	65,7	34,3	100	2310
x²: 121,103 serbestlik derecesi:1 p=0,000				

Ek Tablo 65. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin okulda cinsel şiddete maruz kalma durumu(%)

	Şiddete maruz kalmayan	Şiddete maruz kalan	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	99,4	0,6	100	2894
15 yaş üzeri	99,4	0,6	100	2867
x2: 0,020 serbestlik derecesi:1 p=1				
Kız	99,3	0,7	100	2801
Erkek	99,5	0,5	100	2960
x2: 0,452 serbestlik derecesi:1 p=0,612				
Kentsel	99,3	0,7	100	4285
Kırsal	99,7	0,3	100	1476
x2: 2,374 serbestlik derecesi:1 p=0,172				

Ek Tablo 66. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin sokakta fiziksel şiddete maruz kalma durumu(%)

	Şiddete maruz kalmayan	Şiddete maruz kalan	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Kız	97,7	2,3	100	2803
Erkek	85,6	14,4	100	2961
x2: 272,212 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kentsel	90,6	9,4	100	4288
Kırsal	93,9	6,1	100	1476
x2: 14,921 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
A	90,4	9,6	100	177
B	93,6	6,4	100	533
C1	93,1	6,9	100	1385
C2	92,1	7,9	100	1864
D	89,1	10,9	100	1355
E	89,3	10,7	100	450
x2:21,390 serbestlik derecesi:5 p=0,001				

Ek Tablo 67. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin sokakta sözlü şiddete maruz kalma durumu(%)

	Şiddete maruz kalmayan	Şiddete maruz kalan	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Kız	91,6	8,4	100	2895
Erkek	77,2	22,8	100	2868
x2: 225,140 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kentsel	83,5	16,5	100	4287
Kırsal	86,3	13,7	100	1476
x2: 6,610 serbestlik derecesi:1 p=0,010				

Ek Tablo 68. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin sokakta cinsel şiddete maruz kalma durumu(%)

	Şiddete maruz kalmayan	Şiddete maruz kalan	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	93,9	6,1	100	2893
15 yaş üzeri	91,6	8,4	100	2869
x2: 11,466 serbestlik derecesi:1 p=0,001				
Kız	87,9	12,1	100	2802
Erkek	97,3	2,7	100	2960
x2: 188,452 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kentsel	91,5	8,5	100	4286
Kırsal	96,4	3,6	100	1476
x2: 39,874 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
A	86,4	13,6	100	177
B	88,9	11,1	100	533
C1	92,8	7,2	100	1384
C2	94,0	6,0	100	1863
D	93,4	6,6	100	1355
E	92,0	8,0	100	450
x2: 27,725 serbestlik derecesi:5 p=0,000				

Ek Tablo 69. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin bir başkasına fiziksel şiddet uygulama sıklığı(%)

	Hayır, hiçbir zaman	Çok nadir	Bazen	Sık sık	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	78,1	8,9	10,3	2,7	100	2893
15 yaş üzeri	79,6	8,8	8,6	3	100	2869
x²: 5,642 serbestlik derecesi:3 p=0,130						
Kız	89,1	5	4,5	1,4	100	2802
Erkek	69,1	12,6	14,2	4,2	100	2960
x²: 347,696 serbestlik derecesi:3 p=0,000						
Kentsel	77,6	9,5	9,7	3,3	100	4286
Kırsal	82,5	7	8,9	1,6	100	1476
x²: 22,522 serbestlik derecesi:3 p=0,000						

Ek Tablo 70. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin karakola, çocuk mahkemesine veya çocuk işlah evine gitme durumu(%)

	Hayır	Evet	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	97,5	2,5	100	2894
15 yaş üzeri	93,4	6,6	100	2869
x²: 56,006 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kız	99,3	0,7	100	2802
Erkek	91,9	8,1	100	2961
x²: 183,582 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Çekirdek aile	95,7	4,3	100	4905
Geleneksel geniş aile	95,9	4,1	100	487
Tek ebeveynli aile	90,1	9,9	100	191
Parçalanmış aile	97,9	2,1	100	96
Akrabalar	88,9	11,1	100	72
x²: 22,154 serbestlik derecesi:4 p=0,000				

Ek Tablo 71. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin bugüne kadar evden kaçma/evi terk etme durumu(%)

	Hayır	Evet	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	96,3	3,7	100	2895
15 yaş üzeri	92,6	7,4	100	2869
x²: 37,382 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kız	98,4	1,6	100	2803
Erkek	90,7	9,3	100	2961
x²: 163,004 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kentsel	93,9	6,1	100	4288
Kırsal	95,9	4,1	100	1476
x²: 7,783 serbestlik derecesi:1 p=0,005				
Çekirdek aile	94,6	5,4	100	4906
Geleneksel geniş aile	94,0	6,0	100	487
Tek ebeveynli aile	94,2	5,8	100	191
Parçalanmış aile	92,7	7,3	100	96
Akrabalar	88,9	11,1	100	72
x²: 5,242 serbestlik derecesi:4 p=0,263				

Ek Tablo 72. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin intihar düşüncesi(%)

	Hiçbir zaman düşünmedim	Bir kez düşündüm	Birden çok kez düşündüm	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	94,3	3,4	2,3	100	2893
15 yaş üzeri	91,3	5,0	3,7	100	2868
x²: 18,866 serbestlik derecesi:2 p=0,000					
Çekirdek aile	93,1	4,1	2,8	100	4904
Geleneksel geniş aile	93,4	4,1	2,5	100	486
Tek ebeveynli aile	89,5	5,8	4,7	100	191
Parçalanmış aile	87,5	5,2	7,3	100	96
Akrabalar	86,1	5,6	8,3	100	72
x²: 18,141 serbestlik derecesi:8 p=0,020					

Ek Tablo 73. Ergenin intihar etmeyi düşünmüş olmasına göre ergenlik öncesi ve sonrasında yaşadığı değişim(%)

		Hayır	Evet	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Okula/ işe devamsızlığım arttı	Evet	54,7	45,3	100	192
	Hayır	65,7	34,3	100	216
x2: 6,771 serbestlik derecesi:1 p=0,009					
İçime kapandım/ çevremle iletişim kuramadım	Evet	54,5	45,5	100	191
	Hayır	65,9	34,1	100	217
x2: 8,459 serbestlik derecesi:1 p=0,004					
Ailemden koştum/ daha çok arkadaşlarıma yakınlaştım	Evet	56	44	100	250
	Hayır	67,9	32,1	100	156
x2: 6,294 serbestlik derecesi:1 p=0,012					
Ailem, babam, büyüklerim ile daha çok tartışmaya başladım	Evet	57,7	42,3	100	286
	Hayır	67,8	32,2	100	121
x2: 4,510 serbestlik derecesi:1 p=0,034					

Ek Tablo 74. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin intihar girişiminde bulunma durumu(%)

	Hayır	Evet	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	68,3	31,7	100	161
15 yaş üzeri	55,5	44,5	100	247
x2: 6,745 serbestlik derecesi:1 p=0,009				
Çekirdek aile	61,2	38,8	100	335
Geleneksel geniş aile	71,0	29,0	100	31
Tek ebeveynli aile	55,0	45,0	100	20
Parçalanmış aile	36,4	63,6	100	11
Akrabalar	40,0	60,0	100	10
x2: 6,178 serbestlik derecesi:4 p=0,186				

Ek Tablo 75. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin sigara kullanma durumu(%)

	Hiç kullanmayan	Kullanan veya daha önce denemiş olan	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	88,0	12,0	100	2894
15 yaş üzeri	62,5	37,5	100	2870
x2: 501,252 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kız	87,7	12,3	100	2803
Erkek	63,6	36,4	100	2961
x2: 447,157 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kentsel	74,0	26,0	100	4289
Kırsal	79,3	20,7	100	1475
x2: 16,567 serbestlik derecesi:1 p=0,000				

Ek Tablo 76. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin alkol kullanma durumu(%)

	Hiç kullanmayan	Kullanan veya daha önce denemiş olan	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	94,6	5,4	100	2895
15 yaş üzeri	77,8	22,2	100	2870
x2: 342,434 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kız	93,0	7,0	100	2803
Erkek	79,8	20,2	100	2962
x2: 209,823 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kentsel	84,7	15,3	100	4289
Kırsal	90,7	9,3	100	1476
x2: 33,918 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
A	68,9	31,1	100	177
B	81,1	18,9	100	533
C1	85,9	14,1	100	1386
C2	87,8	12,2	100	1864
D	88,6	11,4	100	1355
E	86,2	13,8	100	450
x2: 67,327 serbestlik derecesi:5 p=0,000				

Ek Tablo 77. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin din ile olan ilişkisi(%)

	Bir dine inanıyorum, ibadetlerimin tümünü yerine getirmeye ç	Bir dine inanıyorum, ibadetlerimin çoğunu yerine getiriyorum	Bir dine inanıyorum, ibadetlerimin bir kısmını yerine getiri	Bir dine inanıyorum, ama ibadetlerini yerine getirmiyorum	Herhangi bir dine inanmıyorum, ama tüm dinlere saygılıyım	Herhangi bir dine inanmıyorum ve dinlere karşıyım	Din ve Tanrı meselesi beni ilgilendirmiyor	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	15,2	14,4	55,6	14,1	0,6	0,0	0,2	100	2887
15 yaş üzeri	13,3	13,5	55,5	16,3	0,9	0,2	0,3	100	2861
x²: 15,786 serbestlik derecesi:6 p=0,015									
Kentsel	14,6	12,9	55,2	16,1	0,8	0,2	0,3	100	4278
Kırsal	13,1	17,0	56,6	12,6	0,4	0,1	0,2	100	1470
x²: 27,692 serbestlik derecesi:6 p=0,000									
Çekirdek aile	14,3	13,8	55,8	15,1	0,7	0,1	0,3	100	4893
Geleneksel geniş aile	12,8	15,8	56,4	14,0	0,8	0,2	-	100	486
Tek ebeveynli aile	13,7	15,8	54,7	13,2	1,6	0,5	0,5	100	190
Parçalanmış aile	17,9	11,6	47,4	21,1	2,1	-	-	100	95
Akrabalar	19,4	9,7	41,7	29,2	-	-	-	100	72
x²: 32,640 serbestlik derecesi:24 p=0,112									

Ek Tablo 78. Ergenin din ile olan ilişkisine göre ergenlik öncesi ve sonrası için yaşadığı değişim(%)

		Bir dine inanıyorum, ibadetlerimin tümünü yerine getirmeye ç	Bir dine inanıyorum, ibadetlerimin çoğunu yerine getiriyorum	Bir dine inanıyorum, ibadetlerimin bir kısmını yerine getiri	Bir dine inanıyorum, ama ibadetlerini yerine getirmiyorum	Herhangi bir dine inanmıyorum, ama tüm dinlere saygılıyım	Herhangi bir dine inanmıyorum ve dinlere karşıyım	Din ve Tanrı meselesi beni ilgilendirmiyor	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Karşı cinsle ilgim arttı	Evet	10,9	12,7	58,2	17,0	0,8	0,2	0,2	100	3134
	Hayır	18,2	15,4	52,5	12,9	0,6	0,0	0,3	100	2597
x²: 90,601 serbestlik derecesi:6 p=0,000										
Okuldaki/işteki başarımlar düştü	Evet	11,6	11,9	60,4	14,8	0,8	0,2	0,2	100	1657
	Hayır	15,3	14,6	53,7	15,3	0,7	0,1	0,2	100	4061
x²: 28,876 serbestlik derecesi:6 p=0,000										

Ek Tablo 79. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin hayalindeki mesleğe ulaşabilme konusundaki düşüncesi(%)

	Evet	Hayır	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	87,1	12,9	100	2801
15 yaş üzeri	78,8	21,2	100	2755
x²: 67,301 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kentsel	83,7	16,3	100	4143
Kırsal	80,8	19,20	100	1413
x²: 6,629 serbestlik derecesi:1 p=0,010				
A	91,8	8,2	100	171
B	87,8	12,2	100	525
C1	86,4	13,6	100	1341
C2	82,8	17,2	100	1792
D	80,0	20,0	100	1293
E	72,4	27,6	100	434
x²: 72,019 serbestlik derecesi:5 p=0,000				

Ek Tablo 80. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin ünlü kişilerden örnek aldığı veya hayranlık duyduğu bir idolünün varlığı(%)

	Hayır, yok	Evet, var	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	67,4	32,6	100	2893
15 yaş üzeri	73,0	27,0	100	2865
x²:21,955 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kız	72,6	27,4	100	2800
Erkek	67,9	32,1	100	2958
x²: 15,335 serbestlik derecesi:1 p=0,000				

Ek Tablo 81. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin 'Gelecek hakkında düşündüğümde, hayatımdaki her şeyin iyi yönde gelişeceğini hissediyorum' önermesine katılma düzeyi(%)

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılmıyorum, ne katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	6,6	10,3	20,3	51,9	10,9	100	2887
15 yaş üzeri	6,3	11,5	23,5	49,5	9,1	100	2860
x2: 15,608 serbestlik derecesi:4 p=0,004							
Kız	5,1	10,0	23,4	51,1	10,4	100	2797
Erkek	7,8	11,7	20,5	50,3	9,7	100	2950
x2: 26,988 serbestlik derecesi:4 p=0,000							

Ek Tablo 82. Ergenin 'Gelecek hakkında düşündüğümde, hayatımdaki her şeyin iyi yönde gelişeceğini hissediyorum' önermesine katılma düzeyine göre ergenlik öncesi ve sonrası için yaşadığı değişim(%)

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılmıyorum, ne katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Karşı cinsle ilgim arttı	Evet	5,4	11,8	22,8	51,1	8,9	100	
	Hayır	7,7	9,7	20,8	50,4	11,4	100	
x2: 28,758 serbestlik derecesi:4 p=0,000								
Ailemden koptum/ daha çok arkadaşlarıma yakınlaştım	Evet	6,2	13,8	24	47,1	8,9	100	
	Hayır	6,6	9,4	20,8	52,6	10,6	100	
x2: 39,749 serbestlik derecesi:4 p=0,000								

Ek Tablo 83. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin ülkemizin geleceği hakkındaki düşüncesi(%)

	Gelecekte ülkemizin durumunun çok iyi olacağını düşünüyorum	Gelecekte ülkemizin durumunda bir değişim olmayacağını düşün	Gelecekte ülkemizin durumunu çok kötü olacağını düşünüyorum	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	31,1	25,0	43,9	100	2586
15 yaş üzeri	24,0	26,3	49,7	100	2600
x²: 33,369 serbestlik derecesi:2 p=0,000					
Kız	24,1	27,0	49,0	100	2478
Erkek	30,7	24,4	44,8	100	2708
x²: 28,529 serbestlik derecesi:2 p=0,000					
Kentsel	25,7	25,2	49,1	100	3871
Kırsal	33,1	26,9	40,0	100	1315
x²: 38,033 serbestlik derecesi:2 p=0,000					
Çekirdek aile	27,4	26,3	46,3	100	4426
Geleneksel geniş aile	32,2	21,8	46,1	100	432
Tek ebeveynli aile	30,0	21,8	48,2	100	170
Parçalanmış aile	20,0	21,2	58,8	100	85
Akrabalar	12,7	25,4	61,9	100	63
x²: 21,612 serbestlik derecesi:8 p=0,006					
A	18,3	28,0	53,7	100	164
B	24,3	24,9	50,8	100	502
C1	26,2	28,3	45,5	100	1258
C2	27,6	24,6	47,8	100	1670
D	30,5	25,7	43,8	100	1200
E	30,6	21,7	47,7	100	392
x²: 26,604 serbestlik derecesi:10 p=0,003					

Ek Tablo 84. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin dünyamız geleceği hakkındaki düşüncesi(%)

	Gelecekte dünyamızın durumunun çok iyi olacağını düşünüyorum	Gelecekte dünyamızın durumunda bir değişim olmayacağını düşünüyorum	Gelecekte dünyamızın durumunu çok kötü olacağını düşünüyorum	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	26,2	21,7	52	100	2465
15 yaş üzeri	19,9	23	57,1	100	2471
x²: 28,190 serbestlik derecesi:2 p=0,000					
Kız	21	23,5	55,4	100	2328
Erkek	24,8	21,4	53,8	100	2608
x²: 10,728 serbestlik derecesi:2 p=0,005					
Kentsel	21,2	22,2	56,6	100	3696
Kırsal	28,5	22,9	48,5	100	1240
x²: 33,085 serbestlik derecesi:2 p=0,000					
Çekirdek aile	22,9	23,1	53,9	100	4204
Geleneksel geniş aile	25,4	18,3	56,3	100	410
Tek ebeveynli aile	25,6	16,5	57,9	100	164
Parçalanmış aile	21,6	20,5	58	100	88
Akrabalar	14,8	16,4	68,9	100	61
x²: 14,537 serbestlik derecesi:8 p=0,069					
A	14,6	27,2	58,2	100	158
B	17,9	22	60,1	100	486
C1	21,3	24,1	54,6	100	1205
C2	24,3	21,6	54,1	100	1595
D	25,5	22,3	52,2	100	1122
E	26,2	18,9	54,9	100	370
x²: 27,506 serbestlik derecesi:10 p=0,002					

Ek Tablo 85. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin gazete okuma sıklığı(%)

	Hiç bir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	20,4	19,6	36,3	15,8	8,0	100	2893
15 yaş üzeri	13,0	16,8	35,8	21,6	12,8	100	2866
x²: 111,956 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Kentsel	14,3	17,9	36,3	20,3	11,1	100	4283
Kırsal	23,6	18,9	35,3	14,0	8,3	100	1476
x²: 89,203 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Çekirdek aile	15,7	18,5	36,6	19,0	10,3	100	4901
Geleneksel geniş aile	26,9	17,9	32,9	14,0	8,4	100	487
Tek ebeveynli aile	17,3	16,8	32,5	18,8	14,7	100	191
Parçalanmış aile	18,8	14,6	30,2	21,9	14,6	100	96
Akrabalar	15,3	11,1	40,3	25,0	8,3	100	72
x²: 55,804 serbestlik derecesi:16 p=0,000							
A	6,2	13,6	33,9	29,4	16,9	100	177
B	10,9	16,4	36,3	24,2	12,2	100	532
C1	11,1	18,0	37,9	21,7	11,2	100	1384
C2	19,0	19,8	33,7	17,0	10,4	100	1864
D	20,6	17,4	37,6	15,9	8,4	100	1352
E	23,3	18,2	35,8	14,0	8,7	100	450
x²:147,043 serbestlik derecesi:20 p=0,000							

Ek Tablo 86. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin kitap okuma sıklığı(%)

	Hiç bir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	8,9	13,2	31,0	32,3	14,5	100	2891
15 yaş üzeri	17,8	16,6	29,9	25,8	9,9	100	2868
x²: 144,660 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Kız	5,9	10,1	27,7	38,6	17,7	100	2801
Erkek	20,4	19,5	33,1	20,1	7,0	100	2958
x²: 629,495 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Çekirdek aile	12,8	15,0	30,9	29,1	12,2	100	4901
Geleneksel geniş aile	16,6	14,0	26,5	29,0	14,0	100	487
Tek ebeveynli aile	12,6	16,8	30,9	29,3	10,5	100	191
Parçalanmış aile	21,9	9,4	32,3	22,9	13,5	100	96
Akrabalar	18,1	16,7	20,8	40,3	4,2	100	72
x²: 29,685 serbestlik derecesi:16 p=0,020							
A	6,2	12,4	23,2	37,9	20,3	100	177
B	12,0	11,6	27,6	32,8	15,9	100	533
C1	11,4	15,1	29,0	31,1	13,4	100	1385
C2	13,3	15,7	30,5	28,3	12,3	100	1864
D	14,6	15,8	33,0	27,3	9,3	100	1350
E	20,2	13,8	33,3	23,1	9,6	100	450
x²: 90,881 serbestlik derecesi:20 p=0,000							

Ek Tablo 87. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin müzik dinleme sıklığı(%)

	Hiç bir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	1,5	5,3	16,0	31,7	45,6	100	2889
15 yaş üzeri	1,1	4,0	11,6	30,4	52,9	100	2863
x²: 43,383 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Kız	1,1	3,8	13,9	31,6	49,6	100	2798
Erkek	1,5	5,4	13,7	30,5	48,8	100	2954
x²: 9,853 serbestlik derecesi:4 p=0,043							
Kentsel	1,3	4,1	12,3	30,8	51,5	100	4278
Kırsal	1,4	6,1	18,1	31,9	42,5	100	1474
x²:55,081 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
A	0,6	2,3	10,2	30,1	56,8	100	176
B	0,4	3,6	11,1	29,3	55,6	100	532
C1	1,2	3,9	12,7	31,6	50,6	100	1383
C2	1,2	5,2	15,6	31,3	46,6	100	1860
D	1,4	5,2	13,9	30,5	49,0	100	1352
E	3,1	4,9	13,8	32,3	45,9	100	449
x²: 45,222 serbestlik derecesi:20 p=0,001							

Ek Tablo 88. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin tiyatroya gitme sıklığı(%)

	Hiç bir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Kız	47,6	27,0	17,4	6,1	1,9	100	2790
Erkek	57,7	23,1	13,6	3,9	1,9	100	2957
x²: 65,037 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Kentsel	48,3	27,3	16,6	5,6	2,1	100	4273
Kırsal	65,6	18,1	12,1	2,9	1,3	100	1474
x²: 134,109 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
A	22,6	31,1	31,6	11,3	3,4	100	177
B	33,8	35,3	21,2	8,4	1,3	100	533
C1	44,8	29,0	17,6	5,8	2,8	100	1379
C2	56,9	23,8	13,1	4,6	1,7	100	1857
D	60,8	21,0	13,0	3,3	1,8	100	1351
E	70,2	14,7	12,4	2,0	0,7	100	450
x²: 313,017 serbestlik derecesi:20 p=0,000							

Ek Tablo 89. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin sinemaya gitme sıklığı(%)

	Hiç bir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	43,2	20,3	22,5	9,9	4,0	100	2888
15 yaş üzeri	30,5	21,0	29,6	14,8	4,1	100	2861
x²: 117,834 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Kentsel	29,8	22,4	29,2	14,1	4,4	100	4276
Kırsal	57,5	15,5	17,0	7,1	2,9	100	1473
x²: 365,898 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
A	4,5	18,2	38,6	27,8	10,8	100	176
B	13,9	23,3	36,8	20,1	5,8	100	532
C1	26,4	22,1	30,4	16,2	4,9	100	1380
C2	41,2	21,1	24,5	9,6	3,6	100	1861
D	47,7	19,6	21,1	8,4	3,2	100	1351
E	59,0	15,6	16,3	8,2	0,9	100	449
x²: 516,469 serbestlik derecesi:20 p=0,000							

Ek Tablo 90. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin spor yapma sıklığı(%)

	Hiç bir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	15,4	10,5	25,1	25,5	23,5	100	2884
15 yaş üzeri	16,4	13,6	26,7	26,8	16,4	100	2858
x²: 51,675 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Kız	23,9	17,8	31,6	17,7	9,1	100	2792
Erkek	8,4	6,7	20,5	34,1	30,3	100	2950
x²: 904,151 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Kentsel	14,3	12,2	25,9	27,1	20,5	100	4270
Kırsal	20,7	11,8	26,0	23,1	18,4	100	1472
x²: 37,956 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
A	6,3	14,2	22,2	31,8	25,6	100	176
B	10,4	12,2	28,2	28,2	20,9	100	531
C1	11,4	14,2	26,2	28,5	19,8	100	1381
C2	17,6	11,9	26,2	25,0	19,2	100	1861
D	18,4	10,2	25,8	25,3	20,4	100	1346
E	26,0	10,7	22,6	21,0	19,7	100	447
x²: 105,484 serbestlik derecesi:20 p=0,000							

Ek Tablo 91. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergenin kafe, çay bahçesi vb. yerlere gitme sıklığı(%)

	Hiç bir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	37,1	15,3	23,3	15,3	9,0	100	2883
15 yaş üzeri	18,4	14,3	28,0	24,4	14,9	100	2863
x²: 296,568 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Kız	32,5	16,4	26,1	17,3	7,7	100	2795
Erkek	23,3	13,2	25,2	22,3	15,9	100	2951
x²: 152,659 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
Kentsel	23,6	15,3	27,4	21,4	12,4	100	4275
Kırsal	40,1	13,5	20,5	15,4	10,5	100	1471
x²: 153,654 serbestlik derecesi:4 p=0,000							
A	9,0	15,8	23,7	34,5	16,9	100	177
B	12,8	14,7	31,4	25,9	15,2	100	532
C1	19,3	16,2	29,2	22,6	12,8	100	1380
C2	30,3	14,6	24,7	18,6	11,8	100	1859
D	35,9	14,4	23,5	15,8	10,4	100	1351
E	44,5	12,3	18,8	15,7	8,7	100	447
x²: 278,328 serbestlik derecesi:20 p=0,000							

Ek Tablo 92. Sosyal ve demografik özelliklere göre ergende el işi (dikiş, nakış, dantel, marangozluk, tamirat vb.) yapma sıklığı(%)

	Hiç bir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
Kız	62,7	13,3	13,3	6,5	4,2	100	2782
Erkek	81,0	4,7	7,5	3,7	3,1	100	2925
$\chi^2:257,434$ serbestlik derecesi:4 $p=0,000$							
Kentsel	74,3	8,6	9,4	4,4	3,3	100	4244
Kırsal	65,6	9,6	13,1	7,0	4,6	100	1463
$\chi^2:47,284$ serbestlik derecesi:4 $p=0,000$							
A	70,6	11,9	11,9	3,4	2,3	100	177
B	74,1	10,6	8,1	5,3	1,9	100	528
C1	72,1	11,1	9,9	4,6	2,3	100	1374
C2	70,4	7,9	11,9	5,5	4,3	100	1844
D	73,4	7,7	9,6	5,2	4,1	100	1340
E	73,4	6,3	9,2	5,0	6,1	100	444
$\chi^2: 54,239$ serbestlik derecesi:20 $p=0,000$							

Ek Tablo 93. Sosyal ve demografik özelliklere göre internet kullanma durumu(%)

	Hayır, kullanmıyorum	Evet, kullanıyorum	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	37,5	62,5	100	2895
15 yaş üzeri	27,9	72,1	100	2870
x²: 60,332 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kız	37,8	62,2	100	2803
Erkek	28,0	72,0	100	2962
x²: 62,263 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kentsel	28,4	71,6	100	4289
Kırsal	45,3	54,7	100	1476
x²: 142,033 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Çekirdek aile	31,8	68,2	100	4907
Geleneksel geniş aile	43,5	56,5	100	487
Tek ebeveynli aile	32,5	67,5	100	191
Parçalanmış aile	25,0	75,0	100	96
Akrabalar	34,7	65,3	100	72
x²: 30,326 serbestlik derecesi:4 p=0,000				
A	9,6	90,4	100	177
B	13,1	86,9	100	533
C1	24,2	75,8	100	1386
C2	37,0	63,0	100	1864
D	42,2	57,8	100	1355
E	45,6	54,4	100	450
x²: 286,449 serbestlik derecesi:5 p=0,000				

Ek Tablo 94. Sosyal ve demografik özelliklere göre internette sohbet ortamında sürekli görüşülen bir arkadaş grubunun varlığı(%)

	Evet, var	Hayır, yok	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	67,3	32,7	100	1806
15 yaş üzeri	79,3	20,7	100	2067
x2: 71,802 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kız	68,2	31,8	100	1742
Erkek	78,2	21,8	100	2131
x2: 49,257 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kentsel	75,8	24,2	100	3066
Kırsal	65,7	34,3	100	807
x2: 33,771 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Çekirdek aile	74,4	25,6	100	3343
Geleneksel geniş aile	61,5	38,5	100	275
Tek ebeveynli aile	75,2	24,8	100	129
Parçalanmış aile	80,6	19,4	100	72
Akrabalar	76,6	23,4	100	47
x2: 24,256 serbestlik derecesi:4 p=0,000				
A	86,3	13,8	100	160
B	79,7	20,3	100	463
C1	74,9	25,1	100	1051
C2	70,8	29,2	100	1173
D	72,9	27,1	100	781
E	65,3	34,7	100	245
x2: 36,470 serbestlik derecesi:5 p=0,000				

Ek Tablo 95. Sosyal ve demografik özelliklere göre internette tanışarak görüşülen arkadaşların varlığı(%)

	Evet, oldu	Hayır, olmadı	Doğru bulmuyorum	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	30,2	64,6	5,1	100	1799
15 yaş üzeri	41,1	54,1	4,8	100	2060
x²: 49,778 serbestlik derecesi:2 p=0,000					
Kız	23,4	69,4	7,2	100	1732
Erkek	46,3	50,6	3,1	100	2127
x²: 227,635 serbestlik derecesi:2 p=0,000					
A	35,2	52,8	11,9	100	159
B	34,7	57,9	7,4	100	461
C1	36,7	59,0	4,3	100	1045
C2	36,4	59,7	3,8	100	1172
D	35,3	60,1	4,6	100	779
E	37,0	58,4	4,5	100	243
x²: 27,386 serbestlik derecesi:10 p=0,002					

Ek Tablo 96. Sosyal ve demografik özelliklere göre günlük ortalama internet kullanım süresi(%)

	Günde 1 saatten az	Günde 1 - 4 saat	Günde 5 saatten fazla	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	27,0	62,0	11,0	100	1801
15 yaş üzeri	21,9	64,2	14,0	100	2063
x²: 17,845 serbestlik derecesi:2 p=0,000					
Kız	29,5	60,2	10,2	100	1738
Erkek	19,9	65,6	14,5	100	2126
x²: 54,140 serbestlik derecesi:2 p=0,000					
Kentsel	22,9	64,0	13,1	100	3060
Kırsal	29,4	60,2	10,4	100	804
x²: 15,989 serbestlik derecesi:2 p=0,000					

Ek Tablo 97. Yaş gruplarına göre en çok ziyaret edilen internet siteleri(%)*

	15 yaş ve altı	15 yaş üzeri
Müzik siteleri	19,4	19,6
Oyun siteleri	18,8	16,8
Arama siteleri	14,8	14,2
Haber siteleri/Gazeteler	10,1	12,3
Forum siteleri	10,4	11,1
Paylaşım siteleri	10,4	10,2
Sözlük siteleri	5,7	4,6
Arkadaş siteleri	3,6	4,6
Resmi kurumlara ait siteler	3	2,7
Erotik siteler	1,7	2,3
Ödev siteleri	1,6	1
Spor siteleri	0,1	0,2
Diğer	0,2	0,2
Cevap yok	0,2	0,2
Toplam Yüzde	100	100
Toplam Frekans	6710	7860

*Birden çok cevap alınmıştır.

Ek Tablo 98. Cinsiyete göre en çok ziyaret edilen internet siteleri(%)*

	Kız	Erkek
Müzik siteleri	19,5	19,5
Oyun siteleri	14,9	19,9
Arama siteleri	15,1	14
Haber siteleri/Gazeteler	11,4	11,2
Forum siteleri	11,1	10,5
Paylaşım siteleri	11,6	9,4
Sözlük siteleri	6,7	3,8
Arkadaş siteleri	4,5	3,9
Resmi kurumlara ait siteler	3	2,7
Erotik siteler	0,3	3,4
Ödev siteleri	1,6	1,1
Diğer	0,1	0,5
Cevap yok	0,2	0,1
Toplam Yüzde	100	100
Toplam Frekans	6423	8147

*Birden çok cevap alınmıştır.

Ek Tablo 99. Sosyal ve demografik özelliklere göre cep telefonu sahipliği(%)

	Hayır, yok	Evet, var	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	40,5	59,5	100	2881
15 yaş üzeri	17,2	82,8	100	2860
x2:378,075 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kız	34,7	65,3	100	2790
Erkek	23,5	76,5	100	2951
x2:87,147 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Kentsel	25,8	74,2	100	4272
Kırsal	37,8	62,2	100	1469
x2:76,661 serbestlik derecesi:1 p=0,000				
Çekirdek aile	28,2	71,8	100	4891
Geleneksel geniş aile	39,2	60,8	100	482
Tek ebeveynli aile	27,7	72,3	100	188
Parçalanmış aile	18,8	81,3	100	96
Akrabalar	27,8	72,2	100	72
x2:31,094 serbestlik derecesi:4 p=0,000				
A	7,9	92,1	100	177
B	18,2	81,8	100	532
C1	21,7	78,3	100	1385
C2	31,3	68,7	100	1852
D	35,6	64,4	100	1348
E	42,1	57,9	100	447
x2: 174,437 serbestlik derecesi:5 p=0,000				

Ek Tablo 100. Sosyo-ekonomik statüye göre günlük ortalama televizyon izleme süresi(%)

	1 saatten az	1 - 2 saat	3 - 4 saat	5 saat ve daha fazla	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
A	10,5	3,9	2,2	1,3	100	161
B	26,3	11,9	6,7	6,5	100	502
C1	31,6	24,7	24	22,8	100	1301
C2	21,1	30,6	34	32,2	100	1721
D	-	22,1	24,5	26,6	100	1259
E	10,5	6,8	8,5	10,6	100	424
x2: 93,843 serbestlik derecesi:15 p=0,000						

Ek Tablo 101. Sosyal ve demografik özelliklere göre televizyonda en çok takip edilen programlar(%)*

	Yerli diziler	Müzik programları	Türk filmleri	Yabancı filmler	Spor programları	Diğer	Yarışma programları	Haberler	Talk showlar	Magazin programları	Belgeseller	Çizgi filmler	Cevap yok	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	30,2	14,2	8,9	7,2	7,2	6,1	6,6	4,7	3,9	3,2	3,1	4,6	0,1	100	6500
15 yaş üzeri	26,8	14	8,3	8,5	8,5	7,3	6	6,2	5,9	3,6	3,2	1,4	0,2	100	6401
Kız	32,1	18,3	7,4	4,8	1,1	7,4	7,3	5	5,4	5,1	2,8	3,1	0,1	100	6366
Erkek	25,1	10,1	9,7	10,8	14,4	6,1	5,3	5,9	4,3	1,7	3,5	3	0,1	100	6535
Kentsel	28,6	14,1	7,9	8,4	8	6,5	6,1	5,5	5,2	3,2	3,2	3,1	0,1	100	9531
Kırsal	28,2	14,2	10,4	6,3	7,4	7,5	6,7	5,3	4	3,7	3,1	3	0,2	100	3370
Çekirdek aile	28,4	14	8,7	7,9	7,8	6,7	6,4	5,5	5,1	3,3	3,1	3	0,1	100	11040
Geleneksel geniş aile	29,2	15	7,9	7,1	7,9	6,9	6,7	4,7	2,5	4,3	3,8	3,8	0,1	100	1059
Tek ebeveynli aile	30,3	17,1	8,2	8,4	7,9	5,7	5,2	5,2	4	2,7	2,7	2,5		100	403
Parçalanmış aile	26,3	11,2	6,3	8,5	7,6	10,7	4	8	5,8	3,1	4,5	4		100	224
Akrabalar	30	14,4	11,3	7,5	8,1	2,5	5,6	6,3	4,4	1,3	5	3,8		100	160

*Birden çok cevap alınmıştır.

Ek Tablo 102. Sosyal ve demografik özelliklere göre gazetelerin en çok okunan bölümleri(%)*

	Güncel haberler	Spor haberleri	Magazin haberleri	Gazete okumuyorum	Köşe yazarları	Kültür haberleri	Üçüncü sayfa haberleri	Ekonomi haberleri	Diğer	Fark etmez	Astroloji / Burçlar	Cevap yok	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	24,9	21,4	18,5	16,3	6,5	4,7	2,8	2,3	1,1	0,6	0,5	0,3	100	3955
15 yaş üzeri	27,9	21,8	17,1	9,2	9,6	5,4	3,8	3,3	0,8	0,5	0,3	0,2	100	4544
Kız	29,3	4,6	26,7	13,2	9,8	7	4,2	2,7	0,8	0,6	0,7	0,3	100	4226
Erkek	23,8	38,4	8,9	11,8	6,6	3,2	2,6	3	1	0,4	0,1	0,2	100	4273
Kentsel	27	22,1	17,9	10,8	8,5	4,9	3,5	2,9	1	0,7	0,4	0,3	100	6374
Kırsal	25	20,2	17,3	17,6	7,2	5,6	3	2,9	0,6	0,2	0,4	0,1	100	2125
Çekirdek aile	26,6	21,7	18,1	11,8	8,4	5,3	3,3	2,9	0,8	0,5	0,4	0,2	100	7281
Geleneksel geniş aile	23,4	21,7	15,4	21,3	6,8	4,5	2,6	1,8	1,2	0,6	0,5	0,2	100	649
Tek ebeveynli aile	29,5	22,1	17,1	12,5	4,6	2,8	5,3	3,9	1,4	0,4	-	0,4	100	281
Parçalanmış aile	28,2	15,4	14,7	12,8	10,3	3,2	5,1	4,5	1,9	2,6	0,6	0,6	100	156
Akrabalar	26,5	23,1	15,4	9,4	8,5	5,1	6	3,4	0,9	0,9	0,9	-	100	117

*Birden çok cevap alınmıştır.

Ek Tablo 103. Sosyal ve demografik özelliklere göre en çok dinlenen müzik türleri(%)*

	Türkçe Pop	Her tür müzik dinlerim	Arabesk	Rock	Rap	Yabancı Pop	Diğer	Türk Halk Müziği	Pek müzik dinlemiyorum	Metal	Slow Müzik	Cevap yok	Toplam Yüzde	Toplam Frekans
15 yaş ve altı	33,6	17,2	7,7	11,3	11,3	8,1	3,5	2,9	2,4	1,2	0,7	0,1	100	3555
15 yaş üzeri	25,7	20,7	14,1	9,7	7,6	8,8	4,2	4,3	1,5	1,9	1,4	0,1	100	3767
Kız	35,6	19	4,9	12,7	7,5	8,2	3,7	3,6	1,7	1,6	1,4	0,1	100	3593
Erkek	23,7	18,9	16,9	8,3	11,2	8,7	4	3,7	2,1	1,5	0,8	0,1	100	3729
Kentsel	27,9	17,9	10,6	11,9	10,5	8,8	3,9	3,4	1,8	1,8	1,3	0,2	100	5485
Kırsal	34,4	22,1	12,2	6,2	5,9	7,6	3,9	4,4	2,2	0,8	0,5	-	100	1837
Çekirdek aile	29,2	19,3	10,7	10,8	9,3	8,7	3,9	3,4	1,9	1,5	1,1	0,1	100	6236
Geleneksel geniş aile	36,3	18,1	12,1	6,7	8,4	6	3,2	5,6	2,4	0,7	0,5	-	100	586
Tek ebeveynli aile	29,2	16,5	12,7	8,5	11,5	10,4	2,7	3,5	1,2	2,3	1,2	0,4	100	260
Parçalanmış aile	23,1	19,8	9,9	17,4	7,4	7,4	6,6	4,1	-	2,5	1,7	-	100	121
Akrabalar	23,1	10,6	17,3	10,6	15,4	5,8	5,8	3,8	3,8	1,9	1,9	-	100	104

*Birden çok cevap alınmıştır.

EK-II
ANKET FORMU

ANKET FORMU

İyi Günler Efendim, Ben GENAR ARAŞTIRMA'dan
 13 - 18 yaş arası gençler ile ilgili bilimsel bir araştırma
 yapmaktayız. Sizinle yaklaşık yarım saat sürecek bir görüşme
 yapmak istiyorum. Vereceğiniz bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır.
 Yardımcı olursanız sevinirim. Vakit ayırdığınız için de şimdiden
 teşekkür ederim.

GENAR
 ARAŞTIRMA EĞİTİM DANIŞMANLIK
 www.genar.com.tr
 Tel: (212) 212 80 52 Faks: (212) 212 38 02

Anketör Adı Soyadı ve No:	Anket Tarihi	Başlama Saati	Bitiş Saati
/...../2008	... : : ...

İkamet yeri :	1. KENTSEL	2. KIRSAL	3.KÖY
Örnek Türü:	1. ASİL	2. YEDEK	3.İKAME
İkame nedeni: 1. Evde 13 – 18 yaş arası genç olmaması 2. Het edilmesi 3. Evde kimsenin bulunmaması			
3.1. Kaçınıcı kez ziyaret edildiği:.....			
Blok No	Köy		
Örnek Hane No	Cadde		
İl	Sokak		
İlçe	Bina no		
Mahalle	İç kapı no		

BÖLÜM I. ERGEN VE AİLESİNİN DEMOGRAFİK VE SOSYO EKONOMİK YAPISI

1. Doğum yılınızı söyler misiniz?

(ANKETÖR DİKKAT: 1990 VE 1995 YILLARI DAHİL OLMAK ÜZERE BU YILLAR ARASINDA DOĞANLARLA ANKETE DEVAM EDİNİZ)

1	2	3	4	5	6
1990	1991	1992	1993	1994	1995

2. Cinsiyet: (ANKETÖR DİKKAT: SORMADAN İŞARETLEYİNİZ)

1. Kız 2. Erkek

3. Eğitim durumunuz nedir?

(ANKETÖR DİKKAT: LÜTFEN TERK, DEVAM EDİYOR YA DA MEZUN ŞEKLİNDE BELİRTİNİZ)

1. Okuryazar değil (S.5'E GEÇİNİZ)	9. Yüksekokul terk
2. Okuryazar(S.5'E GEÇİNİZ)	10. Yüksekokul devam
3. İlköğretim terk	11. Açık öğretim üniversitesi terk
4. İlköğretim devam	12. Açık öğretim üniversitesi devam
5. İlköğretim mezunu	13. Üniversite terk
6. Lise terk	14. Üniversite devam
7. Lise devam	15. Mesleki eğitim merkezi devam
8. Lise mezunu	16. Mesleki eğitim merkezi terk

4. Okuduğunuz okulun türü nedir?(Şu anda öğrenci değilse) Son okuduğu okulun türünü söyler misiniz?

(ANKETÖR DİKKAT: TEK CEVAP ALINIZ)

- Devlet ilköğretim
- Devlet lisesi
- Anadolu/Fen/Sosyal Bilimler Lisesi
- Meslek lisesi
- Özel meslek lisesi
- Özel ilköğretim
- Özel lise
- Devlet üniversitesi
- Özel üniversite
- Mesleki eğitim merkezi

5. Doğum yerinizi ve asıl memleketinizi söyler misiniz?

5.1 Doğum yeriniz?

İl adı:
 Yurt dışı doğanların ülke adı :

5.2 Asıl memleketiniz?(ANKETÖR DİKKAT: ASIL MEMLEKET BABANIN DOĞUM YERİDİR)

İl adı:

(ANKETÖR DİKKAT: SORMADAN İŞARETLEYİNİZ)

6. Görüşülen kişinin asıl memleketi şu anda yaşadığı il mi?

1. Evet (S.10'A GEÇİNİZ)
2. Hayır

7. **AİLE** olarak kaç yıldır bu şehirde yaşıyorsunuz?0.1 yıldan az
.....yıl8. **AİLENİZİN** bu şehre gelme nedeni nedir?

1. Ekonomik sebepler
2. Evlilik
3. Tayin
4. Eğitim
5. Zorunlu göç
6. İşsizlik
7. Akrabalarımızın burada olması
8. Güvenlik
9. Şehirde yaşamak isteme
10. Deprem
11. Kan davası
12. Aile içi geçimsizlikler
- Diğer

9. **AİLENİZİN** bu şehre geldiği yer il merkezi mi, ilçe merkezi mi, bucak veya köy mü?

1. İl merkezi
2. İlçe merkezi
3. Bucak/köy
4. Bilmiyorum

10. Aynı evde yaşadığınız aile kimlerden oluşuyor?

(ANKETÖR DİKKAT: ŞIKLARIN HEPSİNİ OKUYUNUZ)

1. Çekirdek aile: anne, baba ve çocuklar
2. Geleneksel geniş aile: anne, baba, çocuklar ve aile büyükleri/akrabalar
3. Tek ebeveynli aile: anne veya baba ölmüş
4. Parçalanmış aile: anne ve baba ayrı
5. Akrabalar: büyükannem, büyükbabam, kardeşlerim vb.

14. Anne, babanızın yaşlarını, eğitim durumlarını ve ne iş yaptıklarını söyler misiniz?

(ANKETÖR DİKKAT: EĞİTİM DURUMU VE ÇALIŞMA DURUMUNU ANNE VE BABA İÇİN AYRI AYRI AŞAĞIDAKİ TABLOLARI KULLANARAK KODLAYINIZ)

	14.1. Yaşı:	14.2. Eğitim durumu:	14.3. Ne iş yaptıklarını detaylı olarak belirtir misiniz?
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Okuryazar değil 2. Okuryazar, okula gitmemiş 3. İlkokul mezunu 4. Ortaokul mezunu 5. Lise mezunu 6. Üniversite mezunu 7. Yüksek lisans/ doktora mezunu+.. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ev hanımı 2. Çiftçilik/hayvancılık 3. Emekli halen çalışıyor 4. Emekli çalışmıyor 5. Esnaf /Tüccar(3 ve daha az kişi çalışıran) (bakkal, manav, toptancı, alım satım vb.) 6. Memur 7. Orta/büyük ölçekli işletmecisi/işveren 8. Profesyonel serbest meslek (doktor, avukat, mimar vb.) 9. Serbest geçici parça başı çalışan (şoför, pazarcı vb.) 10. Vasıflı işçi (mesleki eğitim almış) 11. Vasıfsız işçi 12. Yönetici 13. Mevsimlik işçi 14. İrad sahibi (Tarla, bağ, bahçe vb. sahibi olan ve bundan gelir elde edenler) 15. İşsiz Diğer
1. Anne			
2. Baba			

15. Oturduğunuz evin bina türü nedir?

(ANKETÖR DİKKAT: SORMADAN İŞARETLEYİNİZ)

1. Apartman dairesi (site dâhil)
2. Müstakil ev
3. Gecekondu

11. Sayacaklarımdan hangileri sizin durumunuza uygundur?

(ANKETÖR DİKKAT: ŞIKLARIN HEPSİNİ OKUYUNUZ, BİRDEN ÇOK CEVAP ALABİLİRSİNİZ)

1. Annem öldü
2. Babam öldü
3. İkisi de öldü
4. Annem-babam ayrı
5. Üvey annem var
6. Üvey babam var
7. Üvey kardeşlerim var
8. Hiçbiri

12. Hanenizde siz dâhil kaç kişi yaşıyor? **(ANKETÖR DİKKAT: RAKAMLA YAZINIZ)**

..... Kişi

13. Siz dâhil toplam kaç kardeşiniz? Kardeşlerinizden kaç tanesi (siz dâhil) sizinle birlikte aynı hanede yaşamaktadır? Siz dâhil kardeşlerin kaçının kız, kaçının erkek olduğunu belirtir misiniz?

13.1 Siz dâhil toplam kardeş sayısı:

13.2 Hanede yaşayan kardeş (siz dâhil) sayısı:

13.3 Kardeşlerin (siz dâhil) kaç kız, kaç erkek?

.....Kız Erkek

16. Oturduğunuz konutun mülkiyet durumu nedir?

1. Kendimize ait
2. Kira
3. Lojman
4. Bir yakınımıza ait

Diğer

17. Şu anda oturduğunuz evin ısıtma sistemi nedir?

1. Kalorifer
2. Kat kaloriferi/kombi
3. Soba
4. Klima
5. Isıtma sistemi yoktur

Diğer.....

18. Salon da dâhil olmak üzere oturduğunuz evin oda sayısını söyler misiniz?

.....

19. Evinizde size ait bir odanız var mı?

1. Evet, var
2. Hayır, yok

22. Şu andaki durumunuzu sayacaklarımdan hangisi açıklar?

1. Öğrenciyim	ANKETÖR DİKKAT: BÖLÜM II'DEKİ S.24'TEN S.30'A KADAR OLAN SORULARI SORDUKTAN SONRA BÖLÜM IV'E YANI S.41'E GEÇİNİZ
2. Hem okuyorum hem çalışıyorum	
3. Çalışıyorum	ANKETÖR DİKKAT: S.23'Ü SORDUKTAN SONRA BÖLÜM III'DEKİ S.31'E GEÇİNİZ
4. Çalışmıyorum iş arıyorum	ANKETÖR DİKKAT: S.23'Ü SORDUKTAN SONRA BÖLÜM IV'DEKİ S.41'E GEÇİNİZ
5. Çalışmıyorum, iş aramıyorum	ANKETÖR DİKKAT: S.23'Ü SORDUKTAN SONRA BÖLÜM IV'DEKİ S.41'E GEÇİNİZ

(ANKETÖR DİKKAT: BU SORUYU S.22'DE ÖĞRENCİ OLMADIĞINI SÖYLEYENLERE SORUNUZ)

23. Eğitim hayatınıza devam etmemenizin **TEMEL NEDENİ** nedir?(ANKETÖR DİKKAT: TEK CEVAP ALINIZ)

1. Maddi durumumuz iyi olmadığı için
2. Annem/babam vefat ettiği için
3. ÖSS'yi kazanamadığım için
4. Gelenek ve görenek gibi nedenler ile ailem göndermediği için
5. Bulduğum yerde okul olmadığı için
6. Sağlık sorunlarım olduğu için
7. Okumak istemediğim için

Diğer.....

ANKETÖR DİKKAT: ÖĞRENCİ OLMAYANLAR İÇİN S.31'E GEÇİNİZ.**BÖLÜM II. EĞİTİM VE OKUL HAYATINDA ERGENLER**24. Daha önce öğrenci olduğunuzu belirttiniz. Derslerinizdeki başarı düzeyinizi "1.Hiç başarılı değilim 5.Çok başarılıyım" olmak üzere 1 – 5 puan üzerinden değerlendirdiğinizde kendinize kaç puan verirsiniz? **(KART 1'İ GÖSTERİNİZ)**

1. Hiç başarılı değilim
2. Başarılı değilim
3. Kısmen başarılıyım
4. Başarılıyım
5. Çok başarılıyım

25. Eğitim hayatınızın devam etmesini istiyor musunuz?

(ANKETÖR DİKKAT: BU SORU ÖĞRENCİ OLDUĞUNU BELİRTEN HERKESE SORULACAKTIR.)

1. Evet
2. Hayır

20. AİLENİZİN (Tüm ev halkının kazancı, gayri menkul gelirleri vb dahil) aylık TOPLAM geliri hangi aralıktadır?

☒ 0. Bilmiyorum/ Cevap yok			
1	250 YTL ve altı	10	2251 – 2500 YTL
2	251 – 500 YTL	11	2501 – 2750 YTL
3	501 – 750 YTL	12	2751 – 3000 YTL
4	751 – 1000 YTL	13	3001 – 3500 YTL
5	1001 – 1250 YTL	14	3501 – 4000 YTL
6	1251 – 1500 YTL	15	4001 – 4500 YTL
7	1501 – 1750 YTL	16	4501 – 5000 YTL
8	1751 – 2000 YTL	17	5001 YTL ve üzeri
9	2001 – 2250 YTL		

21. Ailenizden kaynaklı olarak hangi sosyal güvenlik kuruluşlarından faydalanıyorsunuz?

(ANKETÖR DİKKAT: BELİRTİLEN SOSYAL GÜVENCE ANNE - BABA MESLEĞİ İLE UYUMLU OLMALIDIR LÜTFEN KONTROL EDİNİZ)

1. Sosyal güncem yok
2. SSK
3. Emekli Sandığı
4. Bağ-Kur
5. Özel sigorta
6. Yeşil kart
7. Bilmiyorum

26. Aşağıda sayacağım eğitim aldığınız yer ve eğitimle ilgili genel ifadeleri 1 Hiç memnun değilim, 5 Çok memnun olmak üzere değerlendirir misiniz?(KART 2'Yİ GÖSTERİNİZ)

	1. Hiç memnun değilim	2. Memnun değilim	3. Kısmen memnunum	4. Memnunum	5. Çok memnunum
1. Ülkemiz eğitim sisteminden	1	2	3	4	5
2. Derstelerinizin içeriğinden	1	2	3	4	5
3. Okulunuzun yönetim kadrosundan	1	2	3	4	5
4. Okulunuzun dış görünümü ve binasından	1	2	3	4	5
5. Okulunuzun bahçesinden	1	2	3	4	5
6. Okulunuzun laboratuvarlarından	1	2	3	4	5
7. Okulunuzda derslere ait eğitim materyallerinin yeterliliğinden	1	2	3	4	5
8. Sınıfınızdaki öğrenci sayısından	1	2	3	4	5
9. Öğretmenlerinizin size karşı tutum ve davranışlarından	1	2	3	4	5
10. Öğretmenlerinizin ders işleme şekllinden	1	2	3	4	5
11. Okulunuzun sağladığı sportif ve sosyal imkânlardan	1	2	3	4	5
12. Okulun bulunduğu çevrenin güvenliğinden	1	2	3	4	5

27. Şu anda eğitim aldığınız okulda rehberlik hizmeti var mı? –VARSA- Siz okulda rehberlik öğretmeni, rehber öğretmen veya psikolojik danışman ile özel bir probleminiz ile ilgili olarak hiç görüşüp, sorunlarınızı veya problemlerinizi anlattınız mı?

- Hayır, yok (SORU 29'A GEÇİNİZ)
- Evet, var

2.1. Rehberlik öğretmeni, rehber öğretmen veya psikolojik danışman ile özel bir probleminiz ile ilgili olarak hiç görüştünüz mü?

- Hayır (SORU 29'A GEÇİNİZ)
- Evet

28. Rehber öğretmen/psikolojik danışman ile hangi konu hakkında görüştünüz? Yaptığınız SON görüşme sonucundan ne derece memnun kaldınız?

28.1. En son hangi konu hakkında görüştünüz?(ANKETÖR DİKKAT: TEK CEVAP ALINIZ)

- Ailevi sorunlar
- Arkadaşlar
- Kız/erkek arkadaş
- Dersler
- Öğretmenler/yöneticiler
- Sınavlar (ÖSS/SBS/OKS)
- Disiplin cezası
- Maddi sıkıntılar
- Sigara, alkol vb alışkanlıklar
- Diğer.....

28.2. Ne derece memnun kaldığınızı "1. Hiç memnun kalmadım 5...Çok memnun kaldım" olmak üzere değerlendirir misiniz?(ANKETÖR DİKKAT: KART 3'Ü GÖSTERİNİZ)

- Hiç memnun kalmadım
- Memnun kalmadım
- Kısmen memnun kaldım
- Memnun kaldım
- Çok memnun kaldım

29. Okul hayatınız boyunca hiç disiplin, okuldan uzaklaştırılma, uyarı cezası gibi cezalar aldınız mı?

- Hayır
- Evet, 2.1. Hangi tür ceza aldınız?
 - Uyarı cezası
 - Okuldan uzaklaştırma
 - Diğer.....

30. Ailenizin düzenli olarak veya ara sıra size verdiği harçlıkları düşündüğünüzde HAFTALIK olarak elinize ortalama ne kadar para geçtiğini ve bu parayı genel olarak ne gibi harcamalarda kullandığınızı söyler misiniz?

30.1. Haftalık ne kadar harçlık aldığınızı söyler misiniz? (HAFTALIK OLARAK ALINIZ)

- Harçlık almıyorum
..... YTL

ANKET FORMU

(ANKETÖR DİKKAT: HARÇLIK ALMAYANLARA S.30,2'Yİ SORMAYINIZ)

30.2. Harcığınızı neler için harcıyorsunuz? 1.sırada en çok harcadığınız olmak üzere ÜÇ TANESİNİ sıralar mısınız? (KART 4'Ü GÖSTERİNİZ)

	Sıra no			
1. Okul ihtiyaçların için				
2. Yemek ihtiyaçların için(tost, çikolata, şeker vb.)				
3. Ulaşım giderleri için				
4. Hobilerim için				
5. Eğlence için				
6. İnternet cafe için				
7. Oyun cd satın almak için				
8. Müzik cd satın almak için				
9. Teknolojik ürünler satın almak için				
10. Giyim ihtiyaçların için				
11. Kozmetik malzemeleri için				
12. Kontör satın almak için				
13. Kitap almak için				
14. Dergi almak için				
Diğer.....		1. Sıra	2. Sıra	3. Sıra

ANKETÖR DİKKAT: S.31'DEN S.40'A KADAR OLAN SORULAR S.22'DE ÇALIŞTIGINI BELİRTEN VEYA HEM OKUDUGUNU HEM ÇALIŞTIGINI BELİRTEN BİREYLERE SORULACAKTIR. DİĞER BİREYLER S.41'E GEÇECEKTİR.

BÖLÜM III. ÇALIŞMA HAYATINDA ERGENLER

31. Daha önce çalıştığınızı belirttiniz. Neden okumayı değil de çalışmayı seçtiniz? (ANKETÖR DİKKAT: TEK CEVAP ALINIZ)

1. Çalışmayı sevdiğim için
2. Okumayı sevmediğim için
3. Gelenek, görenek vb. nedenler ile ailem okula göndermediği için
4. Maddi durumumuz iyi olmadığı için

Diğer.....

32. Çalıştığınız iş sayacaklarından hangisine uymaktadır?

1. Sokakta bir şeyler satarak çalışıyorum (Sokakta çalışıyor)
2. Aileye ait bir işte çalışıyorum (Aile işçisi)
3. İmalat yapan işyerinde çalışıyorum (Sanayide işçi)
4. Berberde, terzide vb işyerinde çalışıyorum (Hizmet sektöründe işçi)
5. Tarlada, bahçede vb çalışıyorum (Tarım işçisi)
6. Konfeksiyon veya tekstilde vb çalışıyorum (Tekstilde işçi)

Diğer.....

33. Ne kadar zamandır çalışıyorsunuz?

(ANKETÖR DİKKAT: ÇALIŞMA SÜRESİ HANGİ ZAMAN BİRİMİNE UYUYorsa O SATIRA YAZINIZ)

.....günayyıl

34. Haftada kaç gün ve günde ortalama kaç saat çalıştığınızı söyler misiniz?

1. Haftada kaç gün :
2. Günde kaç saat :

35. Çalıştığınız işyeri sizi sigortalı yaptı mı? Yani kendinize ait sosyal güvenceniz var mı?

1. Evet, var
2. Hayır, yok

36. Aylık ne kadar ücret alıyorsunuz?

..... YTL

37. Kazandığınız parayı nasıl/kimin için harcıyorsunuz?

1. Çoğunu kendi ihtiyaçların/ zevklerim için harcıyorum
2. Bir kısmını benim bir kısmını ailemin ihtiyaçları için harcıyorum
3. Çoğunu ailemin ihtiyaçları için harcıyorum

38. Çalışmaktan ne derece mutlu olduğunuzu "1 Hiç mutlu değilim 10. Çok mutluym" olmak üzere 1 – 10 puan üzerinden değerlendirir misiniz? (ANKETÖR DİKKAT: KART 5'İ GÖSTERİNİZ)

Hiç mutlu değilim		Mutlu değilim		Kısmen mutluym		Mutluym		Çok mutluym	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

39. Çalışma ortamında ne derece memnunsunuz? Elinizdeki karta bakarak "1. Hiç memnun değilim 5. Çok memnunum" olmak üzere 1 – 5 puan üzerinden değerlendirir misiniz? (KART 2'Yİ GÖSTERİNİZ)

	1. Hiç memnun değilim	2. Memnun değilim	3. Kısmen memnunum	4. Memnunum	5. Çok memnunum	6. Cevap yok (OKUMAYINIZ)
1. Yaptığım iş	1	2	3	4	5	6
2. Çalışma ortamı	1	2	3	4	5	6
3. Çalışma arkadaşlarımla bana karşı davranışları	1	2	3	4	5	6
4. İşyerindeki yöneticilerin bana karşı davranışları	1	2	3	4	5	6

40. Çalışma ortamında aşağıda sayacağım durumları ne sıklıkla yaşadığınızı söyley misiniz? Bu ve benzeri durumları yaşıyorsanız kim/kimler tarafından şiddete maruz kaldığınızı söyley misiniz?

İŞYERİNDE ŞİDDET	1. Hayır, hiçbir Zaman (Bir sonraki satıra geçiniz)	2. Çok nadir	3. Bazen	4. Sık sık	40.1. Kim tarafından? 1- İş yeri sahibi 2- Şef/müdür 3- Çalışma arkadaşlarımla
1. İşyerinde azarlanma, hakaret, kötü söz işitme vb. (sözlü şiddet) durumları ile ne sıklıkla karşılaşıyorsunuz?	1	2	3	4
2. İşyerinde dayak yeme, zor kullanma vb. (fiziksel şiddet) durumları ile ne sıklıkla karşılaşıyorsunuz?	1	2	3	4
3. İşyerinde sözlü sarkıntılık, elle taciz vb. (cinsel şiddet) durumları ile ne sıklıkla karşılaşıyorsunuz?	1	2	3	4
4. İşyerinde emeğinizin istismar edilmesi, paramızın elinizden alınması vb. (ekonomik şiddet) durumları ile ne sıklıkla karşılaşıyorsunuz?	1	2	3	4

BÖLÜM IV. ERGENLERİN ARKADAŞ - AİLE İLİŞKİLERİ

41. Arkadaşlarımız ile ilgili durumunuzu sayacaklarımdan hangisi açıklar? (ANKETÖR DİKKAT: TEK CEVAP ALINIZ)

- Hiç arkadaşım yok (S.44'E GEÇİNİZ)
- Arkadaşlarım çoğunlukla kız
- Arkadaşlarım çoğunlukla erkek
- Arkadaşlarımla hepsi kız
- Arkadaşlarımla hepsi erkek
- Her iki cinsten de eşit sayıda arkadaşlarımla var

42. Kaç tane samimi(en yakın) arkadaşınız var?

.....

43. Arkadaşlarınızla bir araya geldiğinizde çoğunlukla hangi konular hakkında konuşursunuz? (ANKETÖR DİKKAT: BİRDEN ÇOK CEVAP ALABİLİRİNİZ)

1. Ailevi konular	9. Maddi konular
2. Kız/erkek arkadaş	10. Cinsel konular
3. Okul	11. Giyim – kuşam
4. Çalışma hayatı	12. Sınavlar (ÖSS/ÖKS/SBS)
5. Güncel konular	13. Gelecek
6. Spor	14. TV dizileri
7. Futbol	15. Ünlüler
8. Müzik	16. Bilgi dünyası (bilgisayar, internet vb.)
Diğer	

44. Sizde evlilik öncesi kız-erkek arkadaşlıkları(flört) olmalı mıdır?

- Evet
- Hayır
- Cevap yok (OKUMAYINIZ)

45. Sizde evlilik öncesi cinsel ilişkiye girilebilir mi?

- Evet
- Hayır
- Cevap yok (OKUMAYINIZ)

46. Aile bireyleri ile olan ilişkilerinizi 1.Çok kötü, 5.Çok iyi olmak üzere 1 – 5 puan üzerinden genel olarak değerlendirmeniz istenirse ailenizdeki her bir birey ile olan ilişkilerinize kaç puan verirsiniz?
(ANKETÖR DİKKAT: KART 6'YI GÖSTERİNİZ)BİRDEN ÇOK ABLA/AĞABEY/KARDEŞ OLMASI DURUMUNDA TEK TEK SORUNUZ VE DİĞER BÖLÜMÜNE YAZINIZ BU SORU EVDEKİ TÜM AİLE BİREYLERİ İÇİN SORULACAKTIR)

	0. Yok (Diğer satıra geçiniz)	1. Çok kötü	2. Kötü	3. Normal	4. İyi	5. Çok iyi
1. Anne	0	1	2	3	4	5
2. Baba	0	1	2	3	4	5
3. Abla	0	1	2	3	4	5
4. Ağabey	0	1	2	3	4	5
5. Kız kardeş	0	1	2	3	4	5
6. Erkek kardeş	0	1	2	3	4	5
Diğer1 (Belirtiniz)	0	1	2	3	4	5
Diğer2 (Belirtiniz)	0	1	2	3	4	5
Diğer3 (Belirtiniz)	0	1	2	3	4	5
Diğer4 (Belirtiniz)	0	1	2	3	4	5

47. Ailenizde EN ÇOK çatıştığınız, tartıştığınız kişinin kim olduğunu söyler misiniz?
(ANKETÖR DİKKAT: TEK CEVAP ALINIZ)

1. Hiç kimseyle tartışmam/çatışmam(S.49'A GEÇİNİZ)
2. Annem
3. Babam
4. Ağabeyim
5. Ablam
6. Küçük kız kardeşim
7. Küçük erkek kardeşim
8. Büyükanne
9. Büyükbaba
- Diğer.....

48. Yaşadığınız bu çatışma ve tartışmalara genel olarak neden olan olayları, konuları söyler misiniz?
(BİRDEN ÇOK CEVAP ALABİLİRSİNİZ)

1. Parasal konular
2. Televizyon izleme
3. Bilgisayarda vakit geçirme
4. Arkadaş seçimi
5. Ders çalışma
6. Giyim – kuşam
7. Telefonla konuşma
8. Ev işlerine yardım etme
9. Dışarı çıkma
10. Eve geç gelme
- Diğer.....

49. Herhangi bir probleminiz veya sorunuz olduğunda bu konuda en çok destek aldığınız veya problemlerinizi paylaştığınız kişi kimdir?
(ANKETÖR DİKKAT: TEK CEVAP ALINIZ)

1. Annem
2. Babam
3. Ablam
4. Ağabeyim
5. Kız Kardeşim
6. Erkek kardeşim
7. Kız/ erkek arkadaşım
8. Arkadaşım
9. Öğretmenim
10. Rehber veya psikolojik danışman
11. Hiç kimse
- Diğer.....

50. Boş vakitlerinizi en çok kiminle birlikte değerlendiriyorsunuz?
(ANKETÖR DİKKAT: TEK CEVAP ALINIZ)

1. Annem
2. Babam
3. Kız kardeşim
4. Erkek kardeşim
5. Ablam
6. Ağabeyim
7. Okul arkadaşım/arkadaşlarım
8. Mahalleden arkadaşım/arkadaşlarım
9. İş yerinden arkadaşım/arkadaşlarım
10. Kız/erkek arkadaşım
- Diğer.....

51. Genelde sizden yapılması beklenen veya ailenize karşı sorumlu olduğunuz görevleriniz nelerdir?
(BİRDEN ÇOK CEVAP ALABİLİRSİNİZ)

1. Benden hiçbir beklentileri yok
2. Benden küçük kardeşim/kardeşlerim ile ilgilenmek
3. Kardeşlerime ders çalıştırmak
4. Çalışıp para kazanmak
5. Günlük ev işlerini yapmak/yardımcı olmak
6. Yemek yapmak/yardımcı olmak
7. Ev alışverişi yapmak/yardımcı olmak
8. Kendi odamı temiz tutmak
- Diğer.....

52. Anne ve babanızla olan ilişkinizi düşündüğünüzde sayacağım durumlarla 1. Hiçbir zaman 5 Her zaman olmak üzere ne sıklıkla karşılaştığınızı söyler misiniz? (ANKETÖR DİKKAT: KART 7'Yİ GÖSTERİNİZ)

	1. Hiçbir zaman	2. Nadiren	3. Bazen	4. Sık sık	5. Her zaman
1. Annem ve babamın beni sevdiğini hissedirim	1	2	3	4	5
2. Annem ve babam hareketlerimi, yapıp ettiklerimi kontrol ederler	1	2	3	4	5
3. Her yaptığım işte hatasız, kusursuz olmam gerektiğini düşünürler	1	2	3	4	5
4. Annem ve babam sorunlarımı ilgilendirirler	1	2	3	4	5
5. Hemen her problemimi annem ve babamla paylaşıyorum	1	2	3	4	5
6. Annem ve babam beni olduğum gibi görür, kabul ederler	1	2	3	4	5

BÖLÜM V. HİSLE, DAVRANIŞLAR VE ERGENLİK DÖNEMİ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

53. Tüm yaşantınızı düşündüğünüzde (okul, aile, iş vs.) kendinizi ne derece mutlu hissettiğinizi "1. Çok mutsuz 5. Çok mutlu" olmak üzere 1...5 puan üzerinden değerlendirir misiniz? (KART 8'Yİ GÖSTERİNİZ)

1. Çok mutsuz
2. Mutsuz
3. Ne mutlu, ne mutsuz
4. Mutlu
5. Çok mutlu
6. Cevap yok (OKUMAYINIZ)

54. Size sayacaklarımı ne sıklıkla yaşadığınızı elinizdeki karta bakarak söyler misiniz? (ANKETÖR DİKKAT: KART 9'U GÖSTERİNİZ)

	1. Hiç	2. Nadiren	3. Bazen	4. Sıklıkla	5. Her zaman	6. Cevap yok (OKUMAYINIZ)
1. Çabuk kırılır incinirim	1	2	3	4	5	6
2. Elimde olsa kendimi değiştirmek isterim	1	2	3	4	5	6
3. Sinirliyim çabuk kızırım	1	2	3	4	5	6
4. Keşke başka birinin yerinde olsaydım diye düşünürüm	1	2	3	4	5	6
5. Kendime güvenim olmadığını düşünürüm	1	2	3	4	5	6
6. Daha sevimli bir insan olmak isterim	1	2	3	4	5	6
7. Kendimi bazı konularda yetersiz bulurum	1	2	3	4	5	6
8. Sorunlar karşısında vazgeçmeden farklı çözümler üretirim	1	2	3	4	5	6
9. Duygularımı rahatça ifade ederim	1	2	3	4	5	6
10. Başkalarına yardım ederim	1	2	3	4	5	6
11. Başkalarının kalbini kırduğumda kendimi kötü hissedirim	1	2	3	4	5	6
12. Yaptığım işleri en iyi şekilde yaparım	1	2	3	4	5	6

55. İnsanlarla bir sorun yaşadığınız ve öfkelendiğiniz zaman en çok gösterdiğiniz davranış biçimi hangisidir?, (ANKETÖR DİKKAT: TEK CEVAP ALINIZ)

1. Aldırış etmem/hiçbir şey yapmam
2. Konuşup sorunu çözmeye çalışırım
3. Çeker giderim
4. Küserim
5. Kızıp bağırırım
6. Vurur döverim
7. Etrafı kırıp dökerim

56. Cinsellik ile ilgili ilk bilgilerinizi kimden/nere-den aldınız? (ANKETÖR DİKKAT: TEK CEVAP ALINIZ)

1. Annemden
 2. Babamdan
 3. Ağabeyimden
 4. Ablamdan
 5. Arkadaşlarımdan
 6. Televizyondan
 7. Dergilerden
 8. Kitaplardan
 9. İnternette
 10. Okuldan
 11. Hiç kimseden/Hiçbir yerden (5.58'E GEÇİNİZ)
- Diğer.....

57. Cinsellik ile ilgili edindiğiniz bilgileri ilk kaç yaşında edindiniz?

1. 6-10 yaş arası
2. 11-13 yaş arası
3. 14-15 yaş arası
4. 16-18 yaş arası

58. Cinsellikle ilgili sorularınıza yeterli düzeyde cevap bulabiliyor musunuz?

1. Evet bulabiliyorum
2. Kısmen bulabiliyorum
3. Hayır bulamıyorum
4. Cevap yok(OKUMAYINIZ)

59. Şimdi size üzerinde 1 ile 5 arasında yarar düzeylerinin yazılı olduğu bir kart vereceğim. Okullarda, televizyonlarda ve internet sitelerinde cinsellikle ilgili bilgilerin verilmesinin ne derece yararlı olacağını düşündüğünüzü bu karta bakarak söyler misiniz?

(KART 10'U GÖSTERİNİZ)

	1. OKUL	2. TELEVİZYON	3. İNTERNET SİTELERİ
1. Hiç yararlı olmaz	1	1	1
2. Yararlı olmaz	2	2	2
3. Kısmen yararlı olur	3	3	3
4. Yararlı olur	4	4	4
5. Çok yararlı olur	5	5	5
6. Fikrim yok (OKUMAYINIZ)	6	6	6

60. Kendinizi ergenlik dönemi öncesi ve sonrası ile karşılaştırdığımızda aşağıda sayacağım durumları yaşayıp yaşamadığınızı söyler misiniz?

	1.Evet	2. Hayır
1. Okuldaki/ işteki başarıım düştü	1	2
2. Okula/ işe devamsızlığım arttı	1	2
3. Daha geçimsiz, kavgacı, sert bir insan oldum	1	2
4. İçime kapandım/ çevremle iletişim kuramadım	1	2
5. Ailemden koptum/ daha çok arkadaşlarıma yakınlaştım	1	2
6. Karşı cinse ilgim arttı	1	2
7. Giyim kuşama, süse daha düşük oldum	1	2
8. Ailem, babam, büyüklerim ile daha çok tartışmaya başladım	1	2
9. Öğretmenlerim ile daha çok tartışmaya sorunlar yaşamaya başladım	1	2
10. Fiziki (boy, kilo vb.) görünümümü beğenmemeye başladım	1	2

BÖLÜM VI. ERGENLERİN SAĞLIK DURUMU

61. Ergenlik döneminde bazı biyolojik ve fiziksel değişiklikler olur. Siz, meydana gelen bu değişikliklere uyum sağlamada sorun yaşadınız mı?

1. Evet, yaşadım
2. Kısmen
3. Hayır, sorun yaşamadım
4. Biyolojik/fiziki değişim yaşamadım
5. Cevap yok(OKUMAYINIZ)

62. Genel olarak sağlık durumunuzu nasıl buluyorsunuz?

1. Çok kötü
2. Kötü
3. Normal
4. İyi
5. Çok iyi

63. Kilonuzu ve boyunuzu söyler misiniz?

63.1. Kilo:kg 63.2. Boy:cm

64. Sürekli ilaç aldığınız bir hastalığınız var mı? Doğuştan veya sonradan sahip olduğunuz herhangi bir engeli var mı? **VARSA**, Ne tür bir engel olduğunu belirtir misiniz? (ANKETÖR DİKKATİ: BU SORUDAKİ "ENGELİ VAR MI" KISMINI GÖRÜŞÜLEN KİŞİYE SORMADAN BAKARAK VEYA AİLESİNE SORARAK İŞARETLEYİNİZ)

	1. Hayır, yok (Diğer satıra geçiniz)	2. Evet, var (Engel türünü belirtiniz)	2.1.Engel türü: 1. Görme 2. İşitme 3. Ortopedik Diğer.....
1. Hastalık	1	2	
2. Engel	1	2	

BÖLÜM VII. ŞİDDET VE ERGENLERİN KARŞI KARŞIYA OLDUKLARI RİSKLER

65. Yaşadığınız hanede ikamet eden bireyler arasında kavga, dayak, sözlü hakaret gibi şiddet içerikli olayların ne sıklıkta yaşandığını belirtir misiniz? (KART 11'İ GÖSTERİNİZ)

- Hiç yaşanmaz
- Nadiren
- Ara sıra
- Çoğunlukla
- Sürekli
- Cevap yok (OKUMAYINIZ)

- 66.1 Son bir yıl içerisinde EVDE aile bireyleri ile olan ilişkilerinizde aşağıda sayacağım davranışlarla ne sıklıkla karşılaştığınızı söyler misiniz? *Kimin tarafından bu tür durumlara maruz bırakıldığınızı söyler misiniz?*

<i>EVDE ŞİDDET</i>	1. Hayır, hiçbir zaman (Bir sonraki satıra geçiniz)	2. Çok nadir	3. Bazen	4. Sık sık	66.1.1. Bu olayı kiminle yaşadınız? 1. Annem 2. Babam 3. Kardeşim 4. Arkadaşım Diğer.....
1. Dayak yeme, zor kullanma vb. fiziksel olaylar	1	2	3	4
2. Bağıрма, azarlama, hakaret, kötü söz vb. sözlü olaylar	1	2	3	4
3. Sözlü sarkıntılık etme, elle taciz vb. olaylar	1	2	3	4

- 66.2 Son bir yıl içerisinde OKULDA diğer insanlar ile olan ilişkilerinizde aşağıda sayacağım davranışlarla ne sıklıkla karşılaştığınızı söyler misiniz? *Kimin tarafından bu tür durumlara maruz bırakıldığınızı söyler misiniz?*

<i>OKULDA ŞİDDET</i>	1. Hayır, hiçbir zaman (Bir sonraki satıra geçiniz)	2. Çok nadir	3. Bazen	4. Sık sık	66.2.1. Bu olayı kiminle yaşadınız? 1. Müdür/ idareciler 2. Rehber öğretmen 3. Öğretmen(ler)im 4. Arkadaş(lar)ım Diğer.....
1. Dayak yeme, zor kullanma vb. fiziksel olaylar	1	2	3	4
2. Bağıрма, azarlama, hakaret, kötü söz vb. sözlü olaylar	1	2	3	4
3. Sözlü sarkıntılık etme, elle taciz vb. olaylar	1	2	3	4

66.3 Son bir yıl içerisinde **SOKAKTA** diğer insanlar ile olan ilişkilerinizde aşağıda sayacağım davranışlarla ne sıklıkla karşılaştığınızı söyler misiniz? *Kimin tarafından bu tür durumlara maruz bırakıldığınızı söyler misiniz?*

SOKAKTA ŞİDDET	1. Hayır, hiçbir zaman (Bir sonraki satıra geçiniz)	2. Çok nadir	3. Bazen	4. Sık sık	66.3.1. Bu olayı kiminle yaşadınız? 1. Tanımadığım kişi 2. Annem 3. Babam 4. Arkadaş(lar)ım Diğer.....
1. Dayak yeme, zor kullanma vb. fiziksel olaylar	1	2	3	4
2. Bağıırma, azarlama, hakaret, kötü söz vb. sözlü olaylar	1	2	3	4
3. Sözlü sarkıntılık etme, elle taciz vb. olaylar	1	2	3	4

67. Son bir yıl içerisinde diğer insanlarla ilişkilerinizde (evde, okulda, sokakta) konuşarak anlamadığınız durumlarda aşağıda belirtilen davranışlarda **SİZİN** bulunup bulunmadığınızı ve bulunuyor iseniz sıklığını belirtir misiniz? Bu tür davranışlarda bulduysanız kime karşı bu davranışlarda bulunduğunuzu belirtir misiniz?

ŞİDDET UYGULAMA	1. Hayır, hiçbir zaman (Bir sonraki satıra geçiniz)	2. Çok nadir	3. Bazen	4. Sık sık	67.1. Kime şiddet uyguladınız? 1. Anneme 2. Babama 3. Kardeşime 4. İş arkadaşım 5. Okul arkadaşım 6. Mahalleden arkadaşım 7. Tanımadığım birisine 8. Öğretmenime 9. İş yerinde yöneticime Diğer.....
1. Dayak atma, zor kullanma vb. fiziksel olaylar	1	2	3	4
2. Bağıırma, azarlama, hakaret, kötü söz vb. sözlü olaylar	1	2	3	4
3. Sözlü sarkıntılık etme, elle taciz vb. olaylar	1	2	3	4

68. Bugüne kadar yasalara aykırı hareket ettiğiniz veya yasa dışı bir olaya karıştığınız için karakola, çocuk mahkemesine veya çocuk ıslah evine götürüldüğünüz oldu mu? Evetse, neresi olduğunu söyler misiniz?

1. Hayır
2. Evet 2.1. Neresi?
 1. Karakol
 2. Çocuk mahkemesi
 3. Çocuk ıslah evi

69. Bugüne kadar hiç evden kaçtınız mı/ evi terk ettiniz mi? - EVETSE- Bu güne kadar kaç kez evi terk ettiğinizi ve evden kaçma sebebinizi belirtir misiniz?

1. Hayır
2. Evet
 - 2.1. Kaç kez :

2.2. Evden kaçma nedeni:

1. Ailemin izin vermediği bir yere girmek için
2. Ailevi sorunların olduğu için
3. Kız/erkek arkadaşım ile ilgili sorunların olduğu için
4. Okul ile ilgili problemlerim olduğu için
5. Parasal sorunların olduğu için
- Diğer.....

70. Bugüne kadar hiç intihar etmeyi düşündünüz mü?

1. Hiçbir zaman düşünmedim (S.73'E GEÇİNİZ)
2. Bir kez düşündüm
3. Birden çok kez düşündüm

71. Bugüne kadar hiç intihar girişiminde buldunuz mu?

1. Hayır (S.73'E GEÇİNİZ)
2. Evet
3. Cevap yok

72. Sizi bu duruma sevk eden olayın ne olduğunu söyler misiniz?

.....

73. Sigara, alkol, uyuşturucu gibi maddeleri kullanım sıklığınızı aşağıda sayacaklarımdan hangisi açıklar?
- KULLANMIŞ İSE - İlk olarak kaç yaşında denediğinizi veya kullandığınızı belirtir misiniz?
(ANKETÖR DİKKAT: HER BİR SATIRI TEK TEK SORUNUZ)

	1.Hiç kullanmadım (Bir sonraki satıra geçiniz)	2. 1 kez denedim	3. Kullanıyordum bıraktım	4. Yılda 1 – 2 kez	5. Ayda 1 – 2 kez	6. Haftada 1 – 2 gün	7. Haftada 3...5 gün	8. Hergün	73.2.lik kaç yaşında kullandınız veya denediniz?
1. Sigara	1	2	3	4	5	6	7	8
2. Alkol	1	2	3	4	5	6	7	8
3. Esrar	1	2	3	4	5	6	7	8
4. Bali, tiner vb maddeler	1	2	3	4	5	6	7	8
5.Extacy	1	2	3	4	5	6	7	8
Diğer	1	2	3	4	5	6	7	8

BÖLÜM VIII. DİNİ ALGI VE TOPLUM DEĞERLERİ

74. Aşağıdaki ifadelerden hangisinin sizin dinle olan ilişkinizi daha iyi açıkladığını düşünüyorsunuz?

1. Bir dine inanıyorum, ibadetlerimin tümünü yerine getirmeye çalışıyorum
 2. Bir dine inanıyorum, ibadetlerimin çoğunu yerine getiriyorum
 3. Bir dine inanıyorum, ibadetlerimin bir kısmını yerine getiriyorum
 4. Bir dine inanıyorum, ama ibadetlerini yerine getirmiyorum
 5. Herhangi bir dine inanmıyorum, ama tüm dinlere saygılıyım
 6. Herhangi bir dine inanmıyorum ve dinlere karşıyım
 7. Din ve Tanrı meselesi beni ilgilendirmiyor
- Diğer

BÖLÜM IX. GELECEK VE TÜRKİYE İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELER

75. Size gerekli tüm imkânlar sağlanırsa gelecekte hangi mesleği yapmak istersiniz?
(ANKETÖR DİKKAT: TEK CEVAP ALINIZ)

1	Doktor	9	Memur
2	Mühendis	10	Futbolcu
3	Avukat	11	Sanatçı
4	Polis	12	Şarkıcı
5	Asker	13	Tiyatrocu
6	Siyasetçi	14	Manken
7	Tüccar	15	Gazeteci
8	Öğretmen	16	Akademisyen- Bilim adamı
	Diğer		

76. Gelecekte mesleğini yapmak istediğinizi söylediniz. Bu hayalinize ulaşabileceğinizi düşünüyor musunuz?

1. Evet
2. Hayır

77. Ünlü kişilerden idolünüz (en çok hayranlık duyduğunuz, örnek aldığımız) biri var mı?-VARSA- Kim olduğunu ve mesleğini söyler misiniz?(ANKETÖR DİKKAT: TEK CEVAP ALINIZ)

1. Hayır, yok
2. Evet, var

2.1. Kim olduğunu söyler misiniz?

2.2. Mesleği:

1. Sanatçı
2. Politikacı
3. Sporcu
4. Yazar

Diğer

78. Gelecek ile ilgili beklentileriniz nelerdir?
(ANKETÖR DİKKAT: BİRDEN ÇOK CEVAP ALABİLİRSİNİZ)

1. İyi bir işe sahip olmak
2. İyi bir eğitim almak
3. Mutlu, huzurlu ve güzel yaşamak
4. Kariyer sahibi olmak
5. Evlenip aile kurmak ve mutlu bir yuvaya sahip olmak
6. Ailem ve sevdiğimle mutlu olmak
7. Aileme iyi bir gelecek sağlamak
8. Zengin olmak
9. Ülkeye, gelecek nesillere, insanlara faydalı bir şeyler bırakmak

Diğer.....

79. "Gelecek hakkında düşündüğümde, hayatımdaki her şeyin iyi yönde gelişeceğini hissediyorum" önermesine ne derece katıldığınızı "1. Kesinlikle katılmıyorum 5.Tamamen katılıyorum" olmak üzere değerlendirir misiniz?

1. Kesinlikle katılmıyorum
2. Katılmıyorum
3. Ne katılıyorum, ne katılmıyorum
4. Katılıyorum
5. Kesinlikle katılıyorum

80. Sizce ülkemizin geleceğini aşağıdaki ifadelerden hangisi en iyi şekilde açıklıyor?

1. Gelecekte ülkemizin durumunun çok iyi olacağını düşünüyorum
2. Gelecekte ülkemizin durumunda bir değişim olmayacağını düşünüyorum
3. Gelecekte ülkemizin durumunu çok kötü olacağını düşünüyorum
4. Fikrim yok (OKUMAYINIZ)

81. Sizce dünyanın geleceğini aşağıdaki ifadelerden hangisi en iyi şekilde açıklıyor?

1. Gelecekte dünyanın durumunun çok iyi olacağını düşünüyorum
2. Gelecekte dünyanın durumunda bir değişim olmayacağını düşünüyorum
3. Gelecekte dünyanın durumunu çok kötü olacağını düşünüyorum
4. Fikrim yok (OKUMAYINIZ)

82. Günlük hayatınızı ve kendi yaşantılarınızın ihtiyaçlarını düşündüğünüzde, kamu kurumlarının en çok ne tür çalışmalarına/hizmetlerine ihtiyaç duyulduğunu düşünüyorsunuz?

1. Yeni spor ve oyun alanları açılması
2. Çevre düzenlemesi yapılması
3. Kütüphane açılması
4. İşsizliğe çözüm bulunması
5. Yoksullara sosyal yardım yapılması
6. Trafik sorununa çözüm bulunması
7. Diğer.....

BÖLÜM X. AKTİVİTELER

83. Size sayacağım aktiviteleri ne sıklıkla yaptığınızı söyler misiniz?
(ANKETÖR DİKKAT: KART T'Yİ GÖSTERİNİZ VE HER BİR SATIRI TEK TEK SORUNUZ)

		1. Hiç bir zaman	2. Nadiren	3. Bazen	4. Sık sık	5. Her zaman	6. Cevap yok (OKUMAYINIZ)
1	Gazete okuma	1	2	3	4	5	6
2	Kitap okuma	1	2	3	4	5	6
3	Müzik dinleme	1	2	3	4	5	6
4	Tiyatroya gitme	1	2	3	4	5	6
5	Sinemaya gitme	1	2	3	4	5	6
6	Spor yapma	1	2	3	4	5	6
7	Cafe, çay bahçesi vb. yerlere gitme	1	2	3	4	5	6
8	El işi (dikiş, nakış, dantel, marangozluk, tamirat vb.) yaparak	1	2	3	4	5	6

84. Evinizde bilgisayarınız var mı?

1. Evet, var
2. Hayır, yok

85. İnternet kullanıyor musunuz? Ne amaçla internet kullandığınızı söyler misiniz?

1. Hayır, kullanmıyorum (S.90'A GEÇİNİZ)
2. Evet, kullanıyorum

2.1. Ne amaçla internet kullanıyorsunuz?

(ANKETÖR DİKKAT: BİRDEN ÇOK CEVAP ALABİLİRSİNİZ)

1. Ödev hazırlamak için
2. Oyun oynamak için
3. Sohbet etmek için
4. Haber okumak için

Diğer.....

86. İnternette sohbet ortamında sürekli görüştüğünüz bir arkadaş grubunuz var mı?

1. Evet, var
2. Hayır, yok

87. Sizin internette tanıştığınız ve görüştüğünüz arkadaşlarınız oldu mu?

1. Evet, oldu
2. Hayır, olmadı
3. Doğru bulmuyorum

88. Günde ortalama kaç saat internet kullanıyorsunuz?

1. Günde 1 saatten az
 2. Günde 1-2 saat
 3. Günde 3-4 saat
 4. Günde 5 – 6 saat
 5. Günde 6 – 8 saat
 6. Günde 9 – 10 saat
 7. Günde 10 saatten fazla
- Diğer.....

89. Cep telefonunuz var mı?

1. Hayır, yok
2. Evet, var

90. Site türlerini ziyaret etme sıklığınıza göre 1'den 5'e kadar sıralar mısınız? (ANKETÖR DİKKAT: KART 12'Yİ GÖSTERİNİZ)

	Sıra no
1. Oyun siteleri	
2. Haber siteleri/Gazeteler	
3. Müzik siteleri	
4. Forum siteleri(Bilgi paylaşımı siteleri)	
5. Paylaşım siteleri(Kitap, program vb.)	
Sözlük siteleri(Türkçe, İngilizce, Almanca vb. sözlük siteleri)	
6. Arama siteleri	
7. Resmi kurumlara ait siteler	
8. Erotik siteler	
Diğer.....	

(BÖLÜM XI. MEDYA TAKİP ALIŞKANLIKLARI)**M.1. Günde ortalama olarak kaç saat televizyon izlediğinizi belirtir misiniz?** saat**M.2. Televizyonda sıklıkla takip ettiğiniz programlar nelerdir?(ANKETÖR DİKKAT EN FAZLA ÜÇ YANIT ALINIZ)**

1. Müzik programları	7. Talk showlar	13. Haber programları
2. Türk filmleri	8. Dini programlar	14. Haberler
3. Yerli diziler	9. Pembe diziler	15. Spor programları
4. Yarışma programları	10. Magazin programları	16. Açık oturumlar
5. Çizgi filmler	11. Yabancı filmler	Diğer
6. Belgeseller	12. Yabancı diziler	

M.3. Genelde gazetelerin hangi bölümlerini okuyorsunuz?

1. Gazete okumuyorum
 2. Güncel haberler
 3. Köşe yazarları
 4. Magazin haberleri
 5. Üçüncü sayfa haberleri
 6. Ekonomi haberleri
 7. Kültür haberleri
 8. Magazin haberleri
 9. Spor haberleri
- Diğer.....

M.4. Daha çok ne tür müzik dinlediğinizi belirtir misiniz?

1	Her tür müzik dinlerim	5	Arabesk	9	Rock
2	Pek müzik dinlemiyorum	6	Türk Halk Müziği	10	Caz
3	Türkçe Pop	7	Türk Sanat Müziği	11	Rap
4	Yabancı Pop	8	Klasik Batı Müziği	12	Metal
Diğer.....					

SOSYO EKONOMİK STATÜ: (ANKETÖR DİKKAT: BU KISMI BOŞ BIRAKINIZ)

1. A Grubu
2. B Grubu
3. C1 Grubu
4. C2 Grubu
5. D Grubu
6. E Grubu

Anketimiz bitmiştir. Teşekkür ederiz. Vereceğiniz adres ve telefon bilgileriniz sadece çalışmanın sağlığı açısından yapılacak kontrollerde kullanılacak ve kesinlikle gizli tutulacaktır.

GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN

Adı Soyadı :

Ev-Telefon No :

Cep-Telefon No :